

RP 3/2021 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till livsmedelslag och till lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att det stiftas en ny livsmedelslag. Samtidigt ska nuvarande lag med samma namn upphävas. Det föreslås också att lagen om verkställighet av böter ändras.

Den gällande regleringen av livsmedel och livsmedelstillsynen ändras inte funktionellt i någon väsentlig omfattning. Ett av målen med propositionen är att göra bestämmelserna och tillsynen mer flexibla, men utan att livsmedelssäkerheten äventyras. Syftet är att underlätta användningen av livsmedelslagen genom att ge lagen en bättre disposition, eftersom strukturen blivit splittrad efter många ändringar. Samtidigt uppdateras lagen för att motsvara kraven i Europeiska unionens lagstiftning.

Lagarna avses träda i kraft den 21 april 2021.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	5
2.1 Lagstiftning.....	5
2.2 Praxis.....	8
2.3 EU:s lagstiftning	11
2.3.1 EU:s livsmedelslagstiftning	11
2.4 Bedömning av nuläget.....	16
2.4.1 Livsmedelssäkerhet.....	16
2.4.2 miljö- och hälsoskydd	19
3 Målsättning	19
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	20
4.1 De viktigaste förslagen.....	20
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	22
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser	22
4.2.1.1 Företagsekonomiska konsekvenser.....	22
4.2.1.2 Kommunalekonomiska konsekvenser.....	26
4.2.2 Konsekvenser för hushållen	26
4.3 Konsekvenser för myndigheterna	27
4.4 Konsekvenser för miljön.....	28
4.5 Samhälleliga konsekvenser	28
5 Alternativa handlingsvägar	29
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser.....	29
5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet.....	29
6 Remissvar	32
7 Specialmotivering	35
7.1 Livsmedelslag	35
7.2 Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter.....	104
8 Bestämmelser på lägre nivå än lag	104
9 Ikraftträdande.....	105
10 Förhållande till andra propositioner.....	105
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	105
LAGFÖRSLAG	116
Livsmedelslag.....	118
Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter.....	153
BILAGA	154
PARALLELLTEXT	154
Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter.....	154

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Livsmedelssäkerhet

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att garantera konsumenterna hälsomässig och ekonomisk säkerhet. En fungerande lagstiftning och tillsyn över att den iakttas garanterar också att livsmedelsföretagarna behandlas lika och konkurrerar på lika villkor. För att lagstiftningens syften ska nås krävs det att företagen tar ansvar för att se till att livsmedlen är säkra och även i övrigt uppfyller föreskrivna krav.

Livsmedelslagen ändrades i omfattande grad under 1990-talet i synnerhet i och med EU-medlemskapet. Den reviderade EU-lagstiftningen, beredskapen inför framtida utmaningar för livsmedelssäkerheten, vissa missförhållanden i genomförandet av livsmedelstillsynen samt Finlands grundlag förutsatte en revidering av livsmedelslagen i mitten av 2000-talet. I detta sammanhang ansågs det ändamålsenligt att sammanföra bestämmelserna från tre lagar till en ny livsmedelslag (23/2006), som trädde i kraft den 1 mars 2006.

Den gällande livsmedelslagen har omarbetats mer än 20 gånger. Största delen av ändringarna är tekniska till sin natur och har samband med ändringar i den nationella lagstiftningen eller i EU lagstiftningen. De väsentligaste ändringarna i lagens innehåll gjordes år 2011. De genomfördes på grund av det nationella ändringsbehov som har framkommit i det praktiska tillsynsarbetet samt till följd av vissa ändringar som företagits i Europeiska unionens livsmedelslagstiftning. I och med ändringarna betonades i synnerhet en riskbaserad tillämpning av lagen och en minskning av företagens administrativa börda.

I samband med att riksdagen behandlade redogörelsen om livsmedelssäkerhet (SRR 5/2013 rd) konstaterades det att jord- och skogsbruksministeriet ska utvärdera livsmedelslagens funktionsduglighet inom ramen för åtgärderna för att minska den administrativa bördan. Utvärderingen skulle särskilt utreda i vilken mån Livsmedelssäkerhetsverket (Evira, nuvarande Livsmedelsverket) kunde åläggas att i större omfattning än nu ge anvisningar om verkställandet av livsmedelslagen.

Jord- och skogsbruksministeriet genomförde 2014 en enkät om hur livsmedelslagen fyller sin funktion. Med enkäten utreddes om lagens tillämpningsområde samt dess allmänna principer och krav fortfarande fungerar. Dessutom utreddes om de instrument som bygger på livsmedelslagen är ändamålsenliga för att nå målen.

I regeringsprogrammet 2015 ställdes de strategiska målen sysselsättning, konkurrenskraft och tillväxt, som man strävar efter att uppnå bland annat genom att avveckla onödig reglering och byråkrati. Som ett led i verkställandet av regeringens spetsprojekt för att minska regelbördan förband sig jord- och skogsbruksministeriet samt ämbetsverken inom dess förvaltningsområde att genom lagstiftande och styrande metoder se till att byråkrati som upplevs som överflödigt avskaffas.

Syftet med statsrådets redogörelse om livsmedelspolitik Mat2030 (SRR 2/2017 rd) är att garantera att Finlands myndighetssystem förmår möta utmaningar för tillsynen och att man har beredskap att effektivt identifiera, förebygga och hindra både nya och redan befintliga hot mot

RP 3/2021 rd

livsmedelssäkerheten. Syftet är också att försäkra att Finlands goda livsmedelssäkerhet ses som en viktig exporttillgång och att myndighetsverksamheten stöder exporten.

Regeringens proposition med förslag till livsmedelslag och till lagar om ändring av hälsoskyddslagen och lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (RP 262/2018 rd) gavs på hösten 2018. I fråga om livsmedelslagen var fokus på att göra lagen mer fungerande och lättanvänd samt att lätta på den administrativa bördan och byråkratien. Propositionen förföll våren 2019 i och med att regeringens propositioner om landskapsreformen (RP 15/2017 rd och 14/2018 rd) förföll.

Flera av de föreslagna ändringarna i livsmedelslagen ansågs behövliga och aktuella att genomföra. Beredningen av ändringar i den gällande livsmedelslagen inleddes för att genomföra de ändringarna. En lag om ändring av livsmedelslagen (1397/2019) trädde i kraft den 1 januari 2020.

I regeringsprogrammet 2019 är Ett livskraftigt Finland en strategisk helhet, och ett av dess mål är en livskraftig och lönsam livsmedelsekonomi. Enligt regeringsprogrammet ska arbetet för en smidigare reglering och tillsyn fortsätta. Enligt regeringsprogrammet ska också en total översyn av livsmedelslagen genomföras.

Genom att stifta en ny livsmedelslag eftersträvas bättre användbarhet av lagen genom att åtgärda den splittring som förorsakats av åtskilliga revideringar. Samtidigt uppdateras livsmedelslagen att motsvara den nuvarande EU-lagstiftningen. Tillsynen utvecklas så att den bättre motsvarar den nuvarande verksamhetsmiljön genom att tillsynen särskilt riktas till livsmedelsverksamhet i stället för livsmedelslokaler.

Miljö- och hälsoskydd

Lagstiftning om miljö- och hälsoskydd finns i livsmedelslagen, veterinärvårdslagen (920/2009), hälsoskyddslagen och tobakslagen (549/2016). Enligt lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet (410/2009) ska det i ett kommunalt samarbetsområde under en gemensam ledning finnas resurser för minst tio årsverken, med vilka tjänster för miljö- och hälsoskyddet anordnas. Kommunen skulle fatta beslut om att höra till ett samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet fram till utgången av 2009.

Finlands Kommunförbund och tillsynsenheterna inom miljö- och hälsoskyddet har föreslagit att lagarna om miljö- och hälsoskydd förenhetligas, så att styrningen och tillämpningen av dem underlättas och praxis blir enhetlig på riksnivå.

1.2 Beredning

Utkastet till proposition har beretts vid jord- och skogsbruksministeriet i samarbete med de myndigheter som är centrala med tanke på tillämpningen av lagen. Beredningen bygger på regeringens proposition med förslag till livsmedelslag (RP 262/2018 rd), som förföll tidigt under 2019 i och med att regeringens propositioner om landskapsreformen förföll. Den beredningen utgick från en enkät som 2014 gjordes bland livsmedelsföretagarna om hur livsmedelslagen motsvarar utmaningarna under 2010-talet och i framtiden. Under det förra lagberedningsprojektet hölls flera möten, och under dem behandlades problem och brister i den gällande lagstiftningen och man försökte genom att diskutera finna de bästa möjliga lösningarna på dem. De lösnings- och utvecklingsförslag som togs fram under mötena har också i stor utsträckning utnyttjats vid utarbetandet av den tidigare propositionen.

Under beredningen av detta förslag till proposition våren 2020 har det inte varit möjligt att ordna stora fysiska höranden. Under beredningen genomfördes dock en sändning på nätet. Företrädare för livsmedelsindustrin, handeln och turism- och restaurangbranschen samt den kommunala tillsynen gav kommentarer. Sändningen på nätet hade hundratals lyssnare och hundratals kommentarer skrevs på meddelandeväggen. Sändningen på nätet, de frågor som skrevs på meddelandeväggen samt svaren på dem finns sparade på jord- och skogsbruksministeriets webbplats.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Lagstiftning

Livsmedelslagen och med stöd av den givna förordningar

Bestämmelser om krav på livsmedel och livsmedelsverksamhet samt livsmedelstillsyn finns i livsmedelslagen samt i de med stöd av den utfärdade förordningarna. Livsmedelslagen trädde i kraft den 1 mars 2006. Genom den upphävdes livsmedelslagen (361/1995) och lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel (1195/1996). I hälsoskyddslagen upphävdes bestämmelser i fråga om livsmedels säkerhet. De författningar på lägre nivå som utfärdats med stöd av de upphävda bestämmelserna förblev gällande. Lagstiftningen om livsmedel och livsmedelstillsyn grundar sig i hög grad på motsvarande EU-lagar.

Tillsyn över livsmedlens kvalitet genomförs också med stöd av lagen om en marknadsordning för jordbruksprodukter (999/2012). Lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019) trädde i kraft den 20 december 2019. I den lagen föreskrivs om införselkontroll och åtgärder i anslutning till den i fråga om djur samt embryon och könsceller av dem, livsmedel, foder, animaliska biprodukter och livsmedelskontaktmaterial som importerats från länder utanför Europeiska unionen. Genom den lagen upphävdes lagen om veterinär gränskontroll (1192/1996).

Livsmedelslagen är en allmän lag, som med vissa undantag gäller samtliga för slutkonsumenten avsedda livsmedel. Lagen tillämpas på livsmedel, på förhållandena vid livsmedelshantering, på livsmedelsföretagare samt på livsmedelstillsynen i alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan.

Med stöd av livsmedelslagen och de lagar som föregått den har det utfärdats omkring 50 förordningar, med vilka man genomfört EU:s rättsakter om livsmedel och utfärdat sådana nationella bestämmelser som EU-lagstiftningen ger möjlighet till samt beviljat lättnader och anpassningar. Med stöd av livsmedelslagen har det utfärdats omkring fem förordningar gällande områden som inte regleras av EU:s lagstiftning. Sådana är bland annat författningarna om näringsmässig berikning av livsmedel och om ursprungsmärkning av vissa livsmedel. Dessutom har det t.ex. utfärdats nationella bestämmelser om tungmetaller i samband med livsmedelskontaktmaterial.

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att trygga säkerheten hos livsmedel som ska användas av konsumenterna samt att säkerställa en god hälsomässig livsmedelskvalitet och annan kvalitet enligt livsmedelsbestämmelserna. Syftet med lagen är också att säkerställa att informationen om livsmedel är sanningsenlig och tillräcklig och att den inte är vilseledande för konsumenten. Ett syfte med lagen är att säkerställa en högklassig och jämlik livsmedelstillsyn som är planmässig, rätt inriktad och effektiv och där olika aktörer bemöts likvärdigt och rättvist. Syftet är dessutom att för egen del förbättra verksamhetsförutsättningarna för livsmedelsföretagare genom klara och konsekventa krav. Det som föreskrivs i lagen om livsmedel gäller i tillämpliga delar även för produkter som kommer i beröring med livsmedel.

RP 3/2021 rd

Livsmedelslagen ändrades genom lag (352/2011) år 2011. Då preciserades lagen bland annat så att principen om riskbaserad livsmedelslagstiftning och livsmedelstillsyn framgår tydligt av den. När livsmedelslagen och bestämmelser som utfärdats med stöd av den verkställs och övervakas ska livsmedelsverksamhetens natur och omfattning beaktas, liksom övriga verksamhetsmässiga faktorer som påverkar livsmedelssäkerheten och konsumentskyddet.

I livsmedelslagen föreskrivs om tillsynsmyndigheter och om ordnande av livsmedelstillsyn. Den administrativa organiseringen av livsmedelstillsynen och anordningssättet för tillsynen överlåter EU-lagstiftningen till det nationella planet. Tillsynsmyndigheternas uppgifter regleras i livsmedelslagen så detaljerat som grundlagen förutsätter.

När livsmedelslagen antogs 2006 hade handels- och industriministeriet, jord- och skogsbruksministeriet samt social- och hälsovårdsministeriet hand om den högsta styrningen vad gäller den allmänna planeringen och övervakningen av livsmedelstillsynen. För att effektivisera beslutsfattandet av livsmedelsärenden inom centralförvaltningen sammanslogs handels- och industriministeriets samt social- och hälsovårdsministeriets uppgifter som hänför sig till livsmedelslagstiftningen med jord- och skogsbruksministeriets uppgifter som hänför sig till livsmedelns säkerhet och kvalitet från början av år 2008. Till följd av detta ändrades livsmedelslagen genom lag (989/2007) så att den högsta ledningen utövas av jord- och skogsbruksministeriet.

Livsmedelsverket agerar som den centrala myndigheten för livsmedelstillsyn och ansvarar för planering, styrning och utveckling av den nationella livsmedelstillsynen bland annat via det riksomfattande livsmedelstillsynsprogrammet samt i särskilt föreskrivna situationer utövar livsmedelstillsyn. Regionförvaltningsmyndigheterna arbetar som regionala livsmedelstillsynsmyndigheter. För den lokala livsmedelstillsynen svarar kommunen eller samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet inom sitt verksamhetsområde. Enligt livsmedelslagen kan tillsynsmyndigheterna även låta utomstående tillsynsorgan utföra tillsynsuppgifter.

I livsmedelslagen hänvisas det i fråga om de allmänna kraven för livsmedelstillsyn till Europeiska unionens livsmedelslagstiftning. EU-lagstiftningen betonar planmässighet, öppenhet och effektivitet. Livsmedelsverket är skyldigt att utarbeta ett riksomfattande tillsynsprogram för styrning och samordning av verkställigheten av tillsynen. För att säkerställa planmässigheten ska även kommunen och de övriga tillsynsmyndigheterna utarbeta en tillsynsplan.

Tyngdpunkten för livsmedelstillsynen förflyttades år 2011 från godkännande av livsmedelslokaler till praktiskt tillsynsarbete. Huvudregeln är att företagaren ska göra en anmälan om den verksamhet som bedrivs i livsmedelslokalen till den behöriga tillsynsmyndigheten. Ett godkännande av livsmedelslokalen krävs endast för sådana livsmedelslokaler där det hanteras animaliska livsmedel som enligt EU-lagstiftningen ska godkännas innan verksamheten inleds. Ett godkännande krävs också för primärproduktionsställen för groddar. Det finns vissa undantag från kravet om godkännande.

Egenkontrollförpliktelsen för livsmedelsföretagare är en central del av säkerställandet av livsmedelstillsynen och övrig lagenlighet. Egenkontrollförpliktelsen i livsmedelslagen har under årens lopp utvecklats till en helhet som bättre tjänar livsmedelsverksamheten och konsumenterna. Kraven på godkännande av planen för egenkontroll och tillsynsmyndighetens skyldighet att ange vilka undersökningar egenkontrollen ska omfatta slopades ur livsmedelslagen 2011. Genom en lag som trädde i kraft den 1 januari 2020 slopades kravet att en skriftlig egenkontrollplan ska göras upp som ett särskilt dokument.

För att förenhetliga tillsynen och förbättra kvaliteten på köttbesiktning koncentrerades köttbesiktningen och tillsynen i anslutning till den 2011 till Livsmedelssäkerhetsverket (nuvarande

RP 3/2021 rd

Livsmedelsverket). Ansvaret för besiktning av renkött stannade hos Regionförvaltningsverket. Tidigare ansvarade kommunen för godkännande av och tillsyn över små slakterier och inrättningar för vilthantering samt tillsynen över anläggningar i anslutning till dessa. I och med ändringen blev också avgifterna för köttbesiktning och övervakning enhetligare, då grunderna för de avgifter som uppbärs av små slakterier och inrättningar för vilthantering blev likadana i hela landet. Till livsmedelslagen fogades samtidigt möjligheten att med statliga medel stödja köttbesiktningen och tillsynen i fråga om slakterier som slaktar små mängder djur och inrättningar för vilthantering. Trots ändringen av livsmedelslagen har kommunen med stöd av 15 § i veterinärvårdslagen kunnat sköta sådan köttbesiktning och övervakning som ålagts staten, om kommunen har ingått ett avtal om detta med Livsmedelsverket.

År 2011 togs det in i livsmedelslagen en bestämmelse som förpliktar livsmedelsföretagaren att offentliggöra den handling som kommunens livsmedelstillsynsmyndighet utfärdat över inspektionen av en livsmedelslokal, den så kallade Oiva-rapporten. Därtill ska rapporten över inspektionen läggas ut på företagets webbplats. Även kommunens tillsynsmyndigheter ska offentliggöra resultatet för livsmedelstillsynen. Det centrala syftet med offentliggörandet av tillsynsuppgifter är att göra tillsynen genomskådlig. Genomskådliga tillsynsresultat motiverar livsmedelsföretagare till att bättre än förr uppfylla kraven i livsmedelslagstiftningen och på så sätt bidra till en effektivare livsmedelstillsyn.

Genom en revidering av livsmedelslagen (1397/2019) genomfördes vissa behövliga ändringar som ingick i den proposition (RP 36/2018 rd) som förföll våren 2019. Genom revideringen av lagen genomfördes en del av de mål i regeringsprogrammet 2019 som gäller en smidigare tillsyn, satsning på livsmedelsexport samt bekämpning av grå ekonomi.

Genom revideringen av livsmedelslagen genomfördes den princip som skrivits in i EU:s livsmedelslagstiftning enligt vilken aktörerna inom livsmedelsbranschen i alla faser av livsmedelskedjan svarar för livsmedelssäkerheten och för att verksamheten uppfyller kraven enligt livsmedelslagstiftningen. Det krävs inte längre att livsmedelsföretagare gör upp en skriftlig plan för egenkontrollen i form av ett separat dokument. Livsmedelssäkerheten baserar sig dock fortfarande i hög grad på att aktörerna har en fungerande egenkontroll. Tillsynen över den första ankomstplatsen för animaliska livsmedel blev en del av övrig riskbaserad livsmedelstillsyn. Till lagen fogades bestämmelser om skötseln av myndighetsuppgifterna i samband med livsmedelsexporten. Som en del av åtgärdsprogrammet för genomförande av strategin för bekämpning av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet fogades bestämmelser om företagares tillförlitlighet till livsmedelslagen. I lagen föreskrivs om tillsynsmyndigheternas rätt att få information om hur företagaren skött sina offentligrättsliga förpliktelser, såsom skatter och andra lagstadgade avgifter.

Unionslagstiftningen förutsätter att verksamhet som bryter mot livsmedelsbestämmelserna ska åtföljas av ändamålsenliga administrativa tvångsmedel eller straffrättsliga tvångsmedel. I livsmedelslagen ingår administrativa tvångsmedel av olika stränghetsgrad och en straffbestämelse som går under benämningen livsmedelsförseelse. I fråga om lindrigare tvångsmedel har tillsynsmyndigheten getts prövningsrätt när det gäller tillämpningen av tvångsmedlet.

Enligt unionslagstiftningen ska medlemsstaterna se till att det finns tillräckliga ekonomiska resurser för offentliga kontroller. Principer för fastställandet av tillsynsavgifter ingår i EU-lagstiftningen. Enligt livsmedelslagen ska kommunen i fråga om tillsynsåtgärder från den kommunala myndighetens sida ta ut en avgift av livsmedelsföretagaren enligt en taxa som kommunen har godkänt och för sådana uppgifter som särskilt specificeras i lagen.

Miljö- och hälsoskydd

Tidigare år har krav på teoretiskt kalkylerade tillsynsbehov enligt målgrupp framförts i de centrala ämbetsverkens riksomfattande tillsynsprogram. Kraven har principiellt sett varit betydligt högre med tanke på vad kommunerna med tillgängliga resurser haft möjlighet att genomföra. I genomsnitt har under hälften av den planmässiga tillsynen kunnat utföras utan att ansenligt öka den kommunala tillsynsmyndighetens resurser. I effektivitetsrevisionsberättelsen för miljö- och hälsoskyddet som gavs ut i juli 2014 tog statens revisionsverk upp problemet med att staten styr och sätter upp mål, medan kommunerna finansierar tillsynen. Revisionsberättelsen slår fast att miljö- och hälsoskyddet styrs av orealistiska tillsynsmål. I revisionsberättelsen konstateras att tillsynen på lokal nivå kan genomföras relativt bra med tanke på resurserna, även om man inte alltid har nått målen i planen för det riksomfattande tillsynsprogrammet. I och med ändringen av hälsoskyddslagen, som trädde i kraft den 11 november 2016, ändrades bestämmelser i anslutning till anmälningsskyldigheten och den planmässiga tillsynen bland annat så att de obligatoriska bestämmelserna om innehållet i den kommunala tillsynsplanen upphävdes. På detta sätt utvidgades kommunernas prövningsrätt i fråga om genomförandet av tillsynen. Genom ändringen av livsmedelslagen, som trädde i kraft den 1 mars 2017, ändrades bestämmelserna om tillsynsplaner på motsvarande sätt, så att kommunernas prövningsrätt i fråga om planeringen och genomförandet av tillsynen utvidgades.

Avgifter som ansluter sig till tillsyn över miljö- och hälsoskyddet tas numera ut prestationsvis i kommunerna. Inspektören besöker objektet, varefter kommunen tar ut en avgift för inspektionen enligt en av kommunen godkänd taxa. En inspektion anses omfatta förberedelsen inför inspektionen, inspektionstiden och skrivandet av inspektionsprotokollet. Handledning, rådgivning, utbildning, information och andra motsvarande åtgärder från myndighetens sida är inte längre avgiftsbelagda. För en anmälan som verksamhetsutövaren lämnar in eller för handläggningen av en ansökan tas en separat avgift ut.

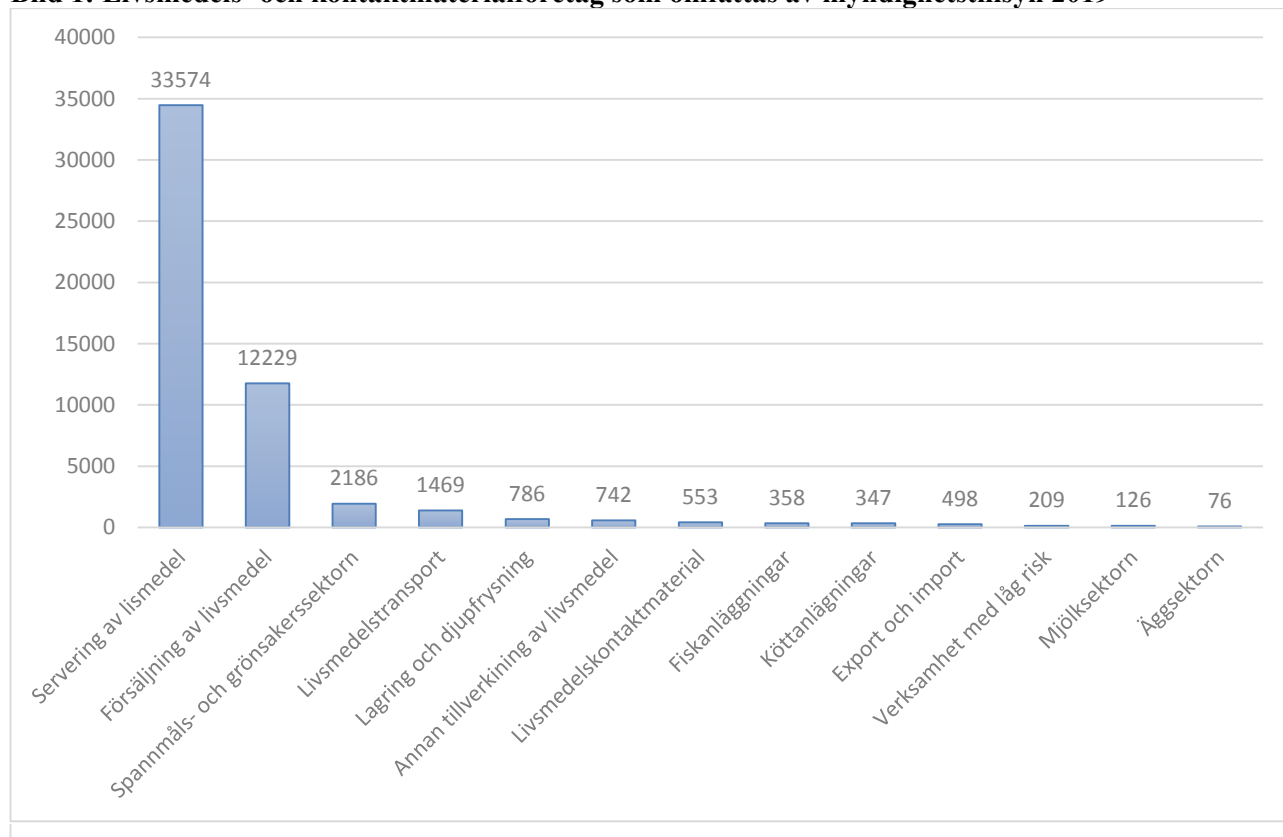
I enlighet med den tidigare gällande tobakslagen (693/1976) tog kommunen av näringsidkare ut avgifter enligt en av kommunen godkänd taxa för sådana kontroller och provtagningar som omfattas av kommunens tillsynsplan. Dessutom tog kommunen ut en avgift hos den som ansöker om tillstånd att sälja tobaksprodukter enligt den taxa som kommunen godkänt, och hos innehavaren av ett försäljningstillstånd en årlig övervakningsavgift för varje försäljningsdisk. Avgifter för kontroller och provtagningar samt den årliga övervakningsavgiften för försäljning har till sin konstitutionella karaktär ansetts utgöra skatter, vilket beskrivs i regeringens proposition till riksdagen med förslag till tobakslag och till vissa lagar som har samband med den (RP 15/2016 rd, s. 50-51). Regleringen överensstämde ändå inte med de krav som ställs på en skattelag. I tobakslagen som trädde i kraft 2016 föreskrivs om den årliga övervakningsavgiften för försäljning, så att regleringen klarare än förr uppfyller grundlagens förutsättningar för skatt. Avgifter tas inte längre ut för kontroller eller provtagningar som ingår i tillsynsplanen, utan alla de kostnader som orsakas av tillsyn i enlighet med tobakslagen täcks med intäkterna av de årliga övervakningsavgifterna.

2.2 Praxis

Livsmedelssäkerhet

Antalet livsmedels- och kontaktmaterialföretag som omfattas av myndighetstillsyn var totalt 53 133 år 2019. Antalet registrerade aktörer i det centraliserade verksamhetsstyrning och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI) var 32 657.

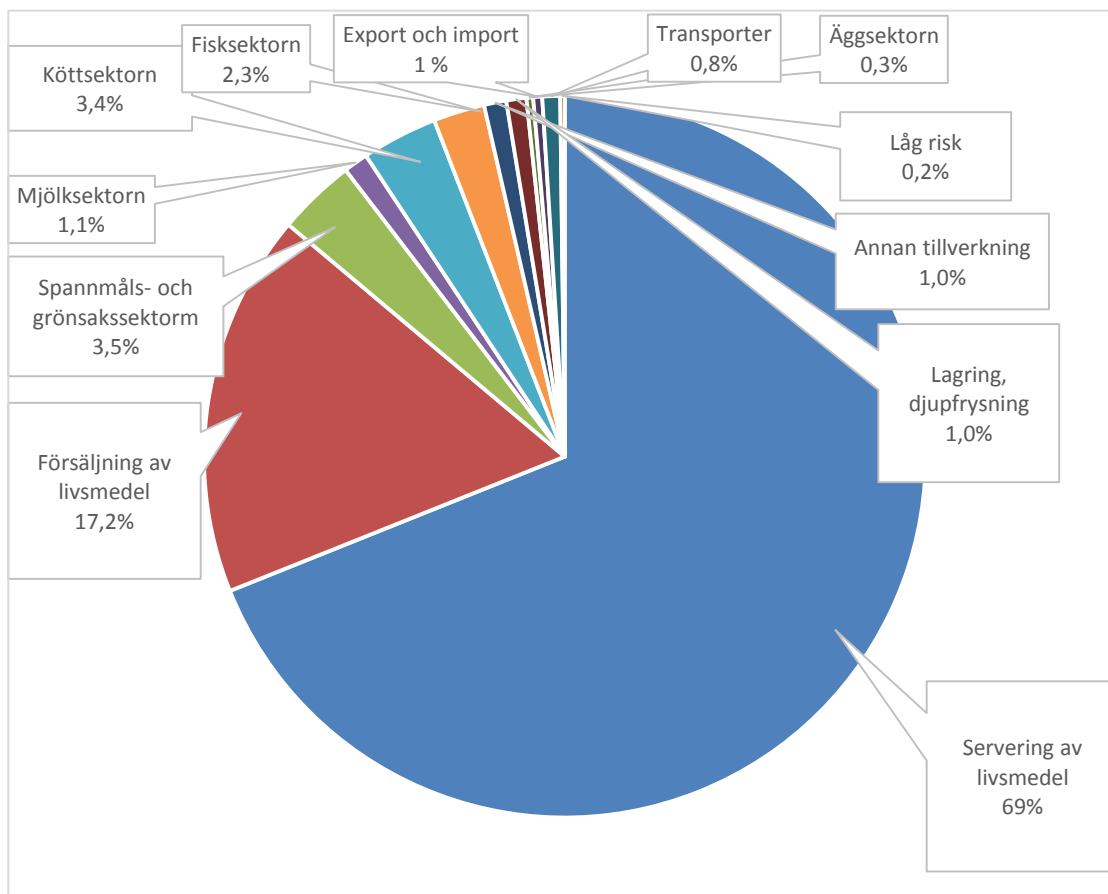
Bild 1: Livsmedels- och kontaktmaterialföretag som omfattas av myndighetstillsyn 2019

Den 31 december 2019 omfattade livsmedelstillsynen vid Livsmedelsverket (tillsyn över livsmedelssäkerheten, laboratorietjänster och riskbedömning, vetenskaplig forskning) omkring 357 årsverken. Vid regionförvaltningsverken bidrog år 2019 totalt 9,6 årsverken till livsmedelstillsynen (beräknat enligt ny metod) och på Åland omkring 5,4 årsverken.

År 2019 användes cirka 747 årsverken till tillsyn över livsmedels-, foder- och ekoverksamhet. Det fanns 62 kommunala tillsynsenheter (kommun – samkommun – samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet). Antalet inspektionsbesök hos livsmedelsföretag då förnyade besök beaktas var 2019 omkring 21 130, varav 86,2 % gällde serverings- och detaljhandlingsförsäljningsställen.

Bild 2: Antalet inspektionsbesök hos livsmedelsföretag 2019 enligt företagstyp

Miljö- och hälsoskydd

Kommunernas totala kostnader för miljö- och hälsoskyddet uppgår till ca 85–115 miljoner euro per år. Den exakta statsandelen går inte att beräkna, men den uppskattas täcka omkring 30 miljoner euro. Av aktörer uppbärs 5–10 miljoner € i tillsynsavgifter, vilket innebär att ungefär 5–10 % av de totala kostnaderna har täckts med avgiftsintäkter. Efter statsandelar och tillsynsavgifter återstår cirka 50–70 miljoner € för kommunerna att betala för miljö- och hälsoskyddet.

Det finns skillnader i de olika tillsynsenheternas tillsynsavgifter, eftersom beslutet om avgifter fattas i kommunerna och inom samarbetsområdet för miljö- och hälsoskyddet. Avgifterna inom miljö- och hälsoskyddet varierar mellan tillsynsenheter på så sätt att man till exempel uppbär en avgift på cirka 300–1 000 € för anmälningar som lämnas av stora vattenverk, och en avgift på cirka 100–300 € av små objekt, såsom skönhetsalonger. De av tillsynsenheterna definierade timpriserna varierar mellan 40–80 €/h. De nuvarande timpriserna täcker inte till alla delar kostnaderna för tillsynen.

2.3 EU:s lagstiftning

2.3.1 EU:s livsmedelslagstiftning

Europeiska unionens livsmedelslagstiftning har kraftigt påverkat Finlands nationella livsmedelslagstiftning. EU har en omfattande lagstiftning gällande livsmedel, som på en högre nivå kan uppdelas i allmän livsmedelslagstiftning, lagstiftning om livsmedelshygien och lagstiftning om livsmedelstillsyn.

En omfattande revidering av EU:s livsmedelslagstiftning gjordes under den första hälften av 2000-talet. Då breddades perspektivet utanför den traditionella livsmedelslagstiftningen. Det nya synsättet omfattar hela livsmedelskedjan ”från jord till bord”. Som centrala principer fastställdes att alla åtgärder som hänför sig till livsmedelssäkerhet ska vila på en vetenskaplig grund och att beslutsfattandet ska vara öppet, konsekvent och effektivt. Livsmedelssäkerheten ska vara det främsta målet när lagstiftningen utvecklas.

EU:s allmänna livsmedelslagstiftning

Den viktigaste rättsakten med tanke på den allmänna livsmedelslagstiftningen är Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftningen, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet. I förordningen fastställs allmänna definitioner och principer för livsmedel och foder, som lägger en grund för åtgärder gällande livsmedelssäkerhet på EU-nivå och i medlemsstaterna. För att livsmedlen ska vara trygga måste hela livsmedelskedjan, inklusive primärproduktion och foder, hanteras på ett enhetligt sätt. Genom förordningen skapas också allmänna ramar för de områden som inte regleras av speciallagstiftning. Genom förordningen inrättades Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet EFSA, som har i uppgift att tillhandahålla oberoende vetenskaplig information för gemenskapens lagstiftning och politiker inom alla områden som har direkt eller indirekt effekt på livsmedels- och fodersäkerheten. EFSA har också hand om riskkommunikationen.

Som en del av kommissionens horisontella utvärderingsprogram (Refit) har det utretts om Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 fortfarande är lämplig för sitt ändamål och om de anvisade medlen för att nå målsättningarna fungerar. Det ansågs att de grundläggande målen med förordningen, det vill säga skyddet av konsumenternas hälsa och en fungerande inre marknad, har uppnåtts väldigt bra. Det ansågs att den vetenskapliga riskbedömningen har förbättrats, medan genomskådligheten fortfarande kunde bli bättre. Riskkommunikationen ansågs inte alltid vara tillräckligt effektiv. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1381 om insyn och hållbarhet i EU:s system för riskbedömning i livsmedelskedjan och om ändring i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 och åtta sektorvisa förordningar tillämpas i huvudsak från den 27 mars 2021. Genom ändringarna stärks öppenheten i EU:s riskbedömning och betonas den vetenskapliga forskningens oavhängighet. Genom ändringar i EFSA:s administration stärks legitimiteten i EFSA:s riskbedömningsarbete och det offentliga förtroendet för EFSA:s arbete. Genom förordningen stärks medlemsstaternas roll i EU:s vetenskapliga riskbedömning.

EU-lagstiftning om livsmedelshygien

Om livsmedelshygien föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och om särskilda hygienregler för animaliska livsmedel i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung.

RP 3/2021 rd

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 omfattar de allmänna kraven på livsmedelshygien för samtliga livsmedelsföretagare från primärproduktion till detaljhandlingsförsäljning. Förordningen innehåller de grundläggande kraven för HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points), det vill säga för processhantering inom livsmedelstillverkning. Kraven är antecknade i form av sju principer i enlighet med Codex Alimentarius internationella hygienregler. Kraven kan tillämpas flexibelt i fråga om små företagare. Förordningen förutsätter att samtliga livsmedelsföretagare registrerar sig. Livsmedelslokaler som hanterar livsmedel av animaliskt ursprung och primärproduktionsställen där det bedrivs primärproduktion av groddar ska godkännas innan verksamheten inleds. Förordningen föreskriver om de allmänna kraven på hygien för primärproduktion, livsmedelslokaler och livsmedelsverksamhet. I förordningen fastställs också nationella riktlinjer och riktlinjer på EU-nivå för god praxis. Vissa småskaliga verksamheter kan undantas från förordningens tillämpningsområde, men då ska nationella bestämmelser utfärdas om dessa. Dessutom kan det beviljas anpassningar i fråga om vissa krav i förordningen när det gäller livsmedelslokalers konstruktioner och på basis av traditionella produktionsmetoder eller geografiska svårigheter. Nationella bestämmelser och anpassningar förutsätter ett samtycke av kommissionen och av en kvalificerad majoritet av de övriga medlemsstaterna.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 tillämpas på hanteringen av livsmedel av animaliskt ursprung före detaljhandel, med vissa undantag. Särskilda småskaliga verksamheter har undantagits från förordningens tillämpningsområde. Utanför tillämpningsområdet för förordningen står likaså kombinationsprodukter, i vilka vegetabiliska produkter kombinerats med bearbetade produkter av animaliskt ursprung. Förordningen föreskriver om normerna för godkännande av livsmedelslokaler som kräver godkännande samt om sådana särskilda strukturella och funktionella krav som ställs på olika sektors livsmedelslokaler. Förordningen ställer också krav på delar av primärproduktionen, bland annat mjölk- och äggproduktionen samt fiskeriprodukter. Därtill föreskriver förordningen om identifieringsmärkning, om importkrav på livsmedel av animaliskt ursprung och om särskilda garantier gällande salmonella. Vissa småskaliga verksamheter kan undantas från förordningens tillämpningsområde, men om dessa ska nationella bestämmelser utfärdas. Ett exempel på detta är möjligheten till direktförsäljning av fjäderfä från gårdsslakt utan godkännande som livsmedelslokal och köttbesiktning. Dessutom kan det beviljas anpassningar i fråga om vissa krav i förordningen när det gäller livsmedelslokalens konstruktioner och med hänsyn till traditionella produktionsmetoder eller geografiska svårigheter. Nationella bestämmelser och anpassningar förutsätter ett samtycke av kommissionen och av en kvalificerad majoritet av de övriga medlemsstaterna. Förordningen möjliggör nationell reglering av många frågor.

Närmare bestämmelser om uppföljning och kontroll av zoonoser, det vill säga sjukdomar som smittar mellan människor och djur, anges i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen.

EU-lagstiftning om livsmedelstillsyn

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 882/2004 av den 29 april 2004 om offentlig kontroll för att säkerställa kontrollen av efterlevnaden av foder- och livsmedelslagstiftningen samt bestämmelserna om djurhälsa och djurskydd och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 854/2004 om fastställande av särskilda bestämmelser för genomförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel ersättes av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625 om offentlig kontroll och

RP 3/2021 rd

annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel (förordningen om offentlig kontroll). Förordningen tillämpas i huvudsak från den 14 december 2019.

Genom förordning (EU) 2017/625 ges kommissionen befogenhet att utfärda närmare bestämmelser till exempel om köttbesiktning. Med stöd av de befogenheterna har kommissionen bland annat utfärdat kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624 om särskilda bestämmelser för utförandet av offentlig kontroll av produktion av kött och för produktions- och återutläggningsområden för levande musslor i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/627 om enhetliga praktiska arrangemang för utförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, och om ändring av kommissionens förordning (EG) nr 2074/2005 vad gäller offentlig kontroll och kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/628 om förlagor till officiella intyg för vissa djur och varor, och om ändring av förordning (EG) nr 2074/2005 och genomförandeförordning (EU) 2016/759 vad gäller dessa förlagor till intyg.

Genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 förenhetligades tillsynen över lantbruks- och livsmedelskedjan. Förordningens tillämpningsområde är bredare än det i tillsynsförordningen (EG) nr 882/2004 på så sätt att nästan alla sektorer i anslutning till livsmedelskedjan hör till tillämpningsområdet. Enligt förordningen bör den offentliga kontrollen vara riskbaserad, regelbunden och effektiv och den ska utövas i alla led av produktionen i regel utan föransmälning. Den offentliga kontrollen ska ta hänsyn till tillförlitligheten hos och resultatet av de egenkontroller som aktörerna utfört, inklusive privata kvalitetssäkringssystem där så är lämpligt. Dessutom ska uppgifter som tyder på att konsumenterna sannolikt vilseleds tas i beaktande. Kontrollen ska vara planmässig, den ska rapporteras och den ska vara genomskådlig.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 är uppgifterna indelade i offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet. Den offentliga kontrollen består närmast av att konstatera kravenlighet medan den andra offentliga verksamheten omfattar exempelvis åtgärder i anslutning till uppföljning och bekämpning av djursjukdomar. I förordningen föreskrivs om offentlig kontroll som utförs av EU-ländernas myndigheter och om annan offentlig verksamhet, om myndigheternas kompetens samt om kravet på att utbilda myndigheter och utföra revision av dem. Förordningen föreskriver mer detaljerat än tidigare om delegering av den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet från myndigheterna till andra aktörer.

Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska medlemsstaterna säkerställa en tillräcklig finansiering av den offentliga kontrollen och av annan officiell verksamhet. För att täcka kostnaderna kan de ta ut avgifter av aktörerna. Enligt bestämmelserna är kontrollavgifterna obligatoriska för vissa sektorer. Förordningen föreskriver också om hur avgifterna beräknas.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 fastställs allmänna principer för efterlevnadsåtgärder och sanktioner i fråga om tillsyn. Förteckningen över exempel på åtgärder vid bristande efterlevnad av livsmedelsbestämmelserna har utvidgats. Myndigheterna kan bland annat beordra företagaren att öka egenkontrollernas frekvens eller att aktörens webbplatser läggs ner under en lämplig tidsperiod. Förordningen fastställer också de ekonomiska sanktioner som ska tillämpas vid överträdelser av bestämmelserna genom bedrägligt eller vilseledande agerande. Medlemsstaterna ska säkerställa att lämpliga arrangemang för rapportering av överträdelser av livsmedelsbestämmelserna finns till förfogande, och att de rapporterade personerna skyddas mot repressalier.

EU:s speciallagstiftning om livsmedel

EU-lagstiftningen gällande informationen om livsmedel reviderades genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna. Förordningen föreskriver både om allmänna märkningar och om näringsdeklarationer. På tillhandahållandet av livsmedelsinformation tillämpas samma principer oavsett sättet på vilket livsmedlen marknadsförs. Samma information ska tillhandahållas om livsmedel som marknadsförs genom distansförsäljning som i fråga om livsmedel som marknadsförs på traditionella vis. Det allmänna kravet på tillhandahållande av livsmedlets ursprungsland är i förordningen detsamma som förr, det vill säga ursprungslandet ska anges i det fall att utelämnandet av denna information kan vilseleda konsumenten. Med stöd av den förordningen har dessutom utfärdats kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 1337/2013 om angivande av ursprungsland eller härkomstplats för färskt, kylt eller fryst kött av svin, får, get och fjäderfå samt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2018/775 om att ange ursprungsland eller härkomstplats för den primära ingrediensen i ett livsmedel. Genom förordningen förbättrades konsumenternas tillgång till information om näringsinnehållet i livsmedel. Näringsdeklarationer är i princip obligatoriska för färdigförpackade livsmedel.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 förbjuds påståenden i anslutning till livsmedel enligt vilka livsmedlet förebygger, behandlar eller botar sjukdomar. Det är frivilligt att förse livsmedel med närings- och hälsopåståenden. För att konsumenterna inte ska vilseledas av påståenden som framförs i marknadsföringen av livsmedel, finns bestämmelser om dessa i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1924/2006 om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel. Förordningen definierar de förutsättningar under vilka produkter kan förse med närings- och hälsopåståenden och bildar så gemensamma spelregler och godkännandeförfaranden för framförandet av påståenden i samtliga EU-länder. Endast i enlighet med förordningen godkända påståenden kan användas i marknadsföringen av livsmedel. Syftet med förordningen är att säkerställa att den information som ges till konsumenterna vilar på en vetenskaplig grund och att konsumenten inte vilseleds. Dessutom bidrar harmoniseringen av kraven till ökad rättssäkerhet i livsmedelsföretagarens verksamhet och till rättvisare konkurrens.

Livsmedel för särskilda grupper lämpar sig tack vare sin speciella sammansättning för den angivna målgruppen och de angivna näringsändamålen. De lämpar sig till exempel för personer som lider av matsmältnings- eller ämnesomsättningsstörningar. Bestämmelser om dylika livsmedel finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 609/2013 om livsmedel för särskilda grupper. Till förordningens tillämpningsområde hör modersmjölksersättning och tillskottsning, spannmålsbaserad barnmat, livsmedel för speciella medicinska ändamål samt komplett kostersättning för viktkontroll.

Bestämmelser om kosttillskottens sammansättning samt om märkning och saluhållande av kosttillskott finns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG. Med kosttillskott avses ett färdigförpackat preparat i form av tabletter, kapslar, pulver, vätska eller i annan liknande form som marknadsförs som livsmedel. Kosttillskott är avsedda att komplettera en normal kost eller på annat sätt inverka på människans näringsmässiga eller fysiologiska funktioner.

Om tillsättningen av näringsämnen i livsmedel föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2006 om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel. Inom EU är tillsättning av näringsämnen i livsmedel frivilligt. I förordningen fastställs noggrannare krav endast för vitaminer och mineralämnen samt föreningar av dessa. I förordningen föreskrivs också om ett förfarande med vilket användning av eventuella farliga ämnen i livsmedel kan förbjudas eller begränsas. Enligt förordningen kan även bestämmelser

RP 3/2021 rd

om obligatorisk berikning av livsmedel med vitaminer och mineralämnen av folkhälsoskäl utfärdas.

Med medel som förbättrar livsmedel avses livsmedelstillsatser, livsmedelsaromer och livsmedelsenzymmer. Om dessa föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1333/2008 förordningen om livsmedelstillsatser, Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1334/2008 om aromer och vissa livsmedelsingredienser med aromgivande egenskaper för användning i och på livsmedel, i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1332/2008 om livsmedelsenzymmer samt i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1331/2008 om fastställande av ett enhetligt förfarande för godkännande av livsmedelstillsatser, livsmedelsenzymmer och livsmedelsaromer. Med undantag av vissa aromtyper bedömer Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet EFSA ämnenas säkerhet innan de godkänns för användning. Medel som förbättrar livsmedel konsumeras vanligen inte som egentliga livsmedel utan de tillsätts avsiktligt för något tekniskt ändamål.

Unionslagstiftningen fastställer även krav på sammansättning och märkningar för vissa produktgrupper, såsom kaffe- och cikoriaextrakt (Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/4/EG), kakao- och chokladvaror (Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/36/EG), fruktsylter och vissa liknande produkter (rådets direktiv 2001/113/EG), fruktjuice och vissa liknande produkter (rådets direktiv 2001/112/EG), honung (rådets direktiv 2001/114/EG) samt naturliga mineralvatten (Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/54/EG).

EU-lagstiftningen ställer även krav på behandlingen av livsmedel. I Europaparlamentets och rådets direktiv 1999/2/EG och 1999/3/EG föreskrivs om behandling av livsmedel med joniserande strålning. Om tillverkning och saluhållning av djupfrysta livsmedel föreskrivs i rådets direktiv 89/108/EEG.

I fråga om vissa livsmedel anses tryggheten av livsmedelssäkerheten förutsätta en särskild vetenskaplig riskbedömning och ett tillståndsförfarande innan produkterna kan släppas ut på marknaden. En sådan grupp är nya livsmedel. Med nya livsmedel avses produkter som inte i någon större utsträckning har använts för konsumtion inom Europeiska unionen förrän den första förordningen om nya livsmedel (Europaparlamentets och rådets direktiv 258/97/EG) trädde i kraft den 15 maj 1997. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 om nya livsmedel ersatte den tidigare förordningen från den 1 januari 2018. Nya livsmedel kan vara innovativa livsmedel som nyligen utvecklats eller livsmedel som tillverkats med hjälp av nya tekniker och produktionsprocesser. Det kan också gälla livsmedel som traditionellt använts utanför EU. Andra livsmedel som omfattas av förordningen om nya livsmedel är bland annat livsmedel som är tillverkade med hjälp av nanoteknologi, vilda växter och insekter. För att kunna släppa ut ett nytt livsmedel på marknaden förutsätts det att EFSA har bedömt produktens säkerhet och att den beviljats tillstånd på unionsnivå.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder fastställs regler för säkerhetsbedömning, godkännande och märkning av genetiskt modifierade livsmedel. Riskbedömningen för dessa produkters vidkommande görs centraliserat av EFSA. Handläggningen av tillståndsärenden sker centraliserat på gemenskapsnivå. Ifall en genetiskt modifierad råvara använts som livsmedelsingrediens ska detta anges i märkningen på livsmedlet, även om det inte är möjligt att genom analys påvisa modifiering i slutprodukten. Genom märkningarna kan konsumenten göra val också på etiska grunder.

Med främmande ämne avses varje ämne som inte med avsikt har tillsatts ett livsmedel men som ändå finns i detta livsmedel som en följd av produktion eller industriell produktion, tillverkning, förädling, beredning, behandling, förpackning, transport eller innehav av detta livsmedel eller

som en följd av någon miljöbetingad förorening. EU-lagstiftningen omfattar ett flertal rättsakter som syftar till att förhindra förekomsten av eller minimera mängden främmande ämnen i livsmedel. En övergripande rättsnorm är rådets förordning (EEG) nr 315/93 om fastställande av gemenskapsförfaranden för främmande ämnen i livsmedel. Gränsvärden för vissa främmande ämnen i livsmedel fastställs i kommissionens förordning (EG) nr 1881/2006. Om åtgärder för att minska förekomsten av akrylamid i livsmedel och för fastställande av jämförelsevärden föreskrivs i kommissionens förordning (EU) 2017/2158.

Bestämmelser om kontroll av rests substanser i animaliska livsmedel fanns tidigare i rådets direktiv 96/23/EEG. Övervakningen enligt direktivet omfattar rests substanser av veterinärmedicinska läkemedel och rests substanser av förbjudna ämnen samt bekämpningsmedelsrester och tungmetaller som härstammar från foder. Direktivet kommer att ersättas av förordningar som kommissionen utfärdar med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2090 gäller åtgärder vid misstänkt eller konstaterad bristande efterlevnad av kraven. Förordningen tillämpas från den 14 december 2019. De övriga tre förordningarna kommer att gälla offentlig tillsyn och årlig rapportering om den, import från tredje land samt analysmetoder och provtagning. De tre förordningarna bedöms träda i kraft så att de kan börja tillämpas före utgången av 2022. I Finland svarar Livsmedelsverket för utarbetandet av en plan för tillsynen över rester samt ser till att resultaten tillställs EFSA, som sammanställer en årlig rapport över restmängderna.

Gränsvärden för högsta tillåtna restmängder av veterinärmedicinska läkemedel fastställs i kommissionens förordning (EU) nr 37/2010. Förordningen definierar också de ämnen som är förbjudna att använda vid medicinering av djur, eftersom det inte har gått att fastställa ett gränsvärde för restmängderna i dem (MRL). Bestämmelser om förbud mot användning av vissa ämnen med hormonell eller tyreostatisk verkan samt av betaagonister i animalieproduktion finns i rådets direktiv 96/22/EG.

EU-lagstiftning om livsmedelskontaktmaterial

Med livsmedelskontaktmaterial avses material och produkter som direkt eller indirekt är i kontakt med livsmedel eller som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Om generella krav som gäller alla livsmedelskontaktmaterial föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Dessutom finns det i EU-lagstiftningen produkt- och ämnesspecifika bestämmelser exempelvis för plast, keramik och regenererad cellulosa.

2.4 Bedömning av nuläget

2.4.1 Livsmedelssäkerhet

Jord- och skogsbruksministeriet genomförde 2014 en enkät om hur livsmedelslagen fyller sin funktion. Enligt svaren ansågs att livsmedelslagens tillämpningsområde och syfte fortfarande i princip är ändamålsenliga. Gränsen mellan egenkontrollens och myndighetstillsynens ansvar och skyldigheter ansågs inte vara helt klar. Som stöd för den tillsyn som baserar sig på risker ville man ha enhetliga riskbedömningsmetoder och riksomfattande anvisningar. Det konstaterades att en uppluckring av lagstiftningen ökar flexibiliteten men samtidigt också tolkningsmöjligheterna. Valet mellan lagstiftning och anvisningar borde övervägas från fall till fall. Det konstaterades att användning av administrativa tvångsmedel kräver mycket resurser. Å andra sidan önskades att möjligheterna att använda tvångsmedel ska utökas och vissa nya tvångsmedel föreslogs, såsom en administrativ påföljdsavgift. Det ansågs nödvändigt att tillsynsavgifter ska kunna tas ut också för annan än planmässig tillsyn.

RP 3/2021 rd

Resultaten av myndighetstillsynen och myndigheternas utredning för 2019 visar att livsmedelstillsynen i Finland är på en god nivå. Livsmedelsföretagarna i Finland uppfyller väl kraven på livsmedelssäkerhet. Produkter som producerats i Finland innehöll inte kemiska ämnen i mängder som är farliga för konsumenterna. Bakterier som förorsakar matförgiftning förekom i mycket små mängder i de livsmedel som undersöktes. Antalet epidemier som sprids genom livsmedel ökade klart från 2018 till 2019 och antalet personer som insjuknade i epidemier nästan fyrfaldigades. Ökningen förklaras av noroviruset, som lätt sprids med insjuknad kökspersonal och i vilket stora mängder människor lätt insjuknar.

Upprätthållandet av den goda nivån på den mikrobiologiska livsmedelssäkerheten förutsätter kontinuerlig uppföljning av situationen och strikta biosäkerhetsåtgärder både i primärproduktionen och inom industrin. Både de ökade salmonellafynd i importerat foder och sämre möjligheter att eliminera salmonella i fodret på grund av förbudet mot användning av formaldehyd utgör en utmaning för den goda salmonellasituationen i Finland. Det är typiskt att endast få personer insjuknar i listeriaepidemier i Finland men epidemier verkar förekomma oftare än tidigare.

Livsmedelstillsynens resultat publiceras i företagsvisa Oiva-rapporter. Under 2019 publicerades cirka 18 000 Oiva-rapporter. Enligt Oiva-resultaten ligger uppfyllandet av livsmedelsföretagens lagstadgade krav på en god nivå (i medeltal 84 %, resultat A eller B) inom alla sektorer i livsmedelsbranschen. Endast 0,6 % av företagen hade allvarliga brister i uppfyllandet av livsmedelkraven (D-resultat). Resultaten är på samma nivå som tidigare år. Systemet för offentliggörande av livsmedelstillsynsinformationen har ytterligare förbättrat enhetligheten i livsmedelstillsynen samt effektiviserat informationsinsamlingen i realtid inom tillsynen och utnyttjandet av tillsynsinformationen i verksamhetsplaneringen och – utvecklingen. Systemet har också förbättrat företagarnas eget ansvarstagande.

Tillsynsmyndigheternas planerade tillsyn genomfördes i huvudsak. En del av målen uppfylldes inte, huvudsakligen på grund av resursbrist. Specialsituationer, såsom matförgiftningsepidemier och återkallande av produkter, som direkt påverkar livsmedelssäkerheten, sköttes väl.

På basis av internationella undersökningar och praktiska erfarenheter från andra medlemsstater vet man att livsmedelssektorn är särskilt utsatt för bedrägerier eftersom risken att åka fast är liten, vinsterna ofta är stora och de straff som utdöms för brotten ofta är obetydliga. Det är utmanande att förebygga och undersöka livsmedelsbrott och livsmedelstillsynsmyndigheternas fokus har traditionellt legat på livsmedelssäkerheten. Antalet livsmedelsbedrägerier ökar dock och också i Finland observeras ohederlig verksamhet. Typiska föremål för bedrägerier i Finland är ursprungsbezeichnungar, dateringsmärkningarna eller att livsmedelens innehåll inte motsvarar märkningarna. När det gäller bedrägerier är det viktigt att man kan spåra livsmedlen och råvarorna. I Finland används också laboratorieanalytik, genom vilken ursprung och sammansättning kan undersökas. För att effektivisera förebyggandet av livsmedelsbedrägerier har myndighets-samarbetet intensifierats mellan livsmedelstillsynsmyndigheterna, polisen, myndigheterna för ekonomisk brottslighet, åklagarna vid åklagarämbetet, skattemyndigheterna samt Tullens utredare av ekonomiska brott. Dessutom leder Enheten för utredning av grå ekonomi vid skatteförvaltningen ett samarbete mellan 20 myndigheter för att förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. Som en följd av det effektiviserade myndighets-samarbetet har fler brottmål än tidigare inletts vid polisinsatser i olika delar av landet. Också livsmedelsföretagarna har genom sina intresseorganisationer tydligt fört fram sin vilja att delta i arbetet med att förebygga livsmedelsbedrägerier. Trots det ökade samarbetet och branschens stöd är det under de närmaste åren en utmaning för alla myndigheter att satsa på bekämpning av brottslighet inom livsmedelskedjan.

RP 3/2021 rd

Framtidens utmaningar för myndigheternas verksamhet gäller den globala produktionen av råvaror för livsmedel, den globala produktionen och försäljningen, nätverkandet och kedjebildningen för företagen inom branschen, försäljning och marknadsföring via många kanaler, nya produktionsformer, teknologins utveckling, konsumenternas allt mer differentierade och mångformiga behov, urbaniseringens inverkan på konsumtionen och produktionen av livsmedel, inverkan av befolkningens åldrande, förmågan att klara av faror, den cirkulära ekonomin och klimatförändringen. Övervakningen av livsmedelsbedrägerier och distansförsäljning för med sig nya typer av utmaningar för myndighetstillsynen. Tillsynen bör också utvecklas så att den bättre beaktar kedjeföretag, där ansvaret för att verksamheten uppfyller kraven kan vara fördelat på olika företag inom kedjan. Också logistiska knutpunkter såsom lager bör uppmärksammas på ett annat sätt. Att ytterligare förenhetliga tillsynens riskbaserade grund och den lokala tillsynen samt allmänt effektivisera och digitalisera myndigheternas verksamhet är fortfarande mål för den närmaste framtiden.

Också inom myndigheternas verksamhet är främjandet av livsmedelsexporten en viktig prioritering med tanke på Finlands konkurrenskraft. För livsmedelsexport utanför EU krävs att myndigheterna samarbetar med mottagarlandets myndigheter; utan sådant samarbete är det svårt eller omöjligt att få exporttillstånd. Myndigheternas roll som exportfrämjare ökar ytterligare när de mottagande ländernas krav på de exporterande länderna och företagen samt på produkterna ökar. Under 2019 ökade värdet av Finlands livsmedelsexport från ca 1,55 miljarder € till ca 1,75 miljarder €. Också mätt i volym ökade livsmedelsexporten 2019 med 16 % jämfört med 2018.

För myndighetsuppgifter i anslutning till livsmedelssäkerheten användes 2019 cirka 747 årsverken. I dessa siffror ingår inte inspektion av renkött som ordnades av Regionförvaltningsverket i Lappland och inte heller arbetstiden för Livsmedelsverkets besiktningsveterinärer som arbetar på arvodesbas. I siffrorna ingår inte heller arbetsinsatsen för undersökning av myndighetsprov i lokala laboratorier.

Tabell 1: Personalresurser i årsverken som myndigheterna använt för livsmedelstillsynsuppgifter 2016–2019

Myndighet	2019	2018	2017	2016
Livsmedelsverket	357*			
Evira		338	338	324**
NTM-centralerna**	28,3	26	25,4	24,3**
regionförvaltningsverken	9,6***	19	23,8	25,5***
kommunerna	285****	270	257	230,4
Tullen	32	30	30***	80
Valvira	1,5	1,3	1,6	1,1
Försvarsmakten	1,6	2	2,6	2,2
Åland (uppskattning)	5,4	5,4	5,4	5,4
Övriga inkl. befullmäktigade inspektörer	26,2	14,3	14,3	14,3
Sammanlagt	746,6	706,5	698	707

* tillsyn över livsmedelssäkerheten, laboratorietjänster och riskbedömning, vetenskaplig forskning

** ekoövervakningen har medräknats sedan 2016

*** kalkylgrunden har ändrat pga. omorganisering av arbetet

**** uppskattning

2.4.2 miljö- och hälsoskydd

Lagarna om miljö- och hälsoskyddet ändrades 2006 så att de centrala myndigheterna inom miljö- och hälsoskyddet ska göra upp ett gemensamt tillsynsprogram för miljö- och hälsoskyddet, vilket styr uppgörandet av tillsynsprogram för de centrala myndigheternas egna verksamhetsområden. Dessutom ska kommunerna göra upp en egen kommunal tillsynsplan enligt respektive lag och dessa sammanslås i kommunen till en gemensam tillsynsplan för miljö- och hälsoskyddet. Vid uppgörandet av tillsynsplanen ska det nationella tillsynsprogrammet beaktas i tillämpliga delar i enlighet med de lokala behoven. I detta sammanhang gjordes de prestationer som kommunerna genomför enligt dessa lagar avgiftsbelagda, så att kommunerna ska ta ut en avgift för regelbundna inspektioner, provtagningar och undersökningar enligt tillsynsplanen.

Målet för reformen var att förenhetliga de centrala myndigheternas styrning av kommunernas tillsyn samt förbättra planmässigheten i tillsynen av miljö- och hälsoskyddet. Dessutom var ett mål att bättre trygga resurserna för kommunernas miljö- och hälsoskydd. Arbetsgruppen med uppgift att utreda en utvidgning av den avgiftsbelagda kommunala miljö- och hälsoskyddsövervakningen föreslog i sin promemoria (SHM arbetsgruppspromemoria 2003:30) att man med avgifter för den planmässiga tillsynen ska samla in 60 % av kostnaderna för övervakningen från verksamhetsidkarna.

Enligt nuvarande lagstiftning är den avgiftsbelagda övervakningen bunden till den planmässiga tillsynen så att en avgift baserad på produktionskostnaderna enligt en av kommunen godkänd taxa kan faktureras för planmässig tillsyn.

De ändringar som gjorts i lagstiftningen om miljö- och hälsoskyddet har inte lett till ett önskat inflöde av avgifter. För tillsynen uppbärs små och enskilda avgifter, som ger anspråkslösa intäkter på cirka 10 % av de totala kostnaderna.

Att avgifter kan tas ut för prestationer inom den planmässiga tillsynen leder också till att man utför sådana tillsynsprestationer för vilka en avgift kan uppbäras. Eftersom avgifter har kunnat tas ut särskilt för regelbundna inspektioner har styrningens och rådgivningens och andra icke-avgiftsbelagda tillsynsmetoders roll som instrument för övervakningen inte utvecklats tillräckligt. Tillsynsavgifterna bör inte styra tillsynen så att den effektivaste tillsynsformen inte utnyttjas i varje enskilt fall.

3 Målsättning

Det yttersta syftet med propositionen är att fortsätta göra bestämmelserna och tillsynen mer flexibla, men utan att livsmedelssäkerheten äventyras. Den förändrade verksamhetsmiljön för livsmedelssektorn medför nya utmaningar både för livsmedelsföretagarna och för tillsynsmyndigheterna. De behov av ändringar i lagstiftningen som detta föranleder beaktas i lagförslaget. Ett syfte med att stifta en ny livsmedelslag är också att göra lagen lättare att tillämpa genom att skapa struktur i den splittrade helhet som de många lagändringarna lett till. Samtidigt uppdateras livsmedelslagen att motsvara den nuvarande EU-lagstiftningen. Genom att förenhetliga och utveckla livsmedelslagstiftningen säkerställer man att livsmedlen är trygga från hälsosynpunkt och ekonomiskt. En tydlig lagstiftning ökar säkerheten i företagarnas verksamhet och förebygger osund konkurrens. Genom att göra lagen tydligare förbättrar man livsmedelsbranschens verksamhetsförutsättningar för hela livsmedelskedjans del.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 fastställs principen att det är livsmedelsföretagarna som har det primära ansvaret för livsmedels och foders säkerhet. Myndig-

heternas skyldighet är att genom sin egen verksamhet säkerställa att livsmedelsföretagarna uppfyller de förpliktelser som gäller dem. Bestämmelser om att näringsidkarna har det primära ansvaret för livsmedelssäkerheten och för skyldigheten att ordna sin egenkontroll ingår redan i den gällande nationella lagstiftningen. Genom att utveckla tillsynen stöder man denna princip och skapar förtroende på marknaden. Samtidigt utvecklas förtroendet mellan myndigheterna och företagarna.

Syftet med propositionen är att öka balansen mellan att garantera livsmedelssäkerheten och trygga verksamhetsförutsättningar för livsmedelsbranschen. Det centrala när det gäller utvecklandet av den offentliga tillsynen är att öka tillsynens genomslagskraft och effektivitet. Myndighetstillsynen måste ses som en mer omfattande helhet än enbart inspektionsbesök. Man måste kunna inrikta tillsynens begränsade resurser så att man kan övervaka både den stora massan av aktörer som i princip sköter sina angelägenheter väl och den lilla minoritet som inte klarar av kraven i livsmedelslagstiftningen eller som medvetet bryter mot bestämmelserna. Genom översynen av avgiftsreglerna skapas förutsägbarhet. Då myndigheterna får bättre möjligheter att ingripa i exempelvis misstänkta livsmedelsbedrägerier och livsmedelsförfalskningar skapar det förtroende och förbättrar verksamheten på marknaden.

Det ligger i näringsidkarnas intresse att företag som bryter mot lagen åker fast. En nytt snabb administrativ sanktion, påföljdsavgift för livsmedelstillsyn, främjar den målsättningen.

I samband med reformen av livsmedelslagen utvärderas också de bestämmelser på lägre nivå som utfärdas med stöd av lag. Målet är att det i framtiden ska finnas klart färre förordningar än nu.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Vad gäller de förändringar som föreslås i lagen är det fråga såväl om ändringar som måste göras på grund av nationell eller EU-lagstiftning som om ett behov att utveckla den nationella lagstiftningen. Behovet att ändra den nationella lagstiftningen kommer från utvecklingsmål eller problem som identifierats i tillsynsarbetet, samt från förslag som framförts av intressegrupper vid informationsmöten.

Lagens syfte och tillämpningsområde föreslås i stor utsträckning motsvara den nuvarande livsmedelslagens syfte och tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde har dock preciserats när det gäller livsmedelskontaktmaterial.

I den nuvarande lagen finns många informativa hänvisningar till bestämmelserna i EU-lagstiftningen. Dessa har slopats eftersom EU-förordningarna tillämpas som sådana och de inte behöver verkställas på nationell nivå.

I lagen används i så stor utsträckning som möjligt EU-lagstiftningens termer. Då är det lättare både för företagarna och för tillsynsmyndigheterna att tillämpa bestämmelserna i EU-lagstiftningen parallellt med den nationella lagstiftningen.

Tabell 2: Termer som används i lagen

Gällande lag	Förslag
livsmedel av animaliskt ursprung	livsmedel av animaliskt ursprung
anmäld livsmedelslokal	registrerad livsmedelslokal
anläggning	godkänd livsmedelslokal
besiktningsveterinär	tjänsteveterinär
köttinspektör	officiellt biträde
godkänt laboratorium	officiellt laboratorium ackrediterat laboratorium för egenkontroll
utomstående sakkunnig	organ eller fysisk person med delegerade uppgifter
hälsofara	fara

Definitionerna i livsmedelsbestämmelserna har så heltäckande som möjligt samlats i den nya livsmedelslagen så att begreppen inte behöver definieras separat i bestämmelser på lägre nivå.

Organiseringen av livsmedelstillsynen motsvarar i huvudsak bestämmelserna i den gällande lagen. I februari 2020 fastställde regeringens ministerarbetsgrupp för social- och hälsovård att miljö- och hälsoskyddet inte i detta skede ska ingå i landskapets uppgifter. Överföringen ska utredas senare i samband med beredningen av sektorsövergripande landskap. Det är fortfarande jord- och skogsbruksministeriets uppgift att planera och styra genomförandet av livsmedelsbestämmelserna. I egenskap av central myndighet planerar, styr och utvecklar Livsmedelsverket livsmedelstillsynen och utövar också i särskilt föreskrivna situationer tillsynen. Regionförvaltningsverken ska planera och styra livsmedelsverksamheten samt i särskilt föreskrivna situationer övervaka att livsmedelsbestämmelserna iakttas på sitt verksamhetsområde. Kommunen sköter livsmedelstillsynen på sitt område. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska sköta tillsynen över alkoholdrycker. Andra myndigheter enligt livsmedelslagen föreslås vara Försvarmakten och Tullen samt närings-, trafik- och miljöcentralerna.

Bestämmelserna om laboratorier motsvarar till sitt innehåll i huvudsak bestämmelserna i den nuvarande lagen. Bestämmelserna har anpassats så att de motsvarar kraven och terminologin i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Bestämmelserna om administrativa tvångsmedel motsvarar i stort sett bestämmelserna i nuvarande lag. Kriterierna för förbud och omhändertagande har ändrats så att villkoret för användning av tvångsmedel inte mera skulle vara att fara inte kan förhindras på annat sätt. Förbud kunde föreläggas också i de fall då den fara som förorsakas inte är allvarlig men överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna inte kan avhjälpas. Den behöriga tillsynsmyndigheten kan förbjuda marknadsföring av livsmedel och livsmedelskontaktmaterial och förpliktiga till rättelse av marknadsföring. Nu kan tvångsmedel som gäller marknadsföring användas endast av Livsmedelsverket. Det föreslås att det föreskrivs om en administrativ sanktion, påföljdsavgift för livsmedelstillsyn. Syftet med denna administrativa påföljd av straffkaraktär är dels att förebygga verksamhet som strider mot livsmedelsbestämmelserna, dels att snabbt och effektivt hindra att sådan verksamhet fortsätter.

Det föreslås att livsmedelstillsynens karaktär och intäktsbas ändras genom att en årlig grundavgift på 150 € tas ut av alla tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen. Det nuvarande prestationsbaserade avgiftssystemet förblir i kraft, även om myndigheternas provtagning enligt tillsynsplanen skulle täckas genom grundavgifterna för tillsynen. Avsikten

är att genom denna förändring stärka livsmedelstillsynens beredande roll och möjliggöra ett mångformigare myndighetsarbete. En årlig grundavgift är både för företagaren och för myndigheten ett penningbelopp som är lättare att förutse och insamlingen av avgifter en gång per år är effektiv. Intäktsbasen utvidgas när den nya årliga grundavgiften uppbärs utöver prestationsavgifter som är nästan lika stora som nu. Den årliga grundavgiften ska i princip betalas av alla tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen och inte endast de hos vilka det gjorts inspektionsbesök. I det nuvarande systemet täcker avgifterna högst 15 % av kostnaderna för livsmedelstillsynen. Då man övergår till det föreslagna avgiftssystemet skulle denna andel, beroende på kommun, stiga till cirka 40–50 %. Den planmässiga livsmedelstillsynen omfattas för närvarande cirka 53 000 tillsynsobjekt, av vilka uppskattningsvis 62 % är sådana hos vilka görs inspektionsbesök mera sällan än en gång per år. Dessa föreslås för de år då det inte görs något inspektionsbesök betala endast en årsavgift på 150 € för livsmedelstillsynen, men också de skulle ha tillgång till all nytta med livsmedelstillsynen: utredning av matförgiftningsepidemier, rådgivningstjänster, utbildningsmaterial, offentliggörande av resultaten av Oiva-inspektionerna, hygienpasssystemet samt att konkurrenter som bryter mot livsmedelsbestämmelserna hålls borta från branschen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

I regeringsprogrammet 2019 är Ett livskraftigt Finland en strategisk helhet, och ett av dess mål är en livskraftig och lönsam livsmedelsekonomi. Enligt regeringsprogrammet ska arbetet för en smidigare reglering och tillsyn fortsätta. Enligt regeringsprogrammet ska också en total översyn av livsmedelslagen genomföras.

Genom de föreslagna ändringarna syftar man till att genomföra regeringsprogrammet genom att skapa positiva konsekvenser både för företagarna inom livsmedelsbranschen och för myndigheterna. Ett mål med propositionen är också att utan att livsmedelssäkerheten äventyras göra bestämmelserna mer flexibla genom att lagen blir lättare att tillämpa. De splittrade bestämmelser som de många ändringarna lett till struktureras genom att lagen uppdateras så att den svarar mot nuläget inom EU-lagstiftningen Propositionens syfte är att förbättra tillsynens genomslagskraft och möjligheten att inrikta tillsynen i synnerhet på sådana aktörer där tillsynen gör störst nytta. Syftet är också att utveckla arbetsfördelningen mellan tillsynsmyndigheterna och företagen så att myndigheten uttryckligen strävar efter att handleda företagen. På motsvarande sätt ska företagarnas egen goda praxis, såsom livsmedelssäkerhetsprogram, utnyttjas vid den riskbaserade tillsynen. De administrativa tvångsmedlen har reviderats så att de motsvarar den nuvarande verksamhetsmiljön och kostnadsmotsvarigheten för tillsynsavgiftssystemet har förbättrats.

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

4.2.1.1 Företagsekonomiska konsekvenser

Verksamhetsförutsättningarna för livsmedelsföretagarna förbättras genom att lagens framställningssätt förtydligas. Bestämmelserna i den nuvarande lagen som är osammanhängande på grund av de många ändringarna har strukturerats om i en form som är lättare att förstå. En väsentlig del av reformen av livsmedelslagen är att de centrala förordningar om livsmedelshygien som utfärdas med stöd av lagen samlas under tre förordningar, som tillsammans med lagen bildar en konsekvent helhet. I lagen ingår definitioner av de begrepp som används i förordningarna, vilka också uppdaterats så att de motsvarar gällande EU-lagstiftning. Beskrivningen av innehållet i EU-lagstiftningen i den nationella lagstiftningen har slopats. De gällande EU-förordningarna tillämpas som sådana och de inte behöver verkställas på nationell nivå. Genom

RP 3/2021 rd

reformerna skapas av den nationella livsmedelslagstiftningen en koherent helhet, som företagen har lättare att tillägna sig och förstå.

Verksamhetsfältet inom livsmedelsbranschen har i livsmedelslagen förtydligats så att tillsynen kan inriktas på de företagare som behöver mest handledning och tillsyn. Därigenom skapas förtroende inom livsmedelsbranschen och samtidigt går man in för att utnyttja den goda praxis som redan finns inom branschen.

Det föreslås att det föreskrivs om en administrativ påföljd av straffkaraktär, påföljdsavgift för livsmedelstillsyn. Påföljdsavgiften på 300–5 000 € föreslås endast drabba sådana företagare som inte uppfyller kraven enligt livsmedelsbestämmelserna.

Enligt gällande lag ska kommunen ta ut en avgift enligt sin godkända taxa för de lagstadgade tillsynsätgårderna. År 2017 uppbars för den kommunala livsmedelstillsynen med stöd av livsmedelslagen avgifter både för godkännande av livsmedelslokaler och för planmässig tillsyn. Sammanlagt uppbars för livsmedelstillsynen 2017 i kommunerna avgifter för cirka 4,0 miljoner €. Under tidigare år har de inbetalda avgifternas sammanlagda belopp stigit: 4,4 miljoner euro 2016, 3,9 miljoner euro 2015 och 3,5 miljoner euro 2014. Kostnaderna för livsmedelstillsynen i kommunerna uppskattas till 25–30 miljoner € per år. Med tillsynsavgifter täcks således cirka 12–14 % av kostnaderna för tillsynen. Kommunerna subventionerar således fortfarande kostnader för tillsynen även om den andel som fås in genom avgifter har ökat. Enligt regeringens strategiska program 2015 (bilaga 3) ska man inom tillstånds- och tillsynsmyndighetsverksamheten övergå till kostnads motsvarighet. Som exempel på lagar i vilka man kunde övergå till kostnads motsvarighet nämndes livsmedelslagen och hälsoskyddslagen.

Målsättningen med propositionen är att förbättra kostnads motsvarigheten för de avgifter som uppbärs för livsmedelstillsynen. Syftet med förslaget är att intäkterna för livsmedelstillsynen ska ökas genom att man inför en ny årlig grundavgift på 150 €, som enligt huvudregeln är lika stor för alla och tas ut av alla tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga kommunala livsmedelstillsynen. Avgiftssystemet blir i fråga om grundavgiften enklare, tydligare och mer förutsägbart än nuvarande praxis. Då fördelas avgiftsansvaret på alla registrerade tillsynsobjekt och tillsynsobjekt som tillsynsmyndigheten godkännt, och inte enbart på dem som under året blir föremål för avgiftsbelagda tillsynsätgårdar. De avgifter som tas ut skulle fördela sig mera jämnt mellan alla avgiftspliktiga och intäkterna skulle vara lättare att prognosticera för kommunerna än de nuvarande intäkterna. Eftersom avgiften automatiskt skulle tas ut av alla avgiftspliktiga tillsynsobjekt i början av kalenderåret skärper det upp bördan av avgifter och innebär därigenom att avgiftsintäkterna för tillsynen ökar i riktning mot kostnads motsvarighet.

De största tillsynsobjekten som omfattas av den planmässiga tillsynen enligt livsmedelslagen (riskklasserna 5–9) är godkända livsmedelslokaler inom fisk-, kött- och mjölkbranschen. För sådana anläggningar, av vilka det finns sammanlagt cirka 500 i Finland, har inspektionsavgifterna varit cirka 300–500 €/besök och inspektionsfrekvensen cirka två till tio gånger per år. Tillsynsobjektens tillsynsavgifter har således varit i medeltal cirka 700–5000 € per år. De mindre tillsynsobjekten (riskklasserna 1–4) är registrerade livsmedelslokaler av olika storlek, från små försäljnings- och serveringsställen ändå till storkök och små godkända livsmedelslokaler. Tillsynsavgifterna för dessa objekt, av vilka det sammanlagt finns cirka 50 000 i Finland, har varit lägre till följd av mindre tillsynsbehov: avgifterna har varit 120–340 €/besök och inspektionsfrekvensen har varierat från en gång per halvår till en gång vart tredje år. Tillsynsavgifterna för dessa tillsynsobjekt har således i medeltal varit 75–700 € per år. Utom ovan nämnda avgifter per inspektionsbesök har kommunerna också tagit ut anmälnings- och handläggningsavgifter av tillsynsobjekten, för registrerade livsmedelslokaler cirka 120–160 € och

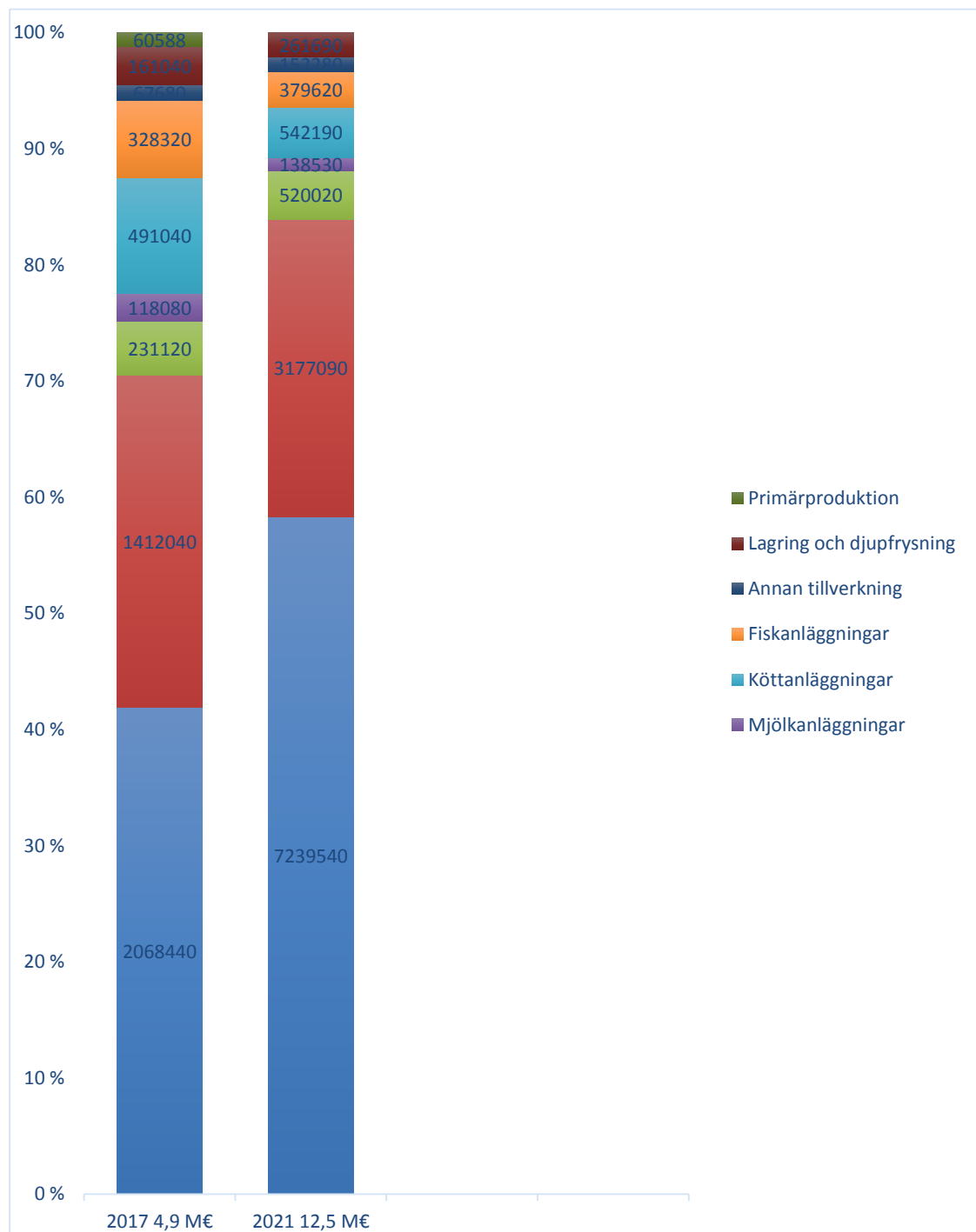
RP 3/2021 rd

för godkända livsmedelslokaler enligt använd arbetstid cirka 60 €/h. Avsikten är att ovan nämnda inspektions-, anmälnings- och handläggningsavgifter också i fortsättningen ska tas ut enligt kommunens taxa, utöver grundavgiften på 150 € som bärs upp av alla tillsynsobjekt.

För företagarna har kostnaderna för den planmässiga livsmedelstillsynen hittills varit relativt små (i medeltal 78 € per år per tillsynsobjekt), och avgifterna har inte tillnärmelsevis räckt till för att täcka kostnaderna för den kommunbaserade tillsynen. Om tillsynsavgifterna uppbärs på det sätt som här föreslås av alla tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga tillsynen i kommunerna, vilket varit avsikten redan enligt gällande lag, skulle avgiftsintäkterna för livsmedelstillsynen öka från nuvarande 4,9 miljoner € till cirka 12,5 miljoner €. Detta skulle göra det möjligt att effektivera verksamheten och skaffa de tilläggsresurser som saknas till tillsynsenheterna så att tillsynen kunde genomföras mera heltäckande än nu. Det skulle också vara möjligt att ge företagarna effektivare rådgivning och instruktioner.

Också de livsmedelsföretagare hos vilka det inte årligen görs inspektionsbesök skulle ha nytta av den årliga tillsynsavgiften genom att de har bättre möjligheter än tidigare att få sakkunnigtjänster från myndigheten som stöd för sin egen verksamhet. Dessutom har företagarna nytta av att myndigheterna genom sin tillsyn ser till att ingen får konkurrensfördelar genom att försumma förpliktelserna i samband med livsmedelssäkerheten och livsmedelsbranschens allmänna rykte förblir gott. Alla livsmedelsföretagare kan också vid behov utnyttja sådana allmänna tjänster inom livsmedelstillsynen som utredning av matförgiftningsepidemier, myndigheternas utbildningsmaterial på flera språk, offentliggörandet av resultaten av Oiva-inspektionerna samt hygienpasssystemet.

Figur 3: Den relativa andelen av avgiftsintäkter bland olika företagstyper 2017 och 2021 (uppskattning)

För att trygga livsmedelstillsynens resurser är det mycket viktigt att genom styrning säkerställa att de avgifter som uppbärs för kommunens enhet för miljö- och hälsoskydd kan användas för att utveckla enhetens verksamhet exempelvis för anställande av behövlig tilläggspersonal.

Besiktning- och tillsynsavgifterna är relativt sett högre i de slakterier som slaktar färre djur än i de större slakterierna. På grund av detta föreslås det att man i den nya livsmedelslagen, liksom i den nuvarande, ska möjliggöra att små slakterier kan avvika från principen i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992) om kostnadsmotsvarighet och att de avgifter som krävs av små slakterier och vilthanteringsanläggningar kunde jämkas med hjälp av ett anslag som tas från statens budgetmedel. De minimiavgifter som förutsätts i EU-lagstiftningen skulle dock alltid avkrävas slakterierna. Om avgifternas storlek skulle föreskrivas i jord- och skogsbruksministeriets förordning.

4.2.1.2 Kommunalekonomiska konsekvenser

Gällande lagstiftning förutsätter att tillsynsavgifter ska tas ut och tillsynsavgifter har införts i alla kommunala tillsynsenheter. Avgiftsintäkterna har ändå varit små. Även om tillsynen inom miljö- och hälsoskyddet har en lång historia är avgiftsbelagd tillsyn en relativt ny sak, vilket varit en orsak till att kommunerna varit försiktiga med att fakturera. Avgifterna per inspektion är små och det är svårt att förutse avgiftsintäkterna. Kommunerna har inte heller alltid fakturerat kommunala aktörer, vilket för sin del har minskat avgiftsintäkterna. Kommunernas interna fakturerings andel av livsmedelstillsynen har uppskattats till 25 % och av hälsoskyddstillsynen till ungefär hälften.

Med tillsynsavgifter täcks för närvarande endast cirka 10—15 % av alla kostnader för tillsynen inom miljö- och hälsoskyddet, och i övrigt utövas tillsynen med skattemedel.

I planeringen och skötseln av kommunens ekonomi är förutsägbarheten ett viktigt element, då den skapar förutsättningar för långsiktig verksamhet. En fast årlig grundavgift skulle delvis underlätta den ekonomiska planeringen och ordnandet av gemensam verksamhet inom ramen för grundavgiften för tillsynen.

4.2.2 Konsekvenser för hushållen

Genom de föreslagna reformerna försöker man säkerställa livsmedelssäkerheten och livsmedlens kvalitet samt att informationen om livsmedlen är korrekt och skydda konsumenterna från ekonomiska skador. Genom den möjlighet till nedläggning av webbplatser som ingår i förslaget förbättras konsumentskyddet. Ett motsvarande administrativt tvångsmedel fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019. Livsmedelsverket kan bestämma att en webbplats ska läggas ner, om de livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via webbplatsen eller informationen om dem medför fara för människors hälsa eller av grundad anledning kan misstänkas medföra hälsofara eller strida mot livsmedelsbestämmelserna på något annat sätt. I den allt vanligare livsmedelshandeln via nätet kan konsumenten inte försäkra sig om kvaliteten på de produkter som saluförs i näthandeln innan de får produkterna. Tvångsmedlet ger tillsynsmyndigheten möjlighet att effektivare ingripa mot verksamhet som strider mot bestämmelserna.

En annan reform som ingår i förslaget och som förstärker konsumentskyddet och underlättar tillsynsmyndigheternas verksamhet, som också fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019, är att tillåta inspektioner i utrymmen som är avsedda för boende av privat natur. Det gör det bl.a. det möjligt att effektivare övervaka bland annat hembagerier och cateringföretag och skulle vara ägnat att bland annat förebygga matförgiftningsfall. När det gäller hemfrid är

det fråga om en grundläggande rättighet som är skyddad av grundlagen. Frågan behandlas närmare i kapitel 4 Förhållande till grundlagen.

4.3 Konsekvenser för myndigheterna

Propositionen syftar till att göra bestämmelserna och tillsynen mer flexibla, vilket får konsekvenser såväl för aktörerna som för myndigheterna. Förtydligandet av lagens framställningssätt skulle ha positiv inverkan också på myndigheternas verksamhet. En mera strukturerad helhet är lättare att hantera som verktyg för tillsynsmyndigheterna. Då upprepningen av kraven i EU-lagstiftningen lämnas bort från den nationella lagstiftningen ökar det i någon myndigheternas arbete i form av rådgivning och instruktion, men underlättar samtidigt användningen av lagen som arbetsredskap och minskar tolkningsproblemen och eventuella motstridigheter med EU-lagstiftningen.

Handeln via nätet och andra nya sätt att idka handel har varit en växande trend redan i flera år också inom livsmedelsbranschen. Den traditionella verksamhetsmodellen som koncentrerar sig på övervakning av livsmedelslokaler har i detta sammanhang visat sig vara opraktisk och inte fungera. Begreppet livsmedelslokal har förlorat sin betydelse i situationer då livsmedlen inte nödvändigtvis finns i det utrymme där företagaren idkar sin verksamhet. Det har med stöd av gällande lag varit besvärligt att övervaka så kallade virtuella lokaler och huvudkontor, eftersom det inte förvaras livsmedel i dem och det inte har varit möjligt att klassificera dem som kivsmedelslokaler. Dessutom kan lokaler där livsmedelsverksamhet bedrivs vara belägna i lokaler som används för privat boende hemma hos företagaren. Genom att i stället för att övervaka livsmedelslokaler fokusera mera på övervakning av livsmedelsverksamhet blir det lättare att i synnerhet övervaka sådan handel. Genom att i vissa fall tillåta inspektioner också i utrymmen som används för permanent boende stöder man denna utveckling.

Hos Livsmedelsverket koncentreras samlat internationella sakkunniguppgifter och sakkunniguppgifter i samband med EU-rätten. Enligt propositionen ska Livsmedelsverket svara för sådana riksomfattande åtgärder i samband med tillsynen över livsmedelssäkerheten och andra myndighetsuppgifter som kräver särskild sakkunskap samt i frågor som gäller livsmedelstillsynen fungera som nationell myndighet enligt Europeiska unionens lagstiftning och nationell myndighet eller kontaktpunkt enligt internationella avtal då detta inte enligt bestämmelserna ankommer på någon annan myndighet. Den föreslagna ändringen förtydligar och stärker Livsmedelsverkets ställning som sakkunnigmyndighet och klargör myndigheternas befogenheter i situationer då det är oklart vilken den ansvariga myndigheten är.

Enligt gällande lag är en av tillsynsmyndighetens uppgifter skyldighet att ge rådgivning och instruktioner. I lagförslaget finns ingen motsvarande bestämmelse. I förvaltningslagen (434/2003) föreskrivs det om grunderna för god förvaltning. Till dem hör serviceprincipen, rådgivningsskyldigheten samt samarbete mellan myndigheterna. Med stöd av förvaltningslagen har tillsynsmyndigheterna enligt livsmedelslagen också rätt och skyldighet att ge råd åt och handleda aktörer, trots att det inte längre finns någon uttrycklig bestämmelse om det i lagen.

Bestämmelser om utredning av skötseln av offentligrättsliga förpliktelser och övrig ekonomisk tillförlitlighet fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019. De uppgifterna innebär en viss ökning av livsmedelstillsynsmyndigheternas arbetsmängd. Utvecklandet av bestämmelserna om informationsutbyte mellan myndigheterna gör det dock möjligt att information som en gång getts till andra myndigheter också skulle kunna vara tillgänglig för livsmedelstillsynsmyndigheterna. Också bland annat analyserna av utredningarna om hur företagarna skött sina förpliktelser och de åtgärder som de medför skulle innebära mera uppgifter, Själv utredningarna om skötseln av förpliktelser ska utföras av enheten för utredning av grå ekonomi.

I det praktiska övervakningsarbetet har det förekommit situationer då myndighetens begränsade utbud av metoder har förhindrat effektivt ingripande i oärlig verksamhet eller verksamhet som annars strider mot bestämmelserna. Kriterierna för vissa andra tvångsmedel som redan finns i den gällande lagen (förbud, omhändertagande, förbud mot och rättelse av marknadsföring) har ändrats så att de bättre lämpar sig för de situationer som förekommit i det praktiska tillsynsarbetet.

Den föreslagna nya administrativa påföljden av straffkaraktär, påföljdsavgift för livsmedelstillsyn, föreslås utfärdas av den behöriga myndigheten. Det föreslås att Rättsregistercentralen ska verkställa påföljdsavgiften. Det går inte att ge en uttömmande uppskattning av merarbetet för Rättsregistercentralen, eftersom det beror på hur bestämmelsen om påföljdsavgift för livsmedelstillsyn tillämpas. Ätminstone i inledningsskedet bedöms dock påföljdsavgifternas belopp bli litet. Verkställighetsgrunden förs in i Rättsregistercentralens debiteringssystem Rajsa. Den egentliga debiteringen genomförs manuellt, eftersom antalet påföljdsavgifter på årsnivå bedöms bli litet. I moment 25.01.05 i statsbudgeten (Rättsregistercentralens omkostnader) har för 2020 tagits in 75 000 € för att genomföra påföljdsavgiften för importtillsyn i debiteringssystemet Rajsa. Ändringarna för att utveckla Rajsa-systemet betjänar också debiteringen av de föreslagna påföljdsavgifterna för livsmedelstillsyn.

Verkställandet av livsmedelslagen och hälsoskyddslagen och den myndighetstillsyn som utövas med stöd av dem bör vara högklassig och riskbaserad samt förebygga farliga situationer. Den planmässiga tillsynen bör vara välplanerad, inriktad enligt riskerna och så mångsidig och effektiv som möjligt i förhållande till de tillgängliga resurserna.

Genom de föreslagna lagändringarna tryggas myndigheternas förutsättningar att upprätthålla en högklassig tillsyn. Genom lagförslaget tryggas kommunens möjligheter att upprätthålla miljö- och hälsoskyddet genom att effektivisera uppbärandet av avgifter för tillsynen och förbättra förutsägbarheten för avgiftsintäkterna. Målsättningen med propositionen är att göra det möjligt att i framtiden tydligare inrikta resurserna på sådana tillsynsåtgärder som har en så god genomslagskraft som möjligt.

4.4 Konsekvenser för miljön

Syftet med livsmedelslagstiftningen är att säkerställa att de livsmedel som kommer till konsumenterna är trygga och inte medför någon fara för konsumenternas hälsa, omedelbart eller som följd av långvarig användning. Livsmedelssäkerheten i Finland står på en hög nivå internationellt sett. Mängderna skadliga ämnen i livsmedlen är i Finland nästan undantagsvis på en nivå som inte medför några hälsofaror. Propositionen uppskattas ha en positiv inverkan också när det gäller miljökonsekvenserna. Genom de föreslagna ändringarna i lagstiftningen säkerställs myndigheternas förutsättningar att upprätthålla en högklassig livsmedels- och hälsoskyddstillsyn. Den ändring som gäller tillsynsavgifterna styr tillsynen från det nuvarande systemet med avgiftsbelagda inspektionsprestationer mot en mångsidigare tillsyn som använder sig av olika tillsynsmetoder, vilket antas öka tillsynens genomslagskraft också när det gäller att förebygga hälsofaror. Förslaget skulle ge ekonomisk möjlighet att utnyttja också andra tillsynsmetoder i de situationer då inspektioner inte är den effektivaste formen av tillsyn.

4.5 Samhälleliga konsekvenser

Genom att förenhetliga och utveckla livsmedelslagstiftningen säkerställer man att livsmedlen är trygga från hälsosynpunkt och ekonomiskt. En tydlig lagstiftning ökar säkerheten i företagarernas verksamhet och förebygger osund konkurrens. Genom att göra lagen tydligare förbättrar

man livsmedelsbranschens verksamhetsförutsättningar för hela livsmedelskedjans del. I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 fastställs principen att det är livsmedelsföretagarna som har det primära ansvaret för livsmedels och foders säkerhet. Myndigheternas skyldighet är att genom sin egen verksamhet säkerställa att livsmedelsföretagarna uppfyller de förpliktelser som gäller dem. Bestämmelser om att näringsidkarna har det primära ansvaret för livsmedelssäkerheten och för skyldigheten att ordna sin egenkontroll ingår redan i den gällande nationella lagstiftningen. Genom att utveckla tillsynen stöder man denna princip och skapar förtroende på marknaden. Samtidigt utvecklas förtroendet mellan myndigheterna och företagarna. Det ligger i näringsidkarnas intresse att företag som bryter mot lagen åker fast. En nytt snabb påföljdsavgift för livsmedelstillsyn främjar den målsättningen. Genom översynen av avgiftsreglerna skapas förutsägbarhet. Då myndigheterna får bättre möjligheter att ingripa i exempelvis misstänkta livsmedelsbedrägerier och livsmedelsförfalskningar skapar det förtroende och förbättrar verksamheten på marknaden.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.2 Lagstiftning och andra handlingsmodeller i utlandet

Internationella instanser som påverkar livsmedelslagstiftningen är bland annat Codex Alimentarius-kommissionen, som är ett organ inom FN-systemet, samt den ekonomiska kommissionen för Europa (ECE).

Codex Alimentarius är en organisation som inom ramen för FN:s lantbruksorganisation FAO:s och Världshälsoorganisationen WHO:s gemensamma program bereder standarder på livsmedelsområdet. Den viktigaste målsättningen med verksamheten är att skydda konsumenternas hälsa och garantera redlighet i internationell handel med livsmedel. Codex-standarderna och övriga med dem jämförbara texter grundar sig i första hand på vetenskaplig prövning, men i beslutsfattandet kan hänsyn också tas till andra berättigade faktorer. Försiktighetsprincipen kan tillämpas som en del av riskhanteringen. Codex Alimentarius har fått en mer framträdande roll inom den internationella handeln med livsmedel i och med Världshandelsorganisationen (WTO). Codex-standarder används inom ramen för WTO-avtalet och särskilt inom ramen för SPS-avtalet som referensstandarder för att lösa handelskonflikter.

Inom ramen för ECE har det ingåtts en överenskommelse om internationell transport av lättfördärliga livsmedel och om specialutrustning för sådan transport (FördrS 48/1981, ATP-överenskommelsen). I överenskommelsen finns bland annat bestämmelser om krav på fordon för kyltransport och om besiktning av dessa.

Livsmedelslagstiftningen i vissa länder

Livsmedelslagstiftningen i Europeiska unionens medlemsstater är i stort sett harmoniserad EU-lagstiftning. Vissa ärenden såsom organiseringen av tillsynen, tillsynsavgifter och administrativa tvångsmedel ankommer i stor utsträckning på medlemsstaterna att besluta om. Utöver de nordiska länderna har sådana länder tagits med i översikten som skiljer sig från varandra i fråga om organiseringen av tillsynen och avgifterna för tillsynen samt i fråga om tvångsmedel och sanktioner. I översikten har särskild vikt fästs vid de pågående diskussionerna om att reformera lagstiftningen och vid nyligen genomförda ändringar.

RP 3/2021 rd

Sverige

I Sverige regleras livsmedel och livsmedelstillsynen av en allmän lag (Livsmedelslagen, 2006:804). I lagen finns bestämmelser på allmän nivå om livsmedel och livsmedelstillsyn, så att de grundläggande kraven som ställs av EU-lagstiftningen uppfylls. Livsmedelstillsynen i Sverige leds av Livsmedelsverket, som lyder under jordbruksdepartementet, och till vissa delar av Jordbruksverket.

För godkännande av en livsmedelslokal uppbärs en avgift av engångsnatur av företagaren. För livsmedelstillsynen tas en årlig avgift ut. På kommunnivå täcks omkring 80 % av livsmedelstillsynens kostnader med tillsynsavgifter och resten med skatt. Avgifterna som tas ut av kommunerna kan variera. Årsavgiftens storlek beror på de riskfaktorer som förknippas med verksamheten, på informationen (t.ex. den tilläggstid det tar att granska märkningar) samt på företagarens tillsynshistoria. Utifrån sin tillsynshistoria delas företagarna in i tre kategorier: A (sänkt kontroll), B (normal kontroll, koefficient 1, gäller t.ex. nya företagare) och C (förstärkt kontroll). Kontrolltiden fastställs genom formeln (risken + tilläggstiden gällande informationen) x erfarenhetsklassen för tillsyn. Tillsynen över primärproduktionen finansieras med skattemedel, men för förnyade kontroller kan en avgift tas ut. Den nuvarande modellen för tillsynsavgifter i Sverige ses över för närvarande. Bland annat ses kontrolltiden som ett svårt element i fastställandet av avgifternas storlek. Målet är ett enklare och klarare riskklassningssystem än förr, som baserar sig på standardiserade kontrolltider. (Livsmedelsverkets översyn av riskklassningsmodell för livsmedelskontroll, Rapport Dnr 2018/00787). Syftet är också att övergå till att fakturera årsavgiften i efterhand i stället för på förhand som nu.

I Sverige håller man på att bereda ändringar i livsmedelslagens straffbestämmelser (Effektivare sanktioner i livsmedelskedjan, Ds 2017:5). Syftet med förslaget är att effektivera sanktionerna för livsmedelsförseelser och att förebygga livsmedelsbrott. Enligt förslaget ges myndigheten rätt att förelägga böter för mindre förseelser, såsom försummad registrering. Meningen är att förfarandet ska vara användarvänligt. Rätten att förelägga böter beviljas sannolikt livsmedelsinspektören eller en högre instans beroende på botens storlek. Dessutom föreslås att fängelsestraffet åter läggs till straffskalan, så att polisen skulle intressera sig för livsmedelsbrott och ha möjlighet att företa husrannsakan. Allvarliga överträdelser kan leda till fängelse i högst två år. Förslaget gäller alla stadier för hantering av livsmedel.

Danmark

I Danmark består livsmedelslagstiftningen av en livsmedelslag som trädde i kraft 2006 (lov om fødevarer) samt av flera författningar på lägre nivå. Förordningarna gällande livsmedelshygien och livsmedelstillsyn reviderades nyligen och de trädde i kraft från början av 2017. Reformerna har möjliggjort mindre riskbaserad tillsyn över vissa företagare.

I Danmark svarar en central myndighet (Fødevarestyrelsen) för livsmedelstillsynen. Till dess ansvarsområde hör också uppgifter i anslutning till djurs hälsa. Fødevarestyrelsen delar in livsmedelsföretagare i fem olika riskgrupper enligt på förhand fastställda riskfaktorer. Omfattningen av tillsynen är beroende av företagarens riskklassificering. Tillsynen över livsmedelsföretagare i Danmark finansieras genom en årligen insamlad tillsynsavgift. Avgiften gäller, med undantag för primärproduktionen, offentliga institutioner och företagare upptagna i momsregistret som har fått verksamhetstillstånd eller registrerat sig. Partihandlare betalar dessutom en separat tillsynsavgift med vilken tillsynen över bokföring och annan verksamhet för partiaffärer finansieras, till exempel för att spåra olagliga operationer. För kontroll av kosttillskott tas en årlig tillsynsavgift ut av företagare.

RP 3/2021 rd

Livsmedelstillsynen i Danmark har förnyats de senaste åren. Enligt den reformerade lagstiftningen kan företagare, vars kvalitetssäkringssystem har certifierats av en tredje part, genom ansökan registrera sig som certifierade företagare. Anslutningen till ett frivilligt system minskar automatiskt och permanent på mängden myndighetstillsyn. Målet med det nationella tillsynsprogrammet är också att övergå från grundläggande kontroller till fler prioriterade kontroller och kampanjtillsyn. Syftet är att möjliggöra en mer individuell tillsynsfrekvens för företagare, som baserar sig på företagarens verksamhet i stället för företagarens verksamhetsområde. Experiment där internetbaserad och annan teknikbaserad egenkontroll utnyttjas som en del av den offentliga tillsynen utförs också.

Som en sanktion för försummelse av efterlevnaden av lagen kan böter åläggas vid lindriga fall, om det inte är motiverat med ett högre straff med stöd av annan lagstiftning. Ett fängelsestraff på högst två år kan utdömas ifall den lagstridiga verksamheten eller försummelsen har skett uppsåtligt eller av grov oaktsamhet och om den har förorsakat fara för hälsan eller hot om sådan, eller om man uppnått eller eftersträvat ekonomisk vinning för sig själv eller andra.

Norge

I Norge regleras livsmedel av en allmän lag (lov om matproduksjon og mattrygghet mv. matloven). Norge har med stöd av EES-avtalet genomfört EU:s livsmedelslagstiftning. För livsmedelstillsynen svarar statens livsmedelsmyndighet (Mattilsynet), till vars ansvarsområde hör förutom livsmedels- och dricksvattensäkerhet även djurs hälsa och skydd av växter samt vissa uppgifter i anslutning till kosmetikatillsyn. Mattilsynet är verksam på två nivåer så att det förutom ett centralt ämbetsverk också finns regionala byråer. Inom den riskbaserade tillsynen fastställs företagarens livsmedelssäkerhetsrisk på basis av verksamhetsområdet och den tidigare verksamheten. Mål för tillsynen är särskilt företagare med hög riskpotential. Besiktning, tillsyn och vissa åtgärder som kräver godkännande är avgiftsbelagda för företagarna.

Nederländerna

Den myndighet som svarar för livsmedelstillsynen i Nederländerna (Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit, nedan NVWA) sköter också uppgifter i anslutning till djurs hälsa, växtskydd, fiskeri, säkerheten hos konsumtionsnyttigheter och övervakning av försäljningen av tobaksprodukter. NVWA informerar företagare på sina byråer samt ger anvisningar per telefon och via internet.

NVWA:s offentliga tillsyn bygger på beaktande av risker. Tyngdpunkten för tillsynen ligger på sådana företagare som inte följt lagstiftningen. Företagarna kan utifrån den bedömda risken klassificeras som gröna, gula eller illa beryktade. Företagare som klassificerats som gröna är mer sällan föremål för tillsyn. Dessa har också möjlighet att på basis av god verksamhet samla bonus och på så sätt minska på tillsynsfrekvensen. Godkännandet av livsmedelslokaler och uppgifter i anslutning till tillsynen är avgiftsbelagda för företagare. Försummelse av efterlevnaden av lagen kan leda till bötesstraff.

Estland

Estlands livsmedelslag (toiduseadus) från år 1999 bereddes innan landet blev medlem i EU och Estland deltog inte i beredningen av EU:s gällande livsmedelslagstiftning, som skedde i huvudsak före 2004. I och med EU-medlemskapet har Estland omarbetat sin livsmedelslagstiftning flera gånger och den har blivit mer detaljerad än tidigare. Lagstiftningens struktur har ändå i huvudsak hållits oförändrad och de ändringar i lagstiftningen som föranletts av EU har genomförts som paragrafhänvisningar till de relevanta EU-bestämmelserna.

RP 3/2021 rd

Livsmedelstillsynen i Estland är uppdelad mellan olika myndigheter. Den viktigaste är den under jordbruksministeriet (Maaeluministeerium) lydande tillsynsmyndigheten (Veterinaar- ja Toiduamet, nedan VTA). Till VTA:s ansvarsområde hör tillsynen över livsmedel och foder på varje behandlingsstadium. VTA svarar dessutom för uppgifter i anslutning till djurs hälsa. Det centrala ämbetsverket som ligger i Tallinn svarar för tillsynsplanering och styrning. De praktiska tillsynsuppgifterna sköts av 15 lokala landskapscentrum. Informationen om livsmedel i detaljhandeln och deras riktighet övervakas av konsumentmyndigheten (Tarbijakaitseamet). Befogenheterna gällande den ekologiska produktionen är enligt lagen om ekologisk produktion (mahepõllumajanduse seadus) delad mellan ovan nämnda myndigheter samt jordbruksverket (Põllumajandusamet).

VTA tillhandahåller allmänna och sektorvisa anvisningar för livsmedelsföretagare på sin webbplats. Det är avgiftsfritt för företagare i livsmedelsbranschen att ansöka om verksamhetstillstånd, men för tillsyn uppbärs en timbaserad avgift enligt längden på inspektionsbesöket. Estlands livsmedelslagstiftning föreskriver inte om beaktande av risker. Om en företagare inte iakttar livsmedelslagstiftningen kan VTA ålägga böter eller beslagta livsmedlet som orsakar fara för hälsa eller miljö.

Tyskland

I Tyskland svarar den federala myndigheten för livsmedelssäkerhet och konsumentskydd (Bundesamt für Verbraucherschutz und Lebensmittelsicherheit, BVL), som är underställd livsmedels- och jordbruksministeriet, för utvecklingen av de allmänna administrativa bestämmelserna och tillsynen. Förbundsländerna har behörighet att genomföra den offentliga tillsynen, som koordineras av ministeriet i respektive förbundsland. Livsmedelsföretagare granskas med jämna mellanrum utan förhandsanmälan eller med anledning av klagomål som kommit in. Den riskbaserade verksamheten styr det praktiska tillsynsarbetet i Tyskland på så sätt att företagare som inte följt lagstiftningen granskas oftare.

Spanien

I Spanien omfattar livsmedelslagstiftningen även bestämmelser i anslutning till näring (Ley 17/2011 de seguridad alimentaria y nutrición). Den nationella kontaktpunkten i Spanien i fråga om livsmedelssäkerhet är Agencia Española de Consumo, Seguridad Alimentaria y Nutrición (nedan Aecosan), som koordinerar tillsynen inom livsmedelssektorn. Om Aecosans tjänster, såsom avgifter för granskning av prov inom den offentliga tillsynen samt tillsynsavgifter för gränskontroller, föreskrivs i ovan nämnda lag. Statsförvaltningen, självstyrelseområdena och den lokala förvaltningen kan samarbeta för att genomföra tillsynen. På självstyrelseområdena gäller egna livsmedelsbestämmelser som definierar nivån på tillsynen. Enligt lagen ska de olika tillsynsmyndigheternas politik för livsmedelssäkerhet basera sig på riskanalys. Som en sanktion för försummelse av efterlevnaden av lagen kan böter åläggas, som vid allvarliga fall kan uppgå till 600 000 euro. Vid mycket allvarliga brott kan livsmedelslokalen stängas tillfälligt för högst fem år. Som en kompletterande sanktion kan det också bli aktuellt med konfiskation samt offentliggörande av straffet för företagaren.

6 Remissvar

Propositionen var ute på remiss från den 29 maj till den 10 juli 2020. Propositionen sändes på remiss till följande instanser: justitieministeriet, inrikesministeriet, försvarsministeriet, finansministeriet, arbets- och näringsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, miljöministeriet, Livsmedelsverket, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården (Valvira), Skatte-

RP 3/2021 rd

förvaltningen - Enheten för utredning av grå ekonometri, Tullen - Tulllaboratoriet, Regionförvaltningsverken (RVV), Närings-, trafik- och miljöcentralerna (NTM-centralerna), Ålands landskapsregering, Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM), Sametinget, Riksåklagarämbetet, Rättsregistercentralen, Statens näringsdelegation, Finlands Kommunförbund, Finlands näringsliv EK, Finsk Handel rf, Livsmedelsindustriförbundet rf (ETL), Finlands Dagligvaruhandel rf (PTY), Turism- och Restaurangförbundet rf, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC, Kuluttajaliitto - Konsumentförbundet, Förbundet för Ekologisk Odling rf, Renbeteslagsföreningen, Helsingfors universitet - veterinärmedicinska fakulteten, institutionen för veterinärmedicin och näringsvetenskap, Åbo universitet - Brahea-centret, Finlands Veterinärförbund, Djurens hälsa ETT rf, Veterinärhygienikernas förening rf, Ympäristöterveyden Asiantuntijat ry och Finlands Vattenverksförening rf. Det kom in 54 utlåtanden, av vilka 20 av kommuner och samkommuner för miljö- och hälsoskyddet.

Flera av förslagen i det lagförslag som sändes ut på remiss ingick i den proposition för en översyn av livsmedelslagen som förföll våren 2019 (RP 363/2018) och som genomfördes genom lag 1397/2019 om ändring av livsmedelslagen. En total översyn av livsmedelslagen fick brett stöd. Den gällande lagen med sina många ändringar anses delvis otydlig. Principen i lagförslaget att myndighetstillsynen är en större helhet än endast inspektioner fick understöd. Också en revidering av tillsynen så att den svarar mot de ändrade kraven i verksamhetsmiljön fick understöd. Också utvecklandet av myndigheternas administrativa tvångsmedel så att de motsvarar de ändrade kraven i verksamhetsmiljön fick understöd.

Under remissrundan framfördes flest kommentarer om förslagen om en påföljdsavgift för livsmedelstillsyn och en grundavgift som årligen tas ut hos de tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga tillsynen. Det föreslås i propositionen att det föreskrivs om en administrativ sanktion, påföljdsavgift för livsmedelstillsyn. Syftet med denna administrativa påföljd av straffkaraktär är dels att förebygga verksamhet som strider mot livsmedelsbestämmelserna, dels att snabbt och effektivt hindra att sådan verksamhet fortsätter. Påföljdsavgiften fick brett understöd i synnerhet bland tillsynsmyndigheterna. Justitieministeriet fäste vikt vid preskriptionen av rätten att påföra avgiften och vid betalningstiden. Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken i Södra Finland, Norra Finland och Västra och Mellersta Finland, Esbo stad, Uleåborgs stad, Staden Jakobstad, Vanda stad, Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymä, Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristötoimi, Valfärdssamkommunen i Päijät-Tavastland, Peruspalvelukuntayhtymä Selänne, Livsmedelsindustriförbundet rf, Finlands veterinärförbund, Veterinärhygienikernas förening rf och Helsingfors universitets veterinärmedicinska fakultet konstaterade att införandet av avgiften förutsätter handledning och utbildning. Rättsregistercentralen beskrev de kostnader och det resursbehov ändringen medför och föreslog att avgiften ska förfalla vid den betalningsskyldiges död. Kommunförbundet och Tammerfors stad efterlyste ett förtydligande av tillämpningsområdet och förfarandena för påföljdsavgiften samt i fråga om påföljdsavgiften och straffbestämmelsen. Brahea-centret vid Åbo universitet och Konsumentförbundet föreslog att påföljdsavgiften knyts till aktörens omsättning. Finlands näringsliv, Finlands Dagligvaruhandel rf och Terveystuotetukut ry ansåg att påföljdsavgiftens maximibelopp var alltför högt. Tammerfors stad ansåg däremot att maximibeloppet var alltför lågt.

Det föreslås att livsmedelstillsynens karaktär och intäktsbas ändras genom att en årlig grundavgift på 150 € tas ut av alla tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen. Det nuvarande prestationsbaserade avgiftssystemet föreslås förbli i kraft. Avsikten är att genom denna förändring stärka livsmedelstillsynens beredande roll och möjliggöra ett mångformigare myndighetsarbete. Det föreslås att inkomstbasen vidgas då alla tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen betalar tillsynsavgift och inte endast de hos vilka det har gjorts ett inspektionsbesök. I utlåtandena betonades det att det är viktigt att säkerställa att de

ökande avgiftsintäkterna riktas till ordnandet av den officiella tillsynen. Förslaget att täcka provtagningarna och undersökningarna som hör till den planmässiga tillsynen med en grundavgift som tas ut årligen ansågs problematiskt. I synnerhet undersökningen av prov konstaterades i flera fall vara så dyrt att den föreslagna grundavgiften inte räcker för att täcka kostnaderna, och därför lades provtagning till bland de prestationsbaserade avgifterna. I flera utlåtanden framfördes kritik mot förslaget att tillsynsavgifterna inte ska tillämpas på registrerad primärproduktion. Det ansågs problematiskt i synnerhet vid lantbruksdominerade tillsynsobjekt. Också förslaget att inte tillämpa årsavgiften för tillsynen på lanthandlar betraktades i någon mån som ojämlig behandling i förhållande till andra små aktörer. Det ansågs viktigt att precisera de tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen och av vilka grundavgiften för tillsynen tas ut. Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Esbo stad föreslog att avgiftsintäkterna ska riktas till utveckling av tillsynen. Livsmedelsverket önskade mer exakta anvisningar om debiteringen av årsavgiften. Kommunförbundet och Finlands näringsliv föreslog en möjlighet att jämka avgiften för vissa objekt. Kotka stad, samkommunen för social- och hälsovården i Kajana, Kallio peruskuntayhtymä, Tammerfors stad och Borgå stad föreslog olika stora årsavgifter för olika objekt. Finansministeriet ansåg att bestämmelsen om överklagande av grundavgiften var problematisk.

Justitieministeriet, Regionförvaltningsverket i Östra Finland, Vanda stad, Livsmedelsindustriförbundet rf och Finlands Dagligvaruhandel rf fäste vikt vid den förhandlingsplikt för myndigheterna som föreslås ingå i lagen, som också inbegrep möjligheten att utfärda uppmaningar. Det ansågs allmänt att bestämmelsen är bra och förtydligar verksamheten. Regionförvaltningsverket i Södra Finland och Miljöcentralen i Birkaland bedömde att skyldigheten medför ett ökat resursbehov. Justitieministeriet ansåg att förhandlingsplikten är ett onödigt tillägg i förhållande till myndigheternas skyldigheter enligt förvaltningslagstiftningen och föreslog att uppmaningens rättsliga karaktär ska göras tydligare. Slutsatsen blev att bestämmelsen slopas och att uppmaningen gjordes lindrigare i förhållande till tvångsmedlen.

Inrikesministeriet, NTM-centralen i Egentliga Finland och Konsumentförbundet ansåg att bestämmelserna om myndigheternas inspektionsrätt och tillsynsmetoderna var bra. Det konstaterades att bedömningen av företagarens tillförlitlighet ökar myndigheternas behov av utbildning. Inrikesministeriet och Åklagarväsendet ansåg att bestämmelsen om skydd för rapportörens identitet var bra. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården framförde flera anmärkningar om tillsynen över ställen för tillverkning och lagring av alkoholdrycker med stöd av livsmedelslagen.

Registreringen av byte av företagare väckte frågor i synnerhet i kommunernas utlåtanden. Den gällande bestämmelsen om anmälan om byte av företagare har strukits i propositionen, och det föreslås att byte av företagare ska behandlas som upphörande av verksamhet och inledande av en ny verksamhet. Regionförvaltningsverken framförde också anmärkningar om rutinerna för verksamhetsutövares anmälningar, veterinärers anmälningar om iakttagelser på primärproduktionsställen och otydliga roller i exporttillsynen. Det ansågs allmänt bra att tillsynsverksamheten utvecklas i riktning mot rådgivning och handledning.

Justitieministeriet föreslog flera tekniska korrigeringar och preciseringar, bland annat i fråga om bemyndigandena att utfärda förordningar och föreskrifter, behandlingen av personers identifierings- och hälsouppgifter, överklagande, tvångsmedel och vissa överlappningar med förvaltningslagen, samt preciseringar i avsnittet om grundlagen i fråga om myndigheternas inspektionsrätt och bestämmelsernas förhållande till EU:s dataskyddsförordning. Livsmedelsverket framförde flera detaljerade anmärkningar bland annat i fråga om terminologi och formuleringar samt definitionen av tillsynsobjekt och deras karaktär.

I flera utlåtanden togs det ställning till definitionen av småskalig verksamhet och sådan verksamhet som inte omfattas av registreringsplikten, och till hur bland annat säsongsbetonad verksamhet bör beaktas i definitionen. Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland, Regionförvaltningsverket i Lappland, Jyväskylä stad, Kotka stad och Tammerfors stad, Kallio peruskuntayhtymä samt Turism- och Restaurangförbundet rf fäste vikt vid frågan.

Bestämmelserna om tillsynsavgifter i hälsoskyddslagen i det utkast till proposition som sändes ut på remiss har efter remissrundan överförts från denna proposition till en särskild beredning vid social- och hälsovårdsministeriet för att precisera anmälningssplikterna enligt hälsoskyddslagen, som ligger till grund för debiteringen av en ny tillsynsavgift av skattenatur.

7 Specialmotivering

7.1 Livsmedelslag

1 kap. Allmänna bestämmelser

1 §. Lagens syfte. Syftet med lagen är att skydda konsumentens hälsa och ekonomiska intressen. De livsmedel som används av konsumenterna ska vara trygga, och de får inte orsaka fara för konsumenternas hälsa direkt eller till följd av långvarig användning. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 anses livsmedel inte vara säkra om de är skadliga för hälsan eller för övrigt otjänliga som människoföda. Även livsmedlens hälsomässiga kvalitet ska vara god. Även om livsmedlet inte nödvändigtvis orsakade egentlig fara, kan livsmedlet vara otjänligt som människoföda, om det till exempel organoleptiskt bedömt på grund av förskämning, nedsmutsning eller främmande lukt eller smak inte motsvarar sådana egenskaper som av motiverad anledning kan förväntas av livsmedel. Den hälsomässiga kvaliteten omfattar även livsmedlens näringsmässiga kvalitet. Ett annat syfte med lagen är att säkra livsmedlens övriga kvalitet enligt livsmedelsbestämmelserna. För vissa produktgrupper, till exempel choklad, fruktjuice och fruktsylt, har det i EU-lagstiftningen ställts detaljerade krav vad gäller sammansättningen och produktnamn. För att trygga konsumenternas ekonomiska intressen ska den information som ges om livsmedel vara sanningsenlig och tillräcklig och den får inte vilseleda vad gäller livsmedlets egenskaper eller andra omständigheter. För att trygga konsumenternas hälsa och ekonomiska intressen ska även livsmedelskontaktmaterialen vara tryggt och de uppgifter som ges om det ska vara tillräckliga och korrekta.

Enligt 1 mom. ska ett annat syfte med lagen vara att för sin del främja verksamhetsbetingelser för livsmedelsföretagare och kontaktmaterialföretagare. Klara och konsekventa krav förbättrar företagarnas rättssäkerhet. Genom att iaktta kraven i denna lag och i andra livsmedelsbestämmelser ser livsmedelsföretagarna till att deras verksamhet följer lagen och tryggar för sin del att syftet med lagen genomförs. Detta förbättrar företagarnas verksamhetsbetingelser och möjligheter till framgång på marknaden och minskar företagarnas ekonomiska risker när det gäller till exempel tillbakadragning.

Till skillnad från gällande lag nämns inte tryggheten av en högklassig och jämlik livsmedelstillsyn i hela landet i bestämmelsen om lagens syfte. Det är dock ett viktigt syfte med översynen av lagen. En högklassig livsmedelstillsyn bör vara planmässig, rätt riktad och effektiv och bemöter olika aktörer jämlikt och rättvist samt också på annat sätt förenlig med kraven på god förvaltning, och för den bör tillräckliga resurser anslås. Syftet med de ändringar som föreslås i lagen är att uppnå de målen.

Enligt 2 mom. i paragrafen är ett annat syfte med lagen att trygga livsmedelsbestämmelsernas riskbaserade tillämpning. Vid genomförandet av förpliktelserna i livsmedelsbestämmelserna

och tillsynen av att de följs ska hänsyn tas till karaktären och omfattning av företagarens verksamhet samt andra till verksamheten anknutna omständigheter som påverkar livsmedelssäkerheten och konsumentskyddet. Riskbaseringen ska tillämpas i den omfattning som det från fall till fall enligt ifrågavarande lagstiftning är möjligt. Om det till exempel har föreskrivits detaljerade krav på ett visst livsmedels sammansättning eller märkningar, kan man inte avvika från dem på basis av risker, ifall det inte separat uttryckligen har föreskrivits om detta. Företagarens egenkontroll påverkar den risk som orsakas av verksamheten. Även privata förvaltningssystem av livsmedelssäkerheten som används av företagare (Food Safety Management Systems FSMS) och deras auditering, som genomförs av tredje part, kan påverka den risk som orsakas av verksamheten.

2 §. Tillämpningsområde. Lagens tillämpningsområde motsvarar till sitt innehåll tillämpningsområdet för den gällande lagen, men tillämpningsområdet är närmare specificerat än för närvarande. Det föreslås att lagen ska tillämpas på livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion, livsmedelskontaktmaterial, livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet, livsmedelsföretagare och kontaktmaterialföretagare samt livsmedelstillsynen i alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel och livsmedelskontaktmaterial från primärproduktionen till konsumenter. För att trygga konsumentens hälsa och ekonomiska intressen samt för att möjliggöra företagarnas verksamhetsbetingelser är det viktigt att lagen omfattar livsmedelskedjan i dess helhet, på samma sätt som den nuvarande livsmedelslagen. Avvikande från tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 178/2002 ska den föreslagna lagen inte gälla foder, om vars trygghet det föreskrivs separat. På samma sätt som i den gällande livsmedelslagen ska lagen även tillämpas på överlåtelse av livsmedel utan ersättning till konsumenten i samband med livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet, till exempel som gåva eller prov eller för testning.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om begränsningar i tillämpningsområdet. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 tillämpas inte på primärproduktion avsedd för ett privathushålls eget bruk och privathushålls framställning, hantering eller lagring av livsmedel som är avsedda för eget bruk. En likadan begränsning av tillämpningsområdet ingår även i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Verksamhet som motsvarar den verksamhet som avses i 2 mom. 1 punkten och som helt ska falla utanför lagens tillämpningsområde ska enligt förslaget vara överlåtelse av en produkt inom primärproduktionen eller livsmedel som tillverkats av en enskild själv i mindre skala till ett annat privathushåll för att användas där. Det kan till exempel vara fråga om att donera ett privat hushålls skördeprodukter eller att ge en fångad hare som gåva till en granne.

Lagen ska inte heller tillämpas på alkoholdrycker eller alkoholpreparat till den del övrig lagstiftning innehåller bestämmelser om dessa. Alkoholdrycker ingår i definitionen av livsmedel i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. På motsvarande sätt ska även den föreslagna lagen gälla sådana egenskaper av alkoholdrycker och alkoholpreparat som omfattas av livsmedelslagstiftningens tillämpningsområde. Alkohollagstiftningen som speciallagstiftning har företräde framför livsmedelslagstiftningen då det finns bestämmelser om någon omständighet i alkohollagstiftningen. Enligt den gällande lagstiftningen övervakar livsmedelstillsynsmyndigheter inte alkoholdrycker eller alkoholpreparat som avses i alkohollagen (1102/2017) utan endast drycker som innehåller högst 2,8 volymprocent etylalkohol. Till detta föreslås ingen ändring utan överensstämelsen av drycker som innehåller mer än 2,8 procent etylalkohol med livsmedelslagstiftningen ska även framöver övervakas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården. Kommunen ska emellertid behandla de anmälningar för registrering av detaljhandelsplatser för alkohol som avses i 13 § 2 mom. i alkohollagen.

Enligt 3 mom. i paragrafen tillämpas kraven på livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet i lagens 2 kap. på sådan verksamhet som avses i 7 § 2 mom. 3 punkten led a och b och i 9 § 2 mom. endast vad gäller kraven på spårbarhet i 13 §, egenkontroll i 14 § och företagarens anmälningsplikt i 16 §. Verksamhet som avses i bestämmelsen är livsmedelsverksamhet som inte bedrivs yrkesmässigt eller i större skala. På dylik verksamhet tillämpas inte alla krav i unionens livsmedelshygienlagstiftning enligt Europeiska kommissionens anvisningar. Motsvarande begränsning av tillämpningsområdet finns även i den gällande lagen.

3 §. Europeiska unionens lagstiftning. I paragrafen föreskrivs om genomförandet och tillsynen av Europeiska unionens rättsakter som hör till lagens tillämpningsområde. I EU-lagstiftningen finns väldigt mycket bestämmelser som gäller livsmedel och livsmedelskontaktmaterial, livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet samt livsmedelstillsyn. De viktigaste EU-bestämmelserna har beskrivits i punkt 2.3 i den allmänna motiveringen. Största delen av dessa bestämmelser är EU-förordningar som är allmänt bindande och till alla delar förpliktande. Förordningarna tillämpas som sådana i alla medlemsstater, men tillämpningen av förordningarna kan förutsätta nationella genomförandeåtgärder. I förordningarna ställs det för livsmedelsföretagare förpliktelser, vars iakttagande myndigheterna ska övervaka. De bestämmelser i lagen i vilka det hänvisas till Europeiska unionens medlemsstater gäller också Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och medlemsstaterna inom det i den omfattning som förutsätts i avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

4 §. Förhållande till annan lagstiftning. För att säkerställa livsmedelssäkerheten och skydda konsumenternas hälsa och ekonomiska trygghet ska utöver den föreslagna lagen och de bestämmelser som utfärdas med stöd av den och gällande lagar också iakttas vad som föreskrivs i andra lagar eller med stöd av dem. Enligt definitionen av livsmedel i allmänna livsmedelsförordningen inbegriper livsmedel också vatten från och med den punkt där värdena ska iakttas enligt artikel 6 i rådets direktiv 98/83/EG om kvaliteten på dricksvatten och utan att kraven i direktiv 80/778/EEG och 98/83/EG åsidosätts. Den punkt där värdena ska iakttas är för vatten som tillhandahålls från ett distributionsnät i en lokal eller en anläggning vid den punkt där det tappas ur de kranar som normalt används för dricksvatten. För vatten som tillhandahålls från tank ska värdena iakttas vid den punkt där det tappas från tanken, för vatten som tappas på flaskor eller i behållare som är avsedda för försäljning vid den punkt där vattnet tappas på flaska eller i behållare, och för vatten som används i ett livsmedelsproducerande företag vid den punkt inom företaget där vattnet används. Den föreslagna lagen tillämpas dock inte på hushållsvatten, utan bestämmelser om kvaliteten på hushållsvatten finns fortfarande i 5 kap. i hälsoskyddslagen. I 5 kap. i hälsoskyddslagen föreskrivs det fortfarande också om förebyggande av sjukdomar som sprids med hushållsvatten.

I EU:s hygienförfattningar ställs det krav på kvaliteten hos vatten som används för primärproduktion av djur och växter. De gäller till exempel vatten som används för bevattning av grönsaker eller som dricksvatten för djur. Vid behov bör det vara möjligt att föreskriva nationellt med stöd av livsmedelslagen om kvaliteten på vatten för primärproduktion. Med stöd av livsmedelslagen övervakas också kvaliteten på vatten som används i livsmedelslokaler.

Det föreskrivs också om bekämpande av sjukdomar som sprids från djur till människor via livsmedel i lagen om djursjukdomar (441/2013), där det dessutom föreskrivs om krav på livsmedel för att främja djurens hälsa och bekämpa djursjukdomar och om tillsynen över dem.

I lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014) finns bestämmelser om genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning om tillsynen över iakttagandet av den gemensamma fiskeripolitiken och om gärningar som strider mot den gemensamma fiskeripolitiken. I 7 § i den lagen föreskrivs det att bestämmelser om den

RP 3/2021 rd

tillsyn som Livsmedelssäkerhetsverket, regionförvaltningsverket och de kommunala myndigheterna för livsmedelstillsyn utövar i fråga om spårbarheten för fiskeri- och vattenbruksprodukter och de uppgifter som ges konsumenterna finns i livsmedelslagen.

I lagen om tillsyn över ekologisk produktion (294/2015) föreskrivs om ekologisk produktion, märkning av ekologisk produktion och ekologiskt producerade produkter. I 2 § i den lagen föreskrivs det att livsmedelslagen tillämpas på marknadskontrollen av ekologiskt producerade livsmedel.

Om krav som gäller hälsotillståndet hos personer som hanterar livsmedel föreskrivs i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) och i de förordningar som utfärdats med stöd av den. Enligt 55 och 56 § i lagen om smittsamma sjukdomar ska arbetsgivaren ska av sina anställda kräva tillförlitliga uppgifter som visar att personen inte lider av vissa allmänfarliga smittsamma sjukdomar, om den anställda utför sådana uppgifter i vilka risken för eller följderna av att sjukdomen sprids är allvarligare än normalt. Förrän arbetstagaren har lämnat en salmonellautredning enligt 56 § får han eller hon inte utföra sådana uppgifter i en livsmedelslokal som avses i livsmedelslagen som innefattar hantering av oförpackade livsmedel som serveras utan uppvärmning.

Bestämmelser om grunderna för bedömning av strålsäkerheten hos livsmedel finns i strålsäkerhetslagen (859/2018). Strålsäkerhetscentralen (STUK) är en myndighet för strål- och atomsäkerhetssektorn, till vars verksamhetsområde hör tillsynen över strålsäkerheten i miljön. STUK svarar för den nationella tillsynen över strålsäkerheten i miljön för bedömning och säkerställande av strålsäkerheten. Verksamheten omfattar hela miljön, inklusive livsmedel. Vid strålsäkerhetsincidenter ska STUK:s utfärdade meddelanden, varningar och rekommendationer om skyddsåtgärder.

I lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019) föreskrivs om tillsynen över livsmedel som importeras från länder utanför Europeiska unionen.

5 §. Definitioner. I paragrafen har samlats definitioner av begrepp som förekommer i lagen eller i förordningar som utfärdats med stöd av lagen. Eftersom propositionen handlar om ett förnyelseprojekt av en bredare lagstiftningshelhet så innehåller paragrafen även sådana definitioner som enbart används i förordningar utfärdade på basis av livsmedelslagen. Med detta har man eftersträvat en lagstiftningshelhet som är lättare att använda och ett mer enhetligt branschspråk.

I paragrafens 1 mom. finns definitionerna i EU-lagstiftningen. Dessa definitioner har beskrivits genom att hänvisa till bestämmelserna i den EU-rättsakt i vilken definitionerna finns. Till mycket stor del är livsmedelslagstiftningen harmoniserad EU-lagstiftning. En stor andel av de centrala definitionerna är givna i EU-rättsakterna.

I paragrafens 2 mom. finns de nationella definitionerna:

1) Med *livsmedelsbestämmelser* avses bestämmelserna i denna lag, de bestämmelser som utfärdats med stöd av den föreslagna lagen samt de bestämmelser i Europeiska unionens lagstiftning som omfattas av tillämpningsområdet för lagen. Livsmedelsbestämmelser är även bestämmelser utfärdade med stöd av gällande lagar som enligt förslagets ikraftträdandebestämmelse ska förbli i kraft tills de ändras eller upphävs.

2) Med *tillsynsmyndighet* avses statens och kommunens myndigheter som sköter tillsynsuppgifter enligt lagen och är behöriga i en fråga. Statens myndigheter är Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken, närings-, trafik- och miljöcentralerna, Tillstånds- och tillsynsverket för

social- och hälsovården, Försvarsmakten och Tullen. Tillsynen över slakterier och vilthantlingsanläggningar samt godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem, som Livsmedelsverket ska ansvara för, handhas enligt förslaget av officiella veterinärer som är anställda av Livsmedelsverket. Regionförvaltningsverket ska ansvara för tillsynen av renslakterier och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. Tillsynsuppgifter kan också överföras till organ med delegerade uppgifter och till fysiska personer.

3) Med *tillsynsobjekt* avses en företagare som bedriver eller av grundad anledning kan antas bedriva, livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet, en fysisk eller virtuell plats där det bedrivs eller av grundad anledning kan antas bedrivas livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet eller där det bevaras information som är av betydelse med tanke på efterlevnaden av livsmedelsbestämmelserna, samt den verksamhet företagaren bedriver på den platsen. Tillsynsobjektet kan vara själva verksamheten eller en helhet som bildas av företagare och information för verksamheten. Med tillsynsobjekt avses också en fysisk eller virtuell plats där det förvaras information som är av betydelse med tanke på iakttagandet av livsmedelsbestämmelserna. Ett livsmedelsverksamhets tillsynsobjekt kan utöver ett traditionellt primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal vara till exempel en importörs lager eller distributionscenter. Tillsynsobjektet kan också till exempel vara en centralaffärs huvudkontor där det förvaras information som är av betydelse för att till exempel utreda huruvida förpackningsmärkningarna på de handelns egna produktmärken överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsobjektet kan till exempel också vara verksamhetsplatsen för en livsmedelsföretagare som bedriver försäljning av livsmedel på internet. En plats för förvaring av information kan vara helt virtuell. Också en handelsplats för livsmedel och en virtuell plats kan hanteras från vilken fysisk plats som helst med hjälp av en dator eller någon annan smart apparat, och de behöver inte ha samband med någon särskild fysisk lokal. En nätbutik behöver inte alls ha något lager eller något annat fysiskt verksamhetsställe.

4) Med *primärproduktion* avses verksamhet enligt artikel 3.17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. Dylig verksamhet är produktion, uppfödning eller odling av växtprodukter, såsom spannmål, frukter, grönsaker och örter samt transport, lagring och hantering av dessa på gården och transport från en gård till en annan eller till en livsmedelslokal. Om produktens karaktär ändras väsentligt vid hanteringen, räknas hanteringen inte längre som primärproduktion. Med primärproduktion avses också produktion och uppfödning av animalieproduktionsdjur på en gård samt all verksamhet i anslutning till dessa, likaså transport av djur till ett slakteri eller från en gård till en annan. Även mjölkning och lagring av mjölk på gården är primärproduktion, men transport av mjölk bort från gården räknas inte som primärproduktion. Produktion och insamling av ägg i producentens lokaler är primärproduktion. Däremot är förpackning av ägg inte primärproduktion. Jakt, fiske och insamling av vilda produkter omfattas också av primärproduktionen. Till primärprodukterna räknas till exempel mjölkkråvara, slaktdjur, skjutet vilt som inte flåts eller plockats, orensad eller på båten rensad fisk samt svamp, bär och grönsaker. Med primärproduktion avses även direkta leveranser av små mängder primärprodukter direkt till konsumenter i enlighet med artiklarna 1.2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och 1.3 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004.

5) Med *primärproduktionsställe* avses alla de ställen där primärproduktion av livsmedel bedrivs. Primärproduktionsställen är till exempel lantgårdar, trädgårdar, fiskefartyg, vattenbruksanläggningar, mjölkproduktionsenheter och andra djurhållningsenheter. Primärproduktionen, lagringen och iordningställandet av primärprodukter samt transporten av dessa förutsätter inte att verksamheten eller de byggnader, lokaler, anordningar, färdmedel eller utrymmen utomhus eller inomhus som är avsedda för den registreras som livsmedelslokaler. En förutsättning är att

RP 3/2021 rd

primärprodukternas karaktär inte ändras väsentligt. Till exempel produkter ur växtriket, svampar och honung kunde förpackas på primärproduktionsstället utan att kravet på registrering av livsmedelslokal uppfylls. Om produkterna dock förpackas genom användning av förpackningsgaser eller genom att gaser avlägsnas från förpackningen, eller om primärprodukterna hanteras på annat sätt, t.ex. skalas eller skivas, förutsätter denna registrering av livsmedelsverksamheten.

6) Med *primärproduktionsföretagare* avses livsmedelsföretagare som bedriver primärproduktion av livsmedel och därmed sammanhängande verksamhet.

7) Med *registrerad primärproduktion* avses primärproduktion av livsmedel som anmälts av primärproduktionsföretagaren till den behöriga tillsynsmyndigheten och som registrerats av den myndigheten.

8) Med *godkänt primärproduktionsställe* avses ett primärproduktionsställe som godkänts på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004.

9) Med *livsmedelsverksamhet* avses alla skeden av verksamhet för produktion, förädling och distribution av livsmedel som bedrivs av en livsmedelsföretagare. Enligt artikel 3.16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 ska till stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan höra primärproduktion, framställning, lagring, transport, partihandel, detaljhandel och annan distribution av livsmedel samt gemenskapsintern handel med och import och export av livsmedel. Motsvarande definition finns inte i den gällande lagen.

10) Med *registrerad livsmedelsverksamhet* avses verksamhet för produktion, förädling och distribution av livsmedel, om vilken livsmedelsföretagaren gjort en anmälan till den behöriga tillsynsmyndigheten och som registrerats av den myndigheten, dock inte primärproduktion.

11) Med *livsmedelslokal* avses en i artikel 2.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 avsedda byggnad, lokal eller del av en sådan samt annat platser utomhus eller inomhus där livsmedel som är avsedda för försäljning eller annan överlåtelse tillverkas, förvaras, transporteras, saluförs, serveras eller på annat sätt hanteras. Ett primärproduktionsställe betraktas inte som livsmedelslokal. En livsmedelslokal kan också vara belägen på passagerarfartyg, i flygplan, på tåg eller i andra allmänna fortskaffningsmedel. Begreppet livsmedelslokal ska i princip omfatta alla lokaler och utrymmen som hör till livsmedelskedjan utöver primärproduktionsställen. På samma sätt som i den gällande lagstiftningen ska livsmedelslokalerna antingen anmälas eller godkännas. I stället för anmälan ska man dock använda termen registrering, som motsvarar terminologin i artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Till livsmedelslokalerna räknas också utrymmen där endast konsumentägda livsmedel hanteras, om livsmedlet återbereddas till konsumentens privathushåll för användning.

12) Med *godkänd livsmedelslokal* avses en livsmedelslokal som har godkänts på det sätt som krävs enligt artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004.

13) Med *registrerad livsmedelslokal* avses en livsmedelslokal som har registrerats på det sätt som krävs enligt i artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004.

14) Med *mobil livsmedelslokal* avses en flyttbar och tillfällig lokal som avses i kapitel III i bilaga II till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Mobila livsmedelslokaler är till exempel en försäljningsbil, en vagn, ett tält, en container, en cykel eller en båt. En mobil livsmedelslokal kan antingen vara en registrerad eller godkänd livsmedelslokal.

RP 3/2021 rd

15) Med *virtuell lokal* avses en lokal som används för försäljning, förmedling eller annan livsmedelsverksamhet utan att livsmedlen finns i lokalen. En virtuell lokal kan t.ex. vara en lokal där förmedling av produkter i internet handel sköts eller är dokument för livsmedelsverksamhet förvaras. Också till exempel vara en centralaffärs huvudkontor kan registreras som virtuell lokal, om där förvaras information som är av betydelse för att till exempel utreda huruvida förpackningsmärkningarna på de egna produktmärkena överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna.

16) Med *köttbesiktning* avses besiktning av levande djur (besiktning före slakt) samt besiktning av slaktkroppen och andra delar av djuret efter slakt (besiktning efter slakt). Besiktning före slakt och besiktning efter slakt definieras i artikel 17 c och 17 d i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

17) Med *officiellt laboratorium* avses ett laboratorium som Livsmedelsverket utsett att undersöka myndighetsprov.

18) Med *utsett egenkontrolllaboratorium* avses ett laboratorium som Livsmedelsverket har utsett att undersöka egenkontrollprov i enlighet med livsmedelsbestämmelserna.

19) Med *myndighetsprov* avses ett prov som tillsynsmyndigheten tar eller låter tas för offentlig tillsyn eller andra offentliga åtgärder i enlighet med livsmedelsbestämmelserna.

20) Med *renskötselområde* avses ett renskötselområde enligt renskötsellagen (848/1990).

21) Med *renslakteri* avses ett sådant inom renskötselområde beläget slakteri där det huvudsakligen slaktas renar. På ett renslakteri ska man tillfälligt även kunna slakta djur av andra arter förutsatt att renslakteriet har godkännande för detta.

22) Med *slakteri* avses alla andra slakterier än de renslakterier som definieras i 21 punkten. Definitionen motsvarar definitionen i gällande lag. Enligt definitionen i punkt 1.16 i bilaga I till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 853/2004 avses med slakteri en inrättning för hantering av djur vilkas kött är avsett som människoföda. Definitionen är mycket vid och omfattar också renslakterier. Termen renslakteri behöver dock definieras särskilt nationellt.

23) Med *anläggning* avses en anläggning enligt artikel 4.27 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"), dock inte ett slakteri. I den bestämmelsen avses med anläggning vilka som helst utrymmen, strukturer eller i fråga om produktion som sker utomhus omgivningar eller platser där djur eller avelsmaterial hålls på tillfällig eller permanent basis, med undantag av hushåll där sällskapsdjur hålls, veterinärmottagningar och veterinärkliniker. Eftersom definitionen av anläggning i EU-förordningen också omfattar slakterier, bör slakterier uteslutas ur den nationella definitionen av anläggning och definieras särskilt.

24) Med *insekt* avses uppfödda insekter som är godkändas enligt artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 om nya livsmedel och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 och upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 och kommissionens förordning (EG) nr 1852/2001. Definitionen finns inte i den gällande lagen. För livsmedelsanvändningen av insekter skapades harmoniserade principer och regler genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283, som tillämpas från den 1 januari 2018.

RP 3/2021 rd

25) Med *livsmedelskontaktmaterial* avses material och produkter som direkt eller indirekt är i kontakt med livsmedel, som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel eller som kan antas komma i kontakt med livsmedel. Innehållsmässigt motsvarar definitionen av material och produkter som kommer i beröring med livsmedel enligt artikel 1.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004 om material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel och om upphävande av direktiven 80/590/EEG och 89/109/EEG. Med termen livsmedelskontaktmaterial ersätts begreppet ”produkter som kommer i beröring med livsmedel” i den gällande lagen.

26) Med *kontaktmaterialverksamhet* avses tillverkning av slutliga livsmedelskontaktmaterial och tillverkning av material och produkter som används vid tillverkningen av dessa, parthandel med livsmedelskontaktmaterial samt införsel av den inre marknaden och import av den från länder utanför Europeiska unionen.

27) Med *kontaktmaterialföretagare* avses företagare som släpper ut livsmedelskontaktmaterial på marknaden.

28) Med *egenkontroll* avses ett system som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 178/2002 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 852/2004, genom vilket livsmedelsföretagaren identifierar och hantera faror i anslutning till sin livsmedelsverksamhet och säkerställer att livsmedlet, primärproduktionsstället och livsmedelslokalen samt den verksamhet som bedrivs där uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 ska företagare inrätta och genomföra ett permanent förfarande för att identifiera faror, identifiera kritiska styrpunkter, upprätta förfaranden för att övervaka de kritiska styrpunkterna samt vidta korrigerande åtgärder. Företagaren ska på det sätt den behöriga myndigheten kräver visa att de uppfyller de krav som nämns ovan med beaktande av livsmedelsföretagets storlek och art. Med egenkontroll av kontaktmaterialverksamhet avses ett system som krävs enligt kommissionens förordning (EG) nr 2023/2006 och genom vilket en kontaktmaterialföretagare i kontaktmaterialbranschen kontrollerar risker i anslutning till sin verksamhet och säkerställer att livsmedelskontaktmaterial och kontaktmaterialverksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna.

29) Med *lättfördärliga livsmedel* avses livsmedel som på grund av sina egenskaper erbjuder goda möjligheter för mikrober att föröka sig, och som därför måste förvaras i en temperatur som avviker från rumstemperatur.

Med temperaturkontrollen av livsmedel förebyggs eller fördröjs tillväxten av mikrober som är menliga för hälsan samt uppståendet av andra eventuella menliga egenskaper i livsmedel. På det här sättet vill man säkerställa att ett livsmedel förvaras som duglig som människoföda och att livsmedlets kvalitativa egenskaper förblir typiska för produkten. Förvaringstemperaturer kan antingen definieras i lagstiftningen eller vara temperatur eller temperaturtidskombinationer definierade av företagaren.

30) Med annan överlåtelse avses överlåtelse av livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial utan ersättning i samband med livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet, till exempel som gåva eller prov. Livsmedelsbestämmelserna gäller även livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som överläts utan vederlag. Definitionens innehåll motsvarar definitionen i gällande lag.

31) Med *privathushåll* avses en familjs eller persons enskilda hushåll, till vilket de huvudsakligen skaffar livsmedel för familjens eller personens eget bruk.

32) Med *namnskyddade produkter* avses produkter med ursprungsbeteckningar och skyddade geografiska beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel samt produkter med garanterade traditionella specialiteter som avses i artikel 5 och 18 i Europaparlamentets och rådets förordning om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel (EU) nr 1151/2012. Med namnskyddade produkter avses även produkter med geografiska beteckningar som avses i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 251/2014 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, aromatiserade vinprodukter och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1601/91 samt produkter med skyddade geografiska beteckningar som avses i artikel 3.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/787 om definition, beskrivning, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentationen och märkningen av andra livsmedel, skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker, användning av jordbruksalkohol och destillat av jordbruksprodukter i alkoholhaltiga drycker samt om upphävande av förordning (EG) nr 110/2008. Definitionen motsvarar definitionen i den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

33) Med *lanthandel* avses en livsmedelslokal som ligger på den glest bebyggda landsbygden, den egentliga landsbygden, på landsbygden nära en stad eller i ett lokalt centrum på landsbygden, och vars avstånd till närmaste dagligvaruaffär är minst 7,5 kilometer eller som annars är svårtillgänglig och vars försäljning av dagligvaror uppgår till mindre än 2 miljoner € per år. I Finland finns 200–250 lanthandlar som motsvarar denna definition.

34) Med *allmännyttigt samfund* avses ett allmännyttigt samfund så som det definieras i 22 § i inkomstskattelagen (1535/1992). Ett samfund är allmännyttigt då det verkar enbart och omedelbart för allmän fördel i materiell, andlig, sedlig eller samhällelig bemärkelse, dess verksamhet inte enbart gäller begränsade personkategorier och det inte genom sin verksamhet bereder dem som är delaktiga i samfundet ekonomisk förmån i form av dividend eller vinstandel eller i form av sådan lön eller annan gottgörelse som är större än skäligt. Som allmännyttiga samfund kan t.ex. anses ungdoms- och idrottsföreningar samt med dem jämförbara föreningar som grundar sig på frivilligarbete och främjar hobby- och fritidsverksamhet. Som allmännyttiga samfund kan också anses sådana organisationer och sammanslutningar för välgörenhet som regelbundet delar ut livsmedel i form av mathjälp.

Begreppet hälsofara som finns i den gällande lagen definieras inte. Istället används begreppet fara som definieras i artikel 3.23 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Med fara avses varje agens eller tillstånd som skulle kunna ha en negativ effekt på människors hälsa, djurs hälsa, växtskydd, djurskydd eller miljön. Inte heller definieras längre begreppet utomstående sakkunnig som finns i den gällande lagen, utan istället används det i artikel 3.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 definierade begreppet organ med delegerade uppgifter, som avser en separat juridisk person till vilken de behöriga myndigheterna har delegerat vissa uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen eller vissa uppgifter med koppling till annan offentlig verksamhet. I lagen kan uppgifter överföras också till en fysisk person utöver ett organ med delegerade uppgifter. Den nationella definitionen av frilevande vilt har strukits såsom obehövlig, eftersom sälkött enligt EU-lagstiftningen inte längre får släppas ut på marknaden och det alltså inte behöver föreskrivas nationellt om sälkött.

2 kap. Krav på livsmedels- och livsmedelskontaktmaterialverksamhet

6 §. Allmänna krav på verksamheten. Det föreslås att de allmänna kraven på livsmedel och uppgifter om livsmedel, livsmedelslokaler och primärproduktionsställe, behandling, förvaring och transport av livsmedel samt djur som används för livsmedelsproduktion i den gällande lagen ska slopas från livsmedelslagen. Upprepande av kraven i den nationella lagstiftningen är inte

RP 3/2021 rd

nödvändigt, eftersom motsvarande krav ingår i EU-lagstiftningen. De centrala EU-bestämmelserna till den här delen är de allmänna EU-bestämmelserna gällande livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som beskrivs i punkt 2.3.1 i den allmänna motiveringen samt EU-bestämmelserna om livsmedelshygien.

I paragrafens 1 mom. föreskrivs livsmedelsföretagarens förpliktelse att se till att livsmedlen till sina kemiska, fysikaliska, mikrobiologiska och hälsomässiga egenskaper är lämpade som människoföda, inte förorsaka hälsofara samt att livsmedlen och informationen om dem inte vilseleder konsumenterna. Detta krav ska tillämpas jämsides med artiklarna 11, 12 och 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 samt med artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2002 och artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 samt med kommissionens förordning (EG) nr 2073/2005.

Enligt 2 mom. ska kontaktmaterialföretagare se till att livsmedelskontaktmaterial är avsedda för livsmedel och att de är sådana att de inte utgör fara för människors hälsa, inte medför en oacceptabel förändring av livsmedlets sammansättning eller försämrar dess organoleptiska egenskaper och att informationen om dem inte vilseleder konsumenten. Detta krav ska tillämpas tillsammans med kraven i artikel 3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004.

I 3 mom. föreskrivs att livsmedelsverksamheten ska vara sådan att den inte orsakar fara för människors hälsa. Livsmedelslokaler och primärproduktionsställen samt den näringsverksamhet som där bedrivs ska vara sådana att säkerheten hos de livsmedel som produceras, tillverkas, förvaras eller hanteras där inte äventyras. Livsmedelslokalerna och primärproduktionsställena ska också i övrigt uppfylla de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. På primärproduktion och livsmedelslokaler ställs krav av olika slag även i Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 852/2004 och (EG) nr 853/2004. En livsmedelslokal och ett primärproduktionsställe får inte användas för något annat ändamål på sådant sätt att fara för livsmedels säkerheten kan uppkomma.

I 4 och 5 mom. föreskrivs det om anmälan om näringsmässig berikning av livsmedel i enlighet med artikel 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2006 samt om anmälan om kosttillskott till Livsmedelsverket enligt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG. Livsmedelsverket lagrar uppgifterna i datasystemet ELMO, som är gemensamt för Livsmedelsverkets laboratorium och tillsyn. Dessutom förmedlar Livsmedelsverket uppgifterna för kännedom och för tillsyn till den behöriga kommunala tillsynsmyndigheten. Skyldigheten att göra anmälan enligt lagen gäller företagare som tillverkar, för sin räkning låter tillverka eller importerar livsmedel som omfattas av lagens tillämpningsområde och även företagare som på annat sätt släpper ut på marknaden livsmedel som omfattas av tillämpningsområdet för bestämmelserna. Kravet gäller alltså också distansförsäljning från ett annat land utan egentlig import. På det här sättet säkerställs en jämlik behandling av livsmedelsföretagarna. Bestämmelserna motsvarar gällande lag sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

7 §. Företagares tillförlitlighet. Genom lag 1397/2019 fogades till den gällande lagen 16 a §, enligt vilken en förutsättning för livsmedelsverksamhet är att livsmedelsföretagaren är tillförlitlig. Tidigare har tillsynsmyndigheterna inte vid allokeringen av den planerliga tillsynen över livsmedelslagstiftningen eller vid dess genomförande haft laglig grund att utreda ifall företagen till exempel under sin verksamhet skött sina offentligrättsliga skyldigheter. Försummelse av skötseln av de offentligrättsliga skyldigheterna har inte heller inverkat på möjligheten att vara verksam inom livsmedels- eller kontaktmaterialbranschen. Problem vid skötseln av sådana skyldigheter kan dock återspegla en risk för grå ekonomi. Det är även möjligt att en företagare som

RP 3/2021 rd

försummar sina offentligrättsliga skyldigheter också försummar andra bestämmelser om verksamheten, till exempel kraven för tillförsäkrandet av livsmedelssäkerheten. Genom bekämpning av grå ekonomi främjas och stöds rättvis praxis vid handel med livsmedel och förhindras otillbörliga förfaringssätt. Samtidigt förbättras verksamhetsbetingelserna för företagare som agerar på korrekt sätt och uppfyller sina skyldigheter och främjas ärlig konkurrens inom livsmedelssektorn.

Det föreslås att det i paragrafen ska föreskrivas att en förutsättning för livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet är att företagaren är tillförlitlig. Paragrafens innehåll motsvarar den bestämmelse som fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019. Enligt paragrafens 1 mom. ska en sådan företagare inte anses vara tillförlitlig som under tre år före bedömningen upprepade gånger har visat uppenbar likgiltighet för tryggheten av livsmedelssäkerheten eller för iakttagandet av livsmedelsbestämmelserna eller för konsumenternas säkerhet, eller under tre år före bedömningen i betydande grad har försummat sina registrerings-, rapporterings- och betalningsåtaganden i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter samt avgifter som Tullen tar ut eller om han eller hon enligt utmätning eller någon annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder.

Med tanke på den jämlika konkurrensen i livsmedelsbranschen samt med tanke på förebyggandet av grå ekonomi är det viktigt att företagen i branschen tar hand om sina förpliktelser gentemot konsumenter och andra företagare samt även sina lagstadgade förpliktelser. De lagstadgade skyldigheterna i anknytning skatter, socialförsäkringsavgifter samt avgifter som tas ut av Tullen är skyldigheter av olika slag som gäller registrering, anmälan samt erläggandet av prestationer. Deras försummelse kan innebära att företagaren är ekonomiskt opålitlig. En företagare som försummar sina skyldigheter får en omotiverad fördel jämfört med andra genom att undvika offentligrättsliga avgifter och försvarar genom sin verksamhet jämlik konkurrens till exempel genom att sälja sina produkter till ett billigare pris än andra. En företagares insolvens ökar också risken för missbruk och försummelsen av skyldigheter och är därmed en faktor som på ett avgörande sätt påverkar ekonomisk pålitlighet.

Vid bedömningen av tillförlitligheten av en företagare ska man ta hänsyn till huruvida försummelserna upprepas och till dess eurobelopp, ifall det kan mätas. Till exempel enstaka försummelser av anmälningar som är jämförbara med glömska eller oaktsamhet eller försummelser av avgifter vars penningbelopp är lågt ska normalt inte visa att en livsmedelsföretagare är otillförlitlig. En företagare ska inte heller anses vara otillförlitlig om det till exempel finns en betalningsplan för en skatteskuld och företagaren följer dess villkor.

I 2 mom. föreskrivs vilka det i 1 mom. avsedda kravet på tillförlitlighet gäller när företagaren är en juridisk person. För att kravet på tillförlitlighet i fråga om en juridisk person uppfylls, ska alla de aktörer som nämns i bestämmelsen vara tillförlitliga. Enligt förslaget ska kravet på tillförlitlighet gälla verkställande direktören och dennes ställföreträdare, medlemmar och suppleanter i styrelsen, medlemmar och suppleanter i förvaltningsrådet och jämförbara organ, ansvariga bolagsmän och andra som hör till den högsta ledningen. Kravet på tillförlitlighet gäller även personer som direkt eller indirekt innehar minst 25 % av aktierna i ett aktiebolag eller av den rösträtt som aktierna medför eller har motsvarande ägande- eller bestämmanderätt, om det är fråga om en annan sammanslutning än ett aktiebolag.

I 3 mom. föreskrivs om möjligheten att vid bedömning av tillförlitligheten även ta hänsyn till hur företagare och de företag och organisationer som har en direkt eller indirekt koppling till dess ansvarspersoner har tagit hand om sina skyldigheter. Momentet innehåller en referens till 3 § i företags- och organisationsdatalagen (244/2001), som innehåller en förteckning över de företag och organisationer som registreras enligt nämnda lag. Med företag och organisationer

som har en direkt koppling till företaget och organisationen avses till exempel ett aktiebolag som delvis eller helt ägs av organisationen eller ett aktiebolag som är bolagsman i ett öppet bolag. Med företag och organisationer som har en indirekt koppling till företaget och organisationen avses å andra sidan till exempel företag och organisationer som har en koppling till företaget eller organisationen genom dess ansvarsperson eller ett annat företag eller en annan organisation. Ett företag eller en organisation som har indirekt koppling till ett aktiebolag är till exempel ett annat aktiebolag som ägs ensamt av dess styrelseledamot eller ett systerbolag som ägs av moderbolaget. Med företag eller organisation som har direkt koppling med en fysisk person avses företag eller organisation där han eller hon fungerar eller har fungerat som ansvarsperson. Med företag eller organisation som har indirekt koppling med en fysisk person avses företag eller organisation med direkt eller indirekt koppling med personens direkta företags- eller organisationskoppling, till exempel ett moderbolag i vars dotterbolags styrelse personen i fråga sitter. Till den här delen ska livsmedelstillsynsmyndigheten kunna bedöma tillförlitligheten under de tre föregående åren. Utredningen av äldre kopplingar än detta är alltså inte nödvändigt.

Utredningen av tillförlitligheten gällande den övriga företagsverksamheten hos en företagare eller gällande ansvarspersoner för en juridisk person som är företagare ska vara prövningsbaserad, men förutsätter inte att det finns anledning att betvivla företagarens tillförlitlighet. Utredning ska vara nödvändigt speciellt då det på basis av uppgifterna om enbart företagaren eller dess ansvarspersoner inte är möjligt att bilda en tillräcklig uppfattning för att bedöma tillförlitligheten. Till exempel i en situation där en företagare är ett nyligen grundat aktiebolag eller ifall det har skett betydande förändringar i fråga om ansvarspersonerna, kan det med tanke på bedömningen av tillförlitligheten vara nödvändigt att utreda dess ansvarspersoners och ägares annan eller tidigare företagsverksamhet. Ifall de i 1 mom. avsedda skyldigheterna upprepade gånger eller i betydande grad har försummats i livsmedelsföretagares eller dess ansvarspersons annan eller tidigare företagsverksamhet, ska företagaren eller dess ansvarsperson inte kunna betraktas som tillförlitlig på det sätt som avses i bestämmelsen. Om tillsynsmyndigheten i samband med behandlingen av en ansökan om godkännande enligt 9 eller 11 § eller en anmälan om registrering enligt 8, 10 eller 13 § i denna lag får reda på att en företagare inte anses tillförlitlig på det sätt som avses i 7 §, ska det beaktas vid bedömningen av förutsättningarna för godkännande eller registrering. Att utreda tillförlitligheten på det sätt som avses i 3 mom. är vanligen inte nödvändigt i fråga om företagare vilkas och vars ansvarspersoners verksamhet under flera års tid har varit etablerad och om det inte heller för övrigt har funnits en anledning att misstänka deras tillförlitlighet.

Bestämmelser om verksamheten av Skatteförvaltningens Enhet för utredning av grå ekonomi finns i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010). Enligt 4 mom. kan den behöriga tillsynsmyndigheten begära fullgöranderapporter om företagare som avses i 5 § i den ovannämnda lagen för att utreda en företagares tillförlitlighet. De åtgärder som vidtas på basis av utredningarna ska vidtas av den behöriga myndigheten.

8 §. Registrerad primärproduktion. I paragrafen föreskrivs om primärproduktionsföretagarens skyldighet att senast fyra veckor före verksamheten inleds eller väsentligt ändras göra en anmälan om primärproduktion av livsmedel till den behöriga tillsynsmyndigheten för registrering av verksamheten. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska även underrättas om verksamheten avbryts eller läggs ned. Företagaren ska göra anmälan via den elektroniska tjänst som tillhandahålls av tillsynsmyndigheten eller lämna in uppgifterna på annat sätt till tillsynsmyndigheten.

Primärproduktion definieras i 5 § 2 mom. 4 punkten i lagen. Med primärproduktion avses utöver sådan verksamhet som avses i artikel 3.17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 även direkta leveranser av små mängder primärprodukter till konsumenter som avses

RP 3/2021 rd

i artikel 1.2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och i artikel 1.3 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004.

Enligt 2 mom. behöver företagaren inte göra den i 1 mom. avsedda anmälan ifall tillsynsmyndigheten får uppgifter om primärproduktionen från en annan myndighet. Tillsynsmyndigheten kan få uppgifter om primärproduktion bland annat från landsbygdsförvaltningens informationssystem. När kommunen har fått korrekta och tillräckliga uppgifter om primärproduktionsstället av en annan myndighet, ska kommunen underrätta företagaren om detta. Ingen anmälan om primärproduktion behöver heller göras för primärproduktion av vilda växter eller vilda svamp eller jakt på frilevande vilt. Med primärproduktion av vilda växter och svamp avses plockande och samlande av växter eller svamp eller deras delar, såsom rötter, bär och frukt. Lättnaden berör också de verksamheter för insamling och jakt av de produkter som nämns ovan, såsom överlåtelse av små mängder primärprodukter direkt till konsumenter. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagstiftningen.

En sådan anmälan som avses i paragrafens 1 mom. behöver inte heller göras om primärproduktion av växter och svamp om en enskild person överlåter växter eller svamp som han eller hon producerat direkt till konsumenten, ifall livsmedelssäkerhetsriskerna i anslutning till verksamheten är ringa. Vid bedömningen av riskerna tar man hänsyn till verksamhetens natur och omfattning, till exempel antalet produkter, de mikrobiologiska eller kemiska risker som ingår i produkterna och verksamhetens upprepade eller tillfälliga natur. Samma lättnad gäller även verksamhet som inte kan betraktas som idkande av näring, till exempel leverans av äpplen till en församlings eller en idrotts- eller hobbyförenings evenemang för att där säljas. Enligt 2 § 3 mom. ska på sådan verksamhet av kraven i lagens 2 kapitel endast tillämpas 6 § 1–3 mom. om allmänna krav på verksamheten, spårbarhetsregler enligt 14 §, egenkontrollsregler enligt 15 § samt reglerna i 17 § som gäller anmälan av matförgiftningar.

Enligt 3 mom. ska den kommun där primärproduktionsstället är beläget handlägga anmälan och registrera uppgifterna om primärproduktionsstället i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI) på det sätt som Livsmedelsverket bestämmer. Företagaren får ett meddelande om att uppgifterna registrerats elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt. VATI-systemet har genomförts som ett gemensamt projekt mellan jord- och skogsbruksministeriet och social- och hälsovårdsministeriet. Inom ramen för projektet har tillsynen över miljö- och hälsoskyddet förnyats så att den bättre motsvarar de framtida behoven samt byggts upp ett gränssnitt som betjänar de enhetliga verksamhetsprocesserna i anslutningen till det centraliserade datalagret för miljö- och hälsoskydd. VATI-systemets gränssnitt i realtid gagnar kravet på att tillsynen ska vara riskbaserad och fungerar som ett verktyg för det dagliga tillsynsarbetet.

Vid behandling av anmälan ska tillsynsmyndigheten utföra den preliminära riskklassificeringen av primärproduktionen. Med riskklassificering avses bedömning av riskerna i verksamheten och fastställande av inspektionsfrekvensen. För en enhetlig tillsyn och en jämlikt bemötande av företagarna är det ytterst viktigt att de livsmedelsrelaterade riskerna och tillsynsbehovet bedöms enligt samma principer i olika kommuner. Därför utarbetar Livsmedelsverket en anvisning om riskklassificering till grund för tillsynsenheternas tillsynsplaner.

9 §. Godkänt primärproduktionsställe för groddar. I paragrafen föreskrivs om primärproduktionsföretagarens skyldighet, med avvikelse från vad som föreskrivs i 8 §, att ansöka om godkännande för ett primärproduktionsställe av groddar hos den behöriga tillsynsmyndigheten. Företsättningarna för godkännandet har definierats i enlighet med kommissionens förordning (EU) nr 210/2013, som utfärdats i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr

RP 3/2021 rd

852/2004. Ansökan om godkännande ska göras innan verksamheten inleds eller väsentligt ändras. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrättas om verksamheten avbryts eller avslutas.

Enligt paragrafens 2 mom. behöver en primärproduktionsföretagare som bedriver produktion av groddar i liten skala inte ansöka om godkännande av primärproduktionsstället. Sådan livsmedelsverksamhet ska anmälas för registrering av primärproduktion enligt 8 §. Närmare bestämmelser om primärproduktionsverksamhet i liten skala utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Enligt 3 mom. godkänns primärproduktionsstället av den kommun där primärproduktionsstället är beläget, som ska fatta beslut om godkännandet. När myndigheten fattar beslut om godkännande ska myndigheten genomföra den preliminära riskklassificeringen av primärproduktionen och kan i sitt beslut ställa villkor för förebyggande av faror. För beslutsfattandet har ställts en tidsfrist på 60 dygn, ifall inte särskilda anledningar förutsätter en längre handläggning av ärendet. Kommunen för in uppgifterna om godkännandet av primärproduktionsstället i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet på det sätt som Livsmedelsverket bestämmer. Företagaren får en underrättelse om att uppgifterna har förts in elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt.

10 §. Registrerad livsmedelsverksamhet. I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att göra anmälan om livsmedelsverksamheten för registrering av verksamheten till den behöriga tillsynsmyndigheten, så som föreskrivs i artikel 6 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och i artikel 4 i förordning (EG) nr 853/2004. Anmälan ska göras fyra veckor innan verksamheten inleds. Det ska vara möjligt att göra anmälan elektronisk enligt bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Den behöriga tillsynsmyndigheten ska utan dröjsmål underrättas om verksamheten avbryts eller läggs ned. I den gällande lagen föreskrivs det att också byte av företagare utan dröjsmål ska anmälas till tillsynsmyndigheten. Det föreslås inte längre någon motsvarande bestämmelse. Det föreslås att ingen särskild anmälan om byte av företagare längre ska göras, utan den tidigare företagaren anmäler att verksamheten avslutats och den nya företagaren att verksamheten inletts. Så är också fallet till exempel vid företagsköp, trots att FO-numret förblir oförändrat.

Enligt 2 mom. behöver anmälan inte göras när verksamheten och de risker som ansluter sig till den är ringa och verksamheten i livsmedelsbranschen äger rum i samma lokal som annan näringsverksamhet som företagaren bedriver eller när företagaren är en enskild person eller när verksamheten inte kan betraktas som idkande av näring. Lättnaderna ska gälla verksamhet i livsmedelsbranschen som inte bedrivs yrkesmässigt eller i större skala. På sådan verksamhet ska enligt EU-kommissionens anvisningar unionens livsmedelshygienlagstiftning inte tillämpas. Som yrkesmässig verksamhet eller idkande av näring ska till exempel inte betraktas försäljning på skolor, livsmedelsförsäljning som ordnas av idrotts- och hobbyklubbar eller försäljningen av livsmedel som enskilda tillrett hemma, ifall denna verksamhet inte är kontinuerlig eller regelbunden. Antalet sålda livsmedel ska vara ringa. Inte heller ringa försäljning eller servering av livsmedel i samband med annan näringsverksamhet, till exempel kaffeservering på en frisersalong eller en bilverkstad, förutsätter en anmälan om livsmedelsverksamhet. Enligt 2 § 3 mom. ska på sådan verksamhet av kraven i lagens 2 kapitel endast tillämpas 6 § 1–3 mom. om allmänna krav på livsmedels- och kontaktmaterialsverksamhet, spårbarhetsregler enligt 14 §, egenkontrollregler enligt 15 § samt reglerna i 17 § som gäller anmälan av matförgiftningar. Verksamhet som avses i paragrafens 2 mom. ska emellertid omfattas av skyldigheterna enligt artikel 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 och 6 § i denna lag.

RP 3/2021 rd

Tillsynsmyndigheten ska med stöd av 38 och 40 § kunna utföra inspektioner och be information om verksamheten, och på verksamheten ska kunna riktas administrativa tvångsmedel.

Enligt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska de behöriga myndigheterna upprätta en förteckning över aktörer. Enligt artikel 3.29 i förordningen avses med aktör varje fysisk eller juridisk person som har en eller flera av de skyldigheter som fastställs i de bestämmelser som avses i artikel 1.2. Enligt artikel 1.2 a omfattar den offentliga kontrollen livsmedel och livsmedelssäkerhet samt livsmedelskontaktmaterial. I regel kan sådana företagare som enligt 2 mom. inte omfattas av anmälningsplikten anses vara aktörer enligt artikel 3.29 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Eftersom det föreslås att kraven enligt livsmedelslagen endast ska gälla sådana aktörer i mycket begränsad omfattning, är det motiverat att de inte omfattas av registreringsplikten för livsmedelsverksamhet.

En företagare inom primärproduktionen ska inte behöva göra en anmälan för registrering av en livsmedelslokal när företagaren överlåter små mängder av primärproduktionsprodukter direkt till konsumenten. Sådan verksamhet ska betraktas som en del av primärproduktionen, och företagaren ska göra en anmälan om verksamheten enligt 8 §. Närmare bestämmelser om dylik småskalig verksamhet utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

I bedömningen av livsmedelsverksamhetens småskalighet så kan man luta sig på skattelagstiftningen. Enligt 3 § 1 mom. i lagen om mervärdesskatt (1501/1993) är en försäljare inte mervärdesskattskyldig om räkenskapsperiodens omsättning är högst 15 000 €, om inte försäljaren på egen anmälan antecknats som skattskyldig. På motsvarande sätt kan man anse att sådan livsmedelsverksamhet där den årliga omsättningen understiger 15 000 € inte ska ses som idkande av näring, förutsatt att de till verksamheten hörande riskerna för livsmedelstryggheten är ringa. För sådan verksamhet krävs ingen anmälan för registrering av verksamheten. Om riskerna med verksamheten emellertid inte är ringa, till exempel vid hantering av lättfördärliga eller glutenfria livsmedel, ska verksamheten registreras och omfattas av den planmässiga tillsynen. Om alltså till exempel en privatperson regelbundet bakar konditoriprodukter för försäljning ska näringsverksamheten registreras också om årsomsättningen inte överskrider gränsvärdet på 15 000 €, eftersom livsmedlen är lättfördärliga. Sådan livsmedelsverksamhet omfattas av den planmässiga tillsynen. När bedömningen av en företagares tillförlitlighet med hjälp av utredningar om hur skyldigheterna iakttagits enligt 7 § inleds, är det möjligt att begära en utredning om företagare vilkas omsättning misstänks överskrida 15 000 €.

Enligt 3 mom. handläggs anmälan i regel av den kommun där livsmedelslokalen är belägen. En livsmedelsföretagare som har livsmedelslokaler där livsmedelsverksamhet bedrivs på flera orter ska göra en anmälan för registrering av livsmedelsverksamheten för var och en av dem till tillsynsmyndigheten på den ort där lokalen finns.

Enligt 4 mom. handlägger livsmedelsföretagarens hemkommun en anmälan om registrering av livsmedelsverksamhet, när livsmedelsverksamheten bedrivs i en mobil livsmedelslokal. Företagarens hemkommun ska handlägga anmälan gällande en livsmedelslokal där livsmedel enbart transporteras eller förvaras i ett eller flera transportfordon eller en eller flera containrar.

Företagarens hemkommun ska även handlägga anmälan gällande sådan livsmedelsverksamhet som bedrivs i en virtuell lokal, alltså en livsmedelslokal som används enbart för försäljning eller förmedling av livsmedel eller för annan livsmedelsverksamhet utan att livsmedlen finns i lokalen i fråga. Sådana virtuella lägenheter är till exempel verksamhetslokalerna för livsmedelsföretagare som idkar agenturverksamhet samt sådana livsmedelsföretagare som säljer och marknadsför livsmedel via internet eller annan distansförsäljningskanal. Också en centralaffärs huvudkontor kan registreras som virtuell lokal. I 5 § 2 mom. 3 punkten definieras tillsynsobjekt så

att det kan vara såväl en fysisk som en virtuell plats. Också en handelsplats för livsmedel och en virtuell lokal kan hanteras från vilken fysisk plats som helst med hjälp av en dator eller någon annan smart apparat, och de behöver inte ha samband med någon särskild fysisk lokal. I fråga om en virtuell lokal kan livsmedlen till exempel lagras i en livsmedelslokal hos en företagare som tillhandahåller lagertjänster. En företagare som erbjuder sådana tjänster bör enligt huvudregeln registrera livsmedelslokalen och den livsmedelsverksamhet som där bedrivs i den kommun där livsmedelslokalen finns. En livsmedelsföretagare som utnyttjar lagertjänsterna bör i sin egenkontroll kunna redogöra för i vilken virtuella lokal som livsmedel för livsmedelsverksamheten lagras.

I artikel 15 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 föreskrivs det om företagarnas skyldigheter. Enligt artikel 15.5 b ska aktörerna tillhandahålla den behöriga myndigheten aktuella uppgifter om vilken specifik verksamhet de utför, inklusive verksamhet som utförs genom distanskommunikation, och vilka platser som står under deras kontroll.

Om företagaren inte har sin hemort i Finland, handläggs anmälan om registreringen av livsmedelsverksamheten av den kommun inom vars område livsmedelsverksamheten inleds. Sådana företagare är exempelvis utländska livsmedelsföretagare som agerar på en internationell marknad.

I paragrafens 6 mom. föreskrivs om myndigheter som handlägger anmälningar gällande tillverknings- och lagerlokalen samt detaljhandelsställen av alkoholdrycker, som avses i alkohollagen (1102/2017). Anmälningar om tillverknings- och lagerlokalen ska handläggas av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården medan regionförvaltningsverket handlägger anmälningar om detaljhandelsställen.

Enligt 7 mom. ska den behöriga tillsynsmyndigheten handlägga anmälan och registrera uppgifterna i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI) på det sätt som Livsmedelsverket bestämmer. Vid behandling av anmälan ska tillsynsmyndigheten utföra den preliminära risk klassificeringen av livsmedelsverksamhet. Företagaren får ett meddelande om att uppgifterna registrerats elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt.

11 §. Godkänd livsmedelslokal. I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att göra en ansökan om godkännande av livsmedelslokalen hos den behöriga tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds eller en betydande ändring i verksamheten görs. Det ska vara möjligt att göra anmälan om godkännandet av en livsmedelslokal elektronisk enligt bestämmelserna i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Den behöriga tillsynsmyndigheten ska också utan dröjsmål underrättas om verksamheten avbryts eller läggs ned.

Skyldigheten att göra en ansökan om godkännande av livsmedelslokalen hos den behöriga tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds eller en betydande ändring i verksamheten görs ska gälla livsmedelsverksamhet för vilken det enligt artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 förutsätts godkännande av livsmedelslokalen. Godkännande av en livsmedelslokal ska med vissa undantag som unionslagstiftningen tillåter krävas av livsmedelslokaler som hanterar animaliska livsmedel före detaljhandeln. Dessa undantag ska gälla företagare som avses i artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004, till exempel företagare som enbart idkar transport av animaliska livsmedel eller företagare som hanterar produkter för vilka det i nämnda förordning inte har föreskrivits särskilda hygienkrav, såsom honung.

RP 3/2021 rd

Enligt 2 mom. behöver det inte för livsmedelslokalen ansökas om godkännande, om en primärproduktionsföretagare bedriver sådan tillverkning av livsmedel som är förenad med låg risk för livsmedelssäkerhet av primärprodukter som företagaren själv producerat. som verksamhet som är förenad med låg risk för livsmedelssäkerheten betraktas verksamhet enligt artikel 1.3 d eller e och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och verksamhet i liten skala av sina primärprodukter enligt artikel 12.1 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624. En primärproduktionsföretagare kan exempelvis överlåta till en konsument eller leverera till den lokala detaljhandeln små mängder fjäderfä från gårdsslakt eller kött av uppfödd kanin från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning. En jägare eller en jaktförening kan överlåta direkt till en konsument eller leverera till den lokala detaljhandeln små mängder kött av frilevande vilt från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning utan köttbesiktning enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av artikel 1.3 d i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. En primärproduktionsföretagare kan överlåta direkt till en konsument eller leverera till den lokala detaljhandeln små mängder renkött eller torkat renkött från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och artikel 12.1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624. Ansökan om godkännande behöver inte heller göras av företagare som idkar lagring eller transport som avses i artikel 1.5 b i eller ringa, lokal och begränsad verksamhet som avses i artikel 1.5 b ii i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Till exempel kan högst 1 000 kg per år animaliska livsmedel levereras från en detaljhandel till en annan inom ett landskap eller något annat motsvarande område, och till överstigande del högst 30 % av detaljhandelns årliga leverans- och överlåtelsevolym enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av artikel 1.5 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Sådan livsmedelsverksamhet ska anmälas för registrering enligt 10 §. Närmare bestämmelser om dylik småskalig verksamhet utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

Enligt 3 mom. godkänner den kommun där livsmedelslokalen är belägen de livsmedelslokaler som avses i 1 mom. Livsmedelsverket ska godkänna slakterier och anläggningar för vilthantering samt sådana livsmedelslokaler som kräver godkännande i anslutning till dem. Detta motsvarar gällande lagstiftning. Regionförvaltningsverket ska godkänna renslakterier och sådana livsmedelslokaler som kräver godkännande i anslutning till dem.

Enligt 4 mom. ska mobila livsmedelslokaler i regel godkännas av den kommun där livsmedelsföretagaren har sin hemort. Livsmedelsverket ska godkänna slakterier och anläggningar för viltthantering samt sådana livsmedelslokaler som kräver godkännande i anslutning till dem. Regionförvaltningsverket ska godkänna mobila renslakterier och sådana livsmedelslokaler som kräver godkännande i anslutning till dem.

Regionförvaltningsverket och kommunen ska anmäla godkända livsmedelslokaler till Livsmedelsverket, som ger lokalen ett godkännandenummer.

Enligt 6 mom. ska den behöriga tillsynsmyndigheten fatta beslut om godkännande av livsmedelslokalen inom 60 dygn från att ärendet inleds, ifall inte en särskild orsak förutsätter en längre handläggning av ärendet. När myndigheten fattar beslut om godkännande ska myndigheten genomföra den preliminära riskklassificeringen av livsmedelsverksamheten och kan i sitt beslut ställa villkor för förebyggande av faror. Myndigheten för in uppgifterna om godkännandet av livsmedelslokalen i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI) på det sätt som Livsmedelsverket bestämmer. Företagaren får ett meddelande om att uppgifterna registrerats elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt.

12 §. Meddelande om livsmedelsverksamhet i mobil livsmedelslokal. I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att meddela om livsmedelsverksamhet i en mobil livsmedelslokal. Meddelande om registrerad livsmedelsverksamhet i en mobil livsmedelslokal ska ges till de kommuner inom vilkas område verksamheten bedrivs. Livsmedelsverket ska underrätta om livsmedelsverksamhet i mobila slakterier eller i mobila vilthanteringsanläggningar och i godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. Regionförvaltningsverket ska underrättas om livsmedelsverksamhet i mobila renslakterier och livsmedelslokaler i anslutning till dem. Meddelande om livsmedelsverksamhet i andra godkända mobila livsmedelslokaler ska göras till de kommuner inom vilkas område verksamheten bedrivs. Skyldigheten att meddela ska inte gälla livsmedelslokaler där syftet med den bedrivna verksamheten är enbart transport eller förvaring av livsmedel i ett eller flera transportfordon eller en eller flera containrar.

Ett meddelande om en mobil livsmedelslokal ska till exempel innehålla uppgifter om de livsmedel som säljs samt om eventuell annan hantering av livsmedel och lagring av livsmedel som sker i den mobila livsmedelslokalen och om vattenförsörjningen för renhållning.

Det föreskrivs om registrering av livsmedelsverksamhet i mobila livsmedelslokaler i 10 § 4 mom. och om godkännande av mobila livsmedelslokaler i 11 § 4 mom. Varje tillsynsmyndighet ska på sitt område övervaka att livsmedelsbestämmelserna iakttas i fråga om den livsmedelsverksamhet den registrerar och de stationära livsmedelslokaler den godkänner. Dessutom ska tillsynsmyndigheten också övervaka att bestämmelserna iakttas i livsmedelsverksamheten i mobila livsmedelslokaler som temporärt anländer till orten. Därför åläggs livsmedelsföretagare att anmäla mobila livsmedelslokaler och den verksamhet som där bedrivs till tillsynsmyndigheterna i alla de kommuner på vilkas område verksamheten bedrivs. Om den kommunala tillsynsenheten känner till mobila livsmedelslokaler som regelbundet anländer till orten, finns det skäl att beakta det i tillsynsenhetens tillsynsplan.

Enligt 2 mom. ska uppgifterna lämnas till den behöriga tillsynsmyndigheten senast fyra vardagar före den anmälda verksamheten inleds. Med vardag avses vardagar från måndag till fredag. Uppgifter om försäljning som sker på en söndag bör finnas hos tillsynsmyndigheten senast på tisdag morgon. På det sättet säkerställs det att tillsynsmyndigheten hinner kontrollera anmälan, vid behov ta kontakt med företagaren till exempel för att ge behövliga anvisningar och bereda sig på att inspektera verksamheten på plats. Det ligger i företagarens intresse att få behövliga anvisningar i förväg, och inte först vid en inspektion när verksamheten pågår.

13 §. Registrerad kontaktmaterialverksamhet. I paragrafen föreskrivs om skyldigheten hos en kontaktmaterialföretagare att göra en anmälan om sitt verksamhetsställe och om den kontaktmaterialverksamhet som bedrivs där till den kommun där verksamhetsstället är beläget. Anmälan ska göras fyra veckor före inledandet av eller väsentliga ändringar i verksamheten. Den behöriga tillsynsmyndigheten ska även utan dröjsmål underrättas om verksamheten avbryts eller läggs ned. Kommunen ska handlägga anmälan och föra in uppgifterna om registrering av kontaktmaterialverksamheten i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI) på det sätt som Livsmedelsverket bestämmer. Vid behandling av anmälan ska tillsynsmyndigheten utföra den preliminära riskklassificeringen av kontaktmaterialverksamhet. Företagaren får ett meddelande över registreringen elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt.

Sådana företagare som inför livsmedelskontaktmaterial på marknaden och omfattas av anmälningsskyldigheten avses vara tillverkare av mellanmaterial och produkter som används vid tillverkningen av livsmedelskontaktmaterial, till exempel tillverkare av tryckfärger, lack och lim, tillverkare av egentligt livsmedelskontaktmaterial samt företagare som bedriver partihandel med livsmedelskontaktmaterial i Finland. Företagare som omfattas av anmälningsskyldigheten

ska även vara företagare som importerar livsmedelskontaktmaterial och material och produkter som används i deras tillverkning från inre marknaden och från länder utanför Europeiska unionen. Anmälningsskyldigheten ska inte omfatta livsmedelsföretagare som till exempel vidareförädlar flaskor av plastfilm eller askar av kartong, i vilka livsmedel förpackas. Anmälningsskyldigheten ska täcka alla produkter och allt material som nämns i bilagan till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1935/2004.

14 §. Spårbarhet. Enligt paragrafens 1 mom. ska den spårbarhetsinformation som krävs i livsmedelsbestämmelserna meddelas mottagaren för livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial. Uppgifterna och handlingarna kan även vara i elektroniskt format. En företagare inom livsmedelsbranschen ska föra bok över djur och livsmedel av animaliskt ursprung samt över hanteringen och transporten av dessa. I EU-lagstiftningen finns bestämmelser om sundhetsmärket, identifieringsmärket och dokumenteringen i anslutning till livsmedel av animaliskt ursprung. Slaktkroppar av hov- och klövdjur ska ha ett sundhetsmärke. Slaktkroppar av strutsfåglar (struts, emu, nandu) ska ha ett identifieringsmärke. Därtill ska livsmedel med animaliskt ursprung som härstammar från godkända livsmedelslokaler ha ett identifieringsmärke på livsmedlets omslag eller förpackning, eller direkt på livsmedlet. Enligt bilaga II avsnitt I punkt A.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 är identifieringsmärket inte nödvändigt i fråga om äggförpackningar som förses med förpackningscentralens kod i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1308/2013. Vid tillämpning av 11 § 2 mom. i livsmedelslagen krävs inget sundhetsmärke på slaktkroppar av ren och frilevande vilt.

Bestämmelser om spårbarhet finns i artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. Enligt bestämmelsen ska livsmedel, foder, livsmedelsproducerande djur och alla andra ämnen som är avsedda för eller kan antas ingå i ett livsmedel eller ett foder kunna spåras på alla stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan. Livsmedelsföretagarna ska kunna ange alla naturliga och juridiska personer från vilka de har erhållit ett livsmedel, ett foder, ett livsmedelsproducerande djur eller ett ämne som är avsett för eller som kan antas ingå i ett livsmedel. I detta syfte ska företagen ha system och förfaranden för att på begäran kunna lämna denna information till behöriga tillsynsmyndigheter. Livsmedelsföretagarna är skyldiga att ha system och förfaranden för att kunna identifiera de andra företag som har erhållit deras produkter. Denna information ska göras tillgänglig för de behöriga tillsynsmyndigheterna på begäran. Enligt artikel 18.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 ska livsmedel som släpps eller sannolikt kommer att släppas ut på marknaden inom gemenskapen vara lämpligt märkta eller identifierade för att underlätta spårbarheten med hjälp av tillämplig dokumentation eller information enligt tillämpliga krav i mer specifika bestämmelser. Bestämmelser om kraven på spårbarheten av livsmedel av animaliskt ursprung finns i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 931/2011. Om spårbarhetskrav för groddar och för frön avsedda för produktion av groddar föreskrivs i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 208/2013.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1760/2000 om upprättande av ett system för identifiering och registrering av nötkreatur samt märkning av nötkött och nötköttsprodukter och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 820/97 och i kommissionens förordning (EG) 1825/2000 och kommissionens genomförandeförordning (EU) 1337/2013 föreskrivs det om ett märkningssystem för nötkött och om spårbarhetskrav i samband med det.

Enligt 17 § 1 mom. i gällande lag ska en livsmedelsföretagare, utöver de uppgifter som avses i artikel 18.2 och 18.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002, också ha ett system med vars hjälp man, med en sådan precision som lagen förutsätter, kan koppla samman informationen om mottagna och expedierade partier. Motsvarande bestämmelse ska inte

RP 3/2021 rd

längre finnas i paragrafen om spårbarhet. Varje företagare i livsmedelsbranschen ska ansvara för spårbarheten av den del som den är ansvarig för som en del av egenkontrollen. Företagaren får inom ramen för sin egenkontroll bestämma hurdana system uppnåendet av syften enligt artikel 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 förutsätter när det gäller spårbarhet. Det beror bland annat på verksamhetens natur och omfattning vilka uppgifter genomförandet av spårbarheten förutsätter.

I 2 mom. finns bestämmelser om spårning av fiskeri- och vattenbruksprodukter. Enligt bestämmelser är en företagare inom livsmedelsbranschen skyldig att ordna spårbarheten av fiskeri- och vattenbruksprodukter på det sätt som Europeiska unionens lagstiftning om fiskeripolitiken föreskriver. Bestämmelsen motsvarar kravet i gällande lag.

15 §. Egenkontroll. I paragrafen föreslås en bestämmelse om att livsmedels- och kontaktmaterialföretagaren ska ha ett system för att identifiera och hantera faror i samband med sin livsmedelsverksamhet och säkerställa att livsmedlet och livsmedelskontaktmaterialet, primärproduktionsstället och livsmedelslokalen samt livsmedelsverksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna.

Enligt 1 mom. ska en företagare ha ett system för att identifiera och hantera faror i samband med sin verksamhet och säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. Det föreslås att det inte längre ska krävas en skriftlig egenkontrollplan utan det system som förutsätts i lagen kan vara till exempel ett livsmedelssäkerhetssystem eller kvalitetsledningssystem. Även anvisningar för god praxis som Livsmedelsverket godkänt eller till och med företagarens egna anvisningar i samband med verksamhet i liten skala kan anses vara system som lagen förutsätter. Enligt artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 ska livsmedelsföretagare inrätta och genomföra ett permanent förfarande för att identifiera faror, identifiera kritiska styrpunkter, upprätta förfaranden för att övervaka de kritiska styrpunkterna samt vidta korrigerande åtgärder. Företagaren ska på det sätt den behöriga myndigheten kräver visa att de uppfyller de krav som nämns ovan med beaktande av livsmedelsföretagets storlek och art. Vid bedömningen av livsmedelssäkerhetssystemets tillräcklighet ska myndigheten i synnerhet se till att det valda systemet tryggar att de personer som deltar i verksamheten agerar enligt på förhand överenskomna planer när de förebygger faror. Även om en skriftlig egenkontrollplan inte krävs som separat dokument, utgör en fungerande egenkontroll hos företagarna grunden för livsmedelssäkerheten och iakttagandet av livsmedelsbestämmelserna i övrigt. Tillsynsmyndigheten bedömer från i det enskilda fallet om egenkontrollskyldigheten enligt lagstiftningen kan uppfyllas utan en skriftlig plan. Egenkontrollens resultat bör dokumenteras tillräckligt noggrant. Om kraven på noteringar i fråga om egenkontroll och primärproduktion föreskrivs också i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

Enligt artikel 9.1 d i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska de behöriga myndigheterna regelbundet och med lämplig frekvens utföra riskbaserad offentlig kontroll av alla aktörer med hänsyn till tillförlitligheten hos och resultatet av de egenkontroller som aktörerna utfört, eller som tredje part utfört på deras begäran, inklusive privata kvalitetssäkringssystem där så är lämpligt, för att säkerställa att de bestämmelser som avses i artikel 1.2 efterlevs. Privata kvalitetssäkringssystem ersätter inte som sådana egenkontrollskyldigheten, och de ersätter inte den offentliga tillsynen. Kvalitetssystemens effekt visar sig i hurdana resultat av Oiva-granskningen företagaren får vid myndighetstillsynen över verksamheten.

Tillsynen över den första ankomstplatsen för animaliska livsmedel från den inre marknaden blev en del av övrig riskbaserad livsmedelstillsyn genom lag 1397/2019. Enligt paragrafens 2

mom. ska det när en företagare förs in livsmedel som omfattas av de särskilda salmonellagarantierna från en annan medlemsstat i Europeiska unionen till Finland i egenkontrollen inkluderas en plan för provtagning och undersökning av de livsmedlen med tanke på eventuell upptäckt av salmonella. Provtagningen ska basera sig på en bedömning av de faror livsmedlen kan orsaka. Livsmedel som omfattas av de särskilda salmonellagarantierna uppfyller inte kraven enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/200 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004, och därför ska företagaren dra bort sådana livsmedel från marknaden eftersom de strider mot bestämmelserna. Livsmedlet ska antingen returneras eller förstöras. Det behövs inga nationella bestämmelser om detta. Enligt 49 § i lagförslaget kan Livsmedelsverket utfärda bestämmelser om de uppgifter om livsmedel av animaliskt ursprung som ska meddelas tillsynsmyndigheterna när livsmedlen kommer från den inre marknaden. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

När tillsynen över den första ankomstplatsen för animaliska livsmedel från den inre marknaden blev en del av den riskbaserade livsmedelstillsyn genom lag 1397/2019, upphävdes jord- och skogsbruksministeriets förordning om verksamhet vid första ankomstplatser (118/2006) som utfärdats med stöd av livsmedelslagen och lagen om djursjukdomar (55/1980). I den förordningen föreskrevs det också om myndighetstillsyn. Trots att förordningen är upphävd, kan de tillsynsmyndigheter som avses i livsmedelslagen fortfarande vidta nödvändiga tillsynsåtgärder om de upptäcker att livsmedel inte uppfyller kraven enligt lagstiftningen om livsmedel eller djursjukdomar. Skyddsbeslut utgör till exempel beslut av Europeiska kommissionen som binder medlemsstaterna, som kommissionen kan fatta till följd av en uppenbar farosituation, såsom ett sjukdomsutbrott, i ett ursprungsland. Genom skyddsbeslut begränsas leveranserna av animaliska livsmedel. Livsmedel från den zon restriktionen gäller får inte ges en märkning som kan förväxlas med en märkning enligt förordning (EG) nr 853/2004 eller en hälsomärkning enligt förordning (EG) nr 854/2004, och sådana livsmedel får inte sändas till andra EU-medlemsstater. Den behöriga tillsynsmyndigheten enligt livsmedelslagen ska fortfarande vidta tillsynsåtgärder om den upptäcker livsmedel som strider mot bestämmelserna.

16 §. Offentliggörande av tillsynsuppgifter. Enligt paragrafen ska en livsmedelsföretagare som omfattas av planmässig livsmedelstillsyn offentliggöra uppgifter om tillsynen. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. Utgångspunkten är att kravet på publicering av tillsynsuppgifter gäller alla företagare inom livsmedelsbranschen oberoende av om verksamheten idkas i en registrerad eller godkänd livsmedelslokal. Det centrala syftet med offentliggörandet av tillsynsuppgifter är att göra livsmedelstillsynen mer transparent. Skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter motiverar livsmedelsföretagarna att iaktta livsmedelsbestämmelser. Tillsynsuppgifternas offentlighet förbättrar även konsumenternas möjligheter att få information samt deras valmöjligheter. Ett annat syfte med offentliggörandet av tillsynsuppgifter är att göra livsmedelstillsynen bättre känd och öka dess genomslag. Företagarna får en möjlighet att berätta om sin egen verksamhet för konsumenterna. Kravet på offentliggörandet av tillsynsuppgifterna ändrar inte kraven i lagstiftningen eller ger tolkningar om bestämmelserna. Livsmedelsverket uppdaterar Oiva-bedömningsanvisningarna för livsmedelstillsynen när livsmedelslagstiftningen ändras.

I bedömningen av livsmedelsverksamhetens småskalighet så kan man luta sig på skattelagstiftningen. Enligt 3 § 1 mom. i lagen om mervärdesskatt är en försäljare inte mervärdesskattskyldig om räkenskapsperiodens omsättning är högst 15 000 €, om inte försäljaren på egen anmälan antecknats som skatteskyldig. På motsvarande sätt kan man anse att sådan livsmedelsverksamhet där den årliga omsättningen understiger 15 000 € inte ska ses som idkande av näring, förutsatt att de till verksamheten hörande riskerna för livsmedelstryggheten är ringa. För sådan verksamhet krävs enligt förslaget ingen anmälan för registrering av verksamheten. Utgångspunkten

är att en anmälan om sådan verksamhet inte behöver göras för registrering av verksamheten och att verksamheten inte omfattas av den systematiska tillsynen. Om riskerna med verksamheten emellertid inte är ringa, till exempel vid hantering av lättfördärliga eller glutenfria livsmedel, ska verksamheten registreras och omfattas av den planmässiga tillsynen. Om alltså till exempel en privatperson regelbundet bakar konditoriprodukter för försäljning ska näringsverksamheten registreras också om årsomsättningen inte överskrider gränsvärdet på 15 000 €, eftersom livsmedlen är lättfördärliga. Sådan livsmedelsverksamhet omfattas av den planmässiga tillsynen.

Enligt 1 mom. ska en livsmedelsföretagare som omfattas av planmässig livsmedelstillsyn publicera tillsynsmyndighetens rapport över inspektion av livsmedelsverksamheten, så kallade Oiva-rapport där det redogörs för inspektionen av livsmedelsverksamheten. Livsmedelsverket ska utfärda närmare bestämmelser om offentliggörande av tillsynsuppgifter. Oiva-rapporten, som för närvarande är i bruk, berättar det allmänna vitsordet för kontrollen, resultaten för de helheter som har kontrollerats samt ger en kort skriftlig sammanfattning om tillsynsmyndighetens iakttagelser.

I 2 mom. föreskrivs att skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter inte gäller primärproduktionsföretagare. Skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter gäller inte heller ställen för tillverkning och lagring av alkoholdrycker eller företagare som i första hand bedriver detaljförsäljning av alkoholdrycker som avses i 10 § 6 mom. Enligt alkohollagen är det möjligt att i samband med ett tillverkningsställe av gårdsvin, sahti och hantverksöl grunda ett försäljningsställe, som är en sådan livsmedelslokal som avses i 10 § i denna lag och om vilken det ska göras en anmälan om registrering till regionförvaltningsverket. Utanför skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter faller enbart sådana tillsynsobjekt där företagare i första hand bedriver detaljförsäljning av alkoholdrycker som avses i 10 § 6 mom. Ett försäljningsställe för alkoholdrycker kan även grundas i anslutning till ett sådant tillsynsobjekt där företagaren i första hand bedriver tillverkning eller servering av livsmedel eller detaljförsäljning av andra livsmedel än alkoholdrycker. På ett dylikt tillsynsobjekt ska dokumentet över livsmedelstillsynen offentliggöras på det sätt som anges i 1 mom.

Enligt 3 mom. ska den senaste Oiva-rapporten från inspektionen av livsmedelsverksamheten tillhandahållas på ett lättillgängligt sätt på företagares webbplats eller på något annat motsvarande sätt. Något annat motsvarande sätt betyder till exempel företagarens sociala medier eller en mobilapplikation via vilken handel sker. Dessutom ska Oiva-rapporten från inspektionen av livsmedelsverksamheten finnas till påseende i en livsmedelslokal som besöks av konsumenter på en plats som konsumenterna lätt kan se, till exempel nära ingången till lokalen. Bestämmelsen motsvarar gällande praxis. När ett företag säljer sina produkter via internet, anses webbplatsens startsida motsvara ingången till en affär, och Oiva-rapporten eller en länk till den ska finnas synlig på webbplatsens startsida så att den är lätt synlig för konsumenterna. Sociala medier och mobilapplikationer likställs med webbplatser.

17 §. Företagares skyldighet att lämna uppgifter. Om företagarens skyldighet att informera och samarbeta med den behöriga myndigheten föreskrivs i artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. I 1 mom. föreskrivs om livsmedels- och kontaktmaterialföretagares skyldighet att omedelbart underrätta den behöriga tillsynsmyndigheten om sådana allvarliga hälsofaror för människors hälsa som uppdagats i egenkontrollen eller på annat sätt. Företagaren ska också meddela vilka åtgärder som vidtagits för att rätta till dessa missförhållanden. De betydande faror som avses i bestämmelsen kan vara mikrobiologiska, kemiska eller fysikaliska. Företagare ska också underrätta den behöriga myndigheten till exempel om en allergisk konsument fått en anafylaktisk reaktion, om konsumenten inte i enlighet med lagstiftningen underrättats om en allergen som ingår i en portion som i övrigt uppfyller livsmedelsbestämmelserna. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll gällande lag.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldigheter när företagaren har fått kännedom om att ett av företagaren producerat, bearbetat eller distribuerat livsmedel har orsakat en matförgiftning eller om livsmedelsföretagaren misstänker att ett livsmedel kan orsaka matförgiftning. Livsmedelstillsynsmyndigheten i den kommun på vars område matförgiftningen misstänks ha inträffat ska omedelbart underrättas. Det kan vara nästan omöjligt för en företagare att ta ställning till om det är fråga om ett enskilt matförgiftningsfall eller en matförgiftningsepidemi. Det kan till exempel vara fråga om en epidemi som fått större spridning via råvaror. Kommunens livsmedelstillsynsmyndighet ansvarar tillsammans med kommunens hälsovårdsmyndighet för att utreda matförgiftningsepidemier. Kommunen ska inleda undersökning av matförgiftningar som motsvarar definitionen av matförgiftning enligt Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen. Det livsmedel eller den råvara som misstänks ha orsakat matförgiftning eller ett prov av dem ska förvaras så att livsmedlet, råvaran eller provet kan undersökas på ett laboratorium för klarläggande av orsaken till matförgiftningen.

Bestämmelsen motsvarar bestämmelserna om matförgiftning i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen. Bestämmelsen motsvarar också 24 § 2 mom. i den gällande lagen.

18 §. Zoonoser. I paragrafen föreskrivs om en livsmedelsföretagares skyldighet att under alla omständigheter hindra att zoonotiska smittämnen sprids via livsmedel till människor samt om skyldigheten att följa och kontrollera förekomsten av zoonoser. Bestämmelserna i paragrafen baserar sig på Europaparlamentets och rådets direktiv (2003/99/EG) samt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen. Kraven beträffande uppföljning och tillsyn gäller såväl primärproduktionsställen som livsmedelslokaler. Kraven omfattar sådana zoonoser som enligt EU:s zoonoslagstiftning ska uppföljas. Om uppföljningen och tillsynen över dessa zoonoser ska utföras närmare bestämmelser genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. I dag finns det ett nationellt program för salmonellakontroll av fjäderfä, svin och nötkreatur och produkter av dessa, ett program för uppföljning av EHEC hos nötkreatur som ska slaktas samt ett program för uppföljning av campylobakterier hos broilrar. Om verkställigheten av övervakningen av salmonella föreskrivs även i lagen om djursjukdomar (441/2013) och med stöd av den.

Enligt paragrafen ska företagaren anmäla uppgifter om undersökningar som gäller uppföljning och övervakning av zoonoser till den behöriga tillsynsmyndigheten. På grund av Finlands särskilda salmonellagarantier ska kött från nötkreatur, svin och fjäderfä, malet kött samt hönsägg före leveransen till Finland undersökas med tanke på eventuell upptäckt av salmonella. Detta krav gäller inte länder med motsvarande tillsynsprogram gällande salmonella, som godkänts av Europeiska kommissionen. Enligt artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 ska partier som innehåller sådana livsmedel åtföljas av ett salmonellaintyg eller annat dokument där det framgår att de förutsatta undersökningarna har genomförts. Om företagaren i sin egenkontrollundersökning trots allt konstaterar salmonella i ett livsmedel som omfattas av de särskilda garantierna, ska han eller hon anmäla fyndet till den behöriga myndigheten.

19 §. Hygienpass. I paragrafen föreskrivs om kraven för uppvisande av livsmedelshygienisk kompetens. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 852/2004 ska varje livsmedelsföretagare säkerställa att alla personer som arbetar i en livsmedelslokal handleds och utbildas så att de kan arbeta enligt god livsmedelshygien. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

RP 3/2021 rd

Enligt 1 mom. ska en person som hanterar oförpackade och lättfördärliga livsmedel i en livsmedelslokal ha ett hygienpass, som påvisar livsmedelshygienisk kompetens, om personen i fråga har arbetat med uppgifter som förutsätter hantering av oförpackade och lättfördärliga livsmedel under sammanlagt minst tre månader. Det krävs inte att de myndigheter som genomför livsmedelstillsyn påvisar livsmedelshygienisk kompetens med hygienpass. I stället för hygienpass är det meningen att en person som arbetar i en registrerad livsmedelslokal som idkar sådan verksamhet som avses i artikel 1.3 e i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 alltså kan uppvisa sin livsmedelshygieniska kompetens genom att genomgå den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i avsnitt IV kapitel I i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och som Livsmedelsverket har godkänt. Enligt 82 § 4 mom. 5 punkten i lagen ska Livsmedelsverket föra ett register över de företagare eller personer i företagares tjänst som genomfört utbildningen av jägare i hälsa och hygien.

I 2 mom. finns bestämmelser om de grupper av personer av vilka ett hygienpass inte krävs. Bestämmelserna motsvarar till sitt innehåll den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2020. Kravet på hygienpass grundar sig på den nationella lagstiftningen och kan därför inte utsträckas till att gälla besättning ombord på fartyg i internationell fart. En tillräcklig livsmedelshygienisk kompetens hos fartygets besättning kan försäkras på annat sätt och till exempel i fråga om den finländska besättningen är ett sätt fortfarande att avlägga hygienpasstestet. Behovet av hygienpass ska bedömas på basis av de arbetsuppgifter som personen utför.

Enligt 3 mom. ska livsmedelsföretagaren föra bok över den livsmedelshygieniska kompetensen hos personer som arbetar i livsmedelslokalen. Tillsynsmyndigheten ska kunna kontrollera bokföringen som en del av egenkontrollen. Denna bestämmelse gör det möjligt att övervaka att livsmedelsföretagaren iakttar kraven gällande livsmedelshygienisk kompetens.

Enligt 4 mom. ska Livsmedelsverket utarbeta ett hygienpasstest och godkänna modellen för hygienpasset. Hygienpasstestet ska ordnas och hygienpasset beviljas av en hygienpasstestare som är godkänd av Livsmedelsverket. Hygienpasstestaren får ta ut en avgift för testet och beviljandet av hygienpasset.

Enligt 5 mom. kan man få hygienpass genom att genomgå hygientestet med godkänt resultat. Enligt den tidigare lagen kunde man även få ett hygienpass om man hade genomgått utbildning eller avlagt examen som omfattar motsvarande kunskaper. Den möjligheten slopades genom lag 1397/2020. Ett hygienpasstest ska också kunna avläggas som ett test i särskilda fall, och då finns det flera sätt att bearbeta testet enligt avläggarens särskilda behov.

Vid behov kan hygienpasstestaren även ge ett nytt hygienpass i stället för ett beviljat hygienpass till exempel när passet har försvunnit eller personens namn har ändrats. Då är förutsättningen att testaren kan verifiera att personen i fråga verkligen avlagt testet på ett godkänt sätt. Om personen inte kan uppvisa ett intyg på avläggandet av testet, kan testaren ge ett nytt hygienpass förutsatt att testaren har arkiverat den ursprungliga testblanketten, som visar att personen i fråga har klarat av testet. Ifall rätten till hygienpass inte kan verifieras, måste personen uppvisa sin kompetens genom att avlägga ett nytt test. Vid behov kan Livsmedelsverket på samma förutsättningar som en hygienpasstestare ge ett nytt hygienpass i stället för ett tidigare beviljat pass. Detta kan ske till exempel om hygienpasstestarens rätt att utföra tester har återkallats eller om testaren har avlidit eller annars avslutat sin verksamhet.

I lagens 80 § föreskrivs det att Livsmedelsverket ska föra ett riksomfattande register över hygienpasstestare och över alla personer som deltar i hygienpasstester. Testaren ska bevara alla dokument som ligger till grund för beviljande av hygienpass för att kunna påvisa på vilka grunder hygienpass beviljats. Testblanketterna för underkända test ska bevaras tillräckligt länge för att

den som fått ett underkänt testresultat ska ha möjlighet att yrka på rättelse från den tidpunkt när han eller hon fått del av ärendet. Därför är det nödvändigt att föra in uppgifter om alla personer som deltar i testet i registret. I framtiden kommer registret att göra det lättare att få ett nytt hygienpass till exempel i stället för ett försvunnet.

20 §. Hygienpasstestare. I paragrafen föreskrivs om förutsättningarna för godkännandet av en person som ansöker om godkännande som hygienpasstestare. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. Livsmedelsverket kan som hygienpasstestare godkänna en person, som har en högskoleexamen som förutsätts i 32 § eller som är behörig för en tjänst eller befattning som lektor eller lärare vilken anknyter till livsmedelshygien vid en läroanstalt som hör till Utbildningsstyrelsens verksamhetsområde.

Enligt 2 mom. övervakar Livsmedelsverket hygienpasstestarnas verksamhet och kan vid behov återkalla ett godkännande som hygienpasstestare, om testaren inte ordnat hygienpasstester eller beviljat hygienpass på över tre år. Dessutom kan godkännandet återkallas om testaren bryter mot de bestämmelser och föreskrifter som gäller hygienpass och inte har rättat sin verksamhet på uppmaning av Livsmedelsverket. Syftet med bestämmelsen är att de testare som finns i registret över hygienpasstestare aktivt ska ordna test. Livsmedelsverket kan enligt förslaget även återkalla godkännandet av en testare utan uppmaning att rätta till verksamheten till exempel i situationer där polisen i sina egna utredningar kommer fram till att testaren bryter mot bestämmelser eller föreskrifter om hygienpasstestning eller om det till testarens verksamhet kopplas annan brottslig verksamhet, såsom grå ekonomi eller penningtvätt. Godkännandet kan också återkallas temporärt.

Enligt 3 mom. tillämpas det på hygienpasstestare det som i 31 § 3 mom. föreskrivs om organ eller fysiska personer med delegerade uppgifter.

Enligt paragrafens 4 mom. kan Livsmedelsverket meddela närmare föreskrifter om ordnande av hygienpasstester, grunderna för och utarbetande av testerna, de språk som används vid testerna och bedömningen av godkänt avläggande av testet samt om hygienpasset och beviljandet av det, behandlingen av registeruppgifter som gäller hygienpasstestare och informationshanteringen. Hygienpasstestet och andra dokument i anslutning till testet är handlingar som har uppkommit i en uppgift som innefattar utövning av offentlig makt. På behandling av dessa handlingar tillämpas allmänna lagar om informationshantering. Enligt artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordningen) definierar Livsmedelsverket syften med och metoderna för behandlingen av de personuppgifter som behandlas i hygienpasstester, och är därmed den personuppgiftsansvarig som definierats i förordningen. En hygienpasstestare fungerar för Livsmedelsverkets räkning som personuppgiftsbiträde. Livsmedelsverkets föreskrift om anordnandet av datahanteringen är ett bindande juridiskt dokument enligt artikel 28.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 med vilket det säkerställs att personuppgiftsbiträden iakttar förordningens krav.

21 §. Närmare bestämmelser om livsmedel och livsmedelskontaktmaterial. Det föreskrivs om allmänna krav som gäller livsmedel och livsmedelskontaktmaterial i 6 § 1 och 2 mom. i lagen. I denna paragraf samlas bemyndigandena att utfärda närmare bestämmelser om särskilda krav på livsmedel och livsmedelskontaktmaterial.

Enligt paragrafens 1 mom. 1–4 och 6 punkten får jord- och skogsbruksministeriet för att verkställa de allmänna kraven på livsmedel och livsmedelskontaktmaterial genom förordning ut-

RP 3/2021 rd

färda närmare bestämmelser vad gäller livsmedlens sammansättning, mikrobiologiska kvaliteten hos livsmedel och livsmedelskontaktmaterial och främmande ämnen i livsmedel; tillsat-sämnen, aromer, enzymer, näringsämnen och processhjälpmiddel i livsmedel; nationella ar-rangemang som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283; de uppgifter som ges på förpackningen till ett livsmedel, i en broschyr, i reklam eller i andra mark-nadsföringssammanhang samt livsmedelskontaktmaterial och deras användning samt märk-ningar och renhetskraven i fråga om dem.

Enligt 1 mom. 5 punkten i paragrafen får man genom förordning av jord- och skogsbruksmi-nisteriet utfärda närmare bestämmelser om nationella benämningar på alkoholdrycker, dessa alkoholdryckers sammansättning och de uppgifter som ges om dem, i enlighet med vad Euro-peiska unionens lagstiftning möjliggör. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag. Definitionerna för vissa alkoholdrycker (öl, cider, fruktvin och starkt fruktvin) har funnits i 1 § i förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994). Förordningen upphävdes genom alkohollagen (1102/2017) på så sätt att endast paragraferna 2, 3 och 4 i förordningen förblev i kraft. I dessa paragrafer föreskrivs bland annat om sammansättningen av och benämningarna på fruktvin. I bilaga VII del II i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 1308/2013 definieras vad som avses med vin. Enligt bestämmelsen kan medlemsstaterna dock tillåta användning av termen ”vin” om den åtföljs av ett namn på en frukt i ett sammansatt ord i fråga om sådana produkter som erhållits genom andra frukter än druvor. I enlighet med denna bestämmelse har definitionerna för fruktvin och starkt fruktvin funnits i förordningen om alkoholdrycker och sprit (1344/1994). För konsekvent efterlevnad av livsmedelsbestämmelserna och för att garan-tera att konsumenten inte vilseleds är det motiverat att vissa alkoholdrycker kan definieras i lagstiftningen.

Enligt 2 mom. får närmare bestämmelser om anmälan gällande näringsmässig berikning som avses i 6 § 4 mom. samt övriga nationella arrangemang som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2004 samt om anmälan av kosttillskott som avses i 5 § 5 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet. Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om innehållet i och distributionen av sådant informat-ionsmaterial om föda för spädbarn och småbarn som krävs enligt artikel 10 i kommissionens delegerade förordning (EU) om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 609/2013 vad gäller särskilda sammansättnings- och informationskrav för moders-mjölk ersättning och tillskottsnäring och vad gäller informationskrav för uppfödning av spä-dbarn och småbarn utfärdas genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Bestäm-melsen motsvarar gällande lag.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om de nationella arrangemang som krävs enligt Euro-paparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder utfärdas genom förordning av statsrådet. I Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 fastställs regler för säkerhetsbedömning, godkännande och märkning av ge-netiskt modifierade livsmedel. Riskbedömningen för dessa produkters vidkommande görs cen-traliserat av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet EFSA. Handläggningen av till-ståndsärenden sker centraliserat på gemenskapsnivå. Genom statsrådets förordning föreskrivs om bildandet av en nationell ståndpunkt hos olika myndigheter i fråga om godkännandet av genetiskt modifierade livsmedel. På tillsynen över genetiskt modifierade livsmedel tillämpas det som föreskrivs om livsmedelstillsyn på annat håll. Bestämmelsen motsvarar bestämmelsen i gällande lag.

22 §. Närmare bestämmelser om livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet. Bestämmelser om de allmänna kraven på livsmedelsverksamhet finns i 6 § 3 mom. Den här paragrafen innehåller bemyndiganden att utfärda närmare bestämmelser vissa särskilda krav på livsmedelsverksamhet.

Enligt 1 mom. 1 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet närmare bestämmelser utfärdas om verksamheter som avses i artikel 1.2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004, artikel 1.3 c, d och e, artikel 1.5 b i och ii och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och artikel 12.1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624. En producent kan till exempel överlåta till konsumenter eller leverera till den lokala detaljhandeln små mängder kött från fjäderfä eller kaniner som slaktats på lantgården från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagstiftningen.

Enligt 1 mom. 2 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om krav på utrymmen, konstruktioner och verksamhet i fråga om livsmedelsverksamhet. Exempelvis närmare bestämmelser om kvalitetskrav på vatten och hygienkrav för personalen kan ingå utfärdas genom förordning. Det kan också ingå bland annat bestämmelser om en företagares skyldighet att ändra sina hygienrutiner och omorganisera slaktningen till följd av zoonosfynd. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll gällande lag.

Livsmedel ska hanteras, förvaras och transporteras på ett sätt som inte äventyrar god hygien-nivå. Enligt 1 mom. 3 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om krav som gäller hantering och transport av livsmedel samt krav på temperaturer vid hantering, förvaring, transport, försäljning och servering. Närmare bestämmelser får utfärdas om exempelvis obligatorisk upphettning av ett livsmedel för att undanröja en sanitär olägenhet, transportförhållanden och nödvändiga temperaturer för att bibehålla den hygieniska kvaliteten på livsmedel. Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

Enligt 1 mom. 4 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om det nationella genomförandet av överenskommelsen om internationell transport av lättfördärliga livsmedel och om specialutrustning för sådan transport (FördrS 48/81, ATP-avtalet). Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

Bestämmelser om djurens hälsotillstånd och hantering av djur vid livsmedelsproduktion finns i artikel 4 i Europaparlamentets och i artikel 3 i rådets förordning (EG) nr 852/2004 och i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Djur som används för livsmedelsproduktion ska ha ett hälsotillstånd som garanterar och de ska behandlas, hanteras och transporteras på ett sätt som garanterar hög hygien-nivå på de livsmedel som produceras av dem. Hälsotillstånd inbegriper dels djurens hälsa, dels situationer när ett djur är symtomfritt men bär på en sjukdomsalstrare. Enligt 1 mom. 5 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om hälsotillståndet hos djur som används för livsmedelsproduktion samt om skötsel, hantering, provtagning, undersökningar och transport av dem och om den information som ska ges om djuren.

Enligt 1 mom. 6 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare nationella bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati som avses i bilaga III kapitel A del I punkt 6.2 och 6.5 och punkt 4.3 i bilaga V i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati.

Enligt 2 mom. får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om anmälan och handläggning av anmälan för registrering av primärproduktion samt om ansökan om godkännande av primärproduktionsställe och beslut om godkännande. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser även utfärdas närmare om anmälan och handläggning av anmälan för registrering av en livsmedelsverksamhet, ansökan om godkännande av livsmedelslokal och beslut om godkännande, meddelande om livsmedelsverksamhet i en mobil livsmedelslokal samt om anmälan om kontaktmaterialverksamhet. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om spårbarhet för livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial, krav på dokumentation och handlingar som gäller livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion, livsmedelskontaktmaterial och hantering och transport av dessa samt märkning av livsmedel av animaliskt ursprung. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser även utfärdas om egenkontroll för livsmedels och kontaktmaterialföretagare och de krav på dokumentation som gäller det, inspektioner i anslutning till offentliggörande av tillsynsuppgifter samt om offentliggörande av tillsynsuppgifter, allvarliga faror som framkommit vid livsmedelsverksamhet och anmälan om matförgiftning. Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser även utfärdas om livsmedelsföretagares skyldighet att följa, kontrollera och förhindra förekomsten av zoonotiska smittämnen i animalieproduktionsdjur och livsmedel och att till den behöriga myndigheten lämna in uppgifter om undersökningar, undersökningsresultat och isolerade sjukdomsalstrare.

3 kap. Myndigheterna och deras uppgifter

23 §. Jord- och skogsbruksministeriets uppgifter. Enligt reglementet för statsrådet (262/2003) är det ministeriets uppgift att behandla lagberedningsärenden i anslutning till dess verksamhetsområde. Enligt paragrafen planerar och styr jord- och skogsbruksministeriet alltjämt verkställigheten av livsmedelsbestämmelserna. Med livsmedelsbestämmelser avses enligt 5 § 2 mom. 1 punkten bestämmelser i eller utfärdade med stöd av livsmedelslagen samt de gemenskapsbestämmelser som omfattas av tillämpningsområdet för lagen. Jord- och skogsbruksministeriet och Livsmedelsverket kommer med ett resultatavtal överens om de verksamhetsmässiga målen för varje enskilt år inom ramen för de beviljade anslagen.

24 §. Livsmedelsverkets uppgifter. Enligt paragrafens 1 mom. planerar, styr, utvecklar och utför Livsmedelsverket livsmedelstillsyn på riksnivå på detta sätt som anges i livsmedelslagen. Bestämmelserna om Livsmedelsverkets allmänna uppgifter och resultatstyrning finns i lagen om Livsmedelsverket. Livsmedelsverket uppgör ett riksomfattande tillsynsprogram för styrning och samordning av den nationella planen för livsmedelstillsyn, som avses i 38 §.

I paragrafens 2 mom. listas de uppgifter för Livsmedelsverket som inte annanstans i lagen separat föreskrivits som verkets uppgifter. Enligt 1 punkten ska Livsmedelsverket styra regionförvaltningsverken vid planeringen, styrningen och utvärderingen av den kommunala livsmedelstillsynen.

Enligt 2 mom. 2 punkten ska Livsmedelsverket sköta köttbesiktning och annan livsmedelstillsyn i slakterier, vilthanteringsanläggningar och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

Enligt 2 mom. 3 punkten ska Livsmedelsverket vid behov sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet. Därtill ska Livsmedelsverket enligt 4 punkten vid behov utse andra veterinärer än de som är anställda hos Livsmedelsverket eller kommunen att utföra besiktning före slakt på den jordbruksanlägg-

RP 3/2021 rd

ning som djuren kommer från. I 25 och 26 § föreskrivs det på motsvarande sätt att regionförvaltningsverket och kommunen vid behov ska sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller på någon annan plats som inte är ett slakteri. I fråga om besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från motsvarar bestämmelserna gällande lag sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. Syftet är att ordna ante besiktning före slakt på ett så flexibelt och ändamålsenligt sätt som möjligt. Livsmedelsverkets officiella veterinär ska kunna genomföra besiktning före slakt till exempel på en den jordbruksanläggning som djuren kommer från i samband med ett litet slakteri under samma besök som besiktning efter slakt av slaktade djur. I andra fall kan det vara ändamålsenligt att kommunens officiella veterinär genomför besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från. Därtill kan Livsmedelsverket befullmäktiga en annan veterinär som finns nära den jordbruksanläggning som djuren kommer från att genomföra besiktning före slakt till exempel på grund av långa avstånd. Besiktning före slakt och besiktning efter slakt definieras i artikel 17 b och 17 d i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Den jordbruksanläggning som djuren kommer från definieras i artikel 2.2 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624 och avser den jordbruksanläggning där djuren senast uppföddes. Enligt huvudregeln utförs besiktning före slakt antingen i slakteriet eller på den jordbruksanläggning som djuren kommer från. För djur som nödslaktas kan dock besiktning före slakt utom på den jordbruksanläggning som djuren kommer från också utföras någon annanstans utanför slakteriet. En sådan situation kan till exempel uppkomma om ett djur skadas under transporten till slakteriet.

Enligt 2 mom. 5 punkten ska Livsmedelsverket offentliggöra resultaten av utförd livsmedels-tillsyn.

Enligt 2 mom. 6 punkten ska Livsmedelsverket övervaka att de laboratorier som avses i 34 § följer livsmedelsbestämmelserna.

Enligt 2 mom. 7 punkten ska Livsmedelsverket vid behov i samarbete med kommunerna svara för planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogram som Europeiska unionens lagstiftning förutsätter. Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 2160/2003 om bekämpning av salmonella och vissa andra livsmedelsburna zoonotiska smittämnen kräver att zoonoser följs upp och kontrolleras. I dag finns det ett nationellt program för salmonellakontroll av fjäderfå, svin och nötkreatur och produkter av dessa, ett program för uppföljning av EHEC hos nötkreatur som ska slaktas samt ett program för uppföljning av campylobakterier hos broilrar. Livsmedelsverket ska t.ex. göra upp provtagningsplaner för programmen för uppföljning och tillsyn av zoonoser. Tillsynsprogrammet gällande djur och livsmedel av animaliskt ursprung har tidigare genomförts årligen enligt kraven i rådets direktiv 96/23/EG och tillsynsprogrammet har gällt ämnen som är förbjudna vid veterinär vård samt rester av tillåtna veterinära läkemedel. Dessutom har mängden främmande ämnen undersökts. Direktivet kommer att ersättas av förordningar som kommissionen utfärdar med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/2090 gäller åtgärder vid misstänkt eller konstaterad bristande efterlevnad av kraven. Förordningen tillämpas från den 14 december 2019. De övriga tre förordningarna kommer att gälla offentlig tillsyn och årlig rapportering om den, import från tredje land samt analysmetoder och provtagning. De förordningarna bedöms träda i kraft så att de kan börja tillämpas före utgången av 2022. Proverna tas av kommunerna samt av Livsmedelsverkets officiella veterinärer och undersöks av Livsmedelsverket. Årligen genomförs även tillsynsprogrammet av växtskyddsämnesrester på det sätt som EU-lagstiftningen förutsätter. I tillsynsprogrammet undersöks förbjudna växtskyddsämnesrester samt rester av tillåtna ämnen. Proverna tas av kommunerna och undersöks av Livsmedelsverket. För koordineringen av tillsynsprogrammen

RP 3/2021 rd

svarar Livsmedelsverket i samarbete med kommunerna. Livsmedelsverket rapporterar resultaten för tillsynsprogrammen årligen till Europeiska kommissionen.

Enligt 2 mom. 8 punkten ska Livsmedelsverket i samarbete med kommunerna delta i planeringen och genomförandet av provtagning och analys när det gäller myndighetsprov inom livsmedelstillsynen och prov inom de uppföljnings- och tillsynsprogram som avses i 7 punkten. Provtagning är en tillsynsåtgärd som den behöriga myndigheten ska kunna välja enligt egen prövning i en tillsynssituation. De behöriga tillsynsmyndigheterna planerar tagningen av myndighetsprov utifrån sina egna förutsättningar. Provtagningen sker som en del av de behöriga myndigheternas normala livsmedelstillsyn. Även Livsmedelsverket kan ta myndighetsprov som avses i 35 §. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag.

Enligt 2 mom. 9 punkten ska Livsmedelsverket svara på riksnivå för sådana tillsynsuppgifter inom livsmedels säkerheten som kräver särskild sakkunskap och för andra officiella uppgifter samt för sammanställning av tillsynsrapporter i de fall då ingen annan myndighet ålagts denna uppgift. Det kan exempelvis vara att samla in och leverera uppgifter för den rapport om uppföljning av och tillsyn över zoonoser som avses i artikel 9 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG. Det kan också till exempel handla om hantering och avvärjande av riksfattande och internationella epidemier och andra särskilda situationer, omfattande riskbedömningar samt särskilda analyser, till exempel uppgifter som kräver stamtypning eller isotopanalyser. Vidare kan det ingå att delta i verksamheten vid nationella expertorganisationer, bland annat vid Kompetenscentret för biologiska hot och att samarbeta med myndigheter i andra länder, Europeiska kommissionen samt EU:s myndigheter och referenslaboratorier i uppgifter som ansluter sig till livsmedels säkerheten. En bestämmelse med motsvarande innehåll finns även i den gällande lagen och Livsmedelsverket har skött de uppgifterna. Livsmedelsverkets verksamhet som nämns ovan ska antecknas i den årliga tillsynsplanen.

Enligt 2 mom. 10 punkten ska Livsmedelsverket vara nationell myndighet eller nationella kontaktpunkt enligt Europeiska unionens lagstiftning eller enligt internationella avtal i frågor som gäller livsmedelstillsynen, om detta inte enligt bestämmelserna är någon annan myndighets uppgift. Enligt 30 § 6 punkten i den gällande lagen är Livsmedelsverket den nationella kontaktpunkten i systemet för snabb varning (RASFF) som avses i artikel 50 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002. EU-lagstiftningen har flera olika system som förutsätter en nationell kontaktpunkt. I nuläget är Livsmedelsverket den huvudsakliga kontaktpunkten inom livsmedelstillsynen. Livsmedelsverket är till exempel EFSA Focal Point-kontaktpunkt, liksom också kontaktpunkt i informationsförmedlingsnätverket i anslutning till livsmedelsbedrägerier. Den nationella myndighet som avses i Europaparlamentets och rådets förordning om näringspåståenden och hälsopåståenden om livsmedel (EG) nr 1924/2006 samt Europaparlamentets och rådets förordning om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel (EG) nr 1925/2006 är Livsmedelsverket. Det är inte motiverat att i lagen särskilt föreskriva om alla dessa nationella kontaktpunkter. Enligt den föreslagna allmänna bestämmelsen ska Livsmedelsverket verka som den nationella kontaktpunkten i ärenden som ansluter sig till livsmedelstillsynen i de fall då ingen annan myndighet ålagts denna uppgift. Med stöd av denna bestämmelse ska Livsmedelsverket, liksom i nuläget, godkänna den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i avsnitt IV i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. Livsmedelsverket utgör den nationella myndighet som nämns i artikel 3.2 1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2015/1839 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning om informationskampanjer och säljfrämjande åtgärder som avser jordbruksprodukter som genomförs på den inre marknaden och i tredjeländ (EU) nr 1144/2014 när det bedöms huruvida hälsopåståenden som används i marknadsföringsmaterialet överensstämmer med lag. Med stöd av bestämmelsen är Livsmedelsverket också behörig myndighet enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/515 om ömsesidigt erkännande av varor

RP 3/2021 rd

som är lagligen saluförda i en annan medlemsstat och om upphävande av förordning (EG) nr 764/2008.

Enligt 2 mom. 11 punkten ska Livsmedelsverket bedöma de riktlinjer för god praxis som avses i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004. Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

Enligt 2 mom. 12 punkten ska Livsmedelsverket utarbeta den nationella beredskapsplan för livsmedel som avses i artikel 115 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. I beredskapsplanen specificeras de åtgärder som ska genomföras om livsmedel visar sig utgöra en allvarlig risk för människors hälsa.

Enligt 2 mom. 13 punkten ska Livsmedelsverket leda den nationella tillsynen över de bestämmelser som krävs enligt ATP-avtalet och godkända de säsongkontroll- och typkontrollstationer som krävs enligt avtalet. Om uppgiften har tidigare föreskrivits genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet. Eftersom bestämmelser om myndighetsuppgifter ska ingå i lag, höjs bestämmelsen nu till lagnivå.

25 §. Regionförvaltningsverkets uppgifter. Bestämmelsen motsvarar i huvudsak bestämmelsen i den gällande lagen. Enligt 1 mom. ska regionförvaltningsverket planera, styra och övervaka livsmedelsverksamheten samt övervaka att livsmedelsbestämmelserna iakttas på sitt verksamhetsområde. Regionförvaltningsverket ska delta i genomförandet av tillsynsprojekt enligt den nationella beredskapsplanen för livsmedel. Dessutom ska regionförvaltningsverket bedöma livsmedelstillsynen i kommunerna genom att företa bedömnings- och handledningsbesök hos de kommunala tillsynsenheterna. Bedömnings- och handledningsbesökens syfte är att säkerställa en jämn och hög kvalitet, enhetlighet och utveckling hos tillsynen i olika delar av Finland samt att främja att resurserna inriktas enligt de risker som uppdagas. Bedömnings- och handledningsbesöken genomförs enligt Livsmedelsverkets riktlinjer. Regionförvaltningsverket ska offentliggöra resultatet av utvärderingen samt bedöma kommunernas tillsynsplaner, kontrollera att de följs och bedöma hur livsmedelstillsynen genomförs regionvis. Vid bedömningen av genomförandet av den kommunala livsmedelstillsynen betonas starkt utnyttjandet av tillsynsuppgifter i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet (VATI). Tillsynsenheternas genomföranderapporter utgör en relativt liten del av bedömningen av genomförandet av den regionala livsmedelstillsynen. Regionförvaltningsverket ska offentliggöra resultaten av sin livsmedelstillsyn. Regionförvaltningsverket ska också övervaka internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter i enlighet med ATP-avtalet. En motsvarande bestämmelse ingår i den gällande lagstiftningen i social- och hälsovårdsministeriets förordning (971/2006).

Enligt alkohollagen är det möjligt att i samband med ett tillverkningsställe av gårdsvin, sahti och hantverksöl grunda ett försäljningsställe, som är en sådan livsmedelslokal som avses i 10 § i denna lag och om vilken det ska göras en anmälan om registrering till regionförvaltningsverket. Om det i samband med ett sådant försäljningsställe bedrivs sådan annan småskalig livsmedelsverksamhet där riskerna är små, till exempel ett sommarkafé, kan regionförvaltningsverket med stöd av 25 § 1 mom. också sköta tillsynen för den livsmedelsverksamheten. Tillsynen över försäljningsställen för gårdsvin, sahti eller hantverksöl i anslutning till sådana tillsynsobjekt där företagaren i första hand bedriver tillverkning eller servering av livsmedel eller detaljförsäljning av andra livsmedel än alkoholdrycker kan skötas av den kommunala livsmedelstillsynsmyndigheten.

RP 3/2021 rd

Enligt 2 mom. ska regionförvaltningsverket sköta köttbesiktningar och annan livsmedelstillsyn vid renslakterier och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem. I regionförvaltningsverkets interna arbetsfördelning har godkännandet och tillsynen av renslakterier koncentrerats till regionförvaltningsverket i Lappland. Dessutom föreslås det att i fråga om djur som slaktas i renslakteri regionförvaltningsverket vid behov ska sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer ifrån eller på någon annan plats som inte är ett slakteri. I fråga om besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från motsvarar bestämmelsen gällande lag sådan den lyder ändrad i lag 1397/2019. Enligt huvudregeln utförs besiktning före slakt antingen i slakteriet eller på den jordbruksanläggning som djuren kommer från. För djur som nödslaktas kan dock besiktning före slakt utom på den jordbruksanläggning som djuren kommer från också utföras någon annanstans utanför slakteriet.

Enligt 3 mom. ska Livsmedelsverket meddela närmare föreskrifter om offentliggörandet av resultaten av utvärderingen av kommunens livsmedelstillsyn som avses i 1 mom. 1 punkten och resultaten av sin livsmedelstillsyn som avses i 1 mom. 3 punkten.

26 §. Närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter. Enligt paragrafen ska Närings-, trafik- och miljöcentralen utföra de inspektioner som hänför sig till övervakningen av de tvärvillkor som avses i lagen om verkställighet av jordbruksstöd och som gäller livsmedelshygienen inom växtproduktion. Närings-, trafik- och miljöcentralerna får i samband med övervakningen av tvärvillkoren ta myndighetsprov för att undersöka rester av växtskyddsmedel. Dessutom får närings-, trafik- och miljöcentralerna ta andra myndighetsprov på uppdrag av Livsmedelsverket.

I 34 § 6 mom. i den gällande lagen föreskrivs det att Närings-, trafik- och miljöcentralerna övervakar att skyldigheterna enligt 17 § 2 mom. fullgörs i samband med landningar från fiskefartyg. Kommunerna övervakar kraven på spårbarhet för fiskeri- och vattenbruksprodukter enligt den gemensamma fiskeripolitiken. I 7 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014) föreskrivs det att bestämmelser om den tillsyn som Livsmedelssäkerhetsverket, regionförvaltningsverket och kommunen för livsmedelstillsyn utövar i fråga om spårbarheten för fiskeri- och vattenbruksprodukter och de uppgifter som ges konsumenterna finns i livsmedelslagen.

27 §. Kommunens uppgifter. Paragrafen motsvarar gällande lag. Enligt paragrafens 1 mom. svarar kommunen för livsmedelstillsynen inom sitt verksamhetsområde. I kommunen sköts dessa uppgifter av en nämnd eller av något annat kollegialt organ som kommunen utser. Det som i livsmedelslagen föreskrivs om en kommun gäller också en samkommun och ett samarbetsområde för miljö- och hälsoskyddet.

Enligt lagen om samarbetsområden för miljö- och hälsoskyddet (410/2009) ska det i ett kommunalt samarbetsområde för att ordna uppgiften och möjliggöra en ändamålsenlig arbetsfördelning och specialisering för denna uppgift ha personalresurser som motsvarar minst 10 årsverken. Om en kommun inte har de personalresurser som krävs, ska den tillsammans med en eller flera andra kommuner bilda ett samarbetsområde. Enligt 2 mom. ska en uppgift som enligt lag åligger kommunen eller dess myndighet och som kan delegeras till en tjänsteinnehavare genom avtal anförtros en annan kommuns eller samkommuns tjänsteinnehavare som sköter uppgiften under tjänsteansvar.

Enligt 3 mom. kan kommunfullmäktige ge en nämnd eller ett organ rätt att vidaredelegera beslutanderätt som har delegerats till den till en tjänsteinnehavare eller en sektion. Det föreslås att beslutanderätt som gäller tvångsmedel och påföljder ska kunna delegeras i fråga om 55–59 och 67 §. Ett arrangemang som avviker från kommunallagen (410/2015) behövs i livsmedelstillsynen för det första för att kommunerna i väldigt stor utsträckning har delegerat beslutanderätt i

RP 3/2021 rd

tillämpningen av livsmedelslagstiftningen till tjänsteinnehavare. Det är alltså möjligt att nämnden eller organet inte har någon erfarenhet av beslutsfattande enligt livsmedelslagstiftningen. När utövandet av administrativa tvångsmedel delegeras till en tjänsteinnehavare försnabbar vanligen handläggningen av ärenden, vilket också ligger i företagarnas intresse. Dessutom är det ofta fråga om väldigt tekniska saker, exempelvis när det i ett livsmedelsparti konstateras halter av skadliga ämnen som överskrider gränsvärdena enligt lagstiftningen.

Enligt grundlagen ska det föreskrivas i lag om de uppgifter som åläggs kommunerna. 4 mom. motsvarar gällande lag. Enligt 4 mom. 1 punkten ska kommunen till regionförvaltningsverken och Livsmedelsverket sända sådana meddelanden och rapporter som avses i livsmedelsbestämmelserna. Enligt 2 punkten ska kommunerna ge råd till livsmedelsföretagare och konsumenter samt ge information i frågor som hänför sig till tillämpningsområdet för livsmedelslagen.

Enligt 4 mom. 3 punkt. svarar kommunen vid behov i samarbete med Livsmedelsverket och mot ersättning för planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogram som EU-lagstiftningen förutsätter. Planeringen och genomförandet av uppföljnings- och tillsynsprogram beskrivs ovan i samband med 24 § 2 mom. 7 punkten, som berör Livsmedelsverkets uppgifter. I praktiken skickar kommunen en räkning på de kostnader som föranleds av provtagningen till Livsmedelsverket, som betalar den till kommunen. På Livsmedelsverket bokförs dessa kostnader som tillsynsprogramets kostnader, som sedan på basis av Livsmedelsverkets avgiftsförordning tas ut av företagare tillsammans med andra kostnader som föranleds av tillsynsprogrammet, till exempel analyskostnader. Förfarandet motsvarar förfarandet enligt gällande lag.

Enligt 4 mom. 4 punkten ska kommunen vid behov i samarbete med Livsmedelsverket delta i planeringen och genomförandet av myndighetsprov som tas av livsmedelstillsynen och analysen av dem. Provtagningen ingår i kommunernas normala livsmedelstillsyn.

Enligt 4 mom. 5 punkten ska kommunen vid behov sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller på någon annan plats som inte är ett slakteri. I 24 § föreskrivs det på motsvarande sätt att Livsmedelsverket och kommunen vid behov ska sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller på någon annan plats som inte är ett slakteri. Syftet är att ordna besiktning före slakt på ett så flexibelt sätt som möjligt och från fall till fall bedöma vad som är det mest ändamålsenliga sättet att ordna besiktningen. Närmare motiveringar har presenterats i samband med 24 § 2 mom. 3 punkten.

Enligt 4 mom. 6 punkten övervakar kommunen att de skyldigheterna enligt 14 § 2 mom. som gäller spårbarheten följs i fråga om fiskeri- och vattenbruksprodukter.

Enligt 4 mom. 7 punkten offentliggör kommunen resultaten av utförd livsmedelstillsyn.

Enligt 4 mom. 8 punkten utarbetar kommunen för sitt område den nationella beredskapsplan för livsmedel som avses i artikel 115 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Enligt 2 mom. 9 punkten övervakar kommunen internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter enligt ATP-avtalet.

Enligt 5 mom. kan kommunen med avvikelse från 24 § 2 mom. 2 punkten sköta sådan köttbesiktning och annan livsmedelstillsynen i slakterier och vilthanteringsanläggningar och livsmedelslokaler i anslutning till dem, vilket enligt lag är Livsmedelsverkets uppgift, om kommunen ingått ett avtal om detta med Livsmedelsverket.

Enligt 6 mom. ska Livsmedelsverket meddela närmare föreskrifter om sändande av de meddelanden och rapporter som avses i 1 mom. 1 punkten.

28 §. Tillsyns- och tillståndsverket för social- och hälsovårdens uppgifter. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. Det föreslås att Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska planera, styra och verkställa tillsynen i fråga om drycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol och styra kommunerna i tillsynen över detaljhandelsställen för alkoholdrycker. Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården ska också sköta tillsyn över alkoholdrycker enligt alkohollagen. Därför anses det alltjämt vara motiverat att Tillstånds- och tillsynsmyndigheten för social- och hälsovården även övervakar alkoholdryckernas livsmedelsegenskaper, till exempel tillsatsämnen och främmande ämnen.

29 §. Försvarsmaktens uppgifter. Enligt förslaget ska Försvarsmakten svara för de uppgifter som enligt denna lag ska skötas av kommunerna till den del det gäller livsmedelsverksamhet som omfattas av försvarsmaktens tillsyn. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. Den tillsyn som försvarsmakten bedriver omfattar Försvarsmaktens livsmedelslager, garnisonsrestauranger med tillhörande personalmatsalar, distributionskök och lager, materiel för livsmedelstransport, marinens fartyg, företag som i förekommande fall tillhandahåller kosthållsservice för Försvarsmakten, soldathemsbilar, permanenta och tillfälliga övningsområden, nationella och internationella militära övningar som Finland ansvarar för och militära krishanteringstrupper samt personalmatsalar, soldathem och garnisonsklubbar som är belägna på platser som med tanke på försvaret är särskilt skyddade eller på svåråtkomliga platser. Tillsynen omfattar de tillsynsobjekt som finns på de ställen som nämns ovan och den livsmedelsverksamhet som bedrivs där.

30 §. Tullens uppgifter. Om offentlig kontroll av import från tredje land föreskrivs i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019), där det också finns bestämmelser om Tullens importkontrolluppgifter. Genom lag 1278/2019 ändrades bestämmelsen om Tullens uppgifter i den gällande livsmedelslagen så att de punkter som berörde kontroll av andra än animaliska livsmedel som importerats från länder utifrån EU samt kontroll av dokumentens äkthet för andra än animaliska livsmedel som transporteras som transitgods.

Bestämmelsen motsvarar gällande lag sådan den lyder ändrad genom lag 1278/2019. Enligt 1 mom. 1 punkten kontrollerar Tullen att de livsmedel av icke-animaliskt ursprung och det livsmedelskontaktmaterial som föras in till Finland från Europeiska unionens medlemsstater motsvarar livsmedelsbestämmelserna vid lossning eller därtill hörande lagring av livsmedelspartiet i Finland. För att Tullens och kommunens övervakning inte ska vara överlappande, avses Tullen övervaka första lossning och därtill rörande lagring av livsmedelspartier i Finland. Detta är fallet även i den gällande lagen. I gällande lag är förutsättningen för Tullens övervakningsrätt att produktpartiet lossas och lagras i Finland. Inom internmarknadshandeln finns även företagare som inte har eget lager i Finland, och därför har Tullen inte kunnat övervaka dem. Antalet sådana företagare har under de senaste åren ökat. Därför föreslås det inte längre vara en förutsättning för Tullens tillsyns rätt att företagaren har ett lager i Finland.

Enligt 1 mom. 2 punkten ska Tullen kontrollera att handlingarna rörande de livsmedel av icke-animaliskt ursprung samt livsmedelskontaktmaterial som exporteras från Finland till länder utanför Europeiska unionen är korrekta,

Enligt 1 mom. 3 punkten ska Tullen vid import och export och i handel på den inre marknaden i enlighet med ATP-avtalet övervaka internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter.

Enligt 2 mom. kan närmare bestämmelser om Tullens uppgifter i övervakningen av exportkraven utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §. Statens näringsdelegation. En bestämmelse om utseendet av statens näringsdelegation fogades till livsmedelslagen genom lag 1397/2019. Tidigare har det inte föreskrivits i lag om statens näringsdelegation. Däremot finns det lagbestämmelser om tillsättande av liknande nationella delegationer, bland annat om folkhälsodelegationen och statens idrottsråd. Finland har haft en statlig näringsdelegation sedan 1936. Till en början tillsattes den av statsrådet och sedan 1954 har den tillsatts av jord- och skogsbruksministeriet. Det ansågs att en bestämmelse om tillsättande av statens näringsdelegation i livsmedelslagen stöder genomförandet av delegationens omfattande uppdrag och stärker ytterligare samarbetet mellan livsmedelstillsynen och hela mat- och kostsektorn.

Enligt förslaget ska jord- och skogsbruksministeriet för en mandattid på tre år utse statens näringsdelegation, som är underställd ministeriet. Delegationen ska vara sakkunnigorgan för främjande av befolkningens näringsvanor, utarbeta nationella näringsrekommendationer, uppgöra åtgärdsförslag och ta initiativ för att förbättra näringsvanor och livsmedelssystemet, ge utlåtanden i anslutning till sitt verksamhetsområde och följa upp och bedöma åtgärdernas inverkan på näringen, hälsan och livsmedelssystemet.

Statens näringsdelegation ska vara ett nationellt expertorgan som främjar och följer upp näringsläget i befolkningen. Arbetet är fast förknippat och har en viktig koppling till livsmedelstillsynen eftersom ett flertal delområden inom livsmedelstillsynen har ett tydligt samband med befolkningens näring.

För närvarande är tjänsten som generalsekreterare för statens näringsdelegation placerad på Livsmedelsverket. Enligt överenskommelse arbetar en av Livsmedelsverket utsedd tjänsteman som generalsekreterare för delegationen. Ledamöterna i delegationen är näringsexperter från ministerier, universitet, forskningsinstitut och nationella myndigheter inom området.

32 §. Kompetensen hos personer som utför tillsynsuppgifter. Enligt förslaget ska personer som utför uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet ha för uppgiften lämplig högskoleexamen eller vid behov en sådan behörighet som förutsätts i Europeiska unionens lagstiftning. Enligt 24 § kan Livsmedelsverket vid behov befullmäktiga andra veterinärer än de som är anställda hos Livsmedelsverket eller kommunen att utföra besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från. Därför föreskrivs det inte längre om behörighetskrav för tjänsteinnehavare, utan om behörighetskrav för offentliga tillsynsuppgifter och andra myndighetsuppgifter.

Bestämmelser om utbildningen av tjänsteinnehavare som sköter uppgifter inom livsmedelstillsynen och om upprätthållandet av personalens kompetens finns i artikel 5.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, enligt vilken personal som utför offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet ska få ändamålsenlig utbildning för sitt kompetensområde så att den på ett kompetent sätt kan utföra sina uppgifter och utföra offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet på ett enhetligt sätt. Personalen ska hålla sig uppdaterad på respektive kompetensområde och vid behov få regelbunden vidareutbildning. Personal som utför offentlig kontroll ska få utbildning på de områden som anges i kapitel I i bilaga II till förordningen och om de behöriga myndigheternas skyldigheter till följd av denna förordning, på lämpligt sätt. De behöriga myndigheterna och organ med delegerade uppgifter ska utarbeta och genomföra utbildningsprogram för att säkerställa att personal som utför offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet får den utbildning som avses artikel 4.4. Enligt artikel 5.5 ska effektiv och verk-

ningsfull samordning och effektivt och verkningsfullt samarbete mellan dessa olika enheter säkerställas när det inom en behörig myndighet finns mer än en enhet med behörighet att utföra offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet.

Om minimikrav på utbildning för officiella veterinärer, officiella assistenter och personal som är utsedd av de behöriga myndigheterna samt slakteripersonal som bistår vid utförandet av uppgifterna i samband med köttbesiktning föreskrivs i artikel 13 och 14 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624.

Enligt paragrafens 2 mom. får närmare bestämmelser om behörighets- och språkrav samt fortbildning för dem som utför uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet. Med stöd av bestämmelsen kan det också föreskrivas exempelvis om behörigheten för veterinärer som Livsmedelsverket utser.

33 §. Organ och fysiska personer med delegerade uppgifter. Ett organ med delegerade uppgifter definieras i artikel 3.5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Enligt definitionen ska organ med delegerade uppgifter vara juridiska personer. Tillsynsmyndigheterna dock också kunna befullmäktiga fysiska personer att utföra inspektioner som hör till myndighetsuppgifterna eller att ta myndighetsprov. Tillsynsmyndigheten ska från fall till fall fastställa vilka uppgifter ett organ eller fysiska personer med delegerade uppgifter får utföra. Uppgifterna får dock inte innefatta administrativa beslut.

Enligt 1 mom. får en tillsynsmyndighet under de förutsättningar som anges i artiklarna 28–33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 skriftligen delegera utförandet av kontroller, undersökningar och utredningar i samband med offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet till ett organ med delegerade uppgifter. Tillsynsmyndigheter kan också delegera uppgifter som behövs för offentlig kontroll till fysiska personer. Enligt artikel 28–33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 kan inga andra offentliga uppgifter delegeras till fysiska personer. Övriga offentliga uppgifter är tillstånd, godkännanden och bestämmelser samt exempelvis certifieringar och kartläggningar. De förvaltningsbeslut som eventuellt fattas utifrån dessa kontroller, undersökningar och utredningar ska fattas av den tillsynsmyndighet som delegerat uppgiften.

Enligt 2 mom. godkänner Livsmedelsverket organ med delegerade uppgifter, och en tillsynsmyndighet kan delegera myndighetsuppgifter till organen.

Enligt 3 mom. bestämmelser om de principer för god förvaltning som ska iakttas vid fullgörandet av uppgifter enligt denna paragraf finns i förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003), lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999) på organ och fysiska personer med delegerade uppgifter. På personer som är anställda av eller har ledningsuppdrag hos ett organ med delegerade uppgifter tillämpas bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar när personerna deltar i skötseln av de uppgifter som avses i denna lag. Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar gäller också fysiska personer med delegerade uppgifter och organs personal när de sköter uppgifter enligt livsmedelslagen eller andra livsmedelsbestämmelser. Om skadeståndsansvar föreskrivs i skadeståndslagen (764/1974).

Enligt EU-lagstiftningen kan besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller på någon annan plats som inte är ett slakteri även utföras av en veterinär som inte är anställd av en myndighet, till exempel en veterinär som har befullmäktigats av Livsmedelsverket enligt 24 § 2 mom. 4 punkten. På en sådan privat veterinär ska det som paragrafens

RP 3/2021 rd

bestämmelse om organ och fysiska personer med delegerade uppgifter tillämpas, med undantag av ackrediteringskravet enligt artikel 29 i förordning (EU) 2017/625. Om det vid besiktningen framkommer något som förutsätter myndighetsåtgärder, ska den privata veterinären överföra ärendet till Livsmedelsverkets eller kommunens officiella veterinär för avgörande. På motsvarande sätt ska på sådan utbildad person som avses i avsnitt IV kapitel I i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) 853/2004 tillämpas bestämmelserna om organ och fysiska personer med delegerade uppgifter när personen gör en första undersökning av viltet på jaktplatsen, med undantag av kravet på ackreditering.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om utseendet av organ och fysiska personer med delegerade uppgifter samt om delegering av uppgifter i samband med offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 kap. Laboratorier

34 §. Utseende av laboratorier. Enligt 1 mom. ska jord- och skogsbruksministeriet utse nationella referenslaboratorier och fastställer deras uppgifter. Utseendet ska ske genom ett administrativt beslut av ministeriet, där även referenslaboratoriets uppgifter samt matriser och analyser som uppgifterna gäller specificeras. Med nationellt referenslaboratorium avses laboratorier som medlemsstaterna enligt artikel 100 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska utse för att motsvara EU:s referenslaboratorier. En medlemsstat kan utse ett nationellt referenslaboratorium även för ett område som inte har ett EU-referenslaboratorium och bestämma om dess uppgifter.

Som nationellt referenslaboratorium kan på vissa villkor även ett laboratorium i en annan EU- eller EES-medlemsstat utses. Medlemsstaterna ska då underrätta Europeiska kommissionen och andra medlemsstater samt EU:s referenslaboratorium om referenslaboratorierna. Medlemsstaten ska därtill publicera en förteckning över nationella referenslaboratorier. Om det finns flera nationella referenslaboratorier på EU:s mandat, ska medlemsstaten säkerställa nära samarbete mellan de nationella referenslaboratorierna samt gott samarbete med andra nationella laboratorier och EU:s referenslaboratorier.

Bestämmelser om skyldigheter och uppgifter för nationella referenslaboratorier finns i artikel 101 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Nationella referenslaboratorier ska samarbeta med EU:s referenslaboratorier och delta i referensprovsundersökningar som ordnas av dem. De nationella referenslaboratorierna ska koordinera verksamheten vid de officiella laboratorierna för att samordna och förbättra analys- och diagnostikmetoder, vid behov ordna referensprovstester för jämförande tester mellan officiella laboratorier samt följa med de officiella laboratoriernas framgång i referensprovsundersökningar och informera de behöriga myndigheterna om detta. De nationella referenslaboratorierna ska distribuera den information som de får av EU:s referenslaboratorier till officiella laboratorier och behöriga tillsynsmyndigheter samt assistera de behöriga tillsynsmyndigheterna vid genomförandet av den nationella planen för livsmedelstillsyn och myndigheternas tillsynsplaner. De nationella referenslaboratorierna validerar vid behov reagens och upprättar förteckningar över tillverkare och leverantörer av referensämnen och reagens. Vidare assisterar de nationella referenslaboratorierna medlemsstaterna vid epidemier (matförgiftningar, zoonoser) och vid undersökningen av partier som strider mot livsmedelsbestämmelserna, till exempel verifiering av diagnosen och typningen av patogen- och mördarbakteriestammar samt taxonomiska och epidemiologiska undersökningar.

Enligt 2 mom. utser Livsmedelsverket officiella laboratorier. Termen officiellt laboratorium definieras i 5 § 2 mom. 15 punkten. Ett officiellt laboratorium kan vara en mobil laboratorieenhet eller laboratoriet kan ha en sådan enhet. Livsmedelsverket kan utse ett laboratorium för viss tid,

RP 3/2021 rd

om laboratoriet uppfyller alla de krav för att bli utsett i standard ISO/IEC 17025, men bristerna är sådana att undersökningarnas tillförlitlighet inte äventyras. Laboratoriet ska inom den tid som Livsmedelsverket utsatt avhjälpa bristerna och ansöka om slutlig ackreditering.

Bestämmelser om kraven på utseendet av officiella laboratorier föreskrivs i artikel 37 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Behöriga myndigheter kan även utse som officiella laboratorier ett laboratorium som finns i en annan EU-medlemsstat eller inom EES-området förutsatt att den behöriga myndigheten i den medlemsstat inom vars område laboratoriet finns har utsett det som officiellt laboratorium. Om inget officiellt laboratorium som utsetts i unionen eller inom EES har den sakkunskap som krävs för att utföra nya eller särskilt ovanliga laboratorieanalyser, laboratorietester och laboratoriediagnostik, får man enligt artikel 37.6 anlita ett laboratorium som inte uppfyller kraven. Ett officiellt laboratorium ska enligt artikel 37.4 ha den nödvändig sakkunskap, utrustning och infrastruktur samt kompetent personal. Uppgifterna ska utföras utan dröjsmål, opartiskt och utan intressekonflikter. Ackrediteringen av ett officiellt laboratorium ska överensstämja med standarden EN/ISO 17024, och ackrediteringen ska omfatta de metoder som används för myndighetsundersökningar.

Vidare finns det bestämmelser om undantagen till ackrediteringskravet i artikel 40 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Som officiellt laboratorium utan ackreditering kan utses ett laboratorium vars enda verksamhet består av detektion av trikiner i kött eller endast analyser i anslutning till andra officiella åtgärder. Dessa laboratorier ska verka under överinseende av myndigheterna eller av ett nationellt referenslaboratorium, delta i referensprovundersökningar och med undantag för trikinlaboratorierna också ha ett kvalitetssystem. Enligt artikel 42 i förordningen får de behöriga myndigheterna i en medlemsstat på de förutsättningar som nämns i förordningen för en begränsad tid ge ett undantag från ackrediteringen av en metod till ett officiellt laboratorium.

Enligt 3 mom. utser Livsmedelsverket på ansökan laboratorier för egenkontroll för att undersöka de egenkontrollprov som livsmedelsbestämmelserna förutsätter. Termen ackrediterat egenkontrolllaboratorium definieras i 5 § 2 mom. 18 punkten. På kompetensen av egenkontrolllaboratorier ställs inga krav i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Eftersom egenkontrollen bildar grunden för livsmedelssäkerheten, är det motiverat att ställa krav även på laboratorier som undersöker egenkontrollprov. Inga krav ställs på egenkontrolllaboratorier som enbart undersöker prov som företagaren anser vara nödvändiga till exempel i anslutning till kvalitetssäkringen. Livsmedelsverket kan utse ett laboratorium för viss tid, om laboratoriet inte uppfyller alla de krav som ställs för att bli utsett av officiellt laboratorium i standard ISO/IEC 17025, men bristerna är sådana att undersökningarnas tillförlitlighet inte äventyras. Laboratoriet ska inom den tid som Livsmedelsverket utsatt avhjälpa bristerna och ansöka om slutlig ackreditering.

I 4 mom. föreskrivs om förutsättningarna för utseende av egenkontrolllaboratorier. En förutsättning är att laboratoriets kompetens påvisats på basis av ackreditering eller utlåtelse om kompetens som utfärdats av ackrediteringsenheten vid Mätteknikcentralen (FINAS), såsom det föreskrivs i lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005). Enligt 6 § 2 mom. i den lagen är en förutsättning för ackreditering att bedömningsorganets organisation, personal, lednings- och kvalitetssystem, interna kontroll samt produktion av tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven är ändamålsenlig med beaktande av de bedömningsgrunder som tillämpas med stöd av 1 mom. Ett laboratorium kan utse om det uppfyller kraven enligt ISO/IEC 17025-standarderna. Det utvärderade laboratoriet ska av organet begära att laboratoriets kompetens bedömas med tre års intervaller, eller oftare om Livsmedelsverket anser det vara nödvändigt.

Enligt 5 mom. kan Livsmedelsverket på ansökan av en livsmedelsföretagare utse ett laboratorium i en annan EU-medlemsstat eller EES-medlemsstat att undersöka de egenkontrollprov som livsmedelsbestämmelserna förutsätter. Förutsättningen är att detta laboratoriums kompetens i medlemsstaten i fråga har påvisats genom ackreditering eller därmed jämförbar bedömning av kompetens.

35 §. Undersökning av prov. De myndighetsprov som tillsynsmyndigheten tagit eller låtit ta för officiell tillsyn över livsmedelsbestämmelserna eller annan officiell verksamhet ska undersökas i ett officiellt laboratorium eller i ett nationellt referenslaboratorium. Definitionen av myndighetsprov finns i 5 § 2 mom. 19 punkten. Bestämmelsen motsvarar 39 § 1 mom. i den gällande lagen. Undersökningar som görs som en del av köttbesiktningen hör till myndighetstillsynen. Vissa undersökningar i anslutning till köttbesiktningen, till exempel pH-definitionen och kokningsprovet, är till sin natur sådana att det inte är ändamålsenligt att ställa kraven på myndighetsprov på dem. Därför kan undersökningar som är liknande som dessa undersökningar även göras under förhållanden som det inte ställs lika strikta krav på som på laboratorier som utför myndighetsundersökningar. Lättnaden ska ske inom ramen för EU-lagstiftningen.

Enligt 2 mom. ska de egenkontrollprov som ska undersökas enligt livsmedelsbestämmelserna undersöka i ett utsett egenkontrolllaboratorium, i ett officiellt laboratorium eller i ett nationellt referenslaboratorium. Med egenkontrollprov som enligt livsmedelsbestämmelserna ska bi undersökta avses till exempel prov som tagits för att utföra undersökningar som föreskrivs i kommissionens förordning om mikrobiologiska kriterier för livsmedel (EG) nr 2073/2005.

36 §. Laboratoriernas anmälningsskyldighet. Enligt paragrafens 1 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium meddela Livsmedelsverket om det sker betydande ändringar i verksamheten. Sådana är åtminstone förändringar i omständigheter som gäller förutsättningarna för ackrediteringen, till exempel i kvalitetssystemet, personalens utbildning och regelbundna bedömningar. Laboratorier ska även underrätta Livsmedelsverket om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör.

Enligt 2 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium på begäran till Livsmedelsverket lämna provspecifika uppgifter eller ett sammandrag om de undersökningar enligt 35 § som laboratoriet utfört eller låtit utföra. Skyldigheten beror framför allt på myndigheternas behov att följa förekomsten av sjukdomsalstrare regionalt och på riksnivå. Uppgifter för identifikation av personer eller tillsynsobjekt som ingår i de provspecifika uppgifterna eller sammandragen ska förmedlas på ett tryggt sätt enligt vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/680.

Enligt 3 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium utan dröjsmål underrätta sin uppdragsgivare om undersökningsresultat som tyder på fara. Enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 ska en livsmedelsföretagare genast anmäla en fara till myndigheten. En sådan informationskedja kan dock orsaka onödigt dröjsmål med tanke på åtgärder för att förhindra eller begränsa faran. Därför ska laboratoriet utan dröjsmål också informera den myndighet som utövar tillsyn över uppdragsgivaren och Livsmedelsverket om ett undersökningsresultat som tyder på allvarlig fara. Med tanke på beredskapen inför och förebyggandet och utredningar av epidemier ska nationellt samlas in information om faktorer som föranleder fara, det vill säga mikrobiologiska, kemiska och fysikaliska agenser, bland annat mikrober, parasiter, prioner och kemikalier. För att faktorerna ska kunna identifieras mer ingående och annan undersökning utföras ska laboratoriet på begäran också sända ett prov till ett nationellt referenslaboratorium i sådana situationer. Beroende på fallet kan provet bestå av exempelvis ett vävnadsprov, en provbit, en lösning eller en

bottenfällning. Laboratoriet ska bevara prov och sjukdomsalstrare från undersökningar som avses i detta moment samt uppgifterna om dem och på Livsmedelsverkets begäran sända dessa till ett nationellt referenslaboratorium.

Enligt 4 mom. ska ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium underrätta Livsmedelsverket om i 18 § avsedda undersökningar och undersökningsresultat som har samband med uppföljningen och kontrollen av zoonoser samt sända in prov och i undersökningarna isolerade sjukdomsalstrare till ett nationellt referenslaboratorium enligt anvisningar från Livsmedelsverket.

Enligt paragrafens 5 mom. ska det nationella referenslaboratoriet lämna Livsmedelsverket och Institutet för hälsa och välfärd den information som behövs för den epidemiologiska uppföljningen. Hos Livsmedelsverket ska uppgifterna ges till den enhet som svarar för kontrollen. Uppgifter för identifikation av tillsynsobjekt som ingår i uppgifter som ska meddelas till Institutet för hälsa och välfärd ska förmedlas på ett säkert sätt enligt vad som föreskrivs i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/680.

37 §. Närmare bestämmelser om laboratorier. Genom förordning av statsrådet får utfärdas närmare bestämmelser om de standarder som beskriver officiella laboratorier som avses i 34 § 2 mom. och hos de organ som utvärderar laboratorier samt de krav som ställs på laboratoriernas kvalitetssystem, om de förutsättningar för utseende av laboratorier som anges i Europeiska unionens lagstiftning, om utbildnings- och behörighetskraven i fråga om laboratoriernas personal och om innehållet i och lämnande av meddelande och uppgifter samt innehållet i och lämnande av sammandrag som avses i 36 § 1 och 2 mom. samt om fara som avses i 36 § 3 mom.

Enligt 2 mom. får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet om undersökning av sjukdomsalstrare som avses i 36 § 4 och 5 mom. om undersökningsmetoder, om meddelande av undersökningsresultat samt om sändande av sjukdomsalstrare utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

5 kap. Livsmedelstillsyn

38 §. Den riksomfattande livsmedelstillsynsplanen. I paragrafen föreskrivs det om Livsmedelsverkets skyldighet att upprätta en riksomfattande livsmedelstillsynsplan för styrning och samordning av livsmedelstillsynen. Planen behöver inte upprättas som ett separat dokument, utan den utarbetas som en del av den fleråriga nationella tillsynsplan som förutsätts i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 och som omfattar hela livsmedelskedjan. Enligt 2 mom. ska planen uppdateras vid behov. I livsmedelstillsynsplanen ska hänsyn tas till de gemensamma mål för miljö- och hälsoskyddet som har satts upp av Livsmedelsverket och tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården i det riksomfattande programmet för tillsyn över miljö- och hälsoskyddet. I det fleråriga riksomfattande programmet för tillsyn över miljö- och hälsoskyddet fastställs allmänna och gemensamma principer för den tillsyn som utövas av de tillsynsmyndigheter som avses i lagstiftningen om miljö- och hälsoskydd. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll gällande lag.

39 §. Myndigheternas tillsynsplaner. I 1 mom. föreskrivs det att de tillsynsmyndigheter som avses i denna lag för att genomföra den riksomfattande livsmedelstillsynsplanen ska utarbeta tillsynsplaner för den livsmedelstillsyn som de ansvarar för och svara för att de samordnas så att tillsynen beaktar riskerna med livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten och så att tillsynen motsvarar de allmänna krav som gäller tillsynen, förebygger faror för människors hälsa och skyddar konsumenterna från ekonomisk förlust. Det finns inga bestämmelser om tillsynsplanens innehåll eller obligatoriska uppgifter utan i synnerhet kommunerna kan koncentrera sig

på behoven inom sitt eget område när de upprättar och uppdaterar planen. Tillsynsplanen kan kopplas till kommunens egna strategier. I tillsynsplanens mål och vid bedömningen av hur de har genomförts kan man framför allt lyfta fram målen för kommunens eget område och lokal riskbedömning. Tillsynsplanerna ska uppdateras vid behov. Tillsynsplanerna ska uppdateras exempelvis om det är nödvändigt med avseende på prioriteringarna i den nationella planen för livsmedelstillsyn.

40 §. Inspektionsrätt och rätt att närvara. I 1 mom. föreskrivs det om rätt för tillsynsmyndigheten eller organ och fysisk person med delegerade uppgifter enligt i 33 § att utföra sådana inspektioner i ett tillsynsobjekt som tillsynen förutsätter, ta del av handlingar och uppgifter om livsmedel, inspektera de utrymmen, den utrustning, och de redskap som används i verksamheten och som enligt tillsynsmyndighetens grundade misstanke används i tillsynsobjektets livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet. I 5 § 2 mom. 3 punkten definieras tillsynsobjekt som en företagare som bedriver eller av grundad anledning kan antas bedriva livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet och en fysisk eller virtuell plats där det bedrivs, eller av grundad anledning antas bedriva livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet eller där det bevaras information som är av betydelse med tanke på efterlevande av livsmedelsbestämmelserna, samt den verksamhet företagaren bedriver på den platsen. Tillsynsobjektet kan utöver ett traditionellt primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal vara till exempel en importörs lager eller distributionscenter. Tillsynsobjektet kan också till exempel vara en centralaffärs huvudkontor där det förvaras information som är av betydelse för att till exempel utreda huruvida förpackningsmärkningarna på de handels egna produktmärken överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsobjektet kan till exempel också vara verksamhetsplatsen för en företagare i livsmedelsbranschen som bedriver försäljning av livsmedel på internet.

Tillsynsmyndigheten ska vid behov företagare behövliga uppmaningar så att livsmedelsbestämmelserna följs. Bestämmelsen innehåller gällande praxis inom livsmedelstillsynen, som innebär att administrativa tvångsmedel vanligen vidtas först efter att tillsynsmyndighetens anvisningar och uppmaningar inte har iakttagits, om fallets omfattning eller allvar inte förutsätter omedelbar användning av tvångsmedel. Bestämmelser om myndigheternas allmänna handlednings- och rådgivningsplikt finns i förvaltningslagen.

Enligt 1 mom. har en studerande som handleds av tillsynsmyndigheten och som utför praktik som ger introduktion i myndighetsverksamhet rätt att närvara när tillsynsmyndigheten utför tillsyn och inspektioner. Bestämmelsen motsvarar 49 § 1 mom. i den gällande lagen. Därtill föreslås det att Livsmedelsverket ska ha rätt att närvara när regionförvaltningsverket och kommunen utför tillsyn och inspektioner. Det anses motiverat att föreskriva om närvarorätt i lagen, eftersom Livsmedelsverket enligt 23 § 2 mom. 1 punkten ska styra planeringen, styrningen och utvärderingen av den kommunala livsmedelstillsynen och enligt 24 § 2 mom. 1 punkten ska Livsmedelsverket styra planeringen, styrningen och utvärderingen av den kommunala livsmedelstillsynen vid regionförvaltningsverken. Regionförvaltningsverket har inom sitt verksamhetsområde rätt att närvara när en kommun utför tillsyn och inspektioner. Närvarorätten är motiverad, eftersom regionförvaltningsverket enligt 25 § 1 mom. 1 punkten ska bedöma ordnandet av den kommunala livsmedelstillsynen.

I 2 mom. föreskrivs det om inspektioner i lokaler som omfattas av hemfriden. Bestämmelsen motsvarar 49 § 2 mom. i den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. I ett tillsynsobjekt som finns i utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion förrättas för att genomföra de krav på offentlig kontroll som ställs i artiklarna 9, 10 och 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, om en inspektion är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion. Inspektionen får endast utföras av en behörig tillsynsmyndighet.

Enligt artikel 5.1 h i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska den behöriga myndigheten ha till sitt förfogande rättsliga förfaranden för att säkerställa att personalen har tillträde till aktörernas lokaler och tillgång till deras dokumentation, så att de kan utföra sina uppgifter på ett korrekt sätt. I Finland har hemfriden starkt skydd genom grundlagen. Hemfrid, som skyddas med grundlagen, omfattar bostaden och andra motsvarande lokaler som är avsedda för långsiktigt boende, till exempel husvagn. Förutsättningen för begränsandet av de grundläggande fri- och rättigheterna är att det föreskrivs om ärendet genom lag, bestämmelsen är noga begränsad och befogenheten kan inte delegeras. För att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna begränsas, måste detta vara nödvändigt, acceptabelt och det måste finna ett vägande samhälleligt behov till detta. I den föreslagna bestämmelsen begränsas befogenheten till genomförandet av de krav som i artiklarna 9, 10 och 14 i förordning (EU) 2017/625 ställs på officiell tillsyn. Detta motiverar också bestämmelsens nödvändighet. Det är inte möjligt att tillgodose kraven på kontroll av alla livsmedelsföretag i alla faser av produktion, förädling, distribution och konsumtion enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om inte den behöriga myndigheten har tillträde till de lokaler där livsmedelsverksamhet bedrivs. Grunden för acceptabilitet och vägande samhällelig nödvändighet är säkrandet av livsmedelssäkerheten när genomförandet av en inspektion i en lokal som omfattas av hemfrid är nödvändigt för att utreda de omständigheter som är föremålet för inspektionen. Delegeringsförbudet ingår i bestämmelsen om att inspektioner som omfattas av hemfriden bara kan genomföras av tillsynsmyndigheten. En motsvarande bestämmelse finns i 13 § i lagen om tillsyn över ekologisk produktion (294/2015), 50 § i lagen om animaliska biprodukter (517/2015) och 16 § i växtskyddslagen (1110/2019).

Enligt 49 § 3 mom. i den gällande lagen har regionförvaltningsverket och länsveterinären och en av Livsmedelsverket eller regionförvaltningsverket förordnad annan veterinär rätt att inspektera det primärproduktionsställe från vilket ett livsmedel härrör, om tillsynsmyndigheten i samband med övervakningen eller inspektionen misstänker eller konstaterar att ett animaliskt livsmedel innehåller främmande ämnen i en mängd som strider mot bestämmelserna. Bestämmelsen gäller övervakningen av rester i animaliska livsmedel. Bestämmelsen har tagits med i den gällande lagen för att det ska vara möjligt att även förordna annan veterinär är en kommunal eller länsveterinär att ta prov av levande djur för tillsynen av rester. Bestämmelsen har inte tillämpats på flera år. Därför föreslås det att bestämmelsen inte längre ska ingå i lagen.

Enligt 3 mom. har tillsynsmyndigheten rätt att närvara vid Europeiska kommissionens inspektioner som avses i artikel 116 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Även inspektörer som avses i Europeiska unionens lagstiftning eller annat internationellt avtal som binder Finland ska ha inspektionsrätten och rätten att ta del av information som avses i paragrafen. Bestämmelsen motsvarar 49 § 5 mom. i gällande lag.

41 §. Provtagning. I paragrafen föreskrivs om rätt för tillsynsmyndigheten och organ och fysiska personer med delegerade uppgifter att utan ersättning ta eller låta ta en sådan mängd prov som behövs för tillsynen samt att lagra ljud och bilder. Bestämmelsen motsvarar 51 § 1 mom. i den gällande lagen till den delen att tillsynsmyndigheten och organ och fysiska personer med delegerade uppgifter har rätt att utan ersättning ta en sådan mängd prov som behövs för tillsynen. Dessutom föreskrivs det att tillsynsmyndigheten och organ och fysiska personer med delegerade uppgifter har rätt att lagra ljud och bild. Rätten till fotografering har också i nuläget ansetts ingå i bestämmelserna om genomförande av inspektioner i livsmedelslagen och förvaltningslagen. Avsaknaden av en tydlig bestämmelse kan dock leda till meningsskiljaktigheter. En motsvarande bestämmelse finns bland annat i 172 § i miljöskyddslagen (527/2014). Intyg ska utställas till livsmedels- och kontaktmaterial företagaren över provtagningen.

RP 3/2021 rd

Eftersom tillsynsätgårderna ofta baserar sig på prov som myndigheterna tagit eller låtit ta, ska provtagningen vara pålitlig och högklassig. Om kraven på provtagning, analyser, test och diagnoser föreskrivs i kapitel IV i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Distansförsäljningens betydelse i handeln med livsmedel har ökat. Vid distansförsäljning är konsumenten och säljaren inte närvarande samtidigt. Tillsynsmyndigheterna behöver oftare än tidigare ta prov för offentlig kontroll av livsmedel som säljs genom på distans för att säkerställa att produkterna uppfyller livsmedelsbestämmelserna. Tillsynsmyndigheterna har i praktiken haft svårigheterna att få tillgång till proverna på distans. För att effektivisera tillsynen bör myndigheten kunna göra beställningar utan identifiering (s.k. mystery shopping).

2 mom. motsvarar gällande lag sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. Enligt bestämmelsen ska tillsynsmyndigheten utan att identifiera sig få beställa prov av livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som erbjuds genom teknik för distanskommunikation av livsmedelsföretagare, och sådana prov ska få utnyttjas vid den offentliga kontrollen. När ett prov har mottagits ska företagaren underrättas om att provet har beställts för offentlig kontroll. En motsvarande bestämmelse finns i artikel 36 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. I punkt 2 i artikel föreskrivs att när de behöriga myndigheterna har fått tillgång till proverna ska de vidta alla åtgärder för att säkerställa att de aktörer från vilka dessa prover beställts underrättas om att proverna har tagits i samband med offentlig kontroll och, i förekommande fall, analyseras eller testas för denna offentliga kontroll, och har möjlighet att på egen bekostnad utöva rätten till ett andra expertutlåtande enligt artikel 35 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Icke-identifiering är viktigt för att man ska kunna se samma uppgifter på en webbplats som en konsument ser. Vid kontakt från en myndighets dator kan den information som ges på en webbplats avvika från den som t.ex. ges den som tar kontakt från sin privata dator. Det kan också vara så att inköp via nätet inte kan genomföras från en myndighets dator, trots att det fungerar utan problem från en privat dator. När en tillsynsdator används utanför myndighetsnätet tas kontakt inte till exempel via Livsmedelsverkets nät utan exempelvis via mobiltelefon. Kontrolldatorns IP-adress har då inget samband med, och kan inte spåras till, Livsmedelsverket. Med kontrolldatorn kan information sökas om produkter och ansvariga samt bevis dokumenteras. Allt annat kontrollarbete ska genomföras med egentliga myndighetsdatorer. Kontrolldatorerna ska ha särskilda program för lagring av webbplatser. Kontroll av distansförsäljning är utmanande och tidskrävande. När den ansvariga har identifierats, kan kontrollen ske på samma sätt som kontrollen av andra livsmedelsföretagare som bedriver försäljning. Tillsynsmyndighetens rätt att ta prov utan identifiering ska begränsa sig till sådana livsmedel som det inte heller för myndigheter i någon som helst situation är straffrättsligt sanktionerat att skaffa.

42 §. Skriftligt beslut om köttbesiktning. Enligt 1 mom. ska den behöriga tillsynsmyndigheten på begäran utfärda ett skriftligt beslut om köttbesiktning till livsmedelsföretagare. Till beslutet ska fogas anvisning om rättelseyrkande enligt vad som föreskrivs i 46 § 1 mom. i förvaltningslagen. Parterna behöver inte höras innan ett beslut om köttbesiktning fattas. Beslutet behöver inte undertecknas. Med undantag är hörandeplikten motsvarar bestämmelsen gällande lag sådan den lyder ändrad i lag 1397/2019. Momentet avviker, liksom som gällande lag, från huvudprincipen i förvaltningslagen enligt vilken ett förvaltningsbeslut ska utfärdas skriftligt. I bestämmelsen föreslås nu också ett undantag från principen i förvaltningslagen enligt vilken en part ska höras innan ärendet avgörs. I 34 § 2 mom. i förvaltningslagen föreskrivs om de situationer i vilka ett ärende får avgöras utan att en part höras. De undantagen ger inte i sig någon möjlighet att avvika från hörandeplikten när ett beslut om köttbesiktning fattas. Vid en köttbesiktning kan slaktkroppen underkännas helt eller delvis. Ett systematiskt hörande när beslut om köttbesiktning fattas förutsätter att alla slaktkroppar i vilka åtminstone sådana förändringar som förutsätter

RP 3/2021 rd

att delar avlägsnas ska förvaras avskilt från andra slaktkroppar så länge parten bereds tillfälle att bli hörd. Enbart i slakterier för rött kött och i små slakterier innebär det på årsnivå att över 200 000 slaktkroppar ska förvaras åtskilt under tiden för hörandet. Det är i praktiken ytterst utmanande, om inte rent av omöjligt att genomföra. Därför anses det motiverat att föreskriva att ett beslut om köttbesiktning får fattas utan att parten hörs.

Besluten om köttbesiktning sågs över 2008 när det hade visat sig vara omöjligt att upprätta beslut som uppfyllde formkraven i förvaltningslagen eftersom besluten var så många. Tanken var då att processen skulle bli smidigare genom att kravet på skriftligt beslut slopades, så att ett skriftligt beslut om köttbesiktning endast utfärdas på begäran. I praktiken kan ett beslut om köttbesiktning fattas med hjälp av en utskrift eller ett utdrag ur slakteriets datasystem. Till utskriften fogas också en anvisning om hur man begär omprövning. På motsvarande sätt görs köttbesiktningens processen smidigare genom att kravet på hörande av part enligt förvaltningslagen frångås. Förslagets syfte är att förbättra förvaltningens serviceförmåga och servicenivå så att myndighetsresurserna riktas till och koncentreras på de ställen som är väsentliga för parten, dock utan att partens rättssäkerhet äventyras. Parten har möjlighet att på begäran få ett skriftligt beslut om köttbesiktning, till vilket en anvisning om hur man begär omprövning fogas. Förslaget anses motiverat med beaktande av köttbesiktningens särdrag.

I 2 mom. föreskrivs det om delgivning av ett skriftligt beslut om köttbesiktning. Beslutet ska delges parterna genom brev enligt vad som föreskrivs i förvaltningslagen eller genom vanlig elektronisk delgivning som avses i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (12/2003). Med samtycke av den berörda parten kan beslutet delges via e-post. Beslutet anses då ha delgivits vid den tidpunkt när den berörda parten har skickat en kvittering av mottagandet till tillsynsmyndigheten. Med kvittering avses här att den berörda parten skickar ett e-postmeddelande eller att epostsystemet skickar ett automatiskt leveranskvitto. Om den berörda parten inte hämtar beslutet eller skickar ett kvitto på delgivningen per e-post inom sju dagar från myndighetens meddelande, delges beslutet på något annat sätt. Om elektronisk delgivning av beslutsdokumentet eller delgivning per e-post inte sker eller misslyckas i tekniskt hänseende, räknas besvärstiden från och med delgivningen på något annat sätt. Därmed äventyras inte personens rättssäkerhet av misslyckade försök att delge beslutet på elektronisk väg.

43 §. Myndighetens rätt att få information. Enligt 1 mom. har tillsynsmyndigheten trots sekretessbestämmelserna rätt att av statliga och kommunala myndigheter samt av livsmedels- och kontaktmaterialföretagare och andra som omfattas av skyldigheterna enligt denna lag få den information som behövs för tillsynen. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. Bestämmelser om hemlighållande av de uppgifter som fås inom ramen för tillsynen finns i 83 §.

Enligt 2 mom. har tillsynsmyndigheten oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheter och andra som sköter offentliga uppdrag få sådana uppgifter om hur livsmedels- och kontaktmaterialföretagare skött registrerings-, rapporterings- och betalningsåtaganden i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och av Tullen uttagna avgifter samt om företagarens verksamhet, ekonomi och kopplingar, som är nödvändiga för att klargöra den tillförlitlighet som avses 7 § eller återkallande av godkännande av primärproduktionsställen eller en livsmedelslokal enligt 60 § eller för avbrytande eller nedläggning av livsmedelsverksamhet som bedrivs i registrerad livsmedelslokal enligt 61 §.

I 3 mom. föreskrivs om tillsynsmyndighetens rätt att trots sekretessbestämmelserna få uppgifter ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002).

Enligt 4 mom. har tillsynsmyndigheterna rätt att få informationen utan avgift. Det ska också vara möjligt att få informationen via teknisk anslutning eller i annan elektronisk form. Detta ska göra det möjligt för myndigheten att i sina uppgifter gällande bedömningen av pålitligheten, återkallande av godkännande eller avbrytande av verksamheten även utnyttja elektroniska fullgöranderapporter som upprättats av Enheten för utredning av grå ekonomi.

44 §. Myndighetens rätt att på eget initiativ lämna information. Enligt paragrafen har livsmedelstillsynsmyndigheterna rätt att på eget initiativ, trots sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, till en annan myndighet eller den som sköter ett offentligt uppdrag lämna ut sådan information om informationen är nödvändig för att utreda tillförlitligheten enligt 7 § eller för att återkalla godkännandet av primärproduktionsstället och livsmedelslokalen enligt 60 § eller för att avbryta eller avsluta den registrerade verksamhet som avses i 61 §. Bestämmelsen möjliggör effektiv informationsförmedling och effektivt samarbete med olika aktörer som deltar i bekämpningen av grå ekonomi i situationer där livsmedelstillsynsmyndigheten till exempel upptäckt att löner betalas svart eller andra problem i anknytning till anställningsförhållanden eller olaglig försäljning av alkohol.

45 §. Myndighetens anmälningsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter. Enligt förslaget ska den i lagen avsedda tillsynsmyndigheten underrätta Livsmedelsverket om konstaterade faror för människors hälsa och vid behov om sådana andra omständigheter som uppdragats i tillsynen och som kan inverka på säkerheten eller spårbarheten beträffande livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial eller informationen om dem. Vidare ska tillsynsmyndigheten underrätta de myndigheter som avses i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016) om uppdragade faror som kan leda till att människor insjuknar. Enligt 30 § i lagen om smittsamma sjukdomar ska hälsomyndigheter på motsvarande sätt meddela livsmedelstillsynsmyndigheter om konstaterade eller misstänkta epidemier i anslutning till livsmedel. Bestämmelsen motsvarar till sitt innehåll 52 § i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. tillsynsmyndigheten ska på begäran lämna Livsmedelsverket andra uppgifter om inspektioner och avgifter som verket behöver för uppföljningen av tillsynen enligt denna lag. Sådana uppgifter är bland annat uppgifter om myndigheternas inspektionsbesök och inspektionsåtgärder. Information kan även levereras i elektroniskt format.

Information kan även levereras i elektroniskt format.

46 §. Skyldighet att lämna uppgifter om djurs hälsotillstånd och uppfödningförhållanden. Paragrafen föreskrivs det om anmälningsskyldighet för en veterinär som gör veterinärsbesök på ett primärproduktionsställe eller för en person som utför myndighetsuppgifter på ett primärproduktionsställe att om de vid besöket noterar att djurens hälsotillstånd eller uppfödningförhållandena är sådana att de väsentligt försämrar den säkerheten eller kvaliteten hos sådana livsmedel av animaliskt ursprung som härrör från djuren. Kvaliteten på livsmedlen kan försämrats till exempel för att djuren är mycket smutsiga eller att uppfödningförhållandena inte är ändamålsenliga. En veterinär eller en person som besöker ett primärproduktionsställe i ett myndighetsuppdrag ska utan dröjsmål underrätta djurens ägare eller innehavare, samt den myndighet som sköter de uppgifter som avses i denna lag i den kommun där primärproduktionsstället finns om omständigheter som försämrar den livsmedelshygieniska kvaliteten på livsmedel. Kommunen har å sin sida rätt att underrätta företagare som tar emot djur eller livsmedel samt Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket om det som framkommit.

47 §. Utredning av matförgiftningar. I paragrafens föreskrivs allmänt om inledandet av utredningar om matförgiftning. En kommun som har tagit emot en anmälan enligt 17 § 2 mom. om

matförgiftning eller misstanke om matförgiftning eller som av någon annan orsak befarar matförgiftning ska utan dröjsmål utreda fallet. Utredningar ska enligt samma praxis som nu göras i samarbete med de myndigheter som nämns i lagen om smittsamma sjukdomar. Paragrafens innehåll motsvarar bestämmelserna om matförgiftning i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG. Anmälan om misstänkta matförgiftningsfall ska lämnas till Institutet för hälsa och välfärd och anmälan om utredning till Livsmedelsverket. Den kommun inom vars område matförgiftningen misstänks ha ägt rum ska alltid underrättas om matförgiftningen. Slakterier, vilt- hanteringsanläggningar och livsmedelslokaler i anslutning till dem ska även underrätta den officiella veterinär som övervakar anläggningen om misstanke rörande matförgiftning. Den officiella veterinären ska även delta i utredningen av matförgiftningen. Anmälningar om matförgiftning får inte innehålla personuppgifter. Grundlagsutskottet har ansett att skyddet för personuppgifter i första hand ska tryggas med stöd av allmänna dataskyddsförordningen och nationell allmän lagstiftning (GrUU 14/2018 rd). Inom tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen är det inte längre nödvändigt att i speciallagstiftningen ta in omfattande och detaljerade bestämmelser om behandling av personuppgifter. I fråga om anmälningar om matförgiftning anses det dock motiverat att föreskriva att anmälningarna inte får innehålla personuppgifter.

48 §. Uppföljning och kontroll av zoonoser hos djur och livsmedel. I paragrafen föreskrivs om de åtgärder myndigheterna ska vidta för att följa upp och kontrollera zoonoser. I den gällande lagen finns ingen motsvarande bestämmelse.

I 1 mom. föreskrivs det att Livsmedelsverket ska göra upp de provtagningsplaner som behövs för uppföljning och kontroll av zoonoser. Livsmedelsverket ska t.ex. göra upp årliga provtagningsplaner för uppföljning av EHEC, campylobakter och salmonella. Enligt 2 mom. ska Livsmedelsverket göra behövliga anmälningar om positiva resultaten av de zoonosundersökningar som avses i 18 § till livsmedelsföretagare och behöriga myndigheter.

I 3 mom. föreskrivs om de åtgärder som ska vidtas om det på en anläggning för djur som används för livsmedelsproduktion återkommande förekommer zoonoser eller om anläggningen misstänks vara smittkälla för en zoonos som konstaterats hos en människa. Kommunen ska då vidta behövliga åtgärder för att utreda ärendet, vid behov i samarbete med de myndigheter som anges i lagen om smittsamma sjukdomar. En sådan åtgärd kan t.ex. vara att kommunveterinären genomför en inspektion på ett uppfödningställe som misstänks ha samband med zoonosmitta till människa, samt rådgivning till företagare. Också till exempel vid återkommande förekomster av campylobakter på uppfödningställen för broiler ska kommunveterinären besöka gården och kontrollera förhållandena.

49 §. Närmare bestämmelser om livsmedelstillsynen. Enligt förslaget ska det vara möjligt att genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärda närmare bestämmelser om köttbesiktning och tillsyn och anmälningar i anslutning till den enligt 24 § 2 mom. 2–4 punkten, 24 § 2 mom. och 25 § 4 mom. 4 punkten och 5 mom. samt om skriftligt beslut om köttbesiktning enligt 42 §. Enligt 2 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och genomförandet av uppföljnings- och tillsynsprogram enligt 24 § 2 mom. 6 punkten. Enligt 3 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om sändandet av meddelanden och rapporter som kommunen ska lämna till Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket enligt 27 § 4 mom. 1 punkten. Enligt 4 och 5 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om provtagning enligt 41 § samt om tillsynsmyndigheters anmälningsskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter enligt 45 §. Enligt 5 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om provtagningsplaner, lämnande av uppgifter hur anmälningar ska göras och vad de ska innehålla samt myndigheternas åtgärder för utredning av zoonoser enligt 48 §.

RP 3/2021 rd

Enligt 2 mom. får närmare bestämmelser om utredning av och anmälan om matförgiftningar enligt i 47 §, ges genom förordning av statsrådet.

Enligt 3 mom. 1 punkten kan Livsmedelsverket meddela forskrifter om de uppgifter om livsmedel av animaliskt ursprung som ska meddelas tillsynsmyndigheterna när livsmedlen förs in från den inre marknaden. Tillsynen över den första ankomstplatsen för animaliska livsmedel från den inre marknaden blev en del av kommunernas riskbaserade tillsyn genom lag 1397/2019. Bestämmelserna i 10 och 11 § om skyldighet att underrätta om väsentliga ändringar i livsmedelsverksamheten förpliktar företagarna att göra anmälan till tillsynsmyndigheterna om att de har inlett eller avslutat import av livsmedel av animaliskt ursprung från den inre marknaden. Bestämmelserna förpliktar dem också att anmäla betydande förändringar i importen av livsmedel av animaliskt ursprung från den inre marknaden, exempelvis när volymerna eller livsmedelskategorierna ändras i betydande grad. När verksamheten inleds eller ändras kan tillsynsmyndigheterna begära kompletterande information om importen av livsmedel av animaliskt ursprung från den inre marknaden till det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteeringssystem för miljö- och hälsoskyddet, bland annat importvolym, livsmedelskategorier eller om de importerar produkter med särskild salmonellagaranti. I den gällande lagen grundar sig kraven på provtagningar och dokument i 23 § på Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och kommissionens förordning (EG) nr 1688/2005, och det behövs därför inga nationella bestämmelser. Enligt den gällande 23 § ska företagaren på den första ankomstplatsen returnera eller förstöra ett livsmedel där salmonella har upptäckts inom ramen för egenkontrollen. Livsmedel som omfattas av de särskilda salmonellagarantierna uppfyller inte kraven enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/200 och Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004, och därför ska företagaren dra bort sådana livsmedel från marknaden eftersom de strider mot bestämmelserna. Förordningarna tillåter också att livsmedlen returneras kommersiellt. Följaktligen behövs det inga nationella bestämmelser om detta.

Enligt 3 mom. 2 punkten kan Livsmedelsverket meddela föreskrifter om de metoder som ska användas vid köttbesiktning. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den gällande lagen. Följande gällande beslut och förordningar av jord- och skogsbruksministeriet ersätts av bestämmelser som utfärdas av Livsmedelsverket: beslut 1/EEO/2000 (bakteriologisk undersökning vid köttbesiktning) samt förordningarna 5/EEO/2001 (ändring av beslut om bakteriologisk undersökning vid köttbesiktning) och 21/EEO/2001 (påvisande med mikrobiologisk metod av mikrobläkemedelssubstanser vid köttbesiktning). Det är motiverat att ge bestämmelser om de metoder som används vid köttbesiktningen med ett lättare förfarande än lagstiftningsvägen. Enligt 3 mom. 3 punkten får Livsmedelsverket även meddela forskrifter om trikinundersökningarnas frekvens och omfattning om kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375 tillåter undersökning eller kräver det. Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

6 kap. Myndighetsuppgifter inom export av livsmedel

50 §. Utredningar i anslutning till export. I lagen om Livsmedelssäkerhetsverket (25/2006) nämns internationellt samarbete bland Livsmedelsverkets uppgifter. I lagen om Livsmedelsverket (371/2018) nämns främjande och styrning av export av livsmedel samt djur, växter och produkter från dem bland Livsmedelsverkets uppgifter. Utifrån detta och inom ramen för sina resurser har tidigare Evira och från den 1 januari 2019 Livsmedelsverket varit aktivt i projekt framför allt för att hjälpa livsmedel att få tillträde till marknaden och fotfäste där, samt deltagit i projekt som på andra sätt skapat förutsättningar för export av livsmedel. I många länder krävs det att myndigheterna samarbetar nära i syfte att öppna exportmarknaden. Bestämmelser om export togs in i livsmedelslagen genom lag 1397/2019.

RP 3/2021 rd

Från och med regeringsprogrammet 2015, när Livsmedelsverket beviljades temporära extraanslag för ändamålet, har det satsats på exportfrämjande. I spetsprojektet Bioekonomi och rena lösningar i regeringsprogrammet 2015 ingick satsningar på nya exportmarknader i åtgärderna. Åtgärderna inbegriper att starta nya projekt för marknadstillträde, utveckla systemet för exportkontroll och satsa på större exportkompetens i små och medelstora företag. Fokus sätts särskilt på de utredningar och kontroller som mälländerna kräver att myndigheterna och på kontrollförfaranden vid exportprojekt. Också i regeringsprogrammet 2019 betonas främjandet av livsmedelsexporten.

Enligt paragrafens 1 mom. är det i första hand livsmedels- eller kontaktmaterialföretagaren som är skyldig att utreda och uppfylla de importkrav och eventuella transiteringskrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer.

Enligt 2 mom. ska Livsmedelsverket vid behov delta i utarbetandet av de dokument och i annat utredningsarbete som krävs för att få tillträde till och stanna kvar på marknaden. Livsmedelsverket ska besluta om att delta i utredningarna av de myndighetskrav som avses i 1 mom. bland annat utifrån sannolikheten att exporten kommer i gång, det förväntade värdet av exporten, företagarens möjligheter att vara med i exportfrämjande åtgärder, hur många aktörer som drar nytta av projektet och hur snabb och förutsebar utrednings- och rapporteringsprocessen är. Livsmedelsverket får dessutom avbryta sitt deltagande i dessa uppgifter om det inte längre finns sådana förutsättningar för att fortsätta med utredningsarbetet som är väsentliga med tanke på exporten.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om förutsättningarna för att Livsmedelsverket ska vara med och utföra de uppgifter som avses i 2 mom. och om innehållet i utredningsarbete utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

51 §. Tillsyn vid export. Enligt 1 mom. ska tillsynsmyndigheterna utöva tillsyn över exporten av livsmedel och livsmedelskontaktmaterial inom sina verksamhetsområden. Vid behov ska Livsmedelsverket också delta i tillsynen inom regionförvaltningsverkens och kommunernas uppgiftsområden. Det kan anses motiverat eftersom en del destinationsstater kräver att tillsynen över deras importkrav ska utövas av en central statlig myndighet. Tillsynen ska läggas upp på grundval av de importkrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer.

Enligt 2 mom. ska tillsynsmyndigheterna på sina verksamhetsområden på en företagares begäran utfärda exportintyg om livsmedels och livsmedelskontaktmaterials överensstämmelse med livsmedelsbestämmelserna, om myndigheterna i destinationsstaten kräver sådana intyg. Livsmedelsverket ska vid behov få utfärda exportintyg också på andra myndigheters verksamhetsområden, om myndigheterna i destinationsstaten kräver ett intyg som utfärdats av en central myndighet. Kraven i 50 § tillämpas på utredning av de krav som destinationslandet ställer på innehållet i intygen. Bestämmelser om exportintyg för produkter av animaliskt ursprung ingår i 71 § i lagen om djursjukdomar. Kommunala veterinärer är behöriga att utfärda veterinärintyg. Destinationsstaterna kan dock också kräva intyg som ett villkor för export av andra livsmedel än de som har animaliskt ursprung samt för livsmedelskontaktmaterial. Om destinationsstaten inte kräver andra utredningar som villkor för export än exportintyg, är exportintyget det utredningsdokument som avses i 50 §.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om förutsättningarna för och innehållet i den tillsyn som avses i 1 mom. utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

7 kap. Nationella kvalitetssystem för livsmedel och kontrollerade uppfödningförhållanden

52 §. Nationella kvalitetssystem för livsmedel. Enligt 1 mom. ska Livsmedelsverket på ansökan godkänna ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel. Bestämmelsen motsvarar gällande lag. Bestämmelser om nationella kvalitetssystem finns i 5 § 1 mom. 10 punkten och kraven för godkännande av systemen ingår i artikel 16.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005. Godkännandekraven gäller inte programmet för kvalitetssystemet, utan bestämmelsen avser att verifiera att den beskrivning av kvalitetssystemet som ingår i ansökan uppfyller kraven i artikeln. Uppdraget att verifiera att kvalitetssystemet fungerar enligt sina egna regler är inte en fråga för lagstiftningen och måste överlåtas till någon oberoende part.

Enligt 2 mom. ska ett nationellt kvalitetssystem vara kontrollerat av ett utomstående oberoende organ. Organet kan vara vilken utomstående part som helst som utför auditering inom livsmedelsområdet. Sökanden ska regelbundet rapportera resultaten av den utomstående kontrollen till Livsmedelsverket. Sökanden ska också underrätta Livsmedelsverket om förändringar i reglerna eller innehållet i kvalitetssystemet. Sökanden ska publicera information om kvalitetssystemet på sin webbplats eller på något annat motsvarande sätt. Sökanden ska åtminstone publicera information om kvalitetssystemet, dess innehåll och vilka som deltar i det.

Enligt 3 mom. ska Livsmedelsverket övervaka att de nationella kvalitetssystem som verket har godkänt uppfyller kraven för godkännande. Livsmedelsverket kan återkalla sitt godkännande av ett kvalitetssystem om kraven för godkännande inte längre uppfylls.

Enligt 4 mom. får närmare bestämmelser om ansökan om godkännande av, godkännande av och återkallelse av godkännande av ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel samt kontroll som utförs av ett oberoende organ, rapportering av resultaten från kontrollen och publicering av information om kvalitetssystemet utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

53 §. Kontrollerade uppfödningförhållanden för svin. Enligt paragrafen ska Livsmedelsverket vara den myndighet som godkänner kontrollerade uppfödningförhållanden för svin. På ansökan ska Livsmedelsverket erkänna primärproduktionsställena och de delområdena som bildas av dem, om de uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden för svin enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375. Livsmedelsverket övervakar att de uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden. Livsmedelsverket har rätt att godkänna bedömningar av om kraven är uppfyllda som görs av andra än myndigheter, exempelvis av en auktoriserad veterinär. Livsmedelsverket kan återkalla erkännandet, om förutsättningarna för erkännande inte längre uppfylls. Materiellt motsvarar bestämmelsen 54 c § i den gällande lagen.

I syfte att utreda trikinförekomsten hos svin som är uppfödda under kontrollerade uppfödningförhållanden kan Livsmedelsverket enligt 2 mom. bestämma att det ska göras undersökningar enligt artikel 11 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375 för övervakning av trikinförekomsten hos svin som fötts upp under kontrollerade uppfödningförhållanden.

Enligt 3 mom. får närmare bestämmelser om ansökan om offentligt erkännande av, erkännande av, tillsyn över och återkallelse av erkännande av primärproduktionsställe och delområden bildas av dem som uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden får utfärdas genom förordning av statsrådet.

8 kap. Registrering av namnskyddade produkter och anmälan av framställning

54 §. Registrering av namnskyddade produkter och anmälan av tillverkning. I paragrafen föreskrivs om registrering av namnskyddade produkter och anmälan av framställning. Bestämmelsen stämmer överens med den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

I bestämmelserna ingår inga hänvisningar till Europeiska unionens förordningar, eftersom de specificeras i 5 § 2 mom. 32 punkten i samband med definitionen av namnskyddade produkter. Enligt Europeiska unionens direkt tillämpbara lagstiftning om namnskydd förutsätter registrering av namnskyddade produkter i regel att ett nationellt invändningsförfarande ordnas innan ansökan lämnas till Europeiska kommissionen för avgörande. I paragrafen hänvisas till det förfarandet och föreskrivs om Livsmedelsverkets behörighet att ordna sådana förfaranden i Finland, liksom i nuläget. Uppgiften har överförs från Landsbygdsverket till Livsmedelsverket.

I 2 mom. föreskrivs om Livsmedelsverkets behörighet. I vissa fall är en nationell myndighet enligt Europeiska unionens lagstiftning behörig att godkänna ansökan. Till exempel enligt artikel 31 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/787 om destillerade spritdrycker ska små ändringar godkännas nationellt. I momentet föreskrivs om Livsmedelsverkets behörighet till den delen.

I 3 mom. föreskrivs om ansökan om namnskydd och om hur beslutet ska publiceras. Om publiceringsskyldigheten föreskrivs i Europeiska unionens lagstiftning om namnskydd. Publiceringsmetoden hör dock till det nationella prövningsutrymmet. På grund av sakens natur är det motiverat att tillämpa de ändrade bestämmelserna om offentlig delgivning i förvaltningslagen i fråga om publiceringsmetoden. I momentet hänvisas till den lagstiftningen.

I 4 mom. föreskrivs om anmälningsskyldigheten för tillverkare av namnskyddade produkter. Till följd av definitionen av namnskyddade produkter omfattar den också tillverkningen av spritdrycker. Livsmedelsföretagare som framställer en registrerad namnskyddad produkt ska innan de släpper ut produkten på marknaden anmäla produktens namn och framställningsplats till Livsmedelsverket, regionförvaltningsverket och kommunen. Tillsynsmyndigheten ska liksom genast underrättas om framställningen avbryts eller läggs ned. Ingen anmälan krävs dock om namnskyddade alkoholprodukter om den behöriga myndigheten får vetskap om att produkten släppts ut på marknaden genom en anmälan som görs med stöd av annan lagstiftning. I social- och hälsovårdsministeriets förordning om tillsynen över alkohollagen (158/2018) föreskrivs om skyldigheten för den som tillverkar, bedriver partihandel med och importerar alkoholdrycker att till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården lämna en grundanmälan om den tillverkade eller importerade alkoholdrycken innan den släpps ut på marknaden.

Enligt 5 mom. får närmare bestämmelser om ansökan om registrering och ordnande av invändningsförfarandet enligt 1 och 2 mom. och om anmälningsskyldiga företagare, de uppgifter som ska uppges i anmälan och hur anmälan ska göras enligt 3 mom. utfärdas genom förordning av statsrådet.

9 kap. Administrativa tvångsmedel, administrativa sanktioner och straffrättsliga sanktioner

55 §. Åtgärder vid överträdelse av livsmedelsbestämmelserna. Enligt artikel 138 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska de behöriga myndigheterna vidta någon av åtgärder som nämns i förordningen om de konstaterar bristande efterlevnad. När de behöriga myndigheterna beslutar vilka åtgärder som ska vidtas ska de ta hänsyn till den bristande efterlevnadens art och till den utsträckning i vilken aktören tidigare har efterlevt bestämmelserna. Materiellt motsvarar åtgärderna de tvångsmedel som föreslås i 9 kap. I paragrafen föreskrivs om de lindrigaste tvångsmedel som är tillgängliga och som är tillämpliga när en uppmaning

RP 3/2021 rd

enligt 40 § inte leder det att åtgärder som strider mot bestämmelserna avhjälps eller en uppmaning inte kan ses vara ett tillräckligt strängt medel vid återkommande försummelse eller av någon annan orsak. Materiellt motsvarar bestämmelsen 55 § i den gällande livsmedelslagen.

Tillsynsmyndigheten kan förelägga en företagare att ett missförhållande ska avhjälpas, om ett livsmedel, ett livsmedelskontaktmaterial, en livsmedelslokal, ett primärproduktionsställe, livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet kan orsaka hälsofara eller på annat sätt strider mot livsmedelsbestämmelserna. Vidare kan tillsynsmyndigheten förelägga en företagare att ett missförhållande ska avhjälpas, om den information som lämnats om ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial kan orsaka fara för människors hälsa eller vilseleda konsumenterna. Att avhjälpa ett missförhållande kan innebära exempelvis att rätta till vilseledande, bristfälliga eller i övrigt lagstridiga märkningar på förpackningar eller att ändra sammansättningen i ett livsmedel. I vissa fall kan ett livsmedel som strider mot bestämmelserna används som livsmedel efter upphettning. Ett livsmedel anses strida mot bestämmelserna också när en lagstadgad anmälan, exempelvis en anmälan om näringstillskott som krävs för marknadstillträde, inte har gjorts. Livsmedelsverksamheten uppfyller inte bestämmelserna bland annat när obligatoriska dokument saknas eller företagaren inte kan visa med vilket system han eller hon säkerställer att riskerna med verksamheten identifieras och förebyggs (egenkontroll). I förekommande fall måste det av tillsynsmyndighetens beslut framgå hur man ska gå till väga med ett livsmedel eller hur verksamheten ska fortsätta innan de uppfyller bestämmelserna. Om myndigheten kan försäkra sig om att ett missförhållande kan avhjälpas på något annat sätt än genom ett föreläggande, behöver den inte med nödvändighet meddela föreläggande.

Enligt 2 mom. kan Livsmedelsverket förelägga ett laboratorium som utför undersökningar som avses i 35 § att avhjälpa de missförhållanden, om den strider mot livsmedelsbestämmelserna. Det kan vara en brist i analysmetodernas prestanda, försummelse att delta i jämförelsemätningar eller uteblivna analysresultat trots begäran.

Enligt 3 mom. kan tillsynsmyndigheten förelägga den som gör en ansökan om ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel enligt 52 § att avhjälpa ett missförhållande, om kvalitetssystemet strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Enligt 4 mom. ska tillsynsmyndigheten i sitt beslut förelägga att den som överträtt bestämmelserna att avhjälpa överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna omedelbart, eller inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

56 §. Förbud. Tillsynsmyndigheten måste vidta nödvändiga åtgärder för att hindra att konsumenter får tillgång till ett livsmedel, om ett livsmedel eller informationen om det, ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal eller verksamheten där är av den arten att de orsakar eller av grundad anledning kan misstänkas orsaka allvarlig fara för människors hälsa. I sådana fall har tillsynsmyndigheten rätt att förbjuda primärproduktion av, tillverkning av, handel på den inre marknaden med, export av, partihandel med och annan distribution av samt servering och annan överlåtelse eller användning för tillverkning av livsmedel. En motsvarande bestämmelse finns i 56 § i den gällande lagen. Om administrativa tvångsmedel i samband med import av livsmedel föreskrivs i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019).

I 1 mom. föreskrivs det dessutom att tillsynsmyndigheten ska vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att konsumenter får tillgång till ett livsmedel, också när ett livsmedel och informationen om det, ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal eller den verksamhet som bedrivs där inte är av den arten att faran för människors hälsa är allvarlig, men överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna beror på omständigheter som inte kan avhjälpas. Det kan vara fallet när den tillåtna gränsen för en livsmedelstillsats överskrider en aning eller likaså när den tillåtna

gränsen för ett bekämpningsmedel överskrids en aning, men referensvärdet för akut toxicitet inte överskrids. Sådana fall ger som regel inte upphov till allvarlig fara för människors hälsa, även om ett livsmedel strider mot bestämmelserna. I sådana fall kan tillsynsmyndigheten exempelvis förbjuda eller saluföra av livsmedlet. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i gällande lag.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten förbjuda tillverkning av, handel på den inre marknaden med, export av, partihandel med eller annan distribution av ett livsmedelskontaktmaterial, om materialet eller informationen om materialet eller kontaktmaterialverksamheten orsakar eller om dessa av grundad anledning kan befaras orsaka allvarlig fara för människors hälsa eller hälsofara till följd av en överträdelse av livsmedelsbestämmelserna som inte kan avhjälpas. Tillsynsmyndigheten kan meddela förbud exempelvis om det i tillverkningen av materialet har använts något ämne som inte finns upptaget på positivlistan i kommissionens förordning (EG) nr 10/2011 om material och produkter av plast som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel. Förbudet ska gälla så länge ämnet är tillåtet eller användningen av ämnet upphör. I 2 mom. föreskrivs dessutom att tillsynsmyndigheten får vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att konsumenter får tillgång till livsmedelskontaktmaterial trots att den fara det orsakar inte är allvarlig om det strider mot livsmedelsbestämmelserna av en orsak som inte kan undanröjas. En sådan situation kan till exempel vara användning av bambumjöl som råvara i plastkärl. Bambu orsakar ingen allvarlig fara för hälsan, men produkterna strider mot bestämmelserna eftersom bambumjöl inte finns på positivlistan i Kommissionens förordning (EU) nr 10/2011. Ett förbud kan också vara aktuellt om gränsvärdet för ett godkänt ämne enligt lagstiftningen om ett material överskrids en aning. Sådana fall ger som regel inte upphov till allvarlig fara för människors hälsa, men produkten strider mot bestämmelserna.

Enligt 3 mom. kan förbudet meddelas temporärt för den tid det tar att utreda ärendet eller avhjälpa missförhållandet. Tillsynsmyndigheten fattar också ett överklagbart beslut om det temporära förbudet.

57 §. Tillbakadragande från marknaden och information till allmänheten. Paragrafen ger tillsynsmyndigheten möjlighet att förelägga att ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial ska dras tillbaka från marknaden, om företagaren inte iakttar skyldigheten enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 att dra tillbaka ett livsmedel från marknaden och informera allmänheten. Materiellt motsvarar bestämmelsen 57 § i den gällande livsmedelslagen.

Enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 ska en livsmedelsföretagare som anser eller har skäl att anta att ett livsmedel som han har importerat, producerat, bearbetat, framställt eller distribuerat inte uppfyller kraven för livsmedelssäkerhet, omedelbart inleda förfaranden för att dra tillbaka detta livsmedel från marknaden i de fall livsmedlet inte längre står under denna livsmedelsföretagares omedelbara kontroll och informera de behöriga myndigheterna om detta. Om produkten kan ha nått konsumenten ska företagaren på ett effektivt och noggrant sätt informera konsumenterna om varför livsmedlet drags tillbaka från marknaden, och vid behov återkalla livsmedel som konsumenterna redan har erhållit, om andra åtgärder är otillräckliga för att upprätthålla en hög hälsoskyddsnivå. En livsmedelsföretagare med ansvar för återförsäljning eller distribution som inte påverkar förpackningen, märkningen, säkerheten eller sammansättningen av livsmedlet ska inom ramen för sina respektive verksamheter inleda förfaranden för att dra tillbaka sådana produkter som inte uppfyller kraven på livsmedelssäkerhet från marknaden och bidra till livsmedelssäkerheten genom att lämna den information som behövs för att spåra ett livsmedel i samarbete med producenter, bearbetningsföretag, tillverkare och/eller de behöriga myndigheterna. Vidare ska en livsmedelsföretagare en-

ligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 omedelbart informera de behöriga myndigheterna om han anser eller har skäl att anta att livsmedel som släppts ut på marknaden kan vara skadliga för människors hälsa. Företagaren ska informera de behöriga myndigheterna om de åtgärder som vidtagits för att förhindra faror för slutkonsumenten och får inte hindra eller avråda en person från att samarbeta, i enlighet med nationell lagstiftning och rättspraxis, med behöriga myndigheter, om detta samarbete kan förhindra, minska eller undanröja en risk som uppstår på grund av ett livsmedel. Livsmedelsföretagarna ska samarbeta med de behöriga myndigheterna om åtgärder för att undvika eller minska farorna med ett livsmedel som de tillhandahåller eller har tillhandahållit.

Enligt 2 mom. får tillsynsmyndigheten bestämma att ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial ska dras tillbaka från marknaden också när den information som ges om det väsentligt strider mot livsmedelsbestämmelserna. Det kan exempelvis vara fråga om ett medicinskt påstående som uppenbart strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Enligt 3 mom. får tillsynsmyndigheten på strider mot kraven i livsmedelsbestämmelserna, om livsmedels- eller kontaktmaterialföretagaren inte iakttar skyldigheten enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 att informera allmänheten.

58 §. Omhändertagande. Enligt 1 mom. är en förutsättning för omhändertagande att ett livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial orsakar fara eller det finns skäl att befara att det orsakar fara för människors hälsa. I motsats till den gällande lagen saknas de gällande kraven för omhändertagande att en fara för människors hälsa ska vara omedelbar eller att andra åtgärder enligt lagen inte anses vara tillräckliga. Tillsynsmyndigheten får också omhänderta ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial trots att det inte orsakar eller misstänks orsaka fara för människors hälsa, om det på något annat sätt väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna. I det praktiska tillsynsarbetet har det upptäckts att villkoren för att tillämpa bestämmelsen i den gällande lagen är för stränga både för att förhindra uppenbar hälsofara och annan verksamhet som väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna. Det har varit svårt att tillämpa bestämmelsen exempelvis när man hos en företagare har upptäckt stora mängder livsmedel som riskerar att fördärvas i bristfälliga förvaringsförhållanden. Till övriga delar motsvarar bestämmelsen 58 § i den gällande lagen.

59 §. Beslut om användning och förstörande. Syftet med bestämmelsen är att förhindra att ett livsmedel som är olämpligt som livsmedel eller material är olämpligt som livsmedelskontaktmaterial inte återinträder i livsmedelskedjan. Bestämmelsen motsvarar 59 § i den gällande lagen. Enligt 1 mom. ska tillsynsmyndigheten besluta hur man ska gå till väga, om det inte går att ändra ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial så att det överensstämmer med bestämmelserna. Bestämmelserna har i många fall samband med de beslut som fattas med stöd av 55 eller 56 §. Tillsynsmyndigheten behöver inte uttömmade uppge för vilket ändamål livsmedlet eller livsmedelskontaktmaterialet ska användas, utan den kan i sitt beslut ge exempel på möjliga användningsändamål. Det måste dock framgå att produkten inte får användas som livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial.

Om produkten inte kan användas för något annat ändamål eller om hälsoaspekter eller av livsmedelsbestämmelserna ska tillsynsmyndigheten enligt 2 mom. bestämma att livsmedlet eller livsmedelskontaktmaterialet ska förstöras. En företagare kan också ha rätt att återsända ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial till en annan EU-medlemsstat eller till ett tredje land.

Enligt 3 mom. ska beslut enligt 1 och 2 mom. fattas utan dröjsmål, och myndigheten ska sätta ut en skälig tid inom vilken företagaren ska vidta de nödvändiga åtgärderna. Målet med beslutet

ska dessutom vara att den ekonomiska förlusten för livsmedlets eller livsmedelskontaktmaterialens ägare blir så liten som möjligt.

60 §. Återkallelse av godkännande av ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal. Paragrafen föreskriver om återkallelse av godkännande av ett primärproduktionsställe och en livsmedelslokal. Bestämmelsen stämmer överens med 61 § i den gällande lagen sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019. Godkännandet ska återkallas av den som har godkänt primärproduktionsstället eller livsmedelslokalen. Enligt 1 mom. är återkallelse möjlig, om en fara inte kan förhindras på något annat sätt med hjälp av tvångsmedelsbestämmelserna i denna lag.

Enligt 2 mom. kan ett beslut om godkännande dessutom återkallas, om primärproduktionsstället eller livsmedelslokalen eller den livsmedelsverksamhet som bedrivs där väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna och livsmedelsföretagaren inte har iakttagit ett föreläggande eller ett förbud som tillsynsmyndigheten har meddelat.

Enligt 3 mom. kan ett godkännande dessutom återkallas, om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 §. I och med att ett återkallat godkännande är ett kraftfullt ingrepp i en näringsidkares rättsliga ställning, måste försummelserna vara allvarliga och väsentliga med avseende på verksamheten. Företagaren måste ges möjlighet att avhjälpa försummelsen och en förutsättning för återkallelse av ett godkännande är att företagaren trots en myndighets anvisning inte har korrigerat sin underlåtelse.

Ett godkännande kan också återkallas exempelvis beträffande en viss verksamhet eller funktion.

61 §. Avbrytande eller avslutande av registrerad verksamhet. I paragrafen föreskrivs det om avbrytande och avslutande av registrerad verksamhet. Bestämmelsen motsvarar 61 a §, som fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019. Verksamheten hos företagare som berörs av registrering och anmälningsförfarande fick tidigare avbrytas med stöd av ett föreläggande enligt 55 § eller ett förbud enligt 56 § i den gällande lagen. För tydlighetens skull fogades till den gällande lagen en bestämmelse enligt vilken tillsynsmyndigheten kan avbryta eller stoppa registrerad primärproduktion och livsmedelsproduktion och anmäld kontaktmaterialverksamhet, om verksamheten i väsentlig grad strider mot livsmedelsbestämmelserna och företagaren inte har iakttagit ett föreläggande eller ett förbud som tillsynsmyndigheten har meddelat med stöd av livsmedelslagen.

Också företagare som bedriver registrerad livsmedelsverksamhet eller livsmedelskontaktverksamhet är skyldiga att uppfylla tillförlitlighetskraven i 7 §. Myndigheten måste ha möjligheter att ingripa i verksamheten om en företagare inte uppfyller tillförlitlighetskraven.

Enligt 2 mom. får tillsynsmyndigheten avbryta eller avsluta registrerad primärproduktion och livsmedelsverksamhet på ett anmält verksamhetsställe, liksom också registrerad kontaktmaterialverksamhet, om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 §. I och med att ett avbrott eller stopp i verksamheten är ett kraftfullt ingrepp i en näringsidkares rättsliga ställning, måste försummelserna vara allvarliga och väsentliga med avseende på verksamheten. Företagaren måste också ges möjlighet att avhjälpa försummelsen.

62 §. Återkallelse av utseende av ett laboratorium. Enligt 1 mom. kan jord- och skogsbruksministeriet återkalla utseendet av ett nationellt referenslaboratorium, om laboratoriet eller den verksamhet som bedrivs där inte uppfyller kraven i 36 § eller i artiklarna 100 och 101 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. En brist som leder till återkallelse av utseendet ska vara väsentlig. Ett villkor för återkallelse är dessutom att referenslaboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots föreläggande från jord- och skogsbruksministeriet.

Enligt 2 mom. ska Livsmedelsverket kunna återkalla utseendet av ett officiellt laboratorium och av ett utsett egenkontrolllaboratorium om laboratorium eller den verksamhet som bedrivs där väsentligt strider mot 34 eller 37 § i denna lag. Återkallelsen kan bland annat ha att göra med ett skriftligt kvalitetssystem, teknisk kompetens, resultatens tillförlitlighet, personalens kvalifikationer, ackreditering, bedömning eller bedömningsorganets sakkunskap. Ett villkor för återkallelse är att laboratoriet inte har avhjälpt bristerna trots föreläggande från Livsmedelsverket, och att bristerna är väsentliga och allvarliga. En allvarlig brist kan exempelvis vara att ett laboratorium upprepade gånger låter bli att anmäla en fara eller försummar att utföra regelbundet återkommande bedömningar. Också ett temporärt utseende kan återkallas.

Enligt 3 mom. kan Livsmedelsverket också återkalla ett utseende för den tid som krävs för att behandla ett ärende, om bristen i det utsedda laboratoriets verksamhet kan äventyra undersökningsresultatets tillförlitlighet. En sådan kan exempelvis vara att ett bedömningsorgan gör sig skyldigt till grov försummelse av skyldigheten att avhjälpa en brist.

63 §. Stängning av webbplats. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019. Livsmedelsverket kan bestämma att en webbplats som en företagare driver eller använder ska stängas, om det är uppenbart att ett livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller uppgifter som lämnas om ett sådant orsakar eller av grundad anledning kan befaras orsaka fara för människors hälsa, vilseleda konsumenter på ett väsentligt sätt eller på något annat sätt väsentligen strida mot livsmedelsbestämmelserna. Stängningen av webbplats ska tillämpas med iakttagande av proportionalitetsprincipen så, att det ska bestämmas att en del av webbplatsen ska stängas där det saluförs livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som strider mot livsmedelsbestämmelserna på det sätt som avses ovan. Om stängningen av en del av webbplatsen inte undanröjer överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna, ska det vid behov bestämmas att hela webbplatsen ska stängas. Livsmedelsverket kan få behövlig information om de livsmedel som saluförs via en webbplats exempelvis genom sådan provtagning utan identifiering som avses i 41 § 2 mom. Föreläggandet att stänga webbplatsen kan meddelas temporärt för den tid då ärendet utreds eller missförhållandet avhjälps. Den temporära stängningen gäller tills Livsmedelsverket har fattat ett slutligt beslut i ärendet.

Artikel 138 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 föreskriver om åtgärder vid konstaterad bristande efterlevnad. Den behöriga myndigheten ska vidta lämpliga åtgärder och exempel på dem ingår i artikel 138.2. En av åtgärderna är att beordra att de webbplatser som aktören driver eller använder stängas under en lämplig tidsperiod.

64 §. Skyndsamma åtgärder. Enligt paragrafen kan en kommunal tjänsteinnehavare i bråds-kande fall fatta beslut enligt 55, 56, 58 och 59 §. Exempel på sådana fall är situationer när en allergen som ingår i ett livsmedel inte nämns i förpackningspåskriften och snabba åtgärder behövs för att produkten inte ska nå en konsument. Det kan också vara bråttom om en misstanke om matförgiftning orsakad av livsmedel har kommit till tillsynsmyndighetens kännedom och det är nödvändigt att bråds-kande avbryta verksamheten för den tid undersökningen pågår för att förhindra fara. Med avvikelse från den gällande lagen ska en kommunal tjänsteinnehavare också kunna fatta ett beslut om användning eller förstörande av livsmedel enligt 59 §. Med stöd av 27 § 3 mom. kan beslutanderätt i fråga om tvångsmedel enligt 55–59 § delegeras till en kommunal tjänsteinnehavare, och då behöver 64 § inte tillämpas. Beslut som tjänsteinnehavaren fattar med stöd av denna paragraf ska utan dröjsmål hänskjutas till en nämnd eller något annat kollegialt organ som kommunen utsett eller en tjänsteinnehavare till vilken också beslutanderätt om administrativa tvångsmedel har delegerats.

65 §. *Livsmedelsverkets beslut om att använda administrativa tvångsmedel.* Enligt 1 mom. kan Livsmedelsverket fatta beslut om användningen av sådana administrativa tvångsmedel som avses i 55–59, 66 och 67 § när det gäller områden som är större än en kommun. Materiellt motsvarar bestämmelsen i huvudsak 65 § 1 mom. i den gällande lagen. Syftet är att Livsmedelsverket ska kunna fatta besluten centraliserat i stället för att flera kommuner är tvungna att fatta beslut om exempelvis livsmedelspartier som säljs på många olika ställen i landet. Livsmedelsverket får besluta om att sätta in tvångsmedel redan när beslutet kommer att gälla ett område som är större än en kommun. Beslutet fattas av den berörda kommunen om det är meningen att det bara ska avse produkter som tillverkaren eller importören lagerför.

Enligt 2 mom. kan Livsmedelsverket fatta beslut om användningen av administrativa tvångsmedel också inom området för en enda kommun, om verket av grundad anledning bedömer att de åtgärder som kommunen vidtar inte räcker till för att undanröja överträdelsen av bestämmelserna. Enligt 62 § 2 mom. i den gällande lagen kan Livsmedelsverket besluta om administrativa tvångsmedel på en kommuns område, om kommunens åtgärder bedöms som otillräckliga för att hindra en hälsofara. Det kan förekomma att kommunen inte agerar tillräckligt effektivt i livsmedelstillsynen. Syftet är dock inte att en kommun exempelvis med hänvisning till bristande resurser ska kunna överföra sina uppgifter på Livsmedelsverket. Det handlar om ett exceptionellt förfarande som Livsmedelsverket kan tillgripa, om Livsmedelsverket anser att det finns grundad anledning att anse att den kommunala tillsynsmyndighetens åtgärder är otillräckliga för att garantera människornas säkerhet. Vidare ska Livsmedelsverket kunna sköta en tillsynsfråga som hör till kommunen också i sådana undantagsfall när det anses nödvändigt att den centrala myndigheten ingriper för att styra livsmedelstillsynen och efterlevnaden av livsmedelsbestämmelserna. Detta kan komma i fråga exempelvis när tillsynsmyndigheten i kommunen inte vidtar åtgärder trots att det finns ett uppenbart behov av att sätta in tvångsmedel.

För att kommunerna ska bli informerade om att Livsmedelsverket har vidtagit åtgärder ska verket enligt 3 mom. utan dröjsmål underrätta de berörda kommunerna om beslut som verket fattat med stöd av 1 och 2 mom.

66 §. *Förbud mot marknadsföring och rättelse av marknadsföring.* Enligt 1 mom. ska den behöriga tillsynsmyndigheten kunna förbjuda en företagare att fortsätta med marknadsföring som strider mot livsmedelsbestämmelserna eller förbjuda att sådan eller därmed jämförbar marknadsföring återupptas. Förbudet kan också meddelas temporärt, och gäller då tills tillsynsmyndigheten har fattat sitt slutliga beslut i ärendet.

Enligt 65 § i den gällande lagen har endast Livsmedelsverket rätt att förbjuda marknadsföring som strider mot livsmedelsbestämmelserna. Den felaktiga marknadsföringen kan dock vara lokal och så tydligt strida mot livsmedelsbestämmelserna, att också någon annan myndighet bör kunna ingripa. Marknadsföring av livsmedel ingår i den livsmedelsinformation som företagaren svarar för. Tillsynen över marknadsföringen ingår i den sedvanliga livsmedelstillsynen. Tidigare koncentrerades marknadsföringen till livsmedelsförpackningarna och tidningarna, men den har i allt större omfattning flyttat över till företagets webbplatser och sociala medier. Marknadsföring bedrivs idag på flera fronter och är omfattande. Följaktligen ingår det i livsmedelstillsynen att kontrollera dels märkningen på förpackningarna, dels företagets marknadsföring på webben. Det faktum att endast Livsmedelsverket har rätt att förbjuda marknadsföring som strider mot bestämmelserna gör att behandlingen av övervakningsfallen går betydligt långsammare, eftersom de lokala tillsynsmyndigheterna måste föra över ärendena på Livsmedelssäkerhetsverket. Marknadsföring kännetecknas vanligen av snabbhet och den utdragna administrativa överföringen kan leda till att myndigheten inte hinner ingripa i tid vid marknadsföring som uppenbart strider mot bestämmelserna. En viktig princip i förvaltningslagen är att alla parter ska behandlas lika. Den gällande lagstiftningen erbjuder inte tillräckligt effektiva medel för det. De

företag i vars lagstridiga marknadsföring myndigheten ingriper upplever att de blir orättvist behandlade, när myndigheten inte ingriper vid likadan marknadsföring i andra företag. För att livsmedelstillsynen ska ha bättre effekt och vilseledning av konsumenternas förhindras så snabbt som möjligt måste också tillsynsmyndigheter ha tillgång till effektiva administrativa tvångsmedel. Med effektiva tillsynsåtgärder kan man även förhindra konkurrensnedvridning mellan företagen. Därför föreslås det att de behöriga myndigheterna får rätt att förbjuda marknadsföring som strider mot bestämmelserna.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten, utöver de åtgärder som nämns i 1 mom., vidta åtgärder enligt 55—58 § tills marknadsföringen har bringat att stämma överens med livsmedelbestämmelserna, om det vid marknadsföringen av ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial lämnas information som kan medföra allvarlig fara för människors hälsa eller om marknadsföringen på ett väsentligt sätt är vilseledande. Tillsynsmyndigheten får vidta åtgärderna tills marknadsföringen överensstämmer med livsmedelsbestämmelserna.

Enligt 3 mom. kan tillsynsmyndigheten, när den meddelar ett förbud enligt momentet, förelägga den företagare som förbudet gäller att inom utsatt tid rätta marknadsföringen, om detta ska anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som marknadsföringen orsakar. I sitt beslut kan tillsynsmyndigheten bestämma att rättelsen av marknadsföringen ska göras i samma omfattning som den marknadsföring som är föremål för rättelsen har genomförts. Bestämmelsen motsvarar i övrigt 66 § i den gällande lagen, men andra tillsynsmyndigheter än Livsmedelsverket ska nu också ha rätt att förplikta en företagare att rätta till marknadsföringen på samma sätt som tillsynsmyndigheterna enligt 1 mom. har rätt att förelägga en företagare att rätta marknadsföring som strider mot bestämmelserna.

67 §. Påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen. Det föreslås att det föreskrivs om en påföljdsavgift inom livsmedelstillsyn. Någon motsvarande administrativ sanktion finns inte i gällande lag. Enligt artikel 139 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska medlemsstaterna fastställa regler om sanktioner för överträdelse av bestämmelserna i förordningen och vidta alla nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de tillämpas. Sanktionerna ska vara effektiva, proportionella och avskräckande. Det anses motiverat att föreskriva om en påföljdsavgift inom livsmedelstillsyn för att garantera livsmedelssäkerheten genom en effektiv och funktionerande offentlig kontroll. De former av administrativ styrning och administrativa tvångsmedel som kan påföras för verksamhet som bryter mot livsmedelsbestämmelserna kan inte alltid anses tillräckligt effektiva och ändamålsenliga, men forseelsernas art kräver inte nödvändigtvis att det straffrättsliga systemet tillämpas.

I 1 mom. specificeras de skyldigheter för brott mot vilka en påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen ska kunna påföras. Tillämpningsområdet för den föreslagna påföljdsavgiften omfattar sådana underlåtelser för vilka det är lätt att leda i bevis åsidosättande av skyldigheterna enligt lagstiftningen utan några undersökningsinsatser. Det föreslås att den behöriga tillsynsmyndigheten ska få påföra en påföljdsavgift till exempel om de administrativa tvångsmedlen enligt 55—58 § anses otillräckliga. Påföljdssystemets funktionalitet och proportionalitet kan i enskilda fall tala för tillämpning av administrativa sanktioner framom administrativa tvångsmedel.

Det föreslås att påföljdsavgiftens belopp ska vara minst 300 och högst 5 000 euro. Det är något högre än exempelvis försummelseavgiften enligt lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013), som är 300–1 000 euro. Syftet med avgiftens belopp är framför allt att påföljden ska ha preventiv verkan. Påföljdsavgiftens belopp bör vara tillräckligt kännbart för objektet, så att den allmän- och individprevention som krävs av sanktionssystemet uppnås. Om en påföljdsavgift med motsvarande belopp föreskrivs till exempel i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor.

RP 3/2021 rd

Det är motiverat att behörigheten att påföra påföljdsavgiften ges till den myndighet som har de bästa förutsättningarna och den bästa sakkunskapen för att bedöma de fakta som beslutet att påföra påföljdsavgiften grundar sig på. Därför föreslås det att alla behöriga tillsynsmyndigheter enligt livsmedelslagen ska ha behörighet att påföra påföljdsavgifter inom sina verksamhetsområden. Påföljdsavgiften kan påföras såväl fysiska som juridiska personer. Med stöd av 1 mom. ska en behörig tillsynsmyndighet kunna påföra en påföljdsavgift för en företagare som bedriver livsmedelsverksamhet eller kontaktmaterialverksamhet utan ett godkännande enligt 9 eller 11 § eller som det inte gjorts anmälan om enligt 8, 10 eller 13 §. En påföljdsavgift kan också påföras en företagare som marknadsför livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial på ett sätt som strider mot livsmedelsbestämmelserna. Marknadsföring bedrivs idag på flera fronter och marknadsföringsåtgärderna är vanligen snabba. Det kan till exempel vara fråga om marknadsföring i strid med livsmedelsbestämmelserna om ett icke-godkänt hälsopåstående används om ett livsmedel. En påföljdsavgift kan påföras en företagare som inte iakttar anmälningsplikten för mobila livsmedelslokaler enligt 12 §, kravet på spårbarhet enligt 14 § eller egenkontrollskyldigheten enligt 15 §. En påföljdsavgift kan också påföras en företagare som inte iakttar anmälningsplikten i fråga om allvarlig fara eller matförgiftning enligt 17 § eller om zoonoser enligt 18 §. Vidare kan en påföljdsavgift påföras ett laboratorium om det eller den verksamhet som bedrivs där inte iakttar de krav som 34 och 36 § ställer.

Ett syfte med påföljdsavgifterna är att åtgärda de vanligaste bristerna och brotten mot bestämmelserna som uppdragas vid livsmedelstillsynen. Påföljdsavgifter ska dock inte påföras för alla brister, utan i praktiken beror tillämpningen av den administrativa påföljden på hur allvarligt, uppsåtligt och återkommande företagarens beteende är. Kravet på proportionalitet och andra krav på god förvaltning samt kravet på rättssäkerhet ska uppfyllas när avgiften påförs. Det ska gå att söka ändring i ett beslut om påföljdsavgift för livsmedelstillsyn. En påföljdsavgift som tillsynsmyndigheten påför kan verkställas först när den vunnit laga kraft.

Enligt 2 mom. ska det när påföljdsavgiftens storlek bedöms hänsyn tas till förfarandets art och skadlighet och hur ofta förfarandet upprepats. Att gärningen upprepas är inte i och för sig en förutsättning för att en påföljdsavgift ska kunna påföras. Bedömningen av upprepningen kan dock inverka på huruvida påföljdsavgiften påförs. Upprepningen kan också inverka på påföljdsavgiftens belopp. Det ska vara möjligt att avstå från att påföra en avgift eller bestämma ett påföra avgiften till ett mindre belopp än minimibeloppet, om gärningen kan anses ringa och det är skäligt att avstå från att påföra en avgift eller att bestämma ett lägre belopp än minimibeloppet om det med tanke på försummelsens art, hur ofta den upprepas, försummelsens planmässigt och andra omständigheter. Det föreslås inte heller vara nödvändigt att påföra en påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen i fall det bestäms att ett livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial ska förstöras, vilket redan i sig orsakar importören en avsevärd ekonomisk förlust. Eftersom det är fråga om en administrativ påföljdsavgift, ska avgiftens belopp bestämmas med beaktande av påföljdens straffkaraktär och preventiva verkan. Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

I 3 mom. ingår ett förbud mot dubbel bestraffning (principen *ne bis in idem*), enligt vilket flera påföljder av straffkaraktär inte får påföras för samma gärning. Förbudet omfattar också administrativa påföljder av straffkaraktär enligt andra lagar för samma gärning. En påföljdsavgift får inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett sådant brottmål som är anhängigt vid en domstol, eller som har dömts för samma gärning genom en lagakraftvunnen dom. Om en påföljdsavgift har påförts en fysisk eller juridisk person, får en domstol inte döma ut ett straff för samma gärning. Förbudet mot dubbel bestraffning hindrar också att behandlingen av ett åtal inleds vid domstol eller avbryter den, om en påföljdsavgift har påförts för samma gärning, eller ett beslut har fattats om att inte påföra den, och beslutet har vunnit laga kraft. Enligt etablerad praxis anses principen *ne bis in idem* vara knuten till gärningsmannen. Om en juridisk person har dömts till straff för en viss lagstridig gärning,

hindrar det inte att ärendet undersöks och ett straff döms ut för en fysisk person eller tvärtom. Förbudet mot dubbel bestraffning hindrar inte heller att en administrativ påföljdsavgift påförs utöver administrativa tvångsmedel. Exempelvis ett föreläggande om avbrytande eller avslutande av verksamhet enligt 61 § och en påföljdsavgift för livsmedelstillsyn får påföras samtidigt.

Ett vitesförfarande, till vilket hör utfärdande av vite och om föreläggandet inte iakttas en dom om att vitet ska betalas, är inte avsett som en påföljd av straffkaraktär, utan förfarandets syfte är att säkerställa att huvudskyldigheten uppfylls (HD:2016:96). Ett omedelbart förvaltnings-tvång anses inte utgöra en *ne bis in idem*-situation, liksom inte heller utövandet av sådant medelbart förvaltningstvång där inget vite behöver utfärdas. Ett medelbart förvaltningstvång i form av ett verkställt vite kan bli aktuellt i en *ne bis in idem*-situation. Vitet gäller då emellertid underlåtenhet att iakta en myndighets föreläggande, inte som sådan den lagstridiga gärning som utgör en förutsättning för förvaltningstvånget.

Med stöd av den föreslagna bestämmelsen om myndigheternas rätt att få information har myndigheterna rätt att ur bötesregistret får nödvändiga uppgifter för att försäkra sig om att en person inte redan har dömts till böter för samma brott. Rätten att få information behövs för att garantera att förbudet mot dubbel bestraffning följs innan den administrativa avgiften påförs. Att uppgifterna i bötesregistret kontrolleras innan avgiften påförs ligger också i de aktörs intresse som påförs en påföljdsavgift för livsmedelstillsyn.

Utfärdandet av en administrativ sanktion innebär handläggning av förvaltningsärenden. Vid förfarandet för utfärdandet iakttas därför i regel förvaltningslagen. I förvaltningslagen föreskrivs det också om hörande av part och förfarandet för det. När en påföljdsavgift enligt livsmedelslagen påförs, ska partens rätt att bli hörd och få ett motiverat beslut säkerställas.

I lagstiftningen finns ingen sådan allmän bestämmelse om preskription av förseelser för vilka en påföljdsavgift kan utfärdas, och inte heller föreskrivs det i lagen om verkställighet av böter om preskription av fordringar. Därför föreskrivs det i 4 mom. att påföljdsavgiften inte får påföras om det har förflutit mer än ett år sedan gärningen begicks. Många tillsynsobjekt inspekteras en gång per år, och då kan en kortare tid leda till att en underlåtelse uppdagas för sent för att en påföljdsavgift ska kunna påföras.

Det föreslås att påföljdsavgiften ska preskriberas fem år efter att ett beslut om påföljdsavgift som vunnit laga kraft utfärdades. Påföljdsavgiften förfaller vid en betalningsskyldig fysisk persons död.

Det föreslås att det ska föreskrivas om verkställighet av påföljdsavgift inom livsmedelstillsyn i lagen om verkställighet av böter. Därför föreslås det att den lagen ändras så att till dess tillämpningsområde enligt 1 § fogas påföljdsavgift för livsmedelstillsyn. Det föreslås att Rättsregistercentralen, som också har andra motsvarande verkställighetsuppgifter, ska verkställa påföljdsavgiften. I fråga om verkställigheten av beslut ska lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019) tillämpas. Ingen ränta tas ut på påföljdsavgiften.

68 §. *Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande.* Enligt paragrafen kan tillsynsmyndigheten förena ett föreläggande eller ett förbud som meddelats med stöd av denna lag med vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande. Bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande och avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

69 §. *Livsmedelsförseelse.* I 1 mom. föreskrivs om livsmedelsförseelse, som kan bestraffas med böter. Straffbarheten har inskränkts jämfört med 79 § i den gällande lagen så att största delen

av de gärningar som tidigare uppfyllde rekvisitet nu faller inom tillämpningsområdet för påföljdsavgift för livsmedelstillsyn enligt 67 §. I föreskrifter om administrativa sanktioner ska överlappningar med strafflagen i allmänhet undvikas.

Enligt 2 mom. kan tillsynsmyndigheten låta bli att anmäla en förseelse till förundersökningsmyndigheten, om gärningen eller underlåtelserna är ringa och det inte är fråga om tredska mot myndighetens förbud eller förelägganden. Bestämmelsen motsvarar gällande lag.

I 3 mom. föreskrivs det om Livsmedelsverkets expertroll i straffprocesser på samma sätt som exempelvis beträffande arbetarskyddsmyndigheten. Vid förundersökning av en gärning som avses i strafflagen eller i denna paragrafs 1 mom. ska Livsmedelsverket ges möjlighet att bli hört. Åklagaren ska ge Livsmedelsverket tillfälle att yttra sig innan åtalsprövningen avslutas. Livsmedelsverket har rätt att närvara och yttra sig vid den muntliga förbehandlingen i ärendet vid domstolen. Med Livsmedelsverkets expertyttrande och deltagande i straffprocessen ska det säkerställas att det finns relevant sakkunskap om verksamheten i livsmedelskedjan och om tillämpningen av livsmedelsbestämmelserna i förundersökningen, under åtalsprövningen och i domstolsbehandlingen. Det underlättar polisens och åklagarens beslutsfattande och ger stöd vid en eventuell rättegång. Brotts avseende livsmedel kan uppfylla rekvisitet för hälsobrott enligt 44 kap. 1 § i strafflagen och för livsmedelsförseelse enligt 1 mom. i samma paragraf, men också för ett flertal andra brott. Följaktligen är Livsmedelsverkets expertroll inte avgränsad till hälsobrott och livsmedelsförseelse, utan den ska också gälla andra gärningar som är straffbara enligt strafflagen.

70 §. Straffbestämmelser. I paragrafen har samlats hänvisningar till vissa straffbestämmelser i strafflagen (39/1889). Bestämmelser om straff för hälsobrott finns i 44 kap. 1 § i strafflagen. Bestämmelser om straff för smuggling, försök till smuggling och lindring smuggling av livsmedel samt olaga befattningstagande med införts gods och lindrig olaga befattningstagande med infört gods finns i 46 kap. 4–6 och 6 a § i strafflagen. Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 84 § döms med stöd av 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag. Straffbestämmelserna motsvarar 79 och 80 § i den gällande lagen.

10 kap. Avgifter

71 §. Avgifter för statliga myndigheters prestationer. För de prestationer som statliga myndigheter utför enligt denna lag ska tas ut en avgift, om inte något annat föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelserna om grunderna för när prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av avgifterna finns i den lagen.

Enligt 2 mom. 1 punkten kan man genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet göra avsteg från bestämmelserna om överensstämmelse i lagen om grunderna för avgifter till staten avgifterna och nedsätta avgifterna för köttbesiktning och kontroll i slakterier och vilthanteringsanläggningar som slaktar små mängder djur med hjälp av ett anslag i statsbudgeten. De minimiavgifter som fastställs i kapitel II i bilaga IV till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 måste dock alltid tas ut. Materiellt motsvarar bestämmelsen 70 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. 2 punkten får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare bestämmelser om de nationella arrangemang och storleken på de avgifter som avses i artiklarna 79–82 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Materiellt motsvarar bestämmelsen 70 § 2 mom. i den gällande lagen.

72 §. Årlig grundavgift för tillsyn som tas ut för den kommunala livsmedelstillsynen. Enligt 1 mom. ska en årlig grundavgift på 150 € tas ut för den kommunala livsmedelstillsynen av de tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen. Grundavgiften ska årligen tas ut av de tillsynsobjekt som bedriver sådan verksamhet som nämns i 1 mom.

Grundavgiften för tillsynen ska inte tas ut för planmässig livsmedelstillsyn av registrerad primärproduktion enligt 9 §. Grundavgiften för tillsynen ska inte tas ut av livsmedelsföretagare som avses i 8 § 2 mom. eller 10 § 2 mom. som inte omfattas av registreringsplikten eller i den planmässiga tillsynen eftersom verksamheten och riskerna är obetydliga.

Bedömningen av huruvida en verksamhet omfattas av den planmässiga tillsynen kan stödjas på skattelagstiftningen. Enligt 3 § 1 mom. i lagen om mervärdesskatt är en säljare inte mervärdesskattskyldig om räkenskapsperiodens omsättning är högst 15 000 €, om inte försäljaren på egen anmälan antecknats som skattskyldig. På motsvarande sätt kan man anse att sådan livsmedelsverksamhet där den årliga omsättningen understiger 15 000 € inte ska ses som idkande av näring, förutsatt att de till verksamheten hörande riskerna för livsmedelstryggheten är ringa. För sådan verksamhet krävs inte en anmälan för registrering av verksamheten och verksamheten omfattas inte av den planmässiga tillsynen. Om riskerna med verksamheten emellertid inte är ringa, till exempel hanteringen av lättfördärliga livsmedel eller hantering av glutenfria livsmedel, ska verksamheten registreras och omfattas av den planmässiga tillsynen. Om till exempel en privatperson regelbundet bakar konditoriprodukter för försäljning ska näringsverksamheten registreras också om årsomsättningen inte överskrider gränsvärdet på 15 000 €, eftersom livsmedlen är lättfördärliga. Sådan livsmedelsverksamhet omfattas av den planmässiga tillsynen, och den årliga grundavgiften för tillsynen tas ut av tillsynsobjektet.

Den största nyttan av att ingå i den planmässiga livsmedelstillsynen kommer företagarna att ha av att tillsynen sätter stopp för eventuella olagligheter och verksamhet som snedvrider hederlig konkurrens inom livsmedelsbranschen. Tack vare den årliga grundavgiften för tillsynen kommer kommunerna att kunna utveckla sin livsmedelstillsyn mot mer handledning, när inspektionerna inte är lika centrala för tillsynsenheternas intäkter.

Enligt 2 mom. ska grundavgiften för tillsynen inte tas ut för sådana livsmedelslokaler som uppfyller definitionen på lanthandel enligt 5 § 2 mom. 33 punkten och inte heller av allmännyttiga samfund som definieras i 5 § 2 mom. 34 punkten. Definitionen på lanthandel bygger på en utredning som har gjorts av Pellervon taloustutkimus PTT (Pellervo ekonomiska forskningsinstitut). I redogörelsen om livsmedelspolitik Mat2030 (2017) föreslår statsrådet att det utreds vilka verksamhetsmöjligheter det finns för lanthandeln och vilka instrumenten är i så fall. I anslutning till detta gjorde Pellervon taloustutkimus PTT 2017 en utredning av lanthandeln på uppdrag av jord- och skogsbruksministeriet. I utredningen uppdaterades definitionen av dagligvarubutiker som kan klassificeras som lanthandel. För att förbättra verksamhetsmöjligheterna för lanthandeln anses det i utredningen befogat att befria lanthandeln från den årliga grundavgiften för tillsyn. Om stöd för lanthandlar i form av mångservicecenter föreskrivs i statsrådets förordning (357/2019). Med allmännyttiga sammanslutningar avses i första hand välgörenhetsorganisationer och liknande som regelbundet delar ut mathjälp i form av lättfördärliga livsmedel och berörs av livsmedelstillsynen. I livsmedelsbestämmelserna ingår det krav på verksamheten, men verksamheten får också en del eftergifter för att mathjälp ska kunna ges. Följaktligen anses det motiverat att befria den typen av organisationer och sammanslutningar från den årliga grundavgiften för tillsyn.

Enligt 2 mom. ska grundavgiften för tillsynen inte heller tas ut för sådana tillsynsobjekt som bedriver småskalig verksamhet enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av EU-lagstiftningen. Sådan verksamhet är primärproduktionsföretagares produktion av livsmedel

RP 3/2021 rd

i liten skala av sina primärprodukter enligt artikel 1.3 e och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 eller artikel 12.1 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624. Sådan livsmedelsverksamhet som nämns ovan ska registreras enligt 10 § 2 mom. En jägare eller en jaktförening kan överlåta direkt till en konsument eller leverera till den lokala detaljhandeln små mängder kött av frilevande vilt från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av artikel 1.3 d i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. En primärproduktionsföretagare kan överlåta direkt till en konsument eller leverera till den lokala detaljhandeln små mängder renkött eller torkat renkött från en registrerad livsmedelslokal utan köttbesiktning enligt de nationella bestämmelser som utfärdats med stöd av artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och artikel 12.1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624.

Tillsynsobjekt som är befriade från den årliga grundavgiften för tillsynen faller inte automatiskt utanför den planmässiga tillsynen. Om till exempel en allmännyttig sammanslutning tillreder matportioner, är verksamhetens risker med livsmedelssäkerheten inte ringa. Lanthandlar och allmännyttiga sammanslutningar som är befriade från grundavgiften för tillsynen bedriver i regel registrerad livsmedelsverksamhet och omfattas av den planmässiga, riskbaserade tillsynen. Trots att ingen årlig grundavgift för tillsynen tas ut av de företagarna ska prestationsbaserade avgifter enligt 73 § tas ut.

Enligt 3 mom. ska grundavgiften för tillsynen endast tas ut en gång om en företagares verksamhet vid ett tillsynsobjekt omfattar flera sådana funktioner som nämns i 1 mom.

Enligt 4 mom. ska den årliga grundavgiften för tillsynen tas ut i början av kalenderåret för tillsynsobjekt i kommunens tillsynsregister som bedriver livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet. Av ett tillsynsobjekt som under kalenderåret börjar omfattas av den planmässiga tillsynen ska ingen grundavgift för tillsyn tas ut för kalenderåret i frågan. För ett sådant tillsynsobjekt tas dock ut en handläggningsavgift enligt 73 § 1 mom. 1 punkten, samt vid behov andra avgifter enligt 73 §. Om en företagare under kalenderåret anmäler att verksamheten avslutats upphör uttagen av grundavgift för tillsyn vid ingången av följande kalenderår.

Om säsongbetonad verksamhet bedrivs vid ett tillsynsobjekt under några månader till exempel på sommaren eller vintern, bör bedömningen av huruvida verksamheten omfattas av den planmässiga tillsynen ske utifrån verksamhetens omfattning och de risker den medför. Till exempel restaurangerna vid ett stort nöjesfält kan i fråga om verksamhetens volym och de risker den medför vara likställda med tillsynsobjekt med verksamhet året om. Vid en del säsongbetonade tillsynsobjekt kan verksamheten däremot vara mycket småskalig, och de risker verksamheten medför kan vara små. Tillsynsobjekt med regelbunden säsongbetonad verksamhet anmäler vanligen inte att verksamheten upphör, utan kvarstår i det kommunala tillsynssystemet året om.

73 §. Andra avgifter som tas ut för den kommunala livsmedelstillsynen. I paragrafen föreskrivs om de prestationsbaserade avgifter som kommunen får ta ut enligt sin godkända taxa.

I 1 mom. föreskrivs om de åtgärder för vilka kommunen får ta ut en prestationsbaserad. Enligt 1 punkten tas avgiften ut för handläggningen av anmälningar om registrering enligt 10 och 13 §. Utom för en anmälan om att verksamheten inletts tas avgiften också ut för handläggning av anmälningar om att verksamheten ändrats väsentligt eller avslutats. Avgiften tas också ut för handläggning av ansökningar om godkännanden enligt 9 och 11 §. Också i det fallet tas avgiften ut utom för en anmälan om att verksamheten inletts tas avgiften också för handläggning av anmälningar om att verksamheten ändrats väsentligt eller avslutats.

RP 3/2021 rd

Enligt 2 punkten får en avgift tas ut för inspektion och undersökning av prov som avser sådan verksamhet som avses i 72 § 1 mom. och som ingår i kommunens tillsynsplan. Provtagningar inom ramen för planmässig tillsyn ska ingå i grundavgiften. Kommunen fakturerar företagarna för de kostnader provtagningen medför. I fråga om registrerad primärproduktion tas prestationsbaserade avgifter endast ut för förnyade inspektioner enligt 1 mom. 3 och 4 punkten. Övriga avgifter enligt 1 mom. stämmer i hög grad överens med de prestationsbaserade avgifter som kommunerna tar ut enligt den gällande lagstiftningen.

Enligt 71 § ska ingen årlig grundavgift tas ut för den livsmedelstillsyn kommunerna utför i slakterier och vilthanteringsanläggningar och livsmedelslokaler i anslutning till dem på det sätt som föreskrivs i 27 § 5 mom. I sådana fall tas en prestationsbaserad avgift ut för tillsynen enligt 2 mom. En prestationsbaserad avgift tas också ut för besiktning före slakt som kommunen genomför enligt 27 § 4 mom. 5 punkten på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller på någon annan plats som inte är ett slakteri.

Enligt 3 mom. får de prestationsbaserade avgifter som kommunen tar ut inte överskrida kostnaderna för tillsynen. Det föreslås inget minimibelopp i lagstiftningen för de prestationsbaserade avgifter kommunen tar ut enligt 1 mom. Målet bör vara att kommunerna har så samstämmiga tariffer som möjligt, så att jämlikheten mellan företagarna säkerställs.

Enligt 4 mom. ska staten ersätta kommunerna för deras kostnader för de inspektioner, provtagningar, undersökningar och utredning inom livsmedelstillsynen som Livsmedelsverket har påfört dem genom sin styrning och som enligt denna lag ankommer på Livsmedelsverket eller som hänför sig till beredningen av författningar eller Livsmedelsverkets anvisningar.

74 §. Indrivning av avgifter utan dom eller beslut samt dröjsmålsränta. Enligt bestämmelsen ska avgifter enligt 10 kap. få drivas in utan dom eller beslut i den ordning som föreskrivs i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007). Om den avgift som påförts för en åtgärd inte har betalats på förfallodagen, får på det belopp som inte betalats i tid enligt 2 mom. tas ut årlig dröjsmålsränta högst enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982). Förfallodagen kan infalla tidigast två veckor efter att den åtgärd för vilken avgiften bestämts har tillhandahållits. I stället för dröjsmålsränta kan myndigheten ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro om beloppet av dröjsmålsräntan blir mindre än detta. Om en avgift återbetalas på grund av rättelse av debiteringen eller ändringssökande, betalas enligt 3 mom. på den återbetalade avgiften krediteringsränta enligt 32 § i lagen om skatteuppbörd (609/2005) från och med betalningsdagen till och med återbetalningsdagen. Bestämmelsen motsvarar 72 § i den gällande lagen.

11 kap. Ändringssökande

75 §. Sökande av ändring i beslut av en statlig eller kommunal myndighet. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i beslut som en statlig eller kommunal myndighet fattar med stöd av livsmedelslagen. Förfarandet för sökande av ändring har gjorts tydligare så att ändring söks på samma sätt oberoende av om en statlig eller kommunal myndighet har fattat beslutet. Den lösningen kan anses motiverad för att underlätta tillämpningen av lagen för livsmedelsföretagarna.

Det föreslås att ändring ska sökas i ett beslut av en statlig myndighet, med undantag för beslut som avses i 9, 11, 20, 52, 55—63 och 65—67 §, genom begäran om omprövning enligt 7 a kap. i förvaltningslagen. I ett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning enligt 1 mom. får ändring sökas genom besvär med stöd av förvaltningslagen. Redan i gällande lagen har det ansetts vara bäst att avvika från ändringssökande i två steg i fråga om de beslut som räknas upp. Också i de myndighetsbeslut som förtecknas i 1 mom. får ändring sökas genom

besvär I många fall gäller beslutet lättfördärliga livsmedel, och då är det motiverat att avgöra ärendet så snabbt som möjligt.

Enligt 1 mom. får omprövning av ett beslut som gäller köttbesiktning begäras hos Livsmedelsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet på det sätt som anges i förvaltningslagen. Tiden för sökande av ändring, som avviker från förvaltningslagen, kan anses motiverad eftersom kött som berörs av beslut om köttbesiktning är lättfördärligt. Ändring i det beslut som meddelas med anledning av begäran om omprövning får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Bestämmelsen motsvarar gällande lag sådan den lyder ändrad genom lag 1397/2019.

Enligt 2 mom. ändring ska sökas i ett beslut av ett kommunalt organ, med undantag för beslut som avses i 9, 11, 55—61, 66 och 67 §, och andra beslut av kommunala tjänsteinnehavare än sådana som avses i 64 §, genom begäran om omprövning enligt 7 a kap. i förvaltningslagen. Bestämmelsen innebär ett undantag från sökandet av ändring i beslut av kommunala myndigheter enligt kommunallagen. Beslut av kommunala tjänsteinnehavare i brådskande fall har lämnats utanför förfarandet för sökande av ändring. I dem söks ändring först när den kommunala tillsynsmyndigheten har fattat beslut i ärendet.

I 3 mom. föreskrivs att bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden. I sådana beslut av kommunala tjänsteinnehavare som avses i 64 § får ändring inte besökas genom besvär.

Enligt 4 mom. tillämpas dock i fråga om ändringssökande som gäller kommunala tillsynsplaner vad som anges i kommunallagen.

Enligt 5 mom. tillämpas lagen om rättegång i förvaltningsärenden när det gäller sökande av ändring i beslut som Tullen fattat med stöd av denna lag. Tullens införselkontroll har sedan december 2019 baserat sig på lagen om införselkontroll av djur och vissa varor. Enligt den lagen söks ändring i Tullens förvaltningsbeslut om införselkontroll genom besvär hos förvaltningsdomstolen enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Enligt den gällande livsmedelslagen har ändring i Tullens förvaltningsbeslut som avser införsel från den inre marknaden sökts genom begäran om omprövning hos Tullen. För en enhetlig praxis för ändringssökande föreslås det att ändring också i förvaltningsbeslut som Tullen fattar med stöd av livsmedelslagen ska sökas enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

76 §. Sökande av ändring i fråga om avgifter som påförts av myndigheter. I paragrafen föreskrivs om sökande av ändring i fråga om avgifter som en statlig eller kommunal myndighet påför. Enligt 1 mom. får ändring i en avgift som en statlig myndighet har påfört sökas på det sätt som anges i lagen om grunderna för avgifter till staten.

Enligt 2 mom. söks ändring i ett beslut om att ta ut en avgift som en kommun fattar med stöd av 72 eller 73 § genom en begäran om omprövning enligt förvaltningslagen på samma sätt som det föreskrivs om statliga myndigheters beslut i 75 §. Genom att det också här avviks från kommunallagen bildar förfarandet för sökande av ändring en konsekvent helhet ur företagarens perspektiv. Omprövning av en grundavgift för tillsyn som avses i 72 § får begäras såväl till den betalningsskyldiges fördel som till betalningsmottagarens fördel på samma sätt som i till exempel 77 och 78 § i alkohollagen. Omprövning av ett beslut om grundavgiften för tillsyn får begäras, om avgiften har påförts den betalningsskyldige felaktigt eller den betalningsskyldige utan egen förskyllan inte har påförts någon tillsynsavgift eller på grund av ett fel eller på grund av att ärendet till någon del inte har utretts. En sådan situation kan till exempel föreligga om verksamheten har upphört, och avgiften har påförts trots företagarens anmälan.

I det fall som avses i 2 mom. 1 punkten kan omprövning göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften togs ut och i det fall som avses i 2 punkten inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften togs ut eller borde ha tagits ut.

Enligt 4 mom. tillämpas i fråga om ändringssökande som gäller taxor för kommunala avgifter vad som anges i kommunallagen.

77 §. Tillsynsmyndighetens rätt att söka ändring. Enligt 7 § i lagen om rättegång i förvaltningsärenden får besvär över ett förvaltningsbeslut anföras av den som beslutet avser eller vars rätt, skyldighet eller fördel direkt påverkas av beslutet samt av den som har besvärsrätt enligt särskilda bestämmelser i lag. En myndighet får även anföras besvär över ett förvaltningsbeslut om överklagandet är behövligt med anledning av det allmänna intresse som myndigheten ska bevaka. I likhet med parternas besvärsrätt är också myndigheternas besvärsrätt beroende av om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärsrätt eller inte. Om beviljande av besvärstillstånd föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

Enligt 1 mom. har Livsmedelsverket rätt att söka ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut som ett kommunalt organ har fattat med anledning av något annat än en begäran om omprövning. Livsmedelsverket har därmed rätt att överföra ärendet till en högre rättsinstans bland annat om kommunen inte är villig att låta ärendet gå vidare, men Livsmedelsverket bedömer att det vore befogat att söka ändring på grund av livsmedelssäkerheten eller av någon annan orsak som hänför sig till konsumentskyddet.

78 §. Verkställighet. Enligt 1 mom. kan det i ett sådant beslut enligt 9 kap. som inte avser påföljdsavgift för livsmedelstillsyn enligt 67 § bestämmas att beslutet ska iakttas innan det har vunnit laga kraft eller innan en begäran om omprövning har behandlats, om inte besvärsmyndigheten eller den myndighet som behandlar begäran om omprövning bestämmer något annat. När tillsynsmyndigheten fattar ett beslut om administrativa tvångsmedel ska den alltså samtidigt bedöma om situationen kräver att beslutet verkställs innan det har vunnit laga kraft. Med hänsyn till syftet med lagen enligt 1 § har myndigheten i ett flertal fall anledning att bestämma att ett beslut ska verkställas med en gång. Om det exempelvis är fråga om ett livsmedel eller en verksamhet som medför eller kan medföra fara för konsumenternas hälsa, kan man inte vänta med verkställigheten tills beslutet har vunnit laga kraft. Också information som strider mot livsmedelsbestämmelserna och som kan medföra ekonomisk förlust och i värsta fall fara för konsumenternas hälsa ger i de flesta fall anledning att verkställa myndighetsbeslutet omedelbart med hänvisning till konsumentskyddet. Omedelbar verkställighet medför ofta ekonomiska förluster för företagarna. Dessutom är det ofta kännetecknande för tvångsmedelsbeslut som fattas med stöd av den föreslagna lagen att verkställigheten har påföljder som är definitiva och som inte senare kan upphävas. Om ett beslut ändras till följd av omprövning eller besvär, kan det hända att det uppkommer rätt för företagaren att få ersättning. Därför måste myndigheten se till att beslutet uppfyller både materiella och formella krav. Enligt 122 § 2 mom. i lagen om rättegång i förvaltningsärenden är ett beslut verkställas trots att besvär har anförts, om besvärstillstånd behövs i ett ärende. Följaktligen kan ett beslut av förvaltningsdomstolen verkställas så snart det är fattat. Enligt 1 mom. ska begäranden om omprövning och besvär behandlas utan dröjsmål. Materiellt motsvarar bestämmelsen 78 § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. ska ett beslut om återkallelse av hygienpass enligt 19 § 5 mom. iakttas trots besvär, om inte Livsmedelsverket eller besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Enligt 3 mom. ska ett i 42 § avsett skriftligt beslut om köttbesiktning iakttas trots begäran om omprövning och besvär, om inte Livsmedelsverket eller besvärmyndigheten bestämmer något annat.

12 kap. Register

79 §. Register. I 1 mom. föreskrivs det om riksomfattande register som Livsmedelsverket och kommunerna ska föra med tanke på att styra och utveckla tillsynen och utöva tillsyn i egenskap av är gemensamt personuppgiftsansvariga. Register ska föras över registrerad primärproduktion enligt 8 § och godkända primärproduktionsställen enligt 9 §, registrerade livsmedelsverksamhet enligt 10 § och godkända livsmedelslokaler enligt 11 §, verksamhetsställen som bedriver kontaktmaterialverksamhet och avses i 13 § och sådana officiella laboratorier och utsedda egenkontrolllaboratorier som avses i 34 §.

Det föreskrivs om gemensamt personuppgiftsansvariga i artikel 26 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679. Om två eller fler personuppgiftsansvariga gemensamt fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen ska de vara gemensamt personuppgiftsansvariga. Gemensamt personuppgiftsansvariga ska under öppna former fastställa sitt respektive ansvar för att fullgöra skyldigheterna enligt förordningen, särskilt vad gäller utövandet av den registrerades rättigheter och sina respektive skyldigheter att tillhandahålla den information som avses i artiklarna 13 och 14, genom ett inbördes arrangemang, såvida inte de personuppgiftsansvarigas respektive skyldigheter fastställs genom unionsrätten eller en medlemsstats nationella rätt som de personuppgiftsansvariga omfattas av. Enligt artikel 4 avses med register en strukturerad samling av personuppgifter som är tillgänglig enligt särskilda kriterier, oavsett om samlingen är centraliserad, decentraliserad eller spridd på grundval av funktionella eller geografiska förhållanden. Enligt 2 mom. i paragrafen ska Livsmedelsverket och kommunerna använda och uppdatera registren i den omfattning som det är nödvändigt för de uppgifter som avses i denna lag i egenskap av gemensamt personuppgiftsansvariga. Livsmedelsverket ska svara för underhåll och utveckling av de informationssystem som hänför sig till registrens funktion eftersom det ingår i verkets myndighetsuppgifter att planera, styra, utveckla och utföra livsmedelstillsyn på riksnivå.

Enligt 3 mom. har andra tillsynsmyndigheter som avses i denna lag rätt att använda registeruppgifterna i de register som avses i 1 mom. i den utsträckning det krävs för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

Med tanke på att styra och utveckla tillsynen och för att utföra tillsyn ska Livsmedelsverket enligt 4 mom. föra riksomfattande register över hygienpasstestare som avses i 20 § 1 mom. och över personer som deltar i ett test för hygienpasset, organ med delegerade uppgifter enligt 33 §, omständigheter som hänför sig till utredning av matförgiftningar och till uppföljning och kontroll av zoonoser utifrån underrättelser och anmälningar som avses i 36 § 4 mom. och 47 §, sådana primärproduktionsställen och delområdena och primärproduktionsställena i dem enligt i 53 § som Livsmedelsverket har erkänt uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden för svin, personer som genomgått den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i avsnitt IV kapitel I i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 samt sådana veterinärer som avses i 24 § 2 mom. 4 punkten som utsetts av Livsmedelsverket och som inte är anställda hos Livsmedelsverket eller en kommun.

Tillstånds- och tillsynsmyndigheten för social- och hälsovården ska enligt 5 mom. föra register över försäljningsställen för alkoholdrycker och ställen för tillverkning och lagring av alkoholdrycker.

RP 3/2021 rd

De register som avses i 1 och 4 mom. utgår en del av enligt 6 mom. i det informationssystem för landsbygdsnäringsförvaltningen som avses i lagen om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem (284/2008). Bestämmelser om de personuppgiftsansvarigas uppgifter ingår i 5 §.

I 83 § 4 mom. i den gällande lagen föreskrivs det att register över fiskefartyg och vattenbruksanläggningar förs i enlighet med lagen om det nationella genomförandet av Europeiska unionens gemensamma fiskeripolitik (1048/2016) av jord- och skogsbruksministeriet. I enlighet med lagen om registrering av fiskefartyg och vattenbruksfartyg som används till havs (690/2010) för jord- och skogsbruksministeriet och kommunerna register över fiskefartyg och vattenbruksfartyg. Det föreslås att bestämmelsen stryks såsom obehövlig. Register över fiskefartyg och vattenbruksfartyg ska föras enligt dessa lagar. Vattenbruksanläggningar räknas som primärproduktionsställen och bestämmelser om register över dessa ingår i 1 mom.

80 §. *Uppgifter som införs registret.* I de register som nämns i 79 § ska följande uppgifter införas: tillsynsobjekts identifikationsuppgifter, identifikationsuppgifter för primärproduktionsställen, delområden och i delområden ingående primärproduktionsställen som har erkänts enligt 53 §, i fråga om officiella laboratorier och utsedda egenkontrollaboratorier uppgifter om de analysmetoder som tillämpas vid bedömningen samt namnen på dem som svarar för undersökningarna. Dessutom ska andra uppgifter i enlighet med livsmedelsbestämmelserna som behövs för tillsynen föras in i registret.

Enligt 2 mom. är de identifikationsuppgifter som avses i 1 mom. företagarens namn, adress och företags- och organisationsnummer samt namn och adress för tillsynsobjektet. Identifikationsuppgifter om personer ska avregistreras när användningsändamålet inte längre existerar. I vissa fall kan användningsändamålet finnas kvar länge efter att verksamheten har upphört.

Enligt 3 mom. ska Livsmedelsverket publicera en förteckning över officiella laboratorier och utsedda egenkontrollaboratorier, av vilken de uppgifter som avses i 1 mom. 4 punkten framgår. I registret kan också uppgifter om tillsyn över laboratorierna antecknas.

Enligt 4 mom. antecknas i registret i fråga om hygienpasstestare testarens namn, personbeteckning och kontaktinformation. För personer som deltar i hygienpasstestet antecknas namn och personbeteckning samt hygienpasstestarens namn, adressen till testplatsen och dag när testet utförts. För personer som testaren har beviljat hygienpass antecknas dessutom dagen då hygienpasset beviljades. Uppgifterna specificeras också i Livsmedelsverkets dataskyddsbeskrivningar. En förteckning med personuppgifter kan betraktas som ett personregister. För att personuppgifterna ska kunna publiceras krävs det bestämmelser i lag som anger att publicering av registret är ett av ändamålen med insamlingen av personuppgifter. Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som fogades till den gällande lagen genom lag 1397/2019.

I övrigt tillämpas dataskyddslagen (1050/2018) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet på insamling av personuppgifter och införande av dem i registren samt på användning och utlämnande av registeruppgifter.

13 kap. Särskilda bestämmelser

81 §. *Skydd för rapportörers identitet.* Bestämmelsen motsvarar den bestämmelse som genom lag 1397/2019 fogades till den gällande lagen, där det föreskrivs om hemlighållande av identiteten för fysiska personer som gör anmälningar om överträdelser av livsmedelsbestämmelserna.

RP 3/2021 rd

I paragrafen föreskrivs om det skydd för rapportörens identitet som avses i artikel 140 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 625/2017. Enligt artikel 140.1 ska medlemsstaterna säkerställa att behöriga myndigheter har verkningsfulla mekanismer för att möjliggöra rapportering av faktiska eller potentiella överträdelser av förordningen. Enligt artikel 140.2 ska mekanismerna åtminstone omfatta förfaranden för mottagande av rapporter om överträdelser och uppföljning av dem (led a), lämpligt skydd för personer som inrapporterar en överträdelse mot repressalier, diskriminering och andra former av missgynnande behandling (led b) och skydd av personuppgifter för den person som inrapporterar en överträdelse i enlighet med unionsrätten och nationell rätt (led c).

Enligt skäl 91 i ingressen till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 625/2017 bör vem som helst bör ha möjlighet att inkomma med nya uppgifter till de behöriga myndigheterna för att hjälpa dem att upptäcka fall av överträdelser av denna förordning och av de bestämmelser som avses i artikel 1.2 och i sådana fall ålägga sanktioner. Vidare konstateras det att avsaknad av tydliga förfaranden eller rädsla för repressalier avskräcka visselblåsare.

Skyddet för rapportörers identitet har också samband med lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Enligt 24 § 1 mom. 6 punkten i den lagen är handlingar som avser en klagan sekretessbelagda innan ärendet har avgjorts, om utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling skulle försvåra ärendets utredning eller utan vägande skäl vara ägnat att åsamka den som har del i saken skada eller lidande. Sekretessbelagda enligt 1 mom. 3 punkten i den paragrafen är dessutom anmälan om brott till en kontroll- och tillsynsmyndighet tills ärendet har tagits upp till behandling vid ett domstolssammanträde eller åklagaren beslutat låta bli att väcka åtal eller ärendet avskrivits, om det inte är uppenbart att utlämnandet av uppgifter ur en sådan handling inte äventyrar brottsutredningen eller undersökningens syfte eller utan vägande skäl vållar den som har del i saken skada eller lidande eller hindrar domstolen från att utöva sin rätt att sekretessbelägga handlingar enligt lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007).

Den föreslagna bestämmelsen är mer omfattande än de bestämmelser som nämns ovan i fråga om skyddet för identiteten, eftersom den också gäller anmälningar om sådana avvikelser från bestämmelserna som inte ännu när anmälan görs kan kopplas till en viss straffrättslig kriminaliseringsbestämmelse eller som inte alls är kriminaliserade. För genomförandet av syftet med artikel 140 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 kan ett mer omfattande skydd för personuppgifter anses motiverat.

Enligt den föreslagna bestämmelsen är en förutsättning för skydd för rapportörens identitet att rapportören kan åsamkas skada om identiteten avslöjas. Skadan kan till exempel ha samband med att rapportören har en särskild relation till den anmälan gäller. Enbart visselblåsarens uppfattning om en skadlig följd räcker inte för att bestämmelsen om grund för hemlighållande ska tillämpas. Den föreslagna bestämmelsen skyddar inte en gärningsman som till exempel är vittne vid en eventuell rättegång.

Om skydd för rapportörers identitet föreskrivs också till exempel i 36 § i dataskyddslagen och i 71 § i lagen om Finansinspektionen (878/2008). Det föreskrivs också om kanaler för rapportering av överträdelser (eng. whistleblowing) till exempel för kreditinstitut med stöd av 7 kap. 6 § i kreditinstitutslagen (610/2014), för försäkringsbolag med stöd av 6 kap. 17 § a § i försäkringsbolagslagen (521/2008) och med stöd av 3 § i lagen om ändring av värdepappersmarknads-lagen (519/2016).

Skydd för rapportörers identitet är en bestämmelse som berör noggrant avgränsade situationer. Det är inte råga om en sekretessgrund som ska bli allmänt tillämplig, utan om en sekretessgrund

som strikt inskränks till att gälla tillsynsförordningen. Därför är det ändamålsenligt att föreskriva om den sekretessgrunden i livsmedelslagen, trots att huvudregeln är att sekretessbestämmelser koncentreras till offentlighetslagen. Det är också kongruent med de så kallade whistleblowing-bestämmelserna.

82 §. Sekretessbelagda uppgifter. Bestämmelser om sekretess för uppgifter som erhållits vid tillsyn finns enligt paragrafen i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Bestämmelsen motsvarar 80 § i den gällande lagen. Bestämmelser om öppenhet i myndigheternas verksamhet finns i artikel 8 i Europaparlamentets och rådet förordning (EU) 2017/625. Den berörda myndigheten ska se till att den offentliga kontrollen är så öppen som möjligt. Enligt artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 ska myndigheter, när det finns välgrundad anledning att misstänka att ett livsmedel kan utgöra en risk för människors hälsa, vidta lämpliga åtgärder för att informera allmänheten. I sådana fall får de oberoende av sekretessbestämmelserna informera om hälsoriskens art, typ av livsmedel och de åtgärder som man har vidtagit för att hantera denna risk. Om de behöriga myndigheternas skyldigheter i fråga om konfidentiell behandling föreskrivs också i artikel 8 i Europaparlamentets och rådet förordning (EU) 2017/625. I artikel 8.3 förtecknas de uppgifter som omfattas av tystnadsplikten. Det kan vara uppgifter vars röjande skulle undergräva syftet med inspektioner, undersökningar eller revisioner, skyddet av en företagares eller en annan fysisk eller juridisk persons affärsintressen, eller skyddet för domstolsförfaranden och juridisk rådgivning

83 §. Handräckning. Enligt 1 mom. ska tillsynsmyndigheterna på begäran lämna varandra handräckning för att utföra de uppgifter som avses i denna lag. I den gällande lagen föreskriver 82 § bara om Tullens skyldighet att lämna handräckning. Det är dock befogat att precisera kravet på handräckning och utsträcka det till alla tillsynsmyndigheter som avses i denna lag.

Enligt 2 mom. ska tillsynsmyndigheterna på begäran lämna tillsynsmyndigheter enligt avfallslagen (646/2011) handräckning för tillsynen över den bokföringsskyldigheten enligt xx § i avfallslagen. Det är fråga om handräckning för fullgörandet av tillsynsuppgifter enligt avfallslagen, som inte innebär någon befogenhet som tillsynsmyndighet. Skyldigheten enligt xx a § i avfallslagen att föra bok över livsmedelsavfall är begränsad till sådana aktörer som omfattas av livsmedelstillsynen enligt livsmedelslagen. Tillsynsuppgifterna handhas av tillsynsmyndigheterna enligt avfallslagen, det vill säga den kommunala avfallsmyndigheten och närings-, trafik- och miljöcentralen, med de befogenheter och tillsynsmetoder som anges i avfallslagen. Övrig tillsyn enligt avfallslagen omfattar endast sällan sådana aktörer som är bokföringsskyldiga enligt xx a § i avfallslagen. Därför är det kostnadseffektivt att ordna den praktiska tillsynsverksamheten med hjälp av livsmedelstillsynens handräckning. Tillsynsmyndigheterna enligt livsmedelslagen kan vid handhavandet av en tillsynsuppgift enligt livsmedelslagen underrätta en myndighet enligt avfallslagen om uppdagade brister i bokföringen över livsmedelsavfall. Utifrån uppgifterna kan tillsynsmyndigheten enligt avfallslagen vidta tillsynsåtgärder enligt avfallslagen. Enligt den förslagna bestämmelsen ska en tillsynsmyndighet enligt livsmedelslagen inte ha befogenhet att vidta egentliga tillsynsåtgärder i fråga om bokföringsskyldigheten enligt xx a § i avfallslagen, utan handräckningen är av teknisk art.

På begäran av tillsynsmyndigheterna ska polisen enligt 3 mom. lämna dem handräckning för att myndigheterna ska utföra uppgifter i enlighet med i livsmedelsbestämmelserna. Bestämmelsen motsvarar 82 § i den gällande lagen.

84 §. Statsandel. Enligt paragrafen tillämpas på verksamhet som en kommun ordnar med stöd av denna lag lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009), om inte något annat föreskrivs i lag.

85 §. Maskinell underskrift. I paragrafen föreslås det att ett beslut enligt denna lag som utarbetas med hjälp av automatisk databehandling och handlingar som hänför sig till ärendet får under-tecknas maskinellt. Enligt 20 § 2 mom. i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003) föreskrivs det särskilt om maskinell underskrift av handlingar som kommit till i förvaltningsmyndigheternas verksamhet. Maskinell underskrift är ett enklare förfarande än elektronisk signering av beslutshandlingar enligt 16 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet, och därför föreslås en bestämmelse om det ingå i lagen.

15 kap. Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser.

86 §. Ikraftträdande. I paragrafen föreskrivs det om hur lagen träder i kraft.

I 2 mom. föreslås det att livsmedelslagen (23/2006) ska upphävas genom den lag som nu stiftas. Hänvisningar till den upphävda lagen ska efter ikraftträdandet av denna lag anses avse motsvarande bestämmelser i denna lag.

Enligt 3 mom. ska de författningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft tills de ändras eller upphävs. Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

87 §. Övergångsbestämmelse. Enligt 1 mom. ska 72 § om årlig grundavgift för den kommunala livsmedelstillsynen börja tillämpas den 1 januari 2022.

Enligt 2 mom. ska de livsmedelslokaler och primärproduktionsställen som har godkänts eller anmälts enligt den upphävda lagen, den tidigare livsmedelslagen (361/1995) eller hälsoskyddslagen samt primärproduktionsställen som har registrerats enligt lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel (1195/1996) få fortsätta med sin verksamhet utan separat godkännande eller anmälan.

Enligt 3 mom. ska den som vid ikraftträdande av denna lag är behörig att sköta en uppgift inom livsmedelstillsynen anses uppfylla kompetenskraven enligt denna lag för motsvarande uppgifter.

7.2 Lag om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

1 §. Lagens tillämpningsområde. Rättsregistercentralen svarar för verkställigheten av försum-melse- och påföljdsavgifter enligt olika lagar och på det sätt som föreskrivs för verkställighet av böter. Det föreslås att till 2 mom. fogas en bestämmelse om att en påföljdsavgift för livsme-delstillsyn enligt 67 § i livsmedelslagen ska verkställas på det sätt som föreskrivs i lagen om verkställighet av böter.

Enligt 4 § i lagen om verkställighet av böter ska den myndighet som bestämmer en avgift och den domstol där ändring söks anmäla sina beslut till Rättsregistercentralen, som kan bevilja betalningstid enligt 14–18 § i den lagen.

8 Bestämmelser på lägre nivå än lag

De nationella förordningarna gällande livsmedelshygien ska förnyas parallellt med förnyelsen av livsmedelslagen. I fortsättningen ska det finnas tre jord- och skogsbruksministeriets förordningar gällande livsmedelshygien: livsmedelshygienförordningen, livsmedelskontrollförord-

RP 3/2021 rd

ningen, och zoonosförordningen. Livsmedelshygienförordningen ska gälla livsmedelsföretagare, livsmedelskontrollförordningen tillsynsmyndigheterna och zoonosförordningen bägge två. Med förordningarna ska EU-rättsakterna kompletteras.

Målet med att förnya förordningarna är att förenkla den nationella lagstiftningen. I huvudsak ska det räcka med att tillämpa EU-lagstiftningen och nationellt ska man endast lagstifta om sådana saker som det krävs nationell lagstiftning för. Vid behov kunde Livsmedelsverket utfärda anvisningar gällande tillämpandet av lagstiftningen. Därutöver uppmanas livsmedelsbranschen att utarbeta instruktioner för god praxis som bedöms av myndigheterna.

9 Ikraftträdande.

Lagarna föreslås träda i kraft den 21 april 2021.

10 Förhållande till andra propositioner

De register som det föreskrivs om i livsmedelslagen är en del av landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem. Avsikten är att regeringens proposition som gäller en reform av lagen om landsbygdsförvaltningens informationssystem (Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om livsmedelsförvaltningens informationsresurs och till lagar som har samband med den RP 262/2020 rd) överlämnades till riksdagen i slutet av höstsessionen 2020. Strävan har varit att skriva bestämmelserna i den föreslagna foderlagen så att de är förenliga med både den nuvarande lagen om informationssystem och den nya lagen.

Vid miljöministeriet bereds en regerings proposition med förslag till lagar om ändring av avfallslagen. Genom denna ändring fogas till avfallslagen en ny paragraf, där det föreskrivs om bokföringsskyldighet i fråga om livsmedelsavfall, för vars övervakning handräckning kan begäras av livsmedelstillsynsmyndigheterna. Avsikten är att regeringens proposition ska överlämnas till riksdagen i början av år 2021. Den ändring som genomförs bör beaktas vid riksdagsbehandling av denna proposition.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Näringsfrihet och egendomsskydd

Enligt 18 § 1 mom. i Finlands grundlag (731/1999) har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Grundlagsutskottet har ansett näringsfrihet vara huvudregeln i grundlagen, men utskottet har också ansett att näringsverksamhet under vissa förutsättningar kan vara tillståndspliktig (GrUU 19/2002 rd). Bestämmelser om registrerings- och anmälningsskyldighet har i sak ansetts vara likvärdiga med bestämmelser om tillståndsplikt (GrUU 56/2002 rd). I 2 kap. föreskriver den föreslagna lagen att primärproduktion och livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet är anmälningsskyldig verksamhet. Utifrån anmälan registreras och godkänns verksamhetsstället av tillsynsmyndigheten. För tillsynen är det nödvändigt att tillsynsmyndigheten blir informerad om att verksamhetsutövarna finns, var de befinner sig och vilken typ av verksamhet de bedriver. Småskalig och obetydlig verksamhet ska inte omfattas av anmälnings- och godkännandeförfarandet. Skyldigheten att registrera och godkänna primärproduktionsställen och livsmedelslokaler baserar sig på EU-lagstiftning som är bindande för Finland. Syftet med registreringen och godkännandet av livsmedelslokaler är framför allt att främja en hög nivå på livsmedelssäkerheten. Ett annat syfte är att bestämmelserna ska säkerställa att livsmedelstillsynen är effektiv. Med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna kan den här typen av syften anses vara

både godtagbara och viktiga samhällsintressen. Dessutom stöder kravet på registrering respektive godkännande av primärproduktionsställen och livsmedelslokaler de grundläggande fri- och rättigheter som ingår i 20 § i grundlagen. Paragrafen föreskriver att var och en bär ansvar för naturen och dess mångfald samt för miljön och kulturarvet. Det allmänna ska verka för att alla tillförsäkras en sund och säker miljö. För att säkerställa dessa grundläggande fri- och rättigheter är det befogat att kontrollera tillverkning, hantering och distribution av livsmedel.

Enligt lagförslaget ska i princip alla som arbetar i en livsmedelslokal och hanterar lättfördärliga livsmedel i minst tre månader påvisa sin kompetens inom livsmedelshygien genom att avlägga ett hygienpassstest som utarbetas av Livsmedelsverket. Hygienpasset medges personer som avlagt ett test i livsmedelshygien med godkänt resultat. Hygienpassstester får ordnas av hygienpassstestare som är godkända av Livsmedelsverket. Kravet på att påvisa kompetens i livsmedelshygien grundar sig på EU:s lagstiftning. I den nationella uppföljningen av matförgiftningar har det kommit fram att merparten av förgiftningsfallen beror på felaktig hantering av livsmedel och att det därför kan var möjligt att förhindra förgiftningar med hjälp av utbildning. Följaktligen kan systemet med hygienpass betraktas som en sådan hälsofrämjande åtgärd som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen och som skapar förutsättningar för en sund miljö enligt 20 § i grundlagen.

Enligt lagförslaget ska jord- och skogsbruksministeriet utse nationella referenslaboratorier. Livsmedelsverket ska utse officiella laboratorier och utsedda laboratorier för egenkontroll. Krav som gäller officiella laboratorier ingår i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625. Kraven gäller i synnerhet sakkunskap, utrustning och infrastruktur, antal anställda och deras kvalifikationer och ackreditering. Laboratorieundersökningar spelar en framträdande roll när kvaliteten och säkerheten på livsmedel och livsmedelstillverkning bedöms. Följaktligen kan de föreslagna kraven och godkännandeförfarandena för laboratorier anses vara motiverade med avseende på 19 § 3 mom. och 20 § i grundlagen.

I propositionen ingår en bestämmelse om företagares tillförlitlighet, som är betydelsefull med tanke på näringsfriheten som tryggas i 18 § i grundlagen. Enligt propositionen får Livsmedelsverket avbryta eller återkalla en foderföretagares registrering eller godkännande, om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 6 § och grunden för att företagaren inte anses vara tillförlitlig är av väsentlig och allvarlig art och företagaren inte har avhjälpt försummelsen trots föreläggande från myndigheten. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 6/2019 rd, s. 6–7) bedömt utredande av tillförlitligheten med tanke på inskränkning i näringsfriheten. Utskottet ansett att det för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats.

I 10 kap. i den föreslagna livsmedelslagen ingår det bestämmelser om administrativa tvångsmedel, bland annat förelägganden, förbud och beslut om återkallelse av godkännande. I de allvarligaste fallen kan tillsynsmyndigheten förbjuda en verksamhet eller återkalla sitt godkännande av en livsmedelslokal. På grundval av 56 § i livsmedelslagen kan tillsynsmyndigheten förbjuda primärproduktion, tillverkning, export, partihandel och annan distribution, servering eller annan överlåtelse eller användning i livsmedelstillverkning, om ett livsmedel eller informationen om det, primärproduktionsstället eller livsmedelslokalen eller den verksamhet som bedrivs där är av den arten att dessa av grundad anledning kan misstänkas orsaka allvarlig fara för människors hälsa eller fara till följd av en överträdelse av livsmedelsbestämmelserna som inte kan avhjälpas. På grundval av 60 § i livsmedelslagen kan tillsynsmyndigheten återkalla sitt godkännande av en livsmedelslokal antingen helt eller delvis, om en fara inte kan förhindras på något annat sätt eller om en livsmedelslokal eller den verksamhet som bedrivs där i väsentlig grad strider mot livsmedelsbestämmelserna och livsmedelsföretagaren inte har efterlevt tillsynsmyndighetens

RP 3/2021 rd

föreläggande eller förbud. Detta gäller också om företagaren inte är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 § och försummelsen är väsentlig och allvarlig. Vidare kan tillsynsmyndigheten med stöd av 61 § avbryta eller stoppa registrerad primärproduktion och livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet, om verksamheten i väsentlig grad strider mot livsmedelsbestämmelserna och företagaren inte har iakttagit ett föreläggande eller ett förbud som tillsynsmyndigheten har meddelat eller om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som anges i 7 §. Livsmedelsverket kan återkalla utseendet av ett laboratorium eller ett utsett egenkontrolllaboratorium med stöd av 62 § om laboratoriet eller den verksamhet som utövas där i väsentlig grad strider mot kraven i lagen och laboratoriet trots föreläggande från Livsmedelsverket inte avhjälpes bristerna.

Dessa åtgärder innebär inskränkningar i rätten att utöva näring. När det gäller bestämmelser om näringsverksamhet har utskottet brukat anse att återkallande av tillstånd får mer kännbara följder än avslag på tillståndsansökan. Därför har utskottet ansett att det för att lagstiftningen ska vara proportionerlig är nödvändigt att möjligheten att återkalla tillstånd kopplas till allvarliga eller väsentliga förseelser eller försummelser och till att eventuella anmärkningar och varningar till tillståndshavaren inte har lett till att bristerna i verksamheten har korrigerats (se t.ex. GrUU 13/2014 rd). Det anses dock att förslagen uppfyller grundlagsutskottets krav. Tillämpningen av 56 § kräver dock a priori att verksamheten orsakar eller kan orsaka en allvarlig fara. Förslaget kan i det hänseendet anses uppfylla proportionalitetskraven. Också för återkallelse av godkännande av en livsmedelslokal enligt 60 § krävs det att faran inte kan förhindras på något annat sätt eller att försummelsen är väsentlig och allvarlig. Även vid återkallelse av utseende av ett laboratorium krävs det att lagbestämmelserna överträds på ett väsentligt sätt och dessutom att företagaren försummar att följa myndighetens uppmaning att avhjälpa bristerna. Förslagen kan anses uppfylla proportionalitetskraven, eftersom en livsmedelsföretagare också har möjlighet att justera sin verksamhet till följd av tillsynsmyndighetens föreläggande eller förbud innan myndigheten kan återkalla godkännandet eller förbjuda verksamheten. Förslaget strider inte mot 18 § i grundlagen om vars och ens rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring.

Enligt 15 § i grundlagen är vars och ens egendom tryggad. I egendomsskyddet ingår det också att inskränkningar i användningen av egendomen inte får vara så betydande att de i själva verket har samma effekter som expropriation av egendom (exempelvis GrUU 38/1998 rd). Egendomsskyddet gäller inte bara fysiska personer utan det är en allmän rättsprincip som också gäller juridiska personer. De administrativa tvångsmedel som föreslås i livsmedelslagen innebär i praktiken ett ingrepp i egendomsskyddet för ägaren eller innehavaren till ett livsmedel, en livsmedelslokal eller ett primärproduktionsställe. I de administrativa tvångsmedlen ingår också omhändertagande av ett livsmedel (58 §) och användning av ett livsmedel för något annat ändamål som är godkänt av myndigheten eller förstörande av ett livsmedel (59 §). Dessutom kan Livsmedelsverket eller kommunen enligt 66 § förbjuda marknadsföring av ett livsmedel och i samband med förbudet bestämma att företagaren ska rätta marknadsföringen.

I propositionen föreslås en bestämmelse om nedläggning av webbplats, vars syfte är att ge myndigheten möjlighet att ingripa i den ökande försäljningen av livsmedel över nätet, om verksamheten kan medföra fara. Enligt 63 § kan Livsmedelsverket beordra att den webbplats som en företagare driver eller använder ska läggas ner, om det är uppenbart att de livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller informationen om dem medför fara för människors hälsa eller av grundad anledning kan misstänkas medföra fara för människors hälsa, vilseleder konsumenterna eller strider mot livsmedelsbestämmelserna på något annat sätt. Det ska i första hand bestämmas att en sådan del av webbplatsen ska läggas ner där det saluförs livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som strider mot livsmedelsbestämmelserna på det sätt som avses ovan. Om nedläggningen av en del av webbplatsen inte undanröjer överträdelserna

RP 3/2021 rd

av livsmedelsbestämmelserna, ska det vid behov bestämmas att hela webbplatsen ska läggas ner.

Enligt artikel 138 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 ska den behöriga myndigheten vidta någon av åtgärder som nämns i förordningen om myndigheten konstaterar bristande efterlevnad av livsmedelsbestämmelserna. När de behöriga myndigheterna beslutar vilka åtgärder som ska vidtas ska de ta hänsyn till den bristande efterlevnadens art och till den utsträckning i vilken aktören tidigare har efterlevt bestämmelserna. De administrativa tvångsmedlen enligt livsmedelslagen ger tillsynsmyndigheterna en uppsättning åtgärder att välja mellan i fall av överträdelse av bestämmelserna.

Enligt den föreslagna 40 § 1 mom. ska tillsynsmyndigheten ge företagarna råd och vägledning och i förekommande fall uppmana dem att följa livsmedelsbestämmelserna. I motiven till den föreslagna 40 § finns nuvarande praxis inom livsmedelstillsynen inskriven, nämligen att administrativa tvångsmedel tillgrips först efter att en företagare har låtit bli att följa instruktioner och uppmaningar som en myndighet meddelat i samband med en inspektion, förutsatt att fallet inte är av den omfattningen eller så allvarligt att tvångsmedel måste sättas in med en gång. Sammanfattningsvis kan de administrativa tvångsmedel som föreslås i livsmedelslagen anses vara godtagbara med avseende på egendomsskyddet.

Grunderna för att tillgripa administrativa tvångsmedel är exakt beskrivna i lagförslaget. Tvångsmedlen är dessutom motiverade med avseende på bestämmelsen i grundlagens 20 § om att trygga en sund livsmiljö. Lagförslaget beaktar också proportionalitetsprincipen.

Hemfrid

Enligt 10 § i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Enligt det föreslagna 40 § 2 mom. får en inspektion göras i ett tillsynsobjekt som är beläget i utrymmen som används för permanent boende för att genomföra de krav på offentlig kontroll som ställs i artikel 9, 10 och 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, om en inspektion är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion. Inspektionen får endast göras av en tillsynsmyndighet. Livsmedel framställs och säljs i allt större utsträckning i hemmet och därför har det ansetts nödvändigt att i förekommande fall utsträcka inspektionsrätten till hemfridsskyddade lokaler. För Finland bindande EU-lagstiftning kräver att de berörda myndigheterna har tillgång till rättsliga procedurer, med vilka de kan säkerställa att personalen har tillträde till en företagares lokaler och möjlighet att ta del av de dokument som företagaren innehåller, för att kunna utföra sitt uppdrag på behörigt sätt.

Grundlagsutskottet har tagit ställning till begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna i ett betänkande (GrUB 25/1994 rd). Begränsningar i de grundläggande fri- och rättigheterna måste grunda sig på en lag som är stiftad av riksdagen, och det innebär ett förbud att delegera en befogenhet att göra begränsningar till författningar på en lägre nivå än lag. Begränsningarna ska vara exakt avgränsade och tillräckligt exakt angivna. Dessutom måste den väsentliga innebörden av dem framgå av lagen. Grunderna för begränsningarna måste vara godtagbara. Begränsningarna måste bygga på ett tungt vägande samhällsbehov. Begränsningarna ska uppfylla proportionalitetskraven och de ska vara nödvändiga för att det godtagbara syftet ska nås. Någon viss begränsning är tillåten bara om målet inte har kunnat nås med mindre ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna. Grundlagsutskottet har också tagit ställning till inspektionernas nödvändighet för tryggnad av de grundläggande fri- och rättigheterna (se t.ex. GrUU 54/2014 rd och GrUU 18/2010 rd), alltså om inspektionerna kan anses nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas i enlighet med 10 § 3 mom. i grundlagen.

RP 3/2021 rd

Enligt utskottets etablerade praxis ska åtgärder som ingriper i hemfriden ha ett tydligt och tillräckligt nära samband med bestämmelserna om grundläggande fri- och rättigheter i grundlagen. Enligt förslaget är syftet med inspektioner som ingriper i hemfriden att trygga skyddet för befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. samt en sund miljö enligt 20 § i grundlagen.

I det föreslagna fallet kan livsmedelssäkerhet och förebyggande av matförgiftning anses uppfylla kravet på ett tungt vägande samhälleligt behov och kravet på att syftet ska vara godtagbart. Syftet med inspektioner som genomförs i lokaler som används som stadigvarande bostad är att garantera det allmänna skyddet enligt 19 § 3 mom. i grundlagen att främja befolkningens hälsa. Också sådana behörigheter att inspektera lokaler som används för stadigvarande boende som baserar sig på EU-lagstiftning, där sambandet med skydd av grundläggande fri- och rättigheter har varit mindre konkret, har under senare år några gånger behandlats i grundlagsutskottets praxis (se t.ex. GrUU 39/2016 rd, s. 5–6 och GrUU 54/2014 rd, s. 3, GrUU 6/2019 rd, s. 2–5): I sådana fall har ett viktigt gemensamt drag varit att den reglering av beslutanderätt som grundar sig på EU-lagstiftning inte tillåter att inspektionsrätten begränsas på det sätt som krävs i 10 § 3 mom. i grundlagen, och man det har därför varit nödvändigt att bedöma bestämmelserna utifrån principen om företräde för EU:s sekundärrätt. Grundlagsutskottet har också ansett att inspektionsrätt som ingriper i hemfriden innebär en rätt att på ett betydande sätt ingripa i det skydd för hemfriden som tryggas för var och en i grundlagen, och att det därför är fråga om betydande utövning av offentlig makt.

Den väsentliga innebörden i inspektionerna framgår av bestämmelserna och detta är exakt anggett och noga avgränsat. Enligt bestämmelserna för inspektioner inte utföras av någon annan än en tillsynsmyndighet och de får endast utföras i ett visst syfte. Inspektionerna måste vara nödvändiga för att utreda vissa omständigheter på inspektionsobjektet. Följaktligen uppfyller bestämmelserna kraven på delegeringsförbud, proportionalitet och nödvändighet. Nödvändigheten uppfyller också kravet på att en inspektion inte får utföras med medel som i mindre omfattning ingriper i hemfriden. Sammanfattningsvis kan bestämmelsen anses uppfylla kraven enligt 10 § i grundlagen samt grundlagens utlåtandep Praxis.

Utövning av offentlig makt

Enligt 119 § i Finlands grundlag ska de allmänna grunderna för myndigheternas uppgifter regleras genom lag. Grundlagsutskottet har, särskilt i samband med den reglering som är kopplad till de grundläggande fri- och rättigheterna, ansett det vara nödvändigt att det i en lag entydigt framgår vem som är den behöriga myndigheten eller att det i övrigt anges exakt eller åtminstone utgångspunkterna för förhållandet mellan myndigheternas befogenheter framgår tillräckligt exakt av den aktuella lagen (GrUU 18/2004 rd och de dokument som det hänvisas till där, nämligen GrUU 7/2001 rd, GrUU 21/2001 rd, GrUU 45/2001 rd, GrUU 47/2001 rd, GrUU 52/2001 rd och GrUU 17/2004 rd).

Propositionen innehåller bestämmelser om uppgifter som ska påföras jord- och skogsbruksministeriet, Livsmedelsverket, kommunerna, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, försvarsmakten och Tullen. Uppgifterna innehåller utövning av offentlig makt och bestämmelser om dem måste därför ingå i lag. Under de förutsättningar som anges i artiklarna 28–33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 får tillsynsmyndigheten delegera uppgifter inom den offentliga kontrollen eller kontroller, undersökningar och utredningar för den offentliga kontrollen till utomstående. Eventuella administrativa beslut som ska fattas på grundval av kontrollerna, undersökningarna eller utredningarna ska dock fattas av den delegerande tillsynsmyndigheten. Myndigheternas befogenheter och uppgifter beskrivs i detalj i lagen, och därför uppfylls kraven i grundlagen.

Överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter

Enligt 124 § i grundlagen får offentliga förvaltningsuppgifter anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning. Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock ges endast myndigheter. Grundlagsutskottet har behandlat överföring av förvaltningsuppgifter på andra än myndigheter (GrUU 11/2006 rd, GrU 11/2004 rd, GrUU 12/2004 rd).

Enligt den föreslagna 33 § får en tillsynsmyndighet få delegera kontroller, undersökningar och utredningar som behövs för offentlig kontroll eller annan offentlig verksamhet till organ med delegerade uppgifter samt offentliga kontrolluppgifter till fysiska personer. De administrativa beslut som eventuellt fattas utifrån dessa kontroller, undersökningar och utredningar fattas av den tillsynsmyndighet som delegerat uppgifterna. Det föreskrivs om de principer för god förvaltning som ska följas när man utför uppgifter enligt denna paragraf i förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003) och lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Till följd av det stora antalet uppgifter i samband med tillsynen bör det anses ändamålsenligt att delegera uppgifter. De grundläggande fri- och rättigheterna och rättssäkerheten tryggs genom att kraven på god förvaltning iaktas och förvaltningsbeslut endast fattas av myndigheter. Förvaltningsbeslut kan innebära betydande utövning av offentlig makt, och därför fattar myndigheter dem.

Delegering av lagstiftningsbehörighet

I 80 § i grundlagen ingår det bestämmelser om att utfärda förordning. Enligt paragrafen ska det dock genom lag utfärdas bestämmelser om grunderna för individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Republikens president, statsrådet och ministerierna får utfärda förordningar med stöd av bemyndigande i grundlagen eller någon annan lag. Också andra myndigheter kan genom lag bemyndigas att utfärda rättsnormer i bestämda frågor, om det med hänsyn till föremålet för regleringen finns särskilda skäl och regleringens betydelse i sak inte kräver att det sker genom lag eller förordning. Tillämpningsområdet för ett sådant bemyndigande måste vara exakt avgränsat. Genom lag ska det dock utfärdas bestämmelser om individens rättigheter och skyldigheter samt om frågor som enligt grundlagen i övrigt hör till området för lag. Enligt grundlagsutskottets praxis (GrUU 56/2002 rd) måste befogenheterna för att utfärda förordning och delegera lagstiftningsbehörighet vara tillräckligt exakta och noga avgränsade. Det ska tydligt framgå av en lag vad som kommer att regleras genom förordning.

I lagförslaget ingår det ett flertal bemyndiganden att utfärda förordning. Grundlagsutskottet har fäst vikt vid att ett bemyndigande att utfärda förordning i regel bör placeras i samband med den grundläggande bestämmelsen (GrUU 36/2018 rd). I 21, 22, 37 och 49 § i propositionen har det dock ansetts motiverat att bemyndigandena att utfärda förordning om en viss innehållsmässig helhet. I respektive paragraf specificeras dock den grundläggande bestämmelse som bemyndigandet att utfärda förordning gäller.

Enligt den föreslagna 21 § får jord- och skogsbruksministeriet genom förordning utfärda närmare bestämmelser om livsmedlens sammansättning, mikrobiologiska kvalitet och främmande ämnen i livsmedel, livsmedlens tillsatsämnen, aromer, enzymer, näringsämnen och processhjälpmedel, nya livsmedel, nationella arrangemang som krävs enligt EU-förordningen om nya livsmedel, de uppgifter som ges på livsmedelsförpackningar, i broschyrer, i reklam eller i andra marknadsföringssammanhang, uppgifter som ska ges om nationella benämningar på alkoholdrycker, vilka är möjliga enligt Europeiska unionens lagstiftning, om deras sammansättning och

om dryckerna, livsmedelskontaktmaterial samt om användningen och renhetskraven i fråga om dem och om anmälan om vissa näringstillskott.

Enligt den föreslagna 22 § får det genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet utfärdas närmare nationella bestämmelser om sådan verksamhet som anges i EU-förordningarna om livsmedelshygien, strukturella och funktionella krav som gäller livsmedelsverksamhet, krav som gäller hantering och transport av livsmedel samt krav på temperaturer, det nationella genomförandet av överenskommelsen om internationell transport av lättfördärliga livsmedel och om specialutrustning för sådan transport och om hälsotillståndet hos djur som används för livsmedelsproduktion samt om skötsel, hantering, provtagning, undersökningar och transport av dem och om den information som ska ges om djuren samt vissa nationella bestämmelser enligt EU:s veterinärförordning. Med stöd av bestämmelsen får det också utfärdas närmare bestämmelser om anmälan och handläggning av anmälan för registrering av primärproduktion, ansökan om godkännande av primärproduktionsställe och beslut om godkännande, anmälan och handläggning av anmälan för registrering av livsmedelslokal, ansökan om godkännande av livsmedelslokal och beslut om godkännande, meddelande om mobil livsmedelsverksamhet, anmälan om kontaktmaterialverksamhet, spårbarhet för livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial, krav på registrering och dokument som gäller livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial samt hantering och transport av dem, och märkning av livsmedel av animaliskt ursprung, egenkontroll för livsmedelsföretagare och kontaktmaterialföretagare och registreringskrav i anslutning till det, inspektioner i anslutning till offentliggörande av tillsynsuppgifter samt om offentliggörande av tillsynsuppgifter, anmälan om matförgiftning samt livsmedelsföretagares skyldighet att följa och kontrollera förekomsten av zoonosalstrare i animalieproduktionsdjur och livsmedel och att till den behöriga myndigheten lämna in uppgifter om undersökningar och undersökningsresultat som har samband med uppföljningen och kontrollen, och isolerade sjukdomsalstrare.

Med stöd av den föreslagna 37 § får närmare bestämmelser utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet om undersökning och undersökningsmetoder i fråga om sjukdomsalstrare i samband med uppföljning av zoonoser, med stöd av 49 § om köttbesiktning och tillsyn och anmälningar i samband med den samt skriftliga beslut om köttbesiktning, provtagning och tillsynsmyndigheters anmälningsskyldighet, med stöd av 50 § om förutsättningarna för Livsmedelsverkets medverkan i vissa uppgifter med avseende på export, i 51 § om förutsättningarna för och innehållet i tillsyn över export, med stöd av 52 § om ansökan om registrering, ordnande av invändningsförfarande och offentliggörande av ansökningar och beslut och om anmälningsskyldiga livsmedelsföretagare, de uppgifter som ska uppges i anmälan och hur anmälan ska göras och med stöd av 71 § om nedsättning av vissa avgifter för köttbesiktning och kontroller och om de nationella arrangemang och storleken på de avgifter som avses i vissa EU-rättsakter.

I vissa fall ska förordningar utfärdas av statsrådet. Genom förordning av statsrådet kan det utfärdas närmare bestämmelser om nationella arrangemang för genetiskt modifierade livsmedel och foder (21 §), Tullens uppgifter i övervakningen av exportkraven (30 §), behörighetskrav, språkkrav och fortbildning för personer som utför officiella kontrolluppgifter (32 §), krav på laboratorier och deras personal, förutsättningar för att utse laboratorier och anmälan om laboratorier (37 §), utredning och anmälan om matförgiftningar (49 §), med stöd av 53 § om ansökan om offentligt erkännande av, erkännande av, tillsyn över och återkallelse av erkännande av primärproduktionsställe och delområden som uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden och med stöd av 54 § om ansökan om registrering, ordnande av invändningsförfarande och offentliggörande av ansökningar och beslut och om anmälningsskyldiga livsmedelsföretagare, de uppgifter som ska uppges i anmälan och hur anmälan ska göras.

RP 3/2021 rd

Dessutom kan det enligt 21 § genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet utfärdas närmare bestämmelser om innehållet i och distributionen av det informationsmaterial om föda för spädbarn och småbarn som krävs i Europeiska unionens lagstiftning.

I en del av befogenheterna att utfärda förordning eftersträvas mer komprimerad utformning än vanligt. Tanken är att lagen ska vara lättare tillgänglig och lättare att förstå och därför undviker man onödiga upprepningar i lagtexten. Det grundläggande kravet ingår dock i varje bemyndigande att utfärda förordning. De grundläggande kraven på livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet baserar sig till stor del på EU-lagstiftning som är förpliktande för Finland och som består av EU-förordningar som är direkt tillämpliga i alla medlemsstater. Det har inte ansetts befogat att upprepa de grundläggande krav på livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet som ingår i dessa EU-förordningar. EU:s livsmedelslagstiftning beskrivs i kap. 2.2.1.

Dessutom ingår det befogenheter för myndigheterna att utfärda bestämmelser i vissa frågor som inte behöver regleras genom lag eller förordning. Enligt den föreslagna 20 § får Livsmedelsverket utfärda närmare bestämmelser om ordnande av hygienpasstester, grunderna för och uppörandet av testet, de språk som används vid testet och om bedömningen av godkänt avläggande av testet, om hygienpasset och beviljandet av det samt om datahanteringen. Enligt 37 § kan verket utfärda bestämmelser om anmälan om undersökningsresultat som tyder på allvarlig fara och om förvaring och sändande av prov och sjukdomsalstrare till ett nationellt referenslaboratorium och enligt 49 § om de metoder som ska användas vid köttbesiktning och om frekvensen och omfattningen av trikinundersökningarna i vissa fall.

De föreslagna bemyndigandena anges exakt och noga avgränsat. Följaktligen kan bemyndigandebestämmelserna anses uppfylla kraven i 80 § i grundlagen.

Yttrandefrihet

I 12 § i grundlagen föreskrivs det om yttrandefrihet och offentlighet. Enligt den paragrafen har var och en yttrandefrihet, till vilken hör rätten att framföra, sprida och ta emot information, åsikter och andra meddelanden utan att någon i förväg hindrar detta. Enligt den föreslagna 63 § får Livsmedelsverket bestämma att en företagares webbplats ska läggas ner, om det är uppenbart att ett livsmedel som saluförs via den eller uppgifter som lämnas om livsmedlet orsakar eller av grundad anledning kan befaras orsaka fara för människors hälsa eller vilseleder konsumenter på ett väsentligt sätt eller på något annat sätt väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Nedläggning av webbplats kan anses ha drag som kan jämföras med begränsning av yttrandefriheten. Grundlagsutskottet har i sitt utlåtande (GrUU 6/2019 rd, s. 5–6) konstaterat att villkoren för att lägga ner en webbplats på grund av proportionalitetskravet visavi den föreslagna begränsningen av yttrandefriheten måste skärpas och befogenheten att lägga ner en webbplats delas in i bestämmelsen på ett sätt som visar att en nedläggning av hela webbplatsen är en sista utväg. Åtgärderna för nedläggning av webbplats är successiva så att en webbplats ska läggas ner delvis, om exempelvis endast en del av de produkter som säljs på en webbutik strider mot livsmedelsbestämmelserna. Nedläggning av hela webbplatsen är en yttersta åtgärd. Webbplatsernas huvudsakliga syfte är marknadsföring och försäljning av livsmedel, och därför kan yttrandefriheten inte anses vara det rättsgodas som primärt ska skyddas. Utöandet av de grundläggande fri- och rättigheterna kan begränsas genom lag. Utrymmet för att utöva de grundläggande fri- och rättigheterna kan exempelvis begränsas av andras grundläggande fri- och rättigheter eller vägande samhälleliga intressen. För att trygga skyldigheten att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. och en sund miljö enligt 20 § i grundlagen bör myndigheterna kunna hindra att sådana livsmedel som är farliga eller annars väsentligt strider mot livsmedelsbestämmelserna marknadsförs, också med metoder som begränsar yttrandefriheten.

Rättssäkerhet

I 21 § i grundlagen ingår det bestämmelser om rättssäkerheten. Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. I 11 kap. ingår det överklagandebestämmelser med standardformuleringar för beslut som fattas med stöd av den föreslagna lagen. Följaktligen kan det anses att kraven på rättssäkerhet är uppfyllda.

Skydd för personuppgifter

Grundlagsutskottet har vanligen bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut uppgifter trots sekretess utifrån skyddet för privatliv och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få uppgifter gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet. Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut uppgifter kan enligt utskottet gälla behövliga uppgifter för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (GrUU 17/2016 rd).

Vidare har grundlagsutskottet ansett att rätten till information, som går före sekretessbestämmelserna, i sista hand går ut på att den myndighet som är berättigad till informationen i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som är skyddade med hjälp av den sekretess som gäller den myndighet som innehar informationen. I 41 och 42 § ingår det bestämmelser om Livsmedelsverkets rätt att för offentlig tillsyn och andra offentliga uppgifter få nödvändig information trots sekretessbestämmelserna. Följaktligen kan det anses att nödvändighetskravet uppfyller kraven i 10 § i grundlagen.

Det material som en myndighet har samlat i samband med utredningen av livsmedelsföretagares tillförlitlighet har uppkommit i en uppgift som innefattar utövning av offentlig makt. På behandling av sådana handlingar tillämpas de allmänna bestämmelserna om informationshantering i dataskyddsförordningen och dataskyddslagen. Om det vid utredningen av en företagares tillförlitlighet framkommer personuppgifter som har samband med straffdomar eller förseelser, tillämpas kraven i artikel 10 i allmänna dataskyddsförordningen på dem. Enligt den artikeln får behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och överträdelser eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 endast utföras under kontroll av myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Ett fullständigt register över fällande domar i brottmål får endast föras under kontroll av en myndighet.

Hygienpasstestet och andra dokument i anslutning till testet är handlingar som har uppkommit i en uppgift som innefattar utövning av offentlig makt. På behandling av dessa handlingar tillämpas allmänna lagar om informationshantering. I överensstämmelse med artikel 4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) ska Livsmedelsverket ange syftet och medlet för behandling av personuppgifter i samband med hygienpasstestet och betraktas därmed som personuppgiftsansvarig enligt förordningen, medan en hygienpasstestare betraktas som personuppgiftsbiträde för Livsmedelsverket. Livsmedelsverkets föreskrift om datahanteringen är enligt artikel 28.3 i den allmänna dataskyddsförordningen en bindande rättsakt som säkerställer att personuppgiftsbiträdena följer kraven i förordningen. Enligt regeringens uppfattning

stämmer förslagen överens med grundlagen, och lagförslagen kan därför behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Grundlagsutskottet har ansett att skyddet för personuppgifter i första hand ska tryggas med stöd av allmänna dataskyddsförordningen och nationell allmän lagstiftning (GrUU 14/2018 rd). Inom tillämpningsområdet för dataskyddsförordningen är det inte längre nödvändigt att i speciallagstiftningen ta in omfattande och detaljerade bestämmelser om behandling av personuppgifter. I fråga om anmälningar om matförgiftning anses det dock motiverat att föreskriva i 47 § att anmälningarna inte får innehålla personuppgifter.

Den rättsliga grunden för sådan behandling av personuppgifter som avses i propositionen är artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen (den personuppgiftsansvariges lagstadgade skyldighet), som möjliggör användning av regleringsmarginalen i enlighet med artikel 6.3. Lagförslaget innehåller specialbestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen och som gäller de typer av uppgifter som ska behandlas i övervakningsregistret samt tillgången till uppgifter och utlämnande av uppgifter.

I den föreslagna 81 § föreskrivs det om skydd för rapportörers identitet. Bestämmelsen avviker från 12 § 2 mom. i grundlagen, där det föreskrivs att handlingar som innehas av myndigheterna är offentliga. Enligt det momentet kan offentligheten begränsas genom lag, och i den föreslagna 81 § föreskrivs det om en avvikelse från den för att genomföra tillsynsförordningen.

Påföljdsavgift för livsmedelstillsyn

I den föreslagna 67 § ingår bestämmelser om en administrativ påföljdsavgift som påförs näringsidkare som underlåter att iakttä bestämmelserna. Grundlagsutskottets hävdvunna tolkning (se sammanfattning i GrUU 9/2012 rd, s. 2) är att en sådan avgift med avseende på 81 § i grundlagen varken är en skatt eller en avgift, utan en administrativ påföljd av sanktionskaraktär för en lagstridig gärning. I sak jämställer utskottet en ekonomisk påföljd av straffkaraktär med en straffrättslig påföljd (GrUU 57/2010 rd, GrUU 4/2001 rd, GrUU 32/2005 rd, GrUU 55/2005 rd). Enligt 2 § 3 mom. i grundlagen ska de allmänna grunderna för administrativa påföljder bestämmas i lag eftersom det innebär utövning av offentlig makt att påföra en sådan avgift. Utskottet anser också att det är fråga om betydande utövning av offentlig makt. Det ska lagstiftas exakt och tydligt om betalningsskyldigheten och grunderna för avgiftens storlek, lika väl som om den betalningsskyldiges rättssäkerhet och grunderna för att verkställa lagen (GrUU 32/2005 rd, GrUU 55/2005 rd). Även om kravet på exakthet enligt den straffrättsliga legalitetsprincipen i grundlagens 8 § inte direkt gäller administrativa påföljder kan det allmänna kravet på exakthet ändå inte förbigås i ett sammanhang som här.

Grundlagsutskottet har ansett att en administrativ påföljd av straffkaraktär som grundas på ett objektivt ansvar kan anses godtagbar med tanke på de grundläggande och mänskliga fri- och rättigheterna, om det rättsgoda sanktionssystemet skyddar är godtagbart med tanke på systemet med de grundläggande fri- och rättigheterna och motiveras av ett tillräckligt vägande samhällsligt behov. En ytterligare förutsättning är att vid påföljdsförfarandet på behörigt sätt beaktas hur individens rätt att försvara sig uppfylls och att det sörs för tillräckliga rättsskyddsgarantier (GrUU 9/2018 rd).

Grundlagsutskottet har ansett (GrUU 57/2010 rd) att det med tanke på hur det administrativa påföljdssystemet fungerar är väsentligt att förfarandet är så enkelt som möjligt utan att rättstryggheten åsidosätts. Grundlagsutskottet har under vissa randvillkor ansett det möjligt att föreskriva om sådana administrativa sanktioner som inte uttryckligen förutsätter vållande eller uppsåt hos gärningsmannen. Det bör dock föreskrivas om möjligheten för den betalningsskyldige

RP 3/2021 rd

att befrias från ansvar om den skada förseelsen orsakat är ringa eller om den betalningsskyldige gör sannolikt att det saknats grund för att påföra påföljden.

I fråga om administrativa påföljder av straffkaraktär har grundlagsutskottet fäst uppmärksamhet vid den så kallade *ne bis in idem*-regeln som ingår i artikel 4 i tilläggsprotokoll 7 till Europakonventionen, enligt vilken ingen får lagföras eller straffas på nytt i en brottmålsrättegång i samma stat för ett brott för vilket han redan har blivit slutligt frikänd eller dömd i enlighet med lagen och rättegångsordningen i denna stat (GrUU 9/2012 rd). Påföljdsbestämmelserna ska då tolkas i överensstämmelse med skyddet mot självinkriminering, och bland annat med beaktande av Europeiska människorättsdomstolens rättspraxis. Skyddet mot självinkriminering ett av kriterierna för en rättvis rättegång på det sätt som avses 21 § i grundlagen (GrUU 39/2014, s. 4/I och RP 309/1993 rd, s. 74/II).

Påföljdsavgiften för livsmedelstillsyn är motiverad för att säkerställa livsmedelstillsynens funktion och effektivitet för att uppnå det samhälleliga syftet bakom livsmedelstillsynssystemet, det vill säga livsmedelssäkerheten. För att trygga skyldigheten att främja befolkningens hälsa enligt 19 § 3 mom. och en sund miljö enligt 20 § i grundlagen bör myndigheterna kunna ingripa på ett effektivt sätt i verksamhet som strider mot livsmedelsbestämmelserna. I lagförslaget finns tillräckligt exakta bestämmelser om grunderna för skyldigheten att betala påföljdavgift för livsmedelstillsyn och för avgiftens belopp. I lagförslaget finns tillräckligt exakta bestämmelser också om de betalningsskyldigas rättssäkerhet, verkställigheten av påföljdsavgiften och verkställighetens preskribering. Påföljdsavgiftens verkställbarhet bestäms enligt lagen om rättegång i förvaltningsärenden. Den behöriga myndighetens beslut om administrativ påföljdsavgift är verkställbart när det vunnit laga kraft.

Grundavgifter för tillsyn

Om kommunernas beskattningsrätt föreskrivs i 121 § 3 mom. i grundlagen. Enligt den bestämmelsen utfärdas bestämmelser om grunderna för skattskyldigheten och för hur skatten bestäms samt om de skattskyldigas rättssäkerhet genom lag.

Om kommunala avgifter föreskrivs det inte i grundlagen. Grundlagsstiftaren har alltså lämnat den fråga öppen, huruvida kravet på bestämmelser i lag om statliga avgifter enligt 81 § 2 mom. i grundlagen också har betydelse för kommunala avgifter. I fråga om fördelningen av beslutanderätt om kommunala avgifter ska, utöver den betalningsskyldiges rättssäkerhet, också den kommunala självstyrelsen enligt 121 § i grundlagen beaktas. En offentligrättslig kommunal avgift kan bygga på bestämmelser i lag, men det har också ansetts möjligt att påföra dem direkt med stöd av den kommunala självstyrelsen (jfr 13 § 2 mom. i kommunallagen). Grundlagsutskottet har ansett att kommunerna utöver lagstadgade avgifter med stöd av sin självstyrelse också kan besluta om andra avgifter för lagstadgade uppgifter (GrUU 53/2002 rd och 12/2005 rd).

Trots att 81 § i grundlagen inte direkt gäller kommuner har kommunala avgifter i grundlagsutskottets praxis ansetts avvika från kommunala avgifter enligt samma slags kriterier som styr gränsdragningen mellan statliga skatter och avgifter. Avgift är vederlag för tjänster eller andra prestationer. Statliga avgifter förutsätter kostnadsmotsvarighet. Grundlagsutskottet har inte krävt absolut kostnadsmotsvarighet av kommunala avgifter. Dock har utskottet ansett att ju större avgiften blir jämfört med kostnaderna för att producera en tjänst, desto närmare ligger det till hands att betrakta prestationen som en skatt. Av lagen ska det framgå för hurudana tjänsteåtgärder, tjänster eller varor avgifter kan tas ut och hurudana prestationer som är helt avgiftsfria. Vidare har grundlagsutskottet ansett att vid bedömningen av vilka frågor angående kommunala avgifter som bör eller får regleras i lag bör det fästas vikt vid den arten av den motprestation

RP 3/2021 rd

den betalningsskyldige får av kommunen. Därvid har det bland annat betydelse om prestationen har samband med fullgörandet av en obligatorisk, lagstadgad kommunal uppgift eller om det är fråga om en frivillig uppgift. (GrUU 53/2002 rd, 12/2005 rd och 11/2014 rd)

Den grundavgift för tillsynen som enligt förslaget till livsmedelslag årligen ska tas ut av de tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen har karaktären av skatt och är 150 € för alla tillsynsobjekt. De aktörer som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen får bland annat utbildning, styrning och handledning. De drar också nytta av att sådan verksamhet i livsmedelsbranschen som strider mot livsmedelsbestämmelserna och snedvrider marknaden hindras genom den planmässiga tillsynen. Livsmedelstillsynens provtagningar inom ramen för planmässig tillsyn föreslås ingå i den årliga grundavgiften.

Utöver den årliga grundavgiften för tillsynen föreslås tas en prestationsbaserad avgift enligt kommunens taxa ut för tillsynsåtgärder av aktörerna. Behovet av livsmedelstillsyn för tillsynsobjekten baserar sig på Livsmedelsverkets riskklassificering. Såväl tillsynsfrekvensen som den tid som används för tillsynen bestäms enligt riskklassificeringen.

Den årliga grundavgiften för tillsynen enligt livsmedelslagen ska inte tas ut för sådana livsmedelslokaler som uppfyller definitionen på lanthandel enligt 4 § 2 mom. 32 punkten och inte heller av allmännyttiga samfund. I redogörelsen om livsmedelspolitik Mat2030 (2017) föreslår statsrådet att det utreds vilka verksamhetsmöjligheter det finns för lanthandeln och vilka instrumenten är i så fall. För att förbättra verksamhetsmöjligheterna för lanthandeln anses det i utredningen befogat att befria lanthandeln från den årliga grundavgiften för tillsyn. Om stöd för lanthandlar i form av mångservicecenter föreskrivs i statsrådets förordning (357/2019). Med allmännyttiga sammanslutningar avses i första hand välgörenhetsorganisationer och liknande som regelbundet delar ut mathjälp i form av lättförädlade livsmedel och berörs av livsmedelstillsynen. I livsmedelsbestämmelserna ingår det krav på verksamheten, men verksamheten får också en del eftergifter för att mathjälp ska kunna ges. Följaktligen anses det motiverat att befria den typen av organisationer och sammanslutningar från den årliga grundavgiften för tillsyn. Livsmedelsverksamhet där den årliga omsättningen understiger 15 000 € och där riskerna för livsmedelstryggheten är ringa anses inte innebära näringsidkande. Sådan verksamhet omfattas inte av den planmässiga livsmedelstillsynen, och av tillsynsobjektet uppbärs då ingen grundavgift för tillsynen.

Enligt regeringens uppfattning följer förslagen grundlagen, och de föreslagna lagarna kan stiftas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan och eftersom de EU-förordningar som gäller foderbranschen innehåller bestämmelser som föreslås bli kompletterade genom lag, föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lagförslag

1.

Livsmedelslag

RP 3/2021 rd

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 kap.

Allmänna bestämmelser

1 §

Lagens syfte

Syftet med denna lag är att

1) skydda konsumentens hälsa och ekonomiska intressen genom att garantera livsmedlens och livsmedelskontaktmaterialens säkerhet, trygga en god hälsomässig livsmedelskvalitet och övrig kvalitet enligt livsmedelsbestämmelserna och säkerställa att informationen om livsmedlen och livsmedelskontaktmaterialen är tillräcklig och korrekt,

2) i fråga om lagens tillämpningsområde främja verksamhetsbetingelserna för livsmedelsföretagare och kontaktmaterialföretagare.

Vid genomförandet av förpliktelseerna i livsmedelsbestämmelserna och tillsynen av att de följs ska hänsyn tas till livsmedels- och kontaktmaterialverksamhetens karaktär och omfattning samt andra till verksamheten anknutna omständigheter som påverkar livsmedelssäkerheten och konsumentskyddet, om inte något annat föreskrivs i lag.

2 §

Tillämpningsområde

Denna lag tillämpas på livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion, livsmedelskontaktmaterial, livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet, livsmedels- och kontaktmaterialföretagare samt livsmedelstillsynen i alla stadier av produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan för livsmedel och livsmedelskontaktmaterial.

Denna lag tillämpas inte på

- 1) primärproduktion avsedd för ett privathushålls eget bruk,
- 2) privathushålls framställning, hantering eller lagring av livsmedel som är avsedda för eget bruk,
- 3) alkoholdrycker eller alkoholpreparat till den del övrig lagstiftning innehåller bestämmelser om dessa.

Av bestämmelserna i 2 kap. ska endast 6 § 1—3 mom. och 14, 15 och 17 § tillämpas på verksamhet som avses i 8 § 2 mom. 3 punkten underpunkterna a och b och i 10 § 2 mom.

3 §

Europeiska unionens lagstiftning

Denna lag tillämpas på genomförandet av Europeiska unionens rättsakter om livsmedel, livsmedelskontaktmaterial, livsmedels- och livsmedelskontaktmaterialverksamhet samt livsmedelstillsyn till den del det inte föreskrivs något annat om genomförandet i någon annan lag.

RP 3/2021 rd

Vad som i denna lag föreskrivs om Europeiska unionen eller om Europeiska unionens medlemsstater gäller också Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och staterna inom det.

4 §

Förhållande till annan lagstiftning

Bestämmelser om kvaliteten på hushållsvatten och om förebyggande av sjukdomar som sprids med vatten finns i hälsoskyddslagen (763/1994). Bestämmelser om bekämpande av djursjukdomar som inverkar på livsmedelssäkerheten och sjukdomar som sprids från djur till människor finns också i lagen om djursjukdomar (441/2013). Bestämmelser om genomförandet av Europeiska unionens lagstiftning om tillsynen över iakttagandet av den gemensamma fiskeripolitiken och om gärningar som riktar sig mot den gemensamma fiskeripolitiken finns i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014). Bestämmelser om ekologisk produktion och om märkning av ekologiskt producerade produkter finns i lagen om tillsyn över ekologisk produktion (294/2015). Bestämmelser om krav som gäller hälsotillståndet hos personer som hanterar livsmedel finns också i lagen om smittsamma sjukdomar (1227/2016). Bestämmelser om grunderna för bedömning av strålsäkerheten hos livsmedel finns i strålsäkerhetslagen (859/2018). Bestämmelser om offentlig kontroll av livsmedel som förs in i Europeiska unionen finns i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019).

5§

Definitioner

I denna lag och i förordningar som utfärdats med stöd av denna lag tillämpas

1) definitionerna av *livsmedel*, *livsmedelsföretagare*, *detaljhandel*, *utsläppande på marknaden*, *spårbarhet*, *stadier i produktions-, bearbetnings- och distributionskedjan* och *slutkonsument* i artikel 2 och artikel 3 punkterna 3, 7, 8, 15, 16 och 18 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 om allmänna principer och krav för livsmedelslagstiftning, om inrättande av Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet och om förfaranden i frågor som gäller livsmedelssäkerhet,

2) definitionerna i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 om livsmedelshygien, dock inte definitionen av slakteri,

3) definitionerna i bilagorna I och III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 om fastställande av särskilda hygienregler för livsmedel av animaliskt ursprung,

4) definitionerna av *offentlig kontroll*, *annan offentlig verksamhet*, *organ med delegerade uppgifter*, *fara*, *officiell veterinär*, *officiell assistent*, *kontrollmärke*, *besiktning före slakt* och *besiktning efter slakt* i artiklarna 2, 3.5, 23, 32, 49 och 51 samt artikel 17 c och d i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel samt om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 999/2001, (EG) nr 396/2005, (EG) nr 1069/2009, (EG) nr 1107/2009, (EU) nr 1151/2012, (EU) nr 652/2014, (EU) 2016/429 och (EU) 2016/2031, rådets förordningar (EG) nr 1/2005 och (EG) nr 1099/2009 och rådets direktiv 98/58/EG, 1999/74/EG, 2007/43/EG, 2008/119/EG och 2008/120/EG och om upphävande av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 854/2004 och (EG) nr 882/2004, rådets direktiv 89/608/EEG, 89/662/EEG, 90/425/EEG, 91/496/EEG, 96/23/EG, 96/93/EG och 97/78/EG samt rådets beslut 92/438/EEG,

RP 3/2021 rd

5) definitionerna i artikel 2 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624 om särskilda bestämmelser för utförandet av offentlig kontroll av produktion av kött och för produktions- och återutläggningsområden för levande musslor i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625,

6) definitionerna i artikel 2 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2019/627 om enhetliga praktiska arrangemang för utförandet av offentlig kontroll av produkter av animaliskt ursprung avsedda att användas som livsmedel, i enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, och om ändring av kommissionens förordning (EG) nr 2074/2005 vad gäller offentlig kontroll,

7) definitionen av *kontrollerade uppfödningförhållanden* och *delområde* i artikel 1.2 och 1.3 i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375 om fastställande av särskilda bestämmelser för offentlig kontroll av trikiner i kött,

8) definitionerna av *zoonoser*, *zoonotiska smittämnen* och *matförgiftningsepidemi* i artikel 2.2 a, b och d i Europaparlamentets och rådets direktiv 2003/99/EG om övervakning av zoonoser och zoonotiska smittämnen, om ändring av rådets beslut 90/424/EEG och om upphävande av rådets direktiv 92/117/EEG,

9) definitionen av *groddar* i artikel 2 a i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 208/2013 om spårbarhetskrav för groddar och för frön avsedda för produktion av groddar, definitionen av nationella kvalitetssystem för livsmedel enligt definitionen i artikel 16 i

10) Definitionen av *nationella kvalitetssystem för livsmedel* enligt artikel 16 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005,

11) definitionen av *tekniker för distanskommunikation* i artikel 2.2 u i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 om tillhandahållande av livsmedelsinformation till konsumenterna och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EG) nr 1924/2006 och (EG) nr 1925/2006 samt om upphävande av kommissionens direktiv 87/250/EEG, rådets direktiv 90/496/EEG, kommissionens direktiv 1999/10/EG, Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/13/EG, kommissionens direktiv 2002/67/EG och 2008/5/EG samt kommissionens förordning (EG) nr 608/2004.

I denna lag och i de förordningar som utfärdas med stöd av denna lag avses med

1) *livsmedelsbestämmelser* bestämmelserna i denna lag, de bestämmelser som utfärdats med stöd av denna lag samt de bestämmelser i Europeiska unionens lagstiftning som omfattas av tillämpningsområdet för denna lag,

2) *tillsynsmyndighet* statliga och kommunala myndigheter som sköter tillsynsuppgifter enligt denna lag,

3) *tillsynsobjekt* en företagare som bedriver eller av grundad anledning kan antas bedriva livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet och en fysisk eller virtuell plats där det bedrivs eller av grundad anledning kan antas bedrivas livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet eller där det bevaras information som är av betydelse med tanke på efterlevnaden av livsmedelsbestämmelserna, samt den verksamhet företagaren bedriver på den platsen,

4) *primärproduktion* primärproduktion enligt artikel 3.17 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 samt överlåtelse av små mängder primärprodukter direkt till konsumenterna enligt artikel 1.2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004 och enligt artikel 1.3 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004,

5) *primärproduktionsställe* lantgård, trädgård eller annan plats där primärproduktion av livsmedel bedrivs,

6) *primärproduktionsföretagare* livsmedelsföretagare som bedriver primärproduktion av livsmedel och därmed sammanhängande verksamhet,

7) *registrerad primärproduktion* primärproduktion av livsmedel om vilken primärproduktionsföretagaren gjort en anmälan till den behöriga tillsynsmyndigheten och som registrerat av den myndigheten,

- 8) *godkänt primärproduktionsställe* ett primärproduktionsställe som har godkänts på det sätt som krävs enligt artikel 6.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004,
- 9) *livsmedelsverksamhet* verksamhet för produktion, bearbetning och distribution av livsmedel som bedrivs av en livsmedelsföretagare,
- 10) *registrerad livsmedelsverksamhet* verksamhet för produktion, förädling och distribution av livsmedel, om vilken livsmedelsföretagaren gjort en anmälan till den behöriga tillsynsmyndigheten och som registrerat av den myndigheten, dock inte primärproduktion,
- 11) *livsmedelslokal* en i artikel 2.1 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) Nr 852/2004 avsedda byggnad, lokal eller del av en sådan samt andra platser där livsmedel som är avsedda för försäljning eller annan överlåtelse tillverkas, förvaras, transporteras, saluförs, serveras eller på annat sätt hanteras, dock inte primärproduktionsställen,
- 12) *godkänd livsmedelslokal* en livsmedelslokal som har godkänts på det sätt som krävs enligt artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004,
- 13) *registrerad livsmedelslokal* en livsmedelslokal som har registrerats på det sätt som krävs enligt artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004,
- 14) *mobil livsmedelslokal* en flyttbar livsmedelslokal, exempelvis en försäljningsbil,
- 15) *virtuell lokal* en lokal som används för försäljning, förmedling eller annan livsmedelsverksamhet utan att livsmedlen finns i lokalen,
- 16) *köttbesiktning* besiktning före slakt och besiktning efter slakt,
- 17) *officiellt laboratorium* ett laboratorium som Livsmedelsverket har utsett att undersöka myndighetsprov,
- 18) *utsett egenkontrolllaboratorium* ett laboratorium som Livsmedelsverket har utsett att undersöka egenkontrollprov i enlighet med livsmedelsbestämmelserna,
- 19) *myndighetsprov* ett prov som tillsynsmyndigheten tar eller låter ta för den offentliga tillsynen eller för annan offentlig verksamhet i enlighet med livsmedelsbestämmelserna,
- 20) *renskötselområdet* renskötselområdet enligt 2 § i renskötsellagen (848/1990),
- 21) *renslakteri* ett sådant inom renskötselområdet beläget slakteri där det huvudsakligen slaktas renar,
- 22) *slakteri* andra slakterier än sådana som avses i 21 punkten,
- 23) *anläggning* en anläggning enligt artikel 4.27 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag"), dock inte ett slakteri,
- 24) *insekt* uppfödda insekter som är godkända enligt artikel 6.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 om nya livsmedel och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 och upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 och kommissionens förordning (EG) nr 1852/2001,
- 25) *livsmedelskontaktmaterial* material och produkter som direkt eller indirekt är i kontakt med livsmedel, som är avsedda att komma i kontakt med livsmedel eller som kan antas komma i kontakt med livsmedel,
- 26) *kontaktmaterialverksamhet* tillverkning av livsmedelskontaktmaterial och av intermediära material och produkter som används vid tillverkningen av dessa, partihandel med livsmedelskontaktmaterial samt införsel av den inre marknaden eller import av dem från länder utanför Europeiska unionen,
- 27) *kontaktmaterialföretagare* den som släpper ut livsmedelskontaktmaterial på marknaden,
- 28) *egenkontroll* ett system som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 178/2002 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 852/2004, genom vilket livsmedelsföretagaren identifierar och hanterar faror i anslutning till sin verksamhet och säkerställer att livsmedlet, primärproduktionsstället och livsmedelslokalen samt den livsmedelsverksamhet som bedrivs där uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna, samt ett system som krävs enligt kommissionens förordning (EG) nr 2023/2006 om god tillverkningssed när det gäller material och produkter avsedda att komma i kontakt med livsmedel, genom vilket kontaktmaterialföretagaren hanterar faror i anslutning till sin verksamhet och säkerställer att

livsmedelskontaktmaterialiet och kontaktmaterialverksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna,

29) *lättfördärliga livsmedel* livsmedel som på grund av dess egenskaper erbjuder goda möjligheter för mikrober att föröka sig, och som därför måste förvaras i annan temperatur än rumstemperatur,

30) *annan överlåtelse* överlåtelse av livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial utan ersättning i samband med livsmedels eller kontaktmaterialverksamhet som understöd, gåva eller prov eller för testning eller motsvarande ändamål,

31) *privathushåll* en familjs eller persons enskilda hushåll,

32) *namnskyddade produkter* produkter med sådana ursprungs- och geografiska beteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel som avses i artikel 5 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1151/2012 om kvalitetsordningar för jordbruksprodukter och livsmedel samt produkter märkta som garanterade traditionella specialiteter som avses i artikel 18 i den förordningen, produkter med geografiska beteckningar som avses i artikel 2.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 251/2014 om definition, beskrivning, presentation och märkning av, samt skydd av geografiska beteckningar för, aromatiserade vinprodukter och om upphävande av rådets förordning (EEG) nr 1601/91 samt produkter med skyddade geografiska beteckningar som avses i artikel 3.4 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/787 om definition, beskrivning, presentation och märkning av spritdrycker, användning av namn på spritdrycker i presentationen och märkningen av andra livsmedel, skydd av geografiska beteckningar för spritdrycker, användning av jordbruksalkohol och destillat av jordbruksprodukter i alkoholhaltiga drycker samt om upphävande av förordning (EG) nr 110/2008,

33) *lanthandel* livsmedelslokal som är belägen på den glest bebyggda eller den egentliga landsbygden, på landsbygden nära en stad eller i ett lokalt centrum på landsbygden, och vars avstånd till närmaste dagligvarubutik är minst 7,5 kilometer eller som annars är svårtillgänglig och vars försäljning av dagligvaror uppgår till mindre än 2 miljoner euro per år,

34) *allmännyttigt samfund* ett allmännyttigt samfund enligt 22 § i inkomstskattelagen (1535/1992).

2 kap.

Krav på livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet

6 §

Allmänna krav på verksamheten

En livsmedelsföretagare ska i sin verksamhet se till att livsmedlen till sina kemiska, fysikaliska, mikrobiologiska och hälsomässiga egenskaper är lämpade som människoföda och att de inte orsakar fara för människors hälsa. Företagaren ska också se till att livsmedlen och informationen om dem inte vilseleder konsumenterna.

En kontaktmaterialföretagare ska i sin verksamhet se till att livsmedelskontaktmaterialen är lämpliga för livsmedelsanvändning och att de är sådana att de inte orsakar fara för människors hälsa eller orsakar olämpliga förändringar i livsmedels sammansättning eller organoleptiska egenskaper. Kontaktmaterialföretagaren ska också se till att informationen om livsmedelskontaktmaterialen inte vilseleder konsumenterna.

Utöver det som föreskrivs i 1 mom. ska livsmedelsverksamhet vara sådan att säkerheten för de livsmedel som produceras, tillverkas, förvaras eller hanteras inte äventyras och att livsmedelsverksamheten också i övrigt uppfyller kraven enligt livsmedelsbestämmelserna.

En livsmedelsföretagare som tillverkar, låter tillverka, importerar eller på annat sätt på marknaden släpper ut livsmedel som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och

RP 3/2021 rd

rådets förordning (EG) nr 1925/2006 om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel ska göra en anmälan till Livsmedelsverket.

En livsmedelsföretagare som tillverkar, låter tillverka, importerar eller på annat sätt på marknaden släpper ut kosttillskott som omfattas av tillämpningsområdet för Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/46/EG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om kosttillskott ska göra anmälan till Livsmedelsverket. En anmälan ska göras även när produktens sammansättning i fråga om de ämnen som kännetecknar det ändras.

7 §

Företagares tillförlitlighet

En livsmedels- och kontaktmaterialföretagare ska vara tillförlitlig. En företagare anses inte vara tillförlitlig om företagaren

1) under tre år före bedömningen i sin verksamhet upprepade gånger har visat uppenbar likgiltighet för tryggheten av livsmedelssäkerheten, för iakttagandet av livsmedelsbestämmelserna och för konsumenternas säkerhet,

2) under tre år före bedömningen upprepade gånger eller i betydande grad har försummat sina registrerings-, rapporterings- och betalningsåtaganden i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter samt avgifter som Tullen tar ut, eller

3) enligt utmätning eller annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder.

Om företagaren är en juridisk person gäller kravet på tillförlitlighet verkställande direktören och dennes ställföreträdare, medlemmar och suppleanter i styrelsen, medlemmar och suppleanter i förvaltningsrådet och jämförbara organ, ansvariga bolagsmän och andra som hör till den högsta ledningen. Kravet på tillförlitlighet gäller även personer som direkt eller indirekt innehar mer än 25 procent av aktierna i ett aktiebolag eller av den rösträtt som aktierna medför eller har motsvarande ägande- eller bestämmanderätt, om det är fråga om en annan sammanslutning än ett aktiebolag.

För bedömning av tillförlitligheten kan de omständigheter som avses i 1 mom. utredas för sådana registrerade företag och organisationer som avses i 3 § i företags- och organisationsdatalagen (244/2001), vilka har en direkt eller indirekt koppling till en livsmedels- eller kontaktmaterialföretagare eller till personer som avses i 2 mom.

För att klarlägga en företagares tillförlitlighet kan den behöriga tillsynsmyndigheten av Enheten för utredning av grå ekonomi begära en sådan fullgöranderapport om företagaren som avses i 5 § i lagen om Enheten för utredning av grå ekonomi (1207/2010).

8 §

Registrerad primärproduktion

En primärproduktionsföretagare ska göra anmälan om primärproduktion av livsmedel för registrering av verksamheten i den elektroniska tjänst som den behöriga tillsynsmyndigheten tillhandahåller eller lämna uppgifterna till den behöriga tillsynsmyndigheten på annat sätt till den behöriga tillsynsmyndigheten senast fyra veckor innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Om verksamheten avbryts eller avslutas ska det också utan dröjsmål göras en anmälan till tillsynsmyndigheten.

En anmälan som avses i 1 mom. behöver dock inte göras om

1) kommunen får uppgifter om primärproduktionen från en annan myndighet,

2) det är fråga om primärproduktion av vilda växter, vilda svampar eller frilevande vilt, eller

3) det är fråga om primärproduktion av växter eller svamp, och

a) det är fråga om en enskild person,

b) verksamheten inte kan betraktas som idkande av näring, eller

RP 3/2021 rd

c) verksamheten är en del av samma företagares registrerade livsmedelverksamhet enligt 10 §.

I det fall som avses i punkt 1 ska kommunen underrätta företagaren om att kommunen fått uppgifterna från en annan myndighet.

Den kommun där primärproduktionsstället är beläget ska handlägga anmälan och föra in uppgifterna om registrering av primärproduktionen i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet och elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt underrätta företagaren om att uppgifterna har förts in. Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om införandet av uppgifter.

9 §

Godkänt primärproduktionsställe för groddar

En primärproduktionsföretagare som bedriver primärproduktion av groddar ska, med avvikelse från vad som föreskrivs i 8 §, hos den behöriga tillsynsmyndigheten ansöka om godkännande av primärproduktionsstället innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Om verksamheten avbryts eller avslutas ska det också utan dröjsmål göras en anmälan till tillsynsmyndigheten.

Ansökan om godkännande enligt 1 mom. behöver dock inte göras om primärproduktionsföretagaren på primärproduktionsstället bedriver produktion av groddar i liten skala. I fråga om sådan livsmedelsverksamhet ska det dock göras en anmälan enligt 8 §.

Primärproduktionsstället godkänns av den kommun där primärproduktionsstället är beläget. Kommunen ska fatta beslut om godkännande av ett primärproduktionsställe inom 60 dygn från det att ärendet inleddes, om inte ärendets omfattning, ansökans bristfällighet eller någon annan särskild orsak kräver en längre handläggning av ärendet. Kommunen kan i sitt beslut ställa villkor för förebyggande av faror. Kommunen ska föra in uppgifterna om godkännande av primärproduktionsstället i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet och elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt underrätta företagaren om att uppgifterna har förts in. Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om införandet av uppgifter.

10 §

Registrerad livsmedelsverksamhet

En livsmedelsföretagare ska göra anmälan om livsmedelsverksamhet för registrering av verksamheten i den elektroniska tjänst som den behöriga tillsynsmyndigheten tillhandahåller eller lämnauppgifterna till den behöriga tillsynsmyndigheten på annat sätt senast fyra veckor innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Om verksamheten avbryts eller avslutas ska det också utan dröjsmål göras en anmälan till den behöriga tillsynsmyndigheten.

En anmälan som avses i 1 mom. behöver dock inte göras, om verksamheten och riskerna i samband med den är ringa och

1) livsmedelsverksamheten äger rum i samma lokal som annan näringsverksamhet som företagaren bedriver,

2) det är fråga om en enskild person, eller

3) verksamheten inte kan betraktas som idkande av näring.

Den kommun där livsmedelslokalen är belägen handlägger anmälan om livsmedelsverksamheten.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 3 mom. ska anmälan om livsmedelsverksamhet handläggas av livsmedelsföretagarens hemkommun, om verksamheten bedrivs i

1) en mobil livsmedelslokal,

RP 3/2021 rd

2) en livsmedelslokal där livsmedel enbart transporteras eller förvaras i ett eller flera transportfordon eller en eller flera containrar,

3) en virtuell lokal.

Om företagaren inte har sin hemort i Finland, ska anmälan om livsmedelsverksamheten handläggas av den kommun inom vars område livsmedelsverksamheten inleds.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården handlägger anmälningar om registrering av tillverkningslokaler som avses i 14 § 1 mom. 2 punkten i alkohollagen (1102/2017) och lagerlokaler som avses i 16 § 1 mom. 2 punkten i den lagen. Regionförvaltningsverket handlägger anmälningar om registrering av sådana detaljhandelsställen för alkoholdrycker som avses i 17 § 2 mom. och 26 § i alkohollagen.

Den behöriga tillsynsmyndigheten ska handlägga anmälan och föra in uppgifterna om registreringen av livsmedelsverksamheten i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet och elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt underrätta företagaren om att uppgifterna har förts in. Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om införandet av uppgifter.

11 §

Godkänd livsmedelslokal

En livsmedelsföretagare som bedriver livsmedelsverksamhet i fråga om vilken det enligt artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 krävs en godkänd livsmedelslokal, ska med avvikelse från vad som föreskrivs i 10 § ansöka om godkännande av livsmedelslokalen hos den behöriga tillsynsmyndigheten innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Om verksamheten avbryts eller avslutas ska det också utan dröjsmål göras en anmälan till den behöriga tillsynsmyndigheten.

Ansökan om godkännande av livsmedelslokalen behöver dock inte göras, om en primärproduktionsföretagare bedriver sådan tillverkning av livsmedel som är förenad med låg risk för livsmedelssäkerheten av primärprodukter som företagaren själv producerat. Som verksamhet som är förenad med låg risk för livsmedelssäkerheten betraktas verksamhet enligt artikel 1.3 d eller e och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och verksamhet enligt artikel 12.1 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624. Ansökan om godkännande behöver inte heller göras, om företagaren bedriver verksamhet som avses i artikel 1.5 b i och ii i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004. I fråga om en sådan livsmedelslokal ska det dock göras en anmälan enligt 10 § 1 mom.

Den kommun där livsmedelslokalen är belägen godkänner de livsmedelslokaler som avses i 1 mom. Livsmedelsverket godkänner slakterier och anläggningar för vilthantering samt sådana livsmedelslokaler i anslutning till dem som kräver godkännande. Regionförvaltningsverket godkänner renslakterier och sådana livsmedelslokaler i anslutning till dem som kräver godkännande.

Livsmedelsföretagarens hemkommun godkänner de livsmedelslokaler som avses i 1 mom. om de är mobila livsmedelslokaler. Livsmedelsverket godkänner mobila slakterier och anläggningar för vilthantering samt sådana livsmedelslokaler i anslutning till dem som kräver godkännande. Regionförvaltningsverket godkänner mobila renslakterier och sådana livsmedelslokaler i anslutning till dem som kräver godkännande.

Regionförvaltningsverket och kommunen anmäler godkända livsmedelslokaler till Livsmedelsverket, som ger varje livsmedelslokal ett godkännandenummer.

Den behöriga tillsynsmyndigheten ska fatta beslut om godkännande av en livsmedelslokal inom 60 dygn från det att ärendet inleddes, om inte ärendets omfattning, ansökans bristfällighet eller någon annan särskild orsak kräver en längre handläggning av ärendet. Myndigheten kan i sitt beslut ställa villkor för förebyggande av faror. Myndigheten ska föra in uppgifterna om

RP 3/2021 rd

godkännande av livsmedelslokalen i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet och elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt underrätta företagaren om att uppgifterna har förts in. Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om registreringen av uppgifter.

12 §

Meddelande om livsmedelsverksamhet i mobil livsmedelslokal

En livsmedelsföretagare ska meddela

- 1) de kommuner inom vars område registrerad livsmedelsverksamheten i en mobil livsmedelslokal bedrivs,
- 2) Livsmedelsverket om livsmedelsverksamhet i ett mobilt slakteri eller en mobil vilthanteringsanläggning och i godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem,
- 3) regionförvaltningsverket om livsmedelsverksamhet i ett mobilt renslakteri och en godkänd livsmedelslokal i anslutning till ett sådant,
- 4) de kommuner inom vilkas område verksamheten bedrivs om livsmedelsverksamhet i någon annan godkänd mobil livsmedelslokal.

Anmälan ska vara den behöriga tillsynsmyndigheten senast fyra vardagar innan den anmälda verksamheten inleds.

13 §

Registrerad kontaktmaterialverksamhet

En kontaktmaterialföretagare ska göra en anmälan om sitt verksamhetsställe och om den kontaktmaterialverksamhet som bedrivs där för registrering av verksamheten i den elektroniska tjänst som den behöriga tillsynsmyndigheten tillhandahåller eller lämna in uppgifterna på annat sätt senast fyra veckor innan verksamheten inleds eller ändras väsentligt. Anmälan ska göras till den kommun där verksamhetsstället finns. Om verksamheten avbryts eller avslutas ska det utan dröjsmål göras en anmälan till den kommun där verksamheten finns. Kommunen ska handlägga anmälan föra in uppgifterna om registreringen av kontaktmaterialverksamheten i det centraliserade verksamhetsstyrnings- och datahanteringssystemet för miljö- och hälsoskyddet och elektroniskt eller på något annat motsvarande sätt underrätta företagaren om att uppgifterna har förts in. Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om införandet av uppgifter.

14 §

Spårbarhet

I fråga om livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial ska den spårbarhetsinformation som krävs enligt livsmedelsbestämmelserna lämnas till mottagaren.

Bestämmelser om livsmedelsföretagares skyldighet att ordna spårbarhet för fiskeri- och vattenbruksprodukter finns dessutom i artiklarna 56 och 58 i rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i unionen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs, om ändring av förordningarna (EG) nr 847/96, (EG) nr 2371/2002, (EG) nr 811/2004, (EG) nr 768/2005, (EG) nr 2115/2005, (EG) nr 2166/2005, (EG) nr 388/2006, (EG) nr 509/2007, (EG) nr 676/2007, (EG) nr 1098/2007, (EG) nr 1300/2008, (EG) nr 1342/2008 och upphävande av förordningarna (EEG) nr 2847/93, (EG) nr 1627/94 och (EG) nr 1966/2006 och bestämmelser om livsmedelsföretagares skyldighet att lämna konsu-

RP 3/2021 rd

menterna information om fiskeri- och vattenbruksprodukter i artiklarna 67 och 68 i kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 404/2011 om tillämpningsföreskrifter för rådets förordning (EG) nr 1224/2009 om införande av ett kontrollsystem i gemenskapen för att säkerställa att bestämmelserna i den gemensamma fiskeripolitiken efterlevs.

15 §

Egenkontroll

En livsmedelsföretagare och en kontaktmaterialföretagare ska ha ett system för att identifiera och hantera faror i samband med sin verksamhet och säkerställa att verksamheten uppfyller de krav som ställs i livsmedelsbestämmelserna. Företagaren ska dokumentera resultatet av egenkontrollen med tillräcklig precision.

När en livsmedelsföretagare för in livsmedel som omfattas av de särskilda salmonellagarantier som avses i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EY) 853/2004 gällande livsmedel av animaliskt ursprung till Finland från en annan medlemsstat i Europeiska unionen ska det i egenkontrollen ingå en plan för provtagning och undersökning av dessa livsmedel med tanke på eventuell upptäckt av salmonella.

16 §

Offentliggörande av tillsynsuppgifter

En livsmedelsföretagare som omfattas av planmässig livsmedelstillsyn ska offentliggöra tillsynsmyndighetens rapporter över inspektion av livsmedelsverksamheten. Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om offentliggörandet av tillsynsuppgifter.

Skyldigheten att offentliggöra tillsynsuppgifter gäller inte

- 1) primärproduktionsföretagare,
- 2) ställen för tillverkning och lagring av alkoholdrycker och företagare som i första hand bedriver detaljförsäljning av alkoholdrycker.

Den senaste rapporten över inspektionen av livsmedelsverksamheten ska tillhandahållas på ett lättillgängligt sätt på livsmedelsföretagarens webbplats eller på något annat motsvarande sätt. I en livsmedelslokal som besöks av konsumenter ska rapporten dessutom finnas framlagd nära ingången eller på någon annan plats som konsumenterna lätt kan se.

17 §

Företagares skyldighet att lämna uppgifter

Livsmedels- och kontaktmaterialföretagaren ska omedelbart underrätta den behöriga tillsynsmyndigheten om sådana allvariga faror för människors hälsa som uppdagats i egenkontrollen eller på annat sätt samt om åtgärder som vidtagits för att rätta till dessa missförhållanden.

Om en livsmedelsföretagare har fått kännedom om att ett av företagaren producerat, bearbetat eller distribuerat livsmedel har orsakat matförgiftning eller misstänker att livsmedlet kan orsaka matförgiftning, ska företagaren omedelbart underrätta detta till den kommunala tillsynsmyndighet som svarar för livsmedelstillsynen. Det livsmedel eller den råvara som misstänks ha orsakat matförgiftning eller ett prov av livsmedlet eller råvaran ska förvaras så att livsmedlet, råvaran eller provet kan undersökas på ett laboratorium för klarläggande av orsaken till matförgiftningen.

18 §

Zoonoser

RP 3/2021 rd

En livsmedelsföretagare ska under alla omständigheter så effektivt som möjligt förhindra livsmedelsburen spridning av zoonotiska smittämnen till människor. Livsmedelsföretagaren ska följa och kontrollera förekomsten av zoonotiska smittämnen i djur som används för livsmedelsproduktion och i livsmedel. Företagaren ska sända uppgifterna om de undersökningar och undersökningresultat som har samband med uppföljningen och kontrollen till den behöriga tillsynsmyndigheten.

19 §

Hygienpass

En person som hanterar oförpackade och lättfördärliga livsmedel i en livsmedelslokal ska ha ett hygienpass som påvisar livsmedelshygienisk kompetens, enligt en modell som godkänts av Livsmedelsverket, om personen har arbetat med uppgifter som förutsätter hantering av oförpackade och lättfördärliga livsmedel i minst tre månader.

Hygienpass krävs dock inte av den som arbetar i livsmedelslokaler enbart

1) i egenskap av fänge som omfattas av skyldigheter enligt 8 kap. 2 § i fängelselagen (767/2005),

2) inom beväringstjänst eller vapenfri tjänst enligt värnpliktslagen (1438/2007), militärtjänst enligt lagen om frivillig militärtjänst för kvinnor (194/1995) eller civiltjänst enligt civiltjänstlagen (1446/2007),

3) i egenskap av klient enligt lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården (812/2000), inom arbetsverksamhet enligt lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda (519/1977), inom dagverksamhet enligt lagen om service och stöd på grund av handikapp (380/1987), inom verksamhet i sysselsättningsyfte för personer med funktionsnedsättning eller arbetsverksamhet för personer med funktionsnedsättning enligt socialvårdslagen (1301/2014),

4) i egenskap av person som har dömts till en samhällspåföljd enligt lagen om verkställighet av samhällspåföljder (400/2015).

Livsmedelsföretagare ska föra bok över den livsmedelshygieniska kompetensen hos personer som arbetar i livsmedelslokalen och på begäran visa upp uppgifterna för tillsynsmyndigheten.

Livsmedelsverket ska utarbeta ett hygienpasstest för bedömning av livsmedelshygienisk kompetens. Hygienpasstesten ordnas och hygienpass beviljas av de hygienpasstestare som avses i 20 §. En hygienpasstestare får ta ut avgift för testet och beviljandet av hygienpass.

Hygienpass beviljas personer som genomgått ett hygienpasstest med godkänt resultat. Livsmedelsverket kan vid behov bevilja hygienpass enligt samma grunder som en hygienpasstestare samt återkalla ett hygienpass, om det beviljats på väsentligen oriktiga grunder.

20 §

Hygienpasstestare

Livsmedelsverket kan på ansökan som hygienpasstestare godkänna en person, som

1) har en sådan högskoleexamen som förutsätts i 32 §, eller

2) har sådan examen eller behärskar ämnet så att personen är behörig för en tjänst eller befattning som lektor eller lärare vilken anknyter till livsmedelshygien vid en högskola eller vid en läroanstalt som hör till Utbildningsstyrelsens verksamhetsområde.

Livsmedelsverket övervakar hygienpasstestarnas verksamhet. Livsmedelsverket kan återkalla ett godkännande av en hygienpasstestare, om testaren inte ordnat hygienpasstester eller beviljat hygienpass på över tre år. Dessutom kan godkännandet återkallas om testaren i väsentlig grad har brutit mot de bestämmelser och föreskrifter som gäller hygienpasstestning eller inte har rättat till sin verksamhet på uppmaning av Livsmedelsverket inom den tidsfrist som verket har satt ut. Godkännandet kan också återkallas temporärt.

RP 3/2021 rd

När en hygienpasstestare fullgör uppgifter enligt denna paragraf tillämpas på honom eller henne det som i 33 § 3 mom. föreskrivs om organ eller fysiska personer med delegerade uppgifter.

Livsmedelsverket får meddela närmare föreskrifter om ordnande av hygienpasstester, grunderna för och utarbetande av testerna, de språk som används vid testerna och bedömningen av godkänt avläggande av testerna samt om hygienpasset och beviljandet av det, behandlingen av registeruppgifter som gäller hygienpasstestare och informationshanteringen.

21 §

Närmare bestämmelser om livsmedel och livsmedelskontaktmaterial

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de krav som enligt 6 § 1 och 2 mom. ställs på livsmedel och livsmedelskontaktmaterial när det gäller

- 1) livsmedlens sammansättning, mikrobiologiska kvalitet och främmande ämnen i livsmedel,
- 2) tillsatsämnen, aromer, enzymer, näringsämnen och processhjälpmedel i livsmedel,
- 3) nationella arrangemang som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2015/2283 om nya livsmedel och om ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1169/2011 och upphävande av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 258/97 och kommissionens förordning (EG) nr 1852/2001,
- 4) de uppgifter som lämnas på livsmedelsförpackningar, i broschyrer, i reklam eller i andra marknadsföringssammanhang,
- 5) de nationella benämningarna på alkoholdrycker enligt Europeiska unionens lagstiftning, dessa alkoholdryckers sammansättning och de uppgifter som ges om dem,
- 6) livsmedelskontaktmaterial och deras användning samt märkningar och renhetskrav i fråga om dem.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) hur den anmälan som avses i 6 § 4 mom. ska göras samt övriga nationella arrangemang som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1925/2006 om tillsättning av vitaminer och mineralämnen samt vissa andra ämnen i livsmedel,
- 2) hur den anmälan som avses i 6 § 5 mom. ska göras.

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om innehållet i och distributionen av sådant informationsmaterial om spädbarns- och småbarnskost som krävs enligt artikel 10 i kommissionens delegerade förordning (EU) om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 609/2013 vad gäller särskilda sammansättnings- och informationskrav för modersmjölksersättning och tillskottsnäring och vad gäller informationskrav för uppfödning av spädbarn och småbarn.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om nationella arrangemang som krävs enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1829/2003 om genetiskt modifierade livsmedel och foder.

22 §

Närmare bestämmelser om livsmedels- och kontaktmaterialverksamhet

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om de krav som enligt 6 § 3 mom. ställs på livsmedelsverksamhet när det gäller

- 1) nationella bestämmelser om verksamheter som avses i artikel 1.2 c i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004, artikel 1.3 c, d och e, artikel 1.5 b i och ii och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 och artikel 12.1 i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624,

RP 3/2021 rd

- 2) krav på utrymmen, konstruktioner och verksamhet i fråga om livsmedelsverksamhet,
- 3) hantering och transport av livsmedel samt krav på temperaturer,
- 4) det nationella genomförandet av överenskommelsen om internationell transport av lättförädlbara livsmedel och om specialutrustning för sådan transport (FördrS 48/1981), nedan ATP-avtalet,
- 5) hälsotillståndet hos djur som används för livsmedelsproduktion samt om skötsel, hantering, provtagning, undersökningar och transport som avser dem samt den information som ska ges om dem,
- 6) nationella bestämmelser som avses i bilaga III kapitel A del I punkt 6.2 och 6.5 samt punkt 4. i bilaga V till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati.
Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om
 - 1) hur anmälan enligt 8 § om registrering av primärproduktion ska göras och anmälan handläggas,
 - 2) hur ansökan enligt 9 § om godkännande av primärproduktionsställe ska göras och beslutet om godkännande fattas,
 - 3) hur anmälan enligt 10 § om registrering av livsmedelsverksamhet ska göras och anmälan handläggas,
 - 4) hur ansökan enligt 11 § om godkännande av livsmedelslokal ska göras och beslutet om godkännande fattas,
 - 5) anmälan som avses i 12 §,
 - 6) hur anmälan enligt 13 § om registrering av kontaktmaterialverksamhet ska göras,
 - 7) i 14 § avsedd spårbarhet för livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial, krav på dokumentation och handlingar som gäller livsmedel, djur som används för livsmedelsproduktion och livsmedelskontaktmaterial och hantering och transport av dessa samt märkning av livsmedel av animaliskt ursprung,
 - 8) egenkontrollen enligt 15 § för livsmedels- och kontaktmaterialföretagare och de krav på dokumentation som gäller det,
 - 9) inspektioner i anslutning till offentliggörande av tillsynsuppgifter samt offentliggörande av tillsynsuppgifter som avses i 16 §,
 - 10) underrättelser enligt 17 §,
 - 11) i 18 § avsedd uppföljning och kontroll av zoonoser samt, sändande av undersökningsinformation och livsmedelföretagarens skyldigheter för att förhindra spridningen av zoonotiska smittämnen.

3 kap.

Myndigheterna och deras uppgifter

23 §

Jord- och skogsbruksministeriets uppgifter

Jord- och skogsbruksministeriet planerar och styr verkställigheten av livsmedelsbestämmelserna.

24 §

Livsmedelsverkets uppgifter

RP 3/2021 rd

Livsmedelsverket planerar, styr och utvecklar livsmedelstillsynen och utför livsmedelstillsyn på riksnivå på det sätt som anges i denna lag.

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska Livsmedelsverket

- 1) styra regionförvaltningsverken vid planeringen, styrningen och utvärderingen av den kommunala livsmedelstillsynen,
- 2) sköta köttbesiktning och annan livsmedelstillsyn i slakterier, vilthanteringsanläggningar och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem,
- 3) vid behov sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet,
- 4) vid behov utse andra veterinärer än sådana som inte är anställda hos Livsmedelsverket eller kommunen att utföra besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet,
- 5) offentliggöra resultaten av utförd livsmedelstillsyn,
- 6) övervaka att de laboratorier som avses i 34 § följer livsmedelsbestämmelserna,
- 7) vid behov i samarbete med kommunerna svara för planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogram som Europeiska unionens lagstiftning förutsätter,
- 8) vid behov i samarbete med kommunerna delta i planeringen och genomförandet av provtagning och analys när det gäller myndighetsprov inom livsmedelstillsynen och prov inom de uppföljnings- och tillsynsprogram som avses i 6 punkten,
- 9) på riksnivå svara för sådana tillsynsuppgifter inom livsmedelssäkerheten som kräver särskild sakkunskap och för andra officiella uppgifter samt för sammanställning av tillsynsrapporter,
- 10) vara nationell myndighet eller nationell kontaktpunkt enligt Europeiska unionens lagstiftning och internationella avtal i frågor som gäller livsmedelstillsynen, om det inte enligt bestämmelserna är någon annan myndighets uppgift,
- 11) bedöma de riktlinjer för god praxis som avses i artikel 8 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 852/2004,
- 12) utarbeta den nationella beredskapsplan för livsmedel som avses i artikel 115 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625,
- 13) leda den nationella tillsyn över bestämmelserna som krävs enligt ATP-avtalet och godkända de säsongkontroll- och typkontrollstationer som krävs enligt avtalet.

25 §

Regionförvaltningsverkets uppgifter

Regionförvaltningsverket planerar, styr och övervakar livsmedelstillsynen och övervakar efterlevnaden av livsmedelsbestämmelserna inom sitt verksamhetsområde i enlighet med denna lag, och ska dessutom

- 1) utvärdera hur kommunerna ordnat livsmedelstillsynen och offentliggöra resultaten av utvärderingen,
- 2) utvärdera de kommunala tillsynsplanerna och kontrollera hur de följs,
- 3) offentliggöra resultaten av sin livsmedelstillsyn,
- 4) övervaka internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter i enlighet med ATP-överenskommelsen.

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska regionförvaltningsverket

- 1) sköta köttbesiktning och annan livsmedelstillsyn i renslakterier och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem,
- 2) i fråga om djur som slaktas i renslakteri vid behov sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet.

Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om offentliggörandet av de resultat som avses i 1 mom. 1 och 3 punkten.

26 §

Närings-, trafik- och miljöcentralens uppgifter

Närings-, trafik- och miljöcentralerna utför de inspektioner som hänför sig till övervakningen av de tvärvillkor som avses i lagen om verkställighet av jordbruksstöd (192/2013) och som gäller livsmedelshygienen inom växtproduktion. Närings-, trafik- och miljöcentralerna får i samband med övervakningen av tvärvillkoren ta myndighetsprov för att undersöka rester av växtskyddsmedel. Dessutom får närings-, trafik- och miljöcentralerna ta andra myndighetsprov på uppdrag av Livsmedelsverket.

27 §

Kommunens uppgifter

Kommunen svarar för livsmedelstillsynen inom sitt verksamhetsområde på det sätt som föreskrivs i denna lag. I kommunen sköts dessa uppgifter av en nämnd eller något annat kollegialt organ som kommunen utser. Det som i denna lag föreskrivs om en kommun gäller också en samkommun och ett samarbetsområde enligt lagen om samarbetsområden för miljö- och hälso-skyddet (410/2009).

En kommun kan med en annan kommun eller en samkommun komma överens om att en uppgift som enligt denna lag ska skötas av kommunen eller en myndighet i kommunen och där befogenheten kan överföras på en tjänsteinnehavare, anförtros en annan kommuns eller samkommuns tjänsteinnehavare som sköter uppgiften under tjänsteansvar. En samkommun kan ingå ett sådant avtal som avses ovan, om medlemskommunerna i samkommunen har gett sitt samtycke.

Kommunfullmäktige kan ge en nämnd eller ett organ rätt att överföra sina befogenheter på en tjänsteinnehavare eller sektion som lyder under nämnden eller organet, också när det gäller administrativa tvångsmedel enligt 55–59 och 67 §.

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska kommunen

- 1) till regionförvaltningsverken och Livsmedelsverket sända sådana meddelanden och rapporter som avses i livsmedelsbestämmelserna,
- 2) ge råd till livsmedels- och kontaktmaterials företagare och konsumenter samt ge information i frågor som hänför sig till tillämpningsområdet för denna lag,
- 3) vid behov i samarbete med Livsmedelsverket och mot ersättning svara för planeringen och genomförandet av de nationella uppföljnings- och tillsynsprogram som EU-lagstiftningen förutsätter,
- 4) vid behov i samarbete med Livsmedelsverket delta i planeringen och genomförandet av provtagning och analys när det gäller myndighetsprov inom livsmedelstillsynen och prov inom de uppföljnings- och tillsynsprogram som avses i 24 § 2 mom. 6 punkten,
- 5) vid behov sköta besiktning före slakt på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet,
- 6) övervaka att de skyldigheter enligt 14 § 2 mom. som gäller spårbarhet följs i fråga om fiskeri- och vattenbruksprodukter,
- 7) offentliggöra resultaten av utför livsmedelstillsyn,
- 8) för sitt verksamhetsområde utarbeta den nationella beredskapsplan för livsmedel som avses i artikel 115 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625,
- 9) övervaka internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter i enlighet med ATP-avtalet.

RP 3/2021 rd

Med avvikelse från det som föreskrivs i 24 § 2 mom. 2 punkten får kommunen sköta sådan köttbesiktning och annan livsmedelstillsyn i slakterier, vilthanteringsanläggningar och godkända livsmedelslokaler i anslutning till dem som enligt lag ankommer på Livsmedelsverkets, om kommunen har ingått ett avtal om detta med Livsmedelsverket.

Livsmedelsverket meddelar närmare föreskrifter om sändande av de meddelanden och rapporter som avses i 1 mom. 1 punkten.

28 §

Tillsyns- och tillståndsverket för social- och hälsovårdens uppgifter

Utöver vad som föreskrivs någon annanstans i denna lag ska Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården

- 1) planera, styra och genomföra tillsynen i fråga om drycker som innehåller mer än 2,8 volymprocent etylalkohol,
- 2) styra regionförvaltningsverken i tillsynen över detaljhandelsställen för alkoholdrycker.

29 §

Försvarsmaktens uppgifter

Försvarsmakten svarar för de uppgifter som enligt denna lag ska skötas av kommunen till den del det gäller livsmedelsverksamhet som omfattas av Försvarsmaktens tillsyn.

30 §

Tullens uppgifter

Tullen kontrollerar inom sitt verksamhetsområde

- 1) att de livsmedel av icke-animaliskt ursprung och de livsmedelskontaktmaterial som sänds till Finland från Europeiska unionens medlemsstater motsvarar livsmedelsbestämmelserna vid lossning eller därtill hörande lagring av produktpartiet i Finland,
- 2) att handlingarna rörande de livsmedel av icke-animaliskt ursprung och livsmedelskontaktmaterial som exporteras från Finland till länder utanför Europeiska unionen är korrekta,
- 3) internationella transporter av lättfördärliga livsmedel och den specialutrustning som används vid dessa transporter i enlighet med ATP-avtalet.

Närmare bestämmelser om Tullens uppgifter i övervakningen av exportkraven får utfärdas genom förordning av statsrådet.

31 §

Statens näringsdelegation

Jord- och skogsbruksministeriet utser för en mandattid på tre år statens näringsdelegation som är underställd ministeriet. Delegationens uppgifter är att

- 1) fungera som sakkunnigorgan för främjande av befolkningens näringsvanor,
- 2) utarbeta nationella näringsrekommendationer,
- 3) uppgöra åtgärdsförslag och ta initiativ för att förbättra näringsvanorna och livsmedelssystemet,
- 4) ge utlåtanden i anslutning till sitt verksamhetsområde, och
- 5) följa upp och bedöma åtgärdernas inverkan på näringen, hälsan och livsmedelssystemet.

32 §

Kompetensen hos personer som utför tillsynsuppgifter

Den som utför uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet ska ha för uppgiften lämplig högskoleexamen eller vid behov en sådan behörighet som förutsätts i Europeiska unionens lagstiftning.

Närmare bestämmelser om behörighets- och språkkrav samt fortbildning för dem som utför uppgifter som ingår i den offentliga kontrollen och annan offentlig verksamhet utfärdas genom förordning av statsrådet.

33 §

Organ och fysiska personer med delegerade uppgifter

En tillsynsmyndighet får under de förutsättningar som anges i artiklarna 28–33 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 skriftligen delegera utförandet av kontroller, undersökningar och utredningar i samband med offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet till ett organ med delegerade uppgifter samt uppgifter inom offentlig kontroll till fysiska personer. De förvaltningsbeslut som eventuellt fattas utifrån dessa kontroller, undersökningar och utredningar ska fattas av den tillsynsmyndighet som delegerat uppgiften.

Livsmedelsverket godkänner organ med delegerade uppgifter, till vilka en tillsynsmyndighet kan delegera myndighetsuppgifter.

Vid fullgörandet av uppgifter enligt denna paragraf iakttas vad som föreskrivs i förvaltningslagen (434/2003), språklagen (423/2003), samiska språklagen (1086/2003), lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019), lagen om tillhandahållande av digitala tjänster (306/2019) samt lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999). Bestämmelserna om straffrättsligt tjänsteansvar tillämpas också personal hos organ med delegerade uppgifter samt fysiska personer när de sköter uppgifter enligt livsmedelsbestämmelserna. Bestämmelser om skadeståndsansvar finns i skadeståndslagen (764/974).

Närmare bestämmelser om utseende av organ och fysiska personer med delegerade uppgifter samt om delegering av uppgifter i samband med offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet får utfärdas genom förordning av statsrådet.

4 kap.

Laboratorier

34 §

Utseende av laboratorier

Jord- och skogsbruksministeriet utser de nationella referenslaboratorierna och fastställer deras uppgifter.

Livsmedelsverket utser på ansökan de officiella laboratorierna. Ett officiellt laboratorium kan utses för viss tid, om laboratoriet inte uppfyller de krav som ställs för att bli utsett, men bristerna är sådana att undersökningarnas tillförlitlighet inte äventyras. Laboratoriet ska inom utsatt tid avhjälpa bristerna och ansöka om att utses slutligt.

Livsmedelsverket utser på ansökan laboratorierna för egenkontroll. Ett laboratorium för egenkontroll kan utses för viss tid, om laboratoriet inte uppfyller de krav som ställs för att bli utsett, men bristerna är sådana att undersökningarnas tillförlitlighet inte äventyras. Laboratoriet ska inom utsatt tid avhjälpa bristerna och ansöka om att utses slutligt.

RP 3/2021 rd

En förutsättning för att ett laboratorium för egenkontroll ska bli utsett är att laboratoriets kompetens påvisats enligt lagen om konstaterande av tillförlitligheten hos tjänster för bedömning av överensstämmelse med kraven (920/2005) på basis av ackreditering eller därmed jämförbar bedömning av kompetens. Laboratoriets kompetens ska bedömas med minst tre års mellanrum.

Livsmedelsverket kan på ansökan av en livsmedelsföretagare utse ett laboratorium i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller i en medlemsstat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet att undersöka de egenkontrollprov som krävs enligt livsmedelsbestämmelserna. För att laboratoriet ska kunna utses krävs det att laboratoriets kompetens i medlemsstaten i fråga har påvisats genom ackreditering eller därmed jämförbar bedömning av kompetens.

35 §

Undersökning av prov

Myndighetsprov ska undersökas i ett officiellt laboratorium eller i ett nationellt referenslaboratorium.

De egenkontrollprov som ska undersökas enligt livsmedelsbestämmelserna ska undersökas i ett utsett egenkontrolllaboratorium, i ett officiellt laboratorium eller i ett nationellt referenslaboratorium.

36 §

Laboratoriernas anmälningskyldighet

Ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium ska meddela Livsmedelsverket om det sker betydande ändringar i verksamheten, om verksamheten avbryts och om verksamheten upphör.

Ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium ska på begäran av Livsmedelsverket lämna verket antingen provspecifika uppgifter om de undersökningar enligt 35 § som laboratoriet utfört eller låtit utföra och om undersökningsresultaten eller ett sammandrag av dem. Uppgifter för identifikation av tillsynsobjekt som ingår i de provspecifika uppgifterna eller sammandragen ska förmedlas på ett tryggt sätt.

Ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium ska utan dröjsmål underrätta

- 1) sin uppdragsgivare om undersökningsresultat som tyder på fara,
- 2) den behöriga myndighet som utövar tillsyn över uppdragsgivaren samt Livsmedelsverket om ett undersökningsresultat som tyder på allvarlig fara.

Laboratoriet ska i fråga om undersökningar som avses i 3 mom. bevara prov och sjukdomsalstrare samt uppgifterna om dem och på Livsmedelsverkets begäran sända dessa till ett nationellt referenslaboratorium.

Ett officiellt laboratorium, ett utsett egenkontrolllaboratorium och ett nationellt referenslaboratorium ska underrätta Livsmedelsverket om i 18 § avsedda undersökningar och undersökningsresultat som har samband med uppföljningen och kontrollen av zoonoser samt sända in prov och i undersökningarna isolerade sjukdomsalstrare till ett nationellt referenslaboratorium.

Det nationella referenslaboratoriet ska lämna Livsmedelsverket och Institutet för hälsa och välfärd den information som behövs för den epidemiologiska uppföljningen.

37 §

Närmare bestämmelser om laboratorier

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om

1) de standarder som beskriver kompetensen hos officiella laboratorier som avses i 34 § 2 mom. och hos de organ som utvärderar laboratorierna samt de krav som ställs på laboratoriernas kvalitetssystem,

2) de förutsättningar för utseende av laboratorier som anges i Europeiska unionens lagstiftning,

3) utbildnings- och behörighetskraven för laboratoriernas personal,

4) innehållet i och lämnandet av meddelanden enligt 36 § 1 mom. och uppgifter och sammandrag enligt 36 § 2 mom. samt i 36 § 3 mom. avsedda fara.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får det utfärdas närmare bestämmelser om undersökning av sjukdomsalstrare enligt 36 § 4 och 5 mom. och om undersökningsmetoderna, underrättelserna om undersökningsresultat och sändandet av sjukdomsalstrare

Livsmedelsverket får meddela närmare föreskrifter om underrättelser om undersökningsresultat enligt 36 § 3 mom. 2 punkten som tyder på allvarlig fara samt om bevarande och sändande av sjukdomsalstrare som avses i 36 § 4 och 5 mom. till ett nationellt referenslaboratorium.

5 kap.

Livsmedelstillsyn

38 §

Den riksomfattande livsmedelstillsynsplanen

Livsmedelsverket ska för styrningen och samordningen av livsmedelstillsynen utarbeta en riksomfattande livsmedelstillsynsplan som en del av den fleråriga nationella kontrollplan som avses i artikel 109 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 och som omfattar hela livsmedelskedjan.

Den riksomfattande tillsynsplanen ska uppdateras vid behov. I tillsynsplanen ska hänsyn tas till de gemensamma mål för miljö- och hälsoskyddet som har satts upp i det riksomfattande programmet för tillsyn över miljö- och hälsoskyddet.

39 §

Myndigheternas tillsynsplaner

För att genomföra den riksomfattande livsmedelstillsynsplanen ska de tillsynsmyndigheter som avses i denna lag utarbeta tillsynsplaner för den livsmedelstillsyn som de ansvarar för och svara för att de samordnas så att tillsynen beaktar riskerna med livsmedels- och kontaktmaterialverksamheten och så att tillsynen motsvarar de allmänna krav som gäller tillsynen, förebygger faror för människors hälsa och skyddar konsumenterna från ekonomisk förlust. Tillsynsplanerna ska uppdateras vid behov.

40 §

Inspektionsrätt och rätt att närvara

En tillsynsmyndighet och ett organ eller en fysisk person med delegerade uppgifter enligt 33 § har rätt att utföra sådana inspektioner i ett tillsynsobjekt som den offentliga kontrollen förutsätter, ta del av handlingar och uppgifter om livsmedel, inspektera de utrymmen, den utrustning och de redskap som används i verksamheten samt inspektera utrymmen som tillsynsmyndigheten har grundad anledning att anta att används i tillsynsobjektets livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet samt att vid behov ge uppmaningar att iaktta livsmedelsbestämmelserna. En studerande som handleds av tillsynsmyndigheten och som utför praktik som ger introduktion i myndighetsverksamhet har rätt att närvara när tillsynsmyndigheten utför tillsyn och inspektioner. Livsmedelsverket har rätt att närvara när regionförvaltningsverket och kommunerna utför tillsyn och inspektioner. Regionförvaltningsverket har inom sitt verksamhetsområde rätt att närvara när en kommun utför tillsyn och inspektioner.

I ett tillsynsobjekt som är beläget i utrymmen som används för boende av permanent natur får inspektion förrättas för att genomföra de krav på offentlig kontroll som ställs i artiklarna 9, 10 och 14 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625, om en inspektion är nödvändig för att utreda de omständigheter som är föremål för inspektion. Sådan inspektion får endast utföras av en behörig tillsynsmyndighet.

Tillsynsmyndigheten har rätt att närvara vid Europeiska kommissionens inspektioner som avses i artikel 116 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2017/625. Vad som i denna lag föreskrivs om tillsynsmyndigheters rätt att få tillträde till platser där det bedrivs livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet och om tillsynsmyndigheternas rätt att få information gäller också de inspektörer som avses i Europeiska unionens lagstiftning eller i något annat internationellt avtal som är bindande för Finland, om den internationella förpliktelse som binder Finland förutsätter detta.

41 §

Provtagning

En tillsynsmyndighet och ett organ och en fysisk person med delegerade uppgifter enligt 33 § har rätt att utan ersättning ta en sådan mängd prov som behövs för tillsynen samt att ta upp ljud och bild. Livsmedels- eller kontaktmaterialföretagaren ska få ett intyg över provtagningen.

Tillsynsmyndigheten får utan att identifiera sig beställa prov av livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som erbjuds till försäljning genom tekniker för distanskommunikation. Proven får användas i den offentliga kontrollen. Efter att ha fått provet ska tillsynsmyndigheten meddela företagaren att provet har beställts för offentlig kontroll.

42 §

Skriftligt beslut om köttbesiktning

Den behöriga tillsynsmyndigheten ska på begäran utfärda ett skriftligt beslut om köttbesiktning till livsmedelsföretagaren. Parterna behöver inte höras innan ett beslut om köttbesiktning fattas. Beslutet behöver inte undertecknas.

Ett skriftligt beslut om köttbesiktning delges parterna genom brev som avses i 59 § i förvaltningslagen eller genom vanlig elektronisk delgivning som avses i 19 § i lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003). Med samtycke av den berörda parten kan beslutet delges via e-post.

43 §

Myndighetens rätt att få information

En tillsynsmyndighet har trots sekretessbestämmelserna rätt att av statliga och kommunala myndigheter samt av livsmedels- och kontaktmaterialföretagare och andra som omfattas av skyldigheterna enligt denna lag få den information som är nödvändig för den offentliga tillsynen och annan offentlig verksamhet.

Tillsynsmyndigheten har oberoende av sekretessbestämmelserna rätt att av myndigheter och andra som sköter offentliga uppdrag få sådana uppgifter om hur företagare skött registrerings-, anmälnings- och betalningsskyldigheter i anslutning till skatter, lagstadgade pensions-, olycksfalls- och arbetslöshetsförsäkringsavgifter och av Tullen uttagna avgifter samt om företagarens verksamhet, ekonomi och kopplingar som är nödvändiga för att klargöra den tillförlitlighet som avses i 7 § eller för återkallelse av godkännande av ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal enligt 60 § eller för avbrytande eller avslutande av registrerad verksamhet enligt 61 §.

Tillsynsmyndigheten har trots sekretessbestämmelserna rätt att för påförande av påföljdsavgift enligt 67 § ur det bötesregister som avses i 46 § i lagen om verkställighet av böter (672/2002) få de uppgifter som är nödvändiga för att säkerställa att en person inte har dömts till bötesstraff i domstol för samma brott.

Tillsynsmyndigheten har rätt att få den information som avses i denna paragraf utan avgift och också via teknisk anslutning eller i annan elektronisk form.

44 §

Myndighetens rätt att på eget initiativ lämna ut information

En tillsynsmyndighet får på eget initiativ, trots sekretessbestämmelserna i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet, till en annan myndighet eller den som sköter ett offentligt uppdrag lämna ut sådan information om en enskild persons eller en sammanslutnings ekonomiska ställning och företagshemligheter som tillsynsmyndigheten fått vid skötseln av de uppgifter som avses i denna lag, om informationen är nödvändig för skötseln för att utreda tillförlitligheten enligt 7 § eller för att återkalla godkännandet av primärproduktionsstället och livsmedelslokalen enligt 60 § eller för att avbryta eller avsluta den registrerade verksamhet som avses i 61 §.

45 §

Myndigheters anmälningskyldighet och skyldighet att lämna uppgifter

Tillsynsmyndigheten ska underrätta regionförvaltningsverket och Livsmedelsverket om konstaterade faror för människors hälsa och vid behov om sådana andra omständigheter som uppdagats i tillsynen och som kan inverka på livsmedlens eller livsmedelkontaktmaterialens säkerhet eller spårbarhet eller de uppgifter som ges om dem. Tillsynsmyndigheten ska vidare underrätta de myndigheter som avses i lagen om smittsamma sjukdomar om sådant som uppdagats i tillsynen och som kan vara av betydelse när det gäller att skydda befolkningen mot smittsamma sjukdomar.

Tillsynsmyndigheten ska på begäran lämna Livsmedelsverket andra uppgifter om inspektioner, tillsynsåtgärder, tillsynspersonal, avgifter och tillsyn för uppföljningen av tillsynen enligt denna lag.

46 §

Skyldighet att lämna uppgifter om djurs hälsotillstånd och uppfödningförhållanden

Om en veterinär som gör ett veterinärbesök på ett primärproduktionsställe eller en person som besöker primärproduktionsstället i myndighetsuppgifter vid besöket noterar att djurens hälsotillstånd eller uppfödningförhållanden är sådana att de väsentligt försvagar livsmedels säkerheten eller kvaliteten hos sådana livsmedel av animaliskt ursprung som härrör från djuren, ska denne utan dröjsmål meddela detta till djurens ägare eller innehavare, samt till den kommunala tillsynsmyndighet som sköter de uppgifter som avses i denna lag. Kommunen har rätt att meddela ovannämnda omständigheter till den företagare som tar emot djuren eller livsmedlen samt till Livsmedelsverket och regionförvaltningsverket.

47 §

Utredning av matförgiftningar

En kommun som har tagit emot en anmälan enligt 17 § 2 mom. om matförgiftning eller misstanke om matförgiftning eller som av någon annan orsak befarar matförgiftning ska utan dröjsmål utreda fallet i samarbete med de myndigheter som avses i lagen om smittsamma sjukdomar samt göra behövliga anmälningar till Institutet för hälsa och välfärd och Livsmedelsverket. Anmälningarna får inte innehålla personuppgifter.

48 §

Uppföljning och kontroll av zoonoser hos djur och livsmedel

Livsmedelsverket ska göra upp de provtagningsplaner som behövs för uppföljning och kontroll av zoonoser.

Livsmedelsverket ska göra behövliga anmälningar om resultaten av de zoonosundersökningar som avses i 18 § till livsmedelsföretagare och myndigheter.

Om det på en anläggning för djur som används för livsmedelsproduktion återkommande förekommer zoonoser eller om anläggningen misstänks vara smittkälla för en zoonos som konstaterats hos en människa ska kommunen vidta behövliga åtgärder för att utreda ärendet, vid behov i samarbete med de myndigheter som anges i lagen om smittsamma sjukdomar.

49 §

Närmare bestämmelser om livsmedelstillsynen

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

1) köttbesiktning och offentlig kontroll och anmälningar i anslutning till köttbesiktning enligt 24 § 2 mom. 2–4 punkten, 25 § 2 mom., 27 § 4 mom. 5 punkten och 27 § 5 mom. samt skriftliga beslut om köttbesiktning enligt 42 §,

2) innehållet i och genomförandet av uppföljnings- och tillsynsprogram enligt 24 § 2 mom. 6 punkten,

3) innehållet i och sändandet av meddelanden och rapporter enligt 27 § 4 mom. 1 punkten,

4) provtagning som avses i 41 §,

5) tillsynsmyndigheternas anmälningsskyldighet enligt 45 §, och

6) provtagningsplaner, hur anmälningar ska göras och vad de ska innehålla samt myndigheternas åtgärder för utredning av zoonoser enligt 48 §.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om utredning av och anmälan om matförgiftningar enligt 47 §.

Livsmedelsverket får meddela föreskrifter om

RP 3/2021 rd

- 1) de uppgifter om livsmedel av animaliskt ursprung som ska lämnas till tillsynsmyndigheterna när livsmedlen förs in från den inre marknaden,
- 2) de metoder som används vid köttbesiktning,
- 3) trikinundersökningarnas frekvens och omfattning, om na då kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375 tillåter undersökning eller kräver undersökning.

6 kap.

Myndighetsuppgifter inom export av livsmedel

50 §

Utredningsarbete i anslutning till export

Om livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial exporteras till någon annan stat än en medlemsstat i Europeiska unionen, svarar livsmedels- eller kontaktmaterialföretagaren för att utreda och uppfylla de importkrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer samt eventuella transiteringskrav.

Livsmedelsverket deltar vid behov i utarbetandet av de dokument och i annat utredningsarbete som krävs för att få tillträde till och stanna kvar på marknaden. Livsmedelsverket får avbryta sitt deltagande i dessa uppgifter om det inte längre finns sådana förutsättningar för att fortsätta med utredningsarbetet som är väsentliga för exporten.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för och innehållet i det utredningsarbete som avses i 2 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

51 §

Tillsyn vid export

Tillsynsmyndigheterna utövar tillsyn över exporten av livsmedel och livsmedelskontaktmaterial inom sina verksamhetsområden. Livsmedelsverket deltar vid behov i tillsynen, om tillsynen avser att säkerställa att de importkrav som myndigheterna i destinationsstaten ställer uppfylls.

Tillsynsmyndigheterna utfärdar inom sina verksamhetsområden på begäran av en företagare utfärdade exportintyg om livsmedels och livsmedelskontaktmaterials överensstämmelse med livsmedelsbestämmelserna, om myndigheterna i destinationsstaten kräver sådana intyg. Livsmedelsverket får vid behov utfärda exportintyg inom verksamhetsområdet för någon annan tillsynsmyndighet, om myndigheterna i destinationsstaten kräver det. Närmare bestämmelser om veterinärintyg för livsmedel av animaliskt ursprung finns i 71 § i lagen om djursjukdomar. På utredning av de krav som destinationsstaten ställer på intygens innehåll tillämpas 50 § i denna lag.

Närmare bestämmelser om förutsättningarna för och innehållet i den tillsyn som avses i 1 mom. får utfärdas genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet.

7 kap.

Nationella kvalitetssystem för livsmedel och kontrollerade uppfödningförhållanden

52 §

Nationella kvalitetssystem för livsmedel

Livsmedelsverket godkänner på ansökan ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel, om det uppfyller kraven i artikel 16.1 b i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1305/2013 om stöd för landsbygdsutveckling från Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling (Ejflu) och om upphävande av rådets förordning (EG) nr 1698/2005.

Ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel ska vara kontrollerats av ett utomstående oberoende organ. Den sökande ska regelbundet rapportera resultaten av den utomstående kontrollen till Livsmedelsverket och underrätta verket om förändringar i kvalitetssystemets innehåll. På sin webbplats eller på något annat liknande sätt ska den sökande publicera information om kvalitetssystemet, dess innehåll och vilka som deltar i det.

Livsmedelsverket ska övervaka att de nationella kvalitetssystem som verket har godkänt uppfyller kraven för godkännande. Livsmedelsverket kan återkalla sitt godkännande av ett kvalitetssystem, om kraven för godkännande inte längre uppfylls.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) ansökan om godkännande av, godkännande av och återkallelse av godkännande av ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel,
- 2) kontroll som utförs av ett oberoende organ, rapportering av resultaten från kontrollen och publicering av information om kvalitetssystemet.

53 §

Kontrollerade uppfödningförhållanden för svin

Livsmedelsverket erkänner på ansökan primärproduktionsställena och de delområden som bildas av dem, om de uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden för svin enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/1375, samt övervakar att kraven uppfylls i dem. Livsmedelsverket kan återkalla erkännandet, om förutsättningarna för erkännande inte längre uppfylls.

Livsmedelsverket kan bestämma att det ska göras undersökningar enligt kommissionens förordning (EU) 2015/1375 för övervakning av trikinförekomsten hos svin som fötts upp under kontrollerade uppfödningförhållanden.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om ansökan om offentligt erkännande av, erkännande av, tillsynen av och återkallelse av erkännande av sådana primärproduktionsställen och sådana delområden som bildas av primärproduktionsställen som uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden.

8 kap.

Registrering av namnskyddade produkter och anmälan av framställning

54 §

Registrering av namnskyddade produkter och anmälan av tillverkning

Livsmedelsverket behandlar ansökningar om registrering av namnskyddade produkter.

Livsmedelsverket ska offentliggöra ansökningar som avses i 1 mom., ordna det nationella invändningsförfarandet och besluta om när förutsättningarna för registrering uppfylls i Finland. Om förutsättningarna för registrering uppfylls, ska Livsmedelsverket offentliggöra sitt beslut

och skicka ansökan till Europeiska kommissionen. Om det enligt Europeiska unionens lagstiftning om namnskyddade produkter är medlemsstaten som ska godkänna ansökan, är det Livsmedelsverket som beslutar om godkännandet.

Ansökningar som avses i 1 mom. och beslut om namnskydd delges genom offentlig kungörelse. Bestämmelser om offentlig kungörelse finns i förvaltningslagen.

En livsmedelsföretagare som tillverkar en registrerad namnskyddad produkt ska innan företagaren släpper ut produkter på marknaden anmäla produktens namn och framställningsplats till den tillsynsmyndighet som avses i 24—27 §. I fråga om alkoholprodukter behöver anmälan inte göras om tillsynsmyndigheten får denna information genom någon annan anmälan. Om tillverkning avbryts eller läggs ned, ska tillsynsmyndigheten utan dröjsmål underrättas om saken.

Genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om

- 1) ansökan om registrering av namnskyddade produkter och ordnande av invändningsförfarande,
- 2) anmälningsskyldiga livsmedelsföretagare, de uppgifter som ska uppges i anmälan och hur anmälan ska göras.

9 kap.

Administrativa tvångsmedel, administrativa sanktioner och straffrättsliga sanktioner

55 §

Åtgärder vid överträdelse av livsmedelsbestämmelserna

En tillsynsmyndighet kan förelägga en företagare att avhjälpa missförhållandet, om

1) ett livsmedel, ett livsmedelskontaktmaterial, en livsmedelslokal, ett primärproduktionsställe eller livsmedels- eller kontaktmaterialverksamhet kan orsaka fara för människors hälsa eller på annat sätt strider mot livsmedelsbestämmelserna, eller

2) den information som lämnats om ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial kan orsaka fara för människors hälsa eller vilseleda konsumenterna.

Livsmedelsverket kan förelägga ett laboratorium som utför undersökningar som avses i 35 § att avhjälpa den verksamhet, om den strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Tillsynsmyndigheten kan förelägga den som gör en ansökan om ett nationellt kvalitetssystem för livsmedel enligt 52 § att avhjälpa ett missförhållande, om kvalitetssystemet strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Tillsynsmyndigheten ska förelägga den som överträtt bestämmelserna att avhjälpa överträdelser av livsmedelsbestämmelserna omedelbart, eller inom den tid som tillsynsmyndigheten bestämmer.

56 §

Förbud

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda primärproduktion av, tillverkning av, handel på den inre marknaden med, export av, partihandel med och annan distribution av samt servering och annan överlåtelse av ett livsmedel samt användning av livsmedlet i livsmedelstillverkning, om livsmedlet, informationen om livsmedlet, primärproduktionsstället eller livsmedelslokalen eller den livsmedelsverksamhet som bedrivs där orsakar eller av grundad anledning kan befaras orsaka allvarlig fara för människors hälsa eller fara till följd av en sådan överträdelse av livsmedelsbestämmelserna som inte kan fås att upphöra.

RP 3/2021 rd

Tillsynsmyndigheten kan förbjuda tillverkning av, handel på den inre marknaden med, export av, partihandel med och annan distribution av ett livsmedelskontaktmaterial, om livsmedelskontaktmaterialet, informationen om materialet eller kontaktmaterialverksamheten orsakar eller av grundad anledning kan befaras orsaka allvarlig fara för människors hälsa eller fara till följd av en sådan överträdelse av livsmedelsbestämmelserna som inte kan fås att upphöra.

Förbudet kan meddelas temporärt för den tid som ärendet utreds eller missförhållandet avhjälpas. Ett temporärt förbud gäller tills tillsynsmyndigheten fattar sitt slutliga beslut i ärendet. Tillsynsmyndigheten ska för egen del se till att behövliga utredningar utförs utan dröjsmål.

57 §

Tillbakadragande från marknaden och information till allmänheten

Tillsynsmyndigheten kan förelägga en företagare att dra tillbaka ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial från marknaden, om företagaren inte iakttar skyldigheten enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 att från marknaden dra tillbaka ett sådant livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som strider mot de livsmedelsbestämmelser som gäller säkerhet.

Tillsynsmyndigheten kan också bestämma att ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial ska dras tillbaka från marknaden om den information som ges om det väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Tillsynsmyndigheten kan på företagarens bekostnad informera allmänheten om livsmedel och livsmedelskontaktmaterial som strider mot de livsmedelsbestämmelser som gäller säkerhet, om företagaren inte iakttar skyldigheten enligt artikel 19 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 178/2002 att informera konsumenterna.

58 §

Omhändertagande

Tillsynsmyndigheten kan omhänderta ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial, om det orsakar eller om det finns skäl att befara att det orsakar fara för människors hälsa eller om det på något annat sätt väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna.

Omhändertagandet ska ske i vittnes närvaro. Den som har fråntagits livsmedlet eller livsmedelskontaktmaterialet ska ges ett intyg av vilket orsaken till omhändertagandet och den omhändertagna egendomen framgår.

Egendom som har omhändertagits kan vid behov förvaras i livsmedelslokalen, på primärproduktionsstället eller på kontaktmaterialföretagarens verksamhetsställe. Egendomen ska då vara märkt på lämpligt sätt eller förvaras i ett förseglat eller på annat sätt märkt lagerutrymme. Under den tid som går åt för eventuella undersökningar för att bedöma den fara som egendomen medför eller bedöma om egendomen strider mot bestämmelserna ska egendomen om möjligt förvaras så att kvaliteten inte försämras.

59 §

Beslut om användning och förstörande

Tillsynsmyndigheten ska besluta för vilket ändamål ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial som strider mot livsmedelsbestämmelserna får användas eller överlåtas, om det inte går att ändra livsmedlet eller livsmedelskontaktmaterialet så att det överensstämmer med bestämmelserna.

RP 3/2021 rd

Tillsynsmyndigheten ska bestämma att livsmedlet eller livsmedelskontaktmaterial ska förstöras, om det inte går att använda eller om hälsoaspekter eller livsmedelsbestämmelserna kräver att det förstörs.

Tillsynsmyndigheten ska fatta ett beslut enligt 1 och 2 mom. utan dröjsmål. När beslutet fattas ska tillsynsmyndigheten försöka se till att den ekonomiska förlusten för företagaren blir så liten som möjligt. Tillsynsmyndigheten ska sätta ut en skäligen tid inom vilken livsmedels- eller kontaktmaterialföretagaren ska iakttä ett beslut som avses i 1 eller 2 mom.

60 §

Återkallelse av godkännande av ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal

Tillsynsmyndigheten kan helt eller delvis återkalla ett godkännande av ett primärproduktionsställe eller en livsmedelslokal, om en fara för människors hälsa inte kan förhindras på något annat sätt.

Ett godkännande kan återkallas, om primärproduktionsstället eller livsmedelslokalen eller den livsmedelsverksamhet som bedrivs där väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna och företagaren inte har iakttagit ett föreläggande eller ett förbud som tillsynsmyndigheten har meddelat med stöd av 55 eller 56 §.

Ett godkännande kan dessutom återkallas, om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 § och grunden för att företagaren inte anses vara tillförlitlig är av väsentlig och allvarlig art och företagaren inte har avhjälpit försummelsen trots föreläggande från myndigheten.

Ett godkännande kan också återkallas för viss tid.

61 §

Avbrytande eller avslutande av registrerad verksamhet

Tillsynsmyndigheten kan avbryta eller avsluta registrerad primärproduktion, livsmedelsverksamhet och kontaktmaterialverksamhet, om verksamheten väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna och företagaren inte har iakttagit ett föreläggande eller ett förbud som tillsynsmyndigheten har meddelat med stöd av 55 eller 56 §.

Verksamheten kan dessutom avbrytas eller avslutas, om företagaren inte längre är tillförlitlig på det sätt som avses i 7 § och grunden för att företagaren inte anses vara tillförlitlig är av väsentlig och allvarlig art och företagaren inte har avhjälpit försummelsen trots föreläggande från myndigheten.

Ett beslut om avbrytande av verksamheten gäller tills tillsynsmyndigheten konstaterar att de missförhållanden som beslutet grundade sig på har avhjälpits.

62 §

Återkallelse av utseende av ett laboratorium

Jord- och skogsbruksministeriet kan återkalla utseendet av ett nationellt referenslaboratorium, om referenslaboratoriet eller den verksamhet som bedrivs där inte uppfyller kraven i 36 § eller i artiklarna 100 och 101 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpit bristerna trots jord- och skogsbruksministeriets föreläggande.

Livsmedelsverket kan återkalla utseendet av ett officiellt laboratorium eller ett utsett egenkontrolllaboratorium, om laboratoriet eller den verksamhet som bedrivs där inte uppfyller kraven i 34 eller 36 §, missförhållandet är väsentligt och laboratoriet inte har avhjälpit bristerna trots Livsmedelsverkets föreläggande. Också ett temporärt utseende kan återkallas.

RP 3/2021 rd

Livsmedelsverket kan också återkalla ett utseende för den tid som krävs för att behandla ärendet, om bristen i det utsedda laboratoriets verksamhet är sådan att den kan äventyra undersökningsresultatens tillförlitlighet.

63 §

Stängning av webbplats

Livsmedelsverket kan bestämma att en webbplats som en företagare driver eller använder ska stängas, om det är uppenbart att ett livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som saluförs via den eller uppgifter som lämnas om ett sådant orsakar eller av grundad anledning kan befaras orsaka fara för människors hälsa, vilseleder konsumenten på ett väsentligt sätt eller på något annat sätt väsentligen strider mot livsmedelsbestämmelserna. Det ska bestämmas att den del av webbplatsen ska stängas där det saluförs livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial som strider mot livsmedelsbestämmelserna på det sätt som avses ovan. Om stängningen av en del av webbplatsen inte undanröjer överträdelsen av livsmedelsbestämmelserna, ska det vid behov bestämmas att hela webbplatsen ska stängas. Föreläggandet att stänga webbplatsen kan meddelas temporärt för den tid då ärendet utreds eller missförhållandet avhjälps. Den temporära stängningen gäller tills Livsmedelsverket har fattat ett slutligt beslut i ärendet.

64 §

Skyndsamma åtgärder

I brådskande fall har en kommunal tjänsteinnehavare på vilken inte överförts den behörighet att använda administrativa tvångsmedel som avses i 27 § 3 mom. och som utför uppgifter i anslutning till livsmedelstillsynen rätt att använda sådana administrativa tvångsmedel som avses i 55, 56, 58 och 59 §. Beslut som tjänsteinnehavaren fattar med stöd av denna paragraf ska utan dröjsmål föras till den kommunala tillsynsmyndigheten för behandling.

65 §

Livsmedelsverkets beslut om att använda administrativa tvångsmedel

Livsmedelsverket fattar beslut om användning av sådana administrativa tvångsmedel som avses i 55—59, 66 och i 67 § när det gäller områden som är större än en kommun.

Livsmedelsverket kan fatta beslut om användningen av administrativa tvångsmedel också inom området för en enda kommun, om verket av grundad anledning bedömer att de åtgärder som kommunen vidtar inte räcker till för att undanröja överträdelsen av bestämmelserna.

Livsmedelsverket ska utan dröjsmål underrätta de berörda kommunerna om beslut som verket fattat med stöd av 1 och 2 mom.

66 §

Förbud mot marknadsföring och rättelse av marknadsföring

Den behöriga tillsynsmyndigheten kan förbjuda en företagare att fortsätta med marknadsföring som strider mot livsmedelsbestämmelserna eller att återuppta sådan eller därmed jämförbar marknadsföring. Förbudet kan också meddelas temporärt, och gäller då tills tillsynsmyndigheten har fattat sitt slutliga beslut i ärendet.

Om det vid marknadsföringen av ett livsmedel eller ett livsmedelskontaktmaterial lämnas information som kan medföra allvarlig fara för människors hälsa eller om marknadsföringen på

RP 3/2021 rd

ett väsentligt sätt strider mot sanningen eller är vilseledande, kan tillsynsmyndigheten, utöver de åtgärder som nämns i 1 mom., vidta åtgärder enligt 55–58 § tills marknadsföringen har bringats att stämma överens med livsmedelsbestämmelserna.

När tillsynsmyndigheten meddelar ett förbud enligt 1 mom. kan den förelägga den företagare som förbudet gäller att inom utsatt tid rätta marknadsföringen, om det ska anses nödvändigt på grund av de uppenbara olägenheter som marknadsföringen orsakar. I sitt beslut kan tillsynsmyndigheten bestämma att rättelsen av marknadsföringen ska göras i samma omfattning som den marknadsföring som är föremål för rättelsen har genomförts.

67 §

Påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen

Den behöriga tillsynsmyndigheten kan ålägga en företagare att betala en påföljdsavgift på minst 300 och högst 5 000 euro inom livsmedelstillsynen, om företagaren

1) bedriver primärproduktion, livsmedelsverksamhet eller kontaktmaterialverksamhet på ett verksamhetsställe som inte har godkänts enligt 9 eller 11 § eller som det inte gjorts anmälan om enligt 8, 10 eller 13 §,

2) marknadsför livsmedel eller livsmedelskontaktmaterial på ett sätt som strider mot livsmedelsbestämmelserna,

3) inte iakttar skyldigheten enligt 12 § att meddela om livsmedelsverksamhet i en mobil livsmedelslokal,

4) inte iakttar spårbarsskyldigheten enligt 14 §,

5) inte iakttar kravet på egenkontroll enligt 15 §,

6) inte iakttar skyldigheten enligt 17 § att lämna uppgifter om allvarlig fara eller matförgiftning eller skyldigheten enligt 18 § att informera om zoonoser,

7) inte iakttar de krav som i 34 eller 36 § ställs på laboratorier och den verksamhet som bedrivs i dem.

Vid bedömningen av påföljdsavgiftens storlek ska hänsyn tas till förfarandets art och skadlighet och hur ofta förfarandet upprepat. Avgiften behöver inte påföras eller avgiften kan påföras till ett mindre belopp än minimibeloppet, om gärningen kan anses vara ringa eller om det med tanke på försummelsens art, hur ofta den upprepat, försummelsens planmässighet och andra omständigheter är skäligt att ingen avgift påförs eller att den är lägre än minimibeloppet. Påföljdsavgiften ska betalas till staten.

Påföljdsavgift får inte påföras den som misstänks för samma gärning i en förundersökning, en åtalsprövning eller ett sådant brottmål som är anhängigt vid en domstol, eller som har dömts för samma gärning genom en lagakraftvunnen dom. Om en påföljdsavgift har påförts en fysisk eller juridisk person, får en domstol inte döma ut ett straff för samma gärning.

Påföljdsavgift får inte påföras om det har förflutit mer än ett år sedan gärningen begicks. En påföljdsavgift preskriberas fem år efter det att det lagakraftvunna avgörandet om påföljdsavgiften meddelades. Påföljdsavgiften avskrivs när en betalningsskyldig fysisk person avlider. Bestämmelser om verkställighet av påföljdsavgifter finns i lagen om verkställighet av böter.

68 §

Vite samt hot om tvångsutförande och avbrytande

RP 3/2021 rd

Tillsynsmyndigheten kan förena ett föreläggande eller ett förbud som meddelats med stöd av denna lag med vite eller hot om tvångsutförande eller avbrytande. Bestämmelser om vite och hot om tvångsutförande och avbrytande finns i viteslagen (1113/1990).

69 §

Livsmedelsförseelse

Den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1) tillverkar, exporterar, saluför, serverar eller annars överlåter eller levererar ett livsmedel eller som tillverkar eller exporterar ett livsmedelskontaktmaterial som inte uppfyller kraven i 6 § eller

2) bryter mot ett föreläggande eller förbud som tillsynsmyndigheten meddelat med stöd av 55–57, 59 eller 66 §, ett beslut om omhändertagande som tillsynsmyndigheten fattat med stöd av 58 §, ett beslut om återkallelse av godkännande eller utseende som tillståndsmyndigheten fattat med stöd av 60 eller 62 § eller ett beslut om avbrytande eller avslutande av verksamhet som tillståndsmyndigheten fattat med stöd av 61 §, ska, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för livsmedelsförseelse dömas till böter.

Tillsynsmyndigheten kan låta bli att anmäla en förseelse till förundersökningsmyndigheten, om gärningen eller underlåtelsen är ringa och det inte är fråga om tredska mot myndighetens förbud eller förelägganden.

Vid förundersökning av en gärning som avses i strafflagen eller 1 mom. ska Livsmedelsverket ges möjlighet att bli hört. Åklagaren ska ge Livsmedelsverket tillfälle att yttra sig innan åtalsprövningen avslutas. Livsmedelsverket har rätt att närvara och yttra sig vid den muntliga förhandlingen i ärendet vid domstol.

70 §

Straffbestämmelser

Bestämmelser om straff för hälsobrott finns i 44 kap. 1 § i strafflagen (39/1889).

Bestämmelser om straff för smuggling, försök till smuggling och lindrig smuggling av livsmedel samt olaga befattningstagande med infört gods och lindrigt olaga befattningstagande med infört gods finns i 46 kap. 4–6 och 6 a § i strafflagen.

Till straff för brott mot tystnadsplikten enligt 82 § döms enligt 38 kap. 1 eller 2 § i strafflagen, om inte gärningen utgör brott enligt 40 kap. 5 § i strafflagen eller om inte strängare straff för den föreskrivs någon annanstans i lag.

10 kap.

Avgifter

RP 3/2021 rd

71 §

Avgifter för statliga myndigheters prestationer

För de prestationer som statliga myndigheter utför enligt denna lag tas det ut en avgift, om inte något annat föreskrivs i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Bestämmelser om grunderna för när prestationer ska vara avgiftsbelagda och för storleken av avgifterna finns i den lagen.

Genom förordning av jord- och skogsbruksministeriet får

1) avgifterna för köttbesiktning och kontroll i sådana slakterier och vilthanteringsanläggningar som slaktar små mängder djur sänkas högst till den nivå som anges i kapitel II i bilaga IV till Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625,

2) närmare bestämmelser utfärdas om nationella arrangemang och fastställande av avgifters storlek enligt artiklarna 79—82 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

72 §

Årlig grundavgift för tillsyn som tas ut för den kommunala livsmedelstillsynen

Kommunen tar årligen ut en grundavgift för tillsyn på 150 euro av tillsynsobjekt som omfattas av den planmässiga livsmedelstillsynen och bedriver

1) primärproduktion av groddar på ett sådant godkänt primärproduktionsställe för groddar som avses i 9 §,

2) registrerad livsmedelsverksamhet som avses i 10 §,

3) livsmedelsverksamhet i en godkänd livsmedelslokal som avses i 11 §,

4) registrerad kontaktmaterialverksamhet som avses i 13 §.

Den i 1 mom. avsedda grundavgiften för tillsyn tas inte ut av allmännyttiga samfund eller av lanthandlar. Grundavgiften för tillsyn tas inte heller ut av företagare som bedriver sådan verksamhet som avses i artikel 1.3 e och artikel 10 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004 samt artikel 12.1 a i kommissionens delegerade förordning (EU) 2019/624.

Om den verksamhet företagaren bedriver på ett verksamhetsställe omfattar flera sådana verksamheter som avses i 1 mom. tas grundavgiften för tillsyn ut bara en gång.

Grundavgiften för tillsyn tas ut i början av kalenderåret. Av ett tillsynsobjekt som under kalenderåret börjar omfattas av den planmässiga tillsynen ska ingen grundavgift för tillsyn tas ut för kalenderåret i fråga. Om en företagare under kalenderåret anmäler att verksamheten avslutats upphör uttaget av grundavgift för tillsyn vid ingången av följande kalenderår.

73 §

Andra avgifter som tas ut för den kommunala livsmedelstillsynen

Utöver den i 72 § avsedda årliga grundavgiften för tillsyn tar kommunen enligt en av kommunen godkänd taxa ut avgift av tillsynsobjekten för

1) handläggning av anmälningar om registrering enligt 10 och 13 § samt handläggning av ansökningar och anmälningar som gäller godkännande enligt 9 och 11 §,

2) inspektioner och undersökning av prov som avser sådan verksamhet enligt 72 § 1 mom. och som ingår i kommunens tillsynsplan,

3) inspektioner som görs för att kontrollera att en uppmaning enligt 40 § 1 mom. iakttas,

4) inspektioner för att kontrollera att de administrativa tvångsmedel enligt 9 kap. följs som baserar sig på underlåtelse att iaktta livsmedelsbestämmelserna,

5) tillsyn enligt 51 § 1 mom. över företagare som exporterar livsmedel till stater utanför Europeiska unionen och exportintyg enligt 2 mom. i den paragrafen.

RP 3/2021 rd

Av livsmedelsföretagare tar kommunen ut en avgift enligt en av kommunen godkänd taxa för i 27 § 4 mom. 5 punkten avsedd besiktning före slakt som utförs på den jordbruksanläggning som djuren kommer från eller någon annanstans utanför slakteriet.

Kommunen ska bestämma de avgifter som avses i 1 mom. så att storleken på dem högst motsvarar kostnaderna för åtgärden, om inte något annat följer av artiklarna 79—82 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625.

Staten ersätter kommunerna för deras kostnader för de inspektioner, provtagningar, undersökningar och utredningar inom livsmedelstillsynen som Livsmedelsverket genom sin styrning har påfört kommunerna och som enligt denna lag ankommer på Livsmedelsverket eller som hänförs till beredningen av författningar eller Livsmedelsverkets anvisningar.

74 §

Indrivning av avgifter utan dom eller beslut samt dröjsmålsränta

De avgifter som avses i detta kapitel är direkt utsökbara. Bestämmelser om indrivning av dem finns i lagen om verkställighet av skatter och avgifter (706/2007).

Om den avgift som påförts för en åtgärd inte har betalats senast på förfallodagen, får en årlig dröjsmålsränta enligt den räntesats som avses i 4 § 1 mom. i räntelagen (633/1982) tas ut på det belopp som inte betalats i tid. Förfallodagen kan infalla tidigast två veckor efter att den åtgärd för vilken avgiften bestämts har tillhandahållits. I stället för dröjsmålsränta kan myndigheten ta ut en dröjsmålsavgift på fem euro, om beloppet av dröjsmålsräntan blir mindre än detta.

Om en avgift återbetalas på grund av rättelse av debiteringen eller ändringssökande, betalas på den återbetalade avgiften krediteringsränta enligt 37 § i lagen om skatteuppbörd (11/2018) från och med betalningsdagen till och med återbetalningsdagen.

11 kap.

Ändringssökande

75 §

Sökande av ändring i statliga och kommunala myndigheters beslut

I fråga om beslut av statliga myndigheter, med undantag för beslut som avses i 9, 11, 20, 52, 55–63 och 65–67 §, får omprövning begäras. Bestämmelser om begäran om omprövning finns i förvaltningslagen. I fråga om ett i 42 § avsett skriftligt beslut om köttbesiktning får omprövning begäras hos Livsmedelsverket inom 14 dagar från delfäendet av beslutet.

I fråga om beslut av kommunala organ och andra beslut av kommunala tjänsteinnehavare än sådana som avses i 64 § får omprövning begäras hos det kommunala organ som sköter uppgifter enligt denna lag. På begäran om omprövning tillämpas det som i 7 a kap. i förvaltningslagen föreskrivs om begäran om omprövning.

Bestämmelser om sökande av ändring i förvaltningsdomstol finns i lagen om rättegång i förvaltningsärenden (808/2019). I sådana beslut av kommunala tjänsteinnehavare som avses i 64 § får ändring inte sökas genom besvär.

I fråga om ändringssökande som gäller kommunala tillsynsplaner tillämpas dock vad som föreskrivs i kommunallagen.

Vid sökande av ändring i beslut som Tullen fattat med stöd av denna lag tillämpas vad som föreskrivs i lagen om rättegång i förvaltningsärenden.

76 §

Sökande av ändring i fråga om avgifter som påförts av myndigheter

Bestämmelser om sökande av ändring i en avgift som påförts av en statlig myndighet finns i lagen om grunderna för avgifter till staten.

I fråga om ett sådant beslut av en kommun som gäller en avgift enligt 72 eller 73 § får omprövning begäras med tillämpning av vad som föreskrivs i 7 a kap. i förvaltningslagen.

Omprövning av en grundavgift för tillsyn enligt 72 § får begäras hos kommunen, om

- 1) grundavgiften har tagits ut utan grund,
- 2) grundavgiften inte har påförts av orsaker som inte beror på den betalningsskyldige.

I det fall som avses i 2 mom. 1 punkten kan omprövning göras inom tre år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes och i det fall som avses i 2 mom. 2 punkten inom ett år från ingången av kalenderåret efter det år då avgiften påfördes eller borde ha påförts.

I fråga om ändringssökande som gäller taxor för kommunala avgifter tillämpas dock vad som föreskrivs i kommunallagen.

77 §

Tillsynsmyndighetens rätt att söka ändring

Livsmedelsverket har rätt att söka ändring i ett beslut av förvaltningsdomstolen genom vilket förvaltningsdomstolen har upphävt eller ändrat ett beslut som ett kommunalt organ har fattat med anledning av något annat än en begäran om omprövning.

Livsmedelsverkets besvärsmålsrätt gäller dock inte ett sådant beslut av en förvaltningsdomstol som avser en kommunal tillsynsplan eller en taxa för kommunala avgifter.

I ett sådant beslut enligt 9 kap. som inte avser påföljdsavgift för livsmedelstillsyn enligt 67 § kan det bestämmas att beslutet ska iakttas innan det har vunnit laga kraft eller innan en begäran om omprövning har behandlats, om inte besvärsmyndigheten eller den myndighet som behandlar begäran om omprövning bestämmer något annat. Begäranden om omprövning och besvär ska behandlas utan dröjsmål.

Ett beslut enligt 19 § 5 mom. om återkallelse av hygienpass ska iakttas trots besvär, om inte Livsmedelsverket eller besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

Ett skriftligt beslut om köttbesiktning enligt 42 § ska iakttas trots begäran om omprövning och besvär, om inte Livsmedelsverket eller besvärsmyndigheten bestämmer något annat.

12 kap

Register

79 §

Register

Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken och kommunerna ska med tanke på styrningen och utvecklandet av tillsynen samt den tillsyn de utövar tillsammans föra ett riksomfattande register över

- 1) registrerad primärproduktion enligt 8 § och godkända primärproduktionsställen enligt 9 §,
- 2) registrerad livsmedelsverksamhet enligt 10 § och godkända livsmedelslokaler enligt 11 §,
- 3) registrerad kontaktmaterialverksamhet enligt 13 §,
- 4) officiella laboratorier och utsedda laboratorier för egenkontroll enligt 32 §.

I fråga om det register som avses i 1 mom. är Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken och kommunerna gemensamt personuppgiftsansvariga enligt artikel 26 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling

RP 3/2021 rd

av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Livsmedelsverket, regionförvaltningsverken och kommunerna använder och uppdaterar registret i den omfattning som det krävs för skötseln de uppgifter som avses i denna lag. Livsmedelsverket ska svara för förvaltningen och utvecklingen av de informationssystem som hänför sig till registrets funktion.

Andra tillsynsmyndigheter som avses i denna lag har rätt att använda registeruppgifterna i det register som avses i 1 mom. i den utsträckning det krävs för skötseln av deras lagstadgade uppgifter.

Livsmedelsverket ska med tanke på styrningen och utvecklandet av tillsynen samt utförandet av tillsynen föra ett riksomfattande register över

1) hygienpasstestare som avses i 20 § 1 mom. samt personer som har deltagit i hygienpasstester,

2) organ med delegerade uppgifter enligt 33 §,

3) omständigheter som hänför sig till utredning av matförgiftningar och till uppföljning och kontroll av zoonoser utifrån underrättelser och anmälningar som avses i 36 § 5 mom. och 47 §,

4) sådana primärproduktionsställen och delområden enligt 53 § som Livsmedelsverket har erkänt uppfyller kraven på kontrollerade uppfödningförhållanden för svin,

5) personer som genomgått den utbildning av jägare i hälsa och hygien som avses i avsnitt IV kapitel I i bilaga III till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 853/2004,

6) sådana i 24 § 2 mom. 4 punkten avsedda veterinärer som utsetts av Livsmedelsverket och som inte är anställda hos Livsmedelsverket eller kommunen.

Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården för ett register över försäljningsställen för alkoholdrycker och ställen för tillverkning och lagring av alkoholdrycker.

De register som avses i 1 och 4 mom. utgör en del av landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem enligt lagen om landsbygdsnäringsförvaltningens informationssystem (284/2008).

80 §

Uppgifter som införs i registret

I de register som avses i 79 § införs följande uppgifter:

1) tillsynsobjektens identifikationsuppgifter och uppgift om deras verksamheter,

2) identifikationsuppgifter för primärproduktionsställen, delområden och i delområden ingående primärproduktionsställen som har erkänts enligt 53 §,

3) planerade och genomförda tillsynsåtgärder,

4) i fråga om officiella laboratorier och utsedda egenkontrolllaboratorier uppgift om de analysmetoder som tillämpas vid bedömningen samt namnen på dem som svarar för undersökningarna,

5) andra än i 1—4 punkten avsedda uppgifter i enlighet med livsmedelsbestämmelserna som behövs för tillsynen.

Identifikationsuppgifter som avses i 1 mom. är företagarens namn, adress och företags- och organisationsnummer eller, om sådant saknas, personbeteckning, samt tillsynsobjektets namn och adress. Identifikationsuppgifter om personer ska avföras ur registret när de inte längre behövs.

Livsmedelsverket ska publicera en förteckning över officiella laboratorier och utsedda laboratorier för egenkontroll där de uppgifter som avses i 1 mom. 4 punkten framgår.

I registret ska i fråga om hygienpasstestare antecknas testarens namn, personbeteckning och kontaktinformation. För personer som deltar i hygienpasstester antecknas personens namn och personbeteckning samt hygienpasstestarens namn, adressen till testplatsen och dag när testet utförts. För personer som testaren har beviljat hygienpass antecknas dessutom dagen då hygienpasset beviljades.

RP 3/2021 rd

13 kap.

Särskilda bestämmelser

81 §

Skydd för rapportörers identitet

Om en sådan rapport om överträdelse av bestämmelser som avses i artikel 140 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 lämnats till tillsynsmyndigheten av en fysisk person, ska personens identitet hållas hemlig, om det utifrån omständigheterna kan bedömas vara till nackdel för rapportören att hans eller hennes identitet röjs.

82 §

Sekretessbelagda uppgifter

Bestämmelser om sekretess för uppgifter som erhållits vid tillsynen finns i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

83 §

Handräckning

Tillsynsmyndigheterna ska på begäran lämna varandra handräckning för utförande av de uppgifter som avses i denna lag.

Tillsynsmyndigheterna ska på begäran lämna tillsynsmyndigheter enligt avfallslagen (646/2011) handräckning för tillsynen över den bokföringsskyldighet enligt xx § i den lagen som gäller livsmedelsavfall.

Polisen ska på begäran av tillsynsmyndigheterna lämna dem handräckning för utförande av uppgifter i enlighet med livsmedelsbestämmelserna.

84 §

Statsandel

På verksamhet som en kommun ordnar med stöd av denna lag tillämpas lagen om statsandel för kommunal basservice (1704/2009), om inte något annat föreskrivs i lag.

85 §

Maskinell underskrift

Beslut enligt denna lag som utarbetats med hjälp av automatisk databehandling och de handlingar som hänför sig till ärendet får undertecknas maskinellt.

14 kap.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

86 §

151

RP 3/2021 rd

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 20 .

Genom denna lag upphävs livsmedelslagen (23/2006), nedan *den upphävda lagen*. Om det någon annanstans i lagstiftningen hänvisas till den upphävda lagen, ska hänvisningen efter ikraftträdandet av denna lag anses avse motsvarande bestämmelse i denna lag.

De författningar som utfärdats med stöd av den upphävda lagen förblir i kraft.

87 §

Övergångsbestämmelser

Det som i 72 § föreskrivs om den årliga grundavgift för tillsyn som tas ut för den kommunala livsmedelstillsynen tillämpas från och med den 1 januari 2022.

Livsmedelslokaler och primärproduktionsställen som har godkänts eller anmälts enligt den upphävda lagen, den tidigare livsmedelslagen (361/1995) eller hälsoskyddslagen samt primärproduktionsställen som registrerats enligt lagen om livsmedelshygien i fråga om animaliska livsmedel (1195/1996) får fortsätta med sin verksamhet utan separat godkännande eller anmälan.

Den som vid ikraftträdandet av denna lag är behörig att sköta en uppgift inom livsmedelstillsynen anses uppfylla kompetenskraven enligt denna lag för motsvarande uppgift.

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 118/2021, som följer:

1 §

Lagens tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också en oljeutsläppsavgift enligt 3 kap. 1 § i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009), en försummelseavgift enligt 9 § i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitan­de av utomstående arbetskraft (1233/2006), en påföljdsavgift enligt 11 a kap. 3 § i arbetsavtalslagen (55/2001), en försummelseavgift enligt 35 § i lagen om utstationering av arbetstagare, en försummelseavgift enligt 6 § i lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013), en överträdelseavgift enligt 49 § och en påföljdsavgift enligt 51 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014), en påföljdsavgift enligt 71 § i alkohollagen (1102/2017), en påföljdsavgift enligt 35 § i utsädeslagen (600/2019), en påföljdsavgift enligt 26 § i växtskyddslagen (1110/2019), en påföljdsavgift inom införselkontrollen enligt 15 § i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019), en avgift för trafikförseelse enligt 161 § i vägtrafiklagen (729/2018), en avgift för trafikförseelse enligt 93 § i körkortslagen (386/2011), en avgift för trafikförseelse enligt 122 § i sjötrafiklagen (782/2019), en avgift för trafikförseelse enligt 268 § i lagen om transportservice (320/2017), en avgift för trafikförseelse enligt 195 § och en påföljdsavgift enligt 189—192 § i fordonslagen (82/2021), en påföljdsavgift inom foderkontrollen enligt 51 § i foderlagen (1263/2020) samt en påföljdsavgift inom livsmedelstillsynen enligt 67 § i livsmedelslagen (/).

Denna lag träder i kraft den 21 april 2021.

Helsingfors den 4 februari 2021

Statsminister

Sanna Marin

Jord- och skogsbruksminister Jari Leppä

2.

Lag

om ändring av 1 § i lagen om verkställighet av böter

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om verkställighet av böter (672/2002) 1 § 2 mom., sådant det lyder i lag 118/2021, som följer:

Gällande lydelse

1 §

Tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också en oljeutsläppsavgift enligt 3 kap. 1 § i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009), en försummelseavgift enligt 9 § i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft (1233/2006), en påföljdsavgift enligt 11 a kap. 3 § i arbetsavtalslagen (55/2001), en försummelseavgift enligt 35 § i lagen om utstationering av arbetstagare, en försummelseavgift enligt 6 § i lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013), en överträdelseavgift enligt 49 § och en påföljdsavgift enligt 51 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014), en påföljdsavgift enligt 71 § i alkohollagen (1102/2017), en påföljdsavgift enligt 35 § i utsädeslagen (600/2019), en påföljdsavgift enligt 26 § i växtskyddslagen (1110/2019) och en påföljdsavgift inom införselkontrollen enligt 15 § i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019), en avgift för trafikförseelse enligt 161 § i vägtrafiklagen (729/2018), en avgift för trafikförseelse enligt 93 § i körkortslagen (386/2011), en avgift för trafikförseelse enligt 122 § i sjötrafiklagen (782/2019), en avgift för trafikförseelse enligt 268 § i lagen om transportservice (320/2017), en avgift för trafikförseelse enligt 195 § och

Föreslagen lydelse

1 §

Tillämpningsområde

På det sätt som föreskrivs i denna lag verkställs också en oljeutsläppsavgift enligt 3 kap. 1 § i miljöskyddslagen för sjöfarten (1672/2009), en försummelseavgift enligt 9 § i lagen om beställarens utredningsskyldighet och ansvar vid anlitande av utomstående arbetskraft (1233/2006), en påföljdsavgift enligt 11 a kap. 3 § i arbetsavtalslagen (55/2001), en försummelseavgift enligt 35 § i lagen om utstationering av arbetstagare, en försummelseavgift enligt 6 § i lagen om skyldighet att erbjuda kvitto vid kontantförsäljning (658/2013), en överträdelseavgift enligt 49 § och en påföljdsavgift enligt 51 § i lagen om ett påföljdssystem för och tillsynen över den gemensamma fiskeripolitiken (1188/2014), en påföljdsavgift enligt 71 § i alkohollagen (1102/2017), en påföljdsavgift enligt 35 § i utsädeslagen (600/2019), en påföljdsavgift enligt 26 § i växtskyddslagen (1110/2019), en påföljdsavgift inom införselkontrollen enligt 15 § i lagen om införselkontroll av djur och vissa varor (1277/2019), en avgift för trafikförseelse enligt 161 § i vägtrafiklagen (729/2018), en avgift för trafikförseelse enligt 93 § i körkortslagen (386/2011), en avgift för trafikförseelse enligt 122 § i sjötrafiklagen (782/2019), en avgift för trafikförseelse enligt 268 § i lagen om transportservice (320/2017), en avgift för trafikförseelse enligt 195 § och

RP 3/2021 rd

Gällande lydelse

en påföljdsavgift enligt 189—192 § i fordonslagen (82/2021) *samt* en påföljdsavgift inom foderkontrollen enligt 51 § i foderlagen (1263/2020).

Föreslagen lydelse

en påföljdsavgift enligt 189—192 § i fordonslagen (82/2021), en påföljdsavgift inom foderkontrollen enligt 51 § i foderlagen (1263/2020) *samt en påföljdsavgift för livsmedelstillsyn enligt 67 § i livsmedelslagen (/)*.

Denna lag träder i kraft den 20 .